

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ETFAL GAZETESİNİN
METİN VE DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ

ALİYE NUR ERCAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
YRD. DOÇ. DR. ŞERİFE AKPINAR

Konya - 2014

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	iii
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu.....	iv
Teşekkür	v
Özet	vi
Summary	vii
Kısaltmalar	viii
Giriş	1

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Değer Kavramı	5
1.2. Değerler Eğitimi	6
1.3. Değer Kazandırmada Gazete ve Dergilerin Rolü	7
1.4. Çocuk Gazeteleri ve Dergileri	9

İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	11
2.2. Araştırmanın Evreni	11
2.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	12

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

3.1. Etfal Gazetesi	13
3.1.1. Genel Özellikleri	13
3.1.2. Çıkış Amacı	23
3.1.3. Dil, Yazım ve Noktalama	24
3.1.4. Etfal’de Tespit Edilen Değerler	27
3.1.4.1. Ana- Babaya Hürmet	27
3.1.4.2. Birlik Olma	27
3.1.4.3. Çalışkan Olma	29
3.1.4.4. Dostluk	30

3.1.4.5. Edepli Olma	31
3.1.4.6. Eğitim-Öğretime Önem Verme	36
3.1.4.7. İnançla İlgili Değerler	39
3.1.4.8. Kibirden Uzak Durma	43
3.1.4.9. Sağlıklı Olmaya Önem Verme	44
3.1.4.10. Saygılı Olma	47
3.1.4.11. Tutumlu Olma	47
3.1.4.12. Ulusal Değerleri Tanıma	48
3.1.4.13. Yardımsever Olma	51
3.1.4.14. Zamanı Doğru Kullanma	52
3.1.4.15. Diğer Değerler	53

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: METİN

4.1. Nüsha Tanıtımı	56
4.2. Metin Kurulurken Dikkat Edilen Hususlar	56
4.3. Metin	58
Sonuç	293
Kaynakça	295
Ekler	298
Özgeçmiş	304

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aliye Nur ERCAN
	Numarası	118303011003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi / Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Etfal Gazetesinin Metin ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin İmzası
(İmza)

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aliye Nur ERCAN
	Numarası	118303011003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi / Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR
	Tezin Adı	Etfal Gazetesinin Metin ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Etfal gazetesinin Metin ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* başlıklı bu çalışma *22.11.2014* tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oyların çoğunluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Yrd. Doç. Dr. Gülhiz PİTİR		<i>[Signature]</i>
Doç. Dr. Zehra GÖRER		<i>[Signature]</i>
Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR		<i>[Signature]</i>

TEŞEKKÜR

“Etfal Gazetesinin Metin ve Değerler Açısından İncelenmesi” başlığını taşıyan bu çalışmanın tüm sürecinde rehberliğini ve emeğini esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR’a, lisans ve yüksek lisans dersleri boyunca bana yol gösteren kıymetli hocalarıma, çalışmalarına destek veren mesai arkadaşlarıma ve hayatımın her safhasında yanımda olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

Konya, 2014

Aliye Nur ERCAN

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aliye Nur ERCAN		
	Numarası	118303011003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Eğitimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR		
Tezin Adı	Etfal Gazetesinin Metin ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi			

ÖZET

1875 yılında İstanbul'da eski harfli çocuk gazetelerinden biri olarak yayımlanan Etfal, ilk resimli çocuk gazetelerinden biri oluşuyla da dikkat çekmektedir. Yayın hayatına Sadakat ismiyle başlayan gazete, yirmi üç sayıdan oluşmaktadır. Çalışmada Etfal Latin asıllı Türk alfabesine aktarılırken metinde yer alan değerlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Tez, beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümünde kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Değer kavramı açıklanmış, değerler eğitimi ve gazete ve dergilerin bu eğitimi aktarmadaki rolünden bahsedilmiştir. Çocuk gazete ve dergileri ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapılmıştır.

İkinci bölümde yöntem üzerinde durulmuştur. Çalışma tarama modelinde olup kullanılan yöntem doküman incelemesidir. Çalışma tüm evreni kapsamaktadır. Üçüncü bölüm Etfal'in genel özellikleri, çıkış amacı ve dil, yazım ve noktalamaya dair tespitlerimizin yanı sıra metinlerin içerdiği değerlerin tasnifinden oluşmaktadır.

Dördüncü bölümde Etfal'in Arap asıllı Türk alfabesinden Latin asıllı Türk alfabesine aktardığımız tüm sayılarına yer verilmiştir. Beşinci bölüm ise sonuca ayrılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etfal, Sadakat, gazete, değer.

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Aliye Nur ERCAN		
	Numarası	118303011003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Eğitimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Şerife AKPINAR		
Tezin İngilizce Adı		Analysis of Eftal newspaper in aspect of text and values		

SUMMARY

Eftal, which was published as one of the old letter child newspapers in İstanbul in 1875, also draws attention for being one of the first child newspapers with. The newspaper which has been called as Sadakat when it started to be printed has consisted of 23 issues. In this research, while Eftal has been translated to Turkish alphabet based on Latin, it is aimed to specify some values in the text. The thesis has five chapters. In the first chapter, conceptual framework has taken place. The concept of value has been explained and education of values and the role of newspapers and magazines on the transferring this education have been mentioned in the first chapter. A brief informing about child newspapers and magazines has been carried out.

The method used in the thesis has been emphasized in the second part. The screening model has been used in this research and the technique is a document review. This study includes the whole population. The third chapter has consisted of general information of Eftal, the output aim and classification of the values in the text besides some detections about language, spelling and punctuation.

The fourth chapter has included all the Eftal issues which have been translated from Turkish alphabet based on Arabic to Turkish alphabet based on Latin. The conclusion has been carried out in the fifth chapter.

Key Words: Eftal, Sadakat, newspaper, value.

Kısaltmalar

No.	Numara
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
vs.	Vesaire

Giriş

Problem Durumu

Okuma becerisi, dinleme/izleme becerisi gibi anlama yeteneğine katkı sağlar. İnsanı geliştirir. Çok okuyan insanların anlama, anlamlandırma, yorumlama gücü artar. Okuma, yaratıcı olmaya, hayata farklı pencerelerden bakmaya katkı sağlar. Öğrenmelerimizin büyük bir kısmını okuma ile gerçekleştiririz. Öğrenme araçları içerisinde en serbest ve esnek unsur olan okuma, hemen hemen her ortamda gerçekleştirebilir. Günlük hayatımızı devam ettirebilmemiz için de okuma oldukça gerekli bir ihtiyaçtır. Okuyarak anlamlandırma tüm derslerin temeli olduğundan okuma becerisi iyi olan öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğu söylenebilir. Okumanın diğer bir yararı ise kişinin ruh sağlığına olan katkısıdır. Okuyan insan kendisini daha iyi tanır, böylelikle olumlu bir benlik geliştirir. Okuma boş zaman aktivitesi olarak görülememeli bol tekrarlarla geliştirilmelidir. Okuma alışkanlığının çocuk yaşta kazandırılması önemlidir. Bunun için onların ilgisini çekebilecek konularda, görsel olarak da nitelikli eserler tercih edilmelidir. Çocuk kendisini kahramanlarla özdeşleştirdikçe ve metnin sonunu merakla bekledikçe okumaya karşı olan hevesi artacaktır. Okudukça yeni kelimeler ve kavramlar öğrenecek, değerler kazanacaktır.

Okuyan birey hem kendisine hem çevresine fayda sağlar. Devletlerin kalkınmak için eğitilmiş bireylere ihtiyaçları vardır. Öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırma her sınıfın temel kazanımlarındandır. Bu hedefe ulaşmak için okulda, sınıfta ya da evde çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Kitap, gazete, dergi gibi farklı materyallerden yararlanmak da fayda sağlayacaktır. Süreli yayınları takip etmek okuma alışkanlığının kazanılmasında ve sürdürülmesinde etkili bir yöntemdir. Ülkemizde süreli yayınların ortaya çıkışı, başka birçok yenilik gibi, Tanzimat yıllarına rastlar. Dönemin etkisiyle yetişkinler için olan yayınların yanı sıra çocuklar için özel olarak çıkarılan gazete ve dergiler de yayımlanmaya başlar.

Vatandaşlık bilinci kazandırma, dinî eğitim vermek, okul derslerine yardımcı olmak, eğlendirmek vs. gibi farklı amaçlarda metinler içeren bu gazete ve dergilerin dönemin çocuklarına katkı sağladığı düşünülebilir. Okuyucu mektupları ve sorulan soru ya da bilmecelerin cevaplarının gönderilmesi ile yayımlayan gazete ve dergilerin çocuklar tarafından takip edildiği ve ilgiyle beklendiği söylenebilir.

Çocuk edebiyatımızın ürünlerinden olan bu eserlerden eski harfli olanları temin edip üzerinde çalışmalar yapmak araştırmacılar için güç bir durum oluşturmaktadır. Eserlerin tam metinlerinin temin edilerek günümüzde kullandığımız Latin asıllı Türk alfabesine aktarılması ve böylelikle gün yüzüne çıkarılması metinler üzerinde yapılabilecek çalışmalara kolaylık sağlayacaktır.

Problem Cümlesi

Eski harfli çocuk gazetelerinden "Etfal" in metin içeriği nedir, metinlerde yer alan değerler nelerdir?

Tezin Amacı

Bu çalışmanın genel amacı, eski harfli çocuk gazetelerinden biri olan "Etfal" (1875) gazetesinin elde bulunan 23 sayısının metnini Latin asıllı Türk alfabesine aktararak gazeteyi biçim ve içerik açısından incelemek ve metinlerdeki değerler eğitimine dair unsurları ortaya koymaktır.

Tezin Önemi

Çocuk gazete ve dergileri çocuk edebiyatının temel kaynaklarından biridir. Basılı kitle iletişim araçlarından olan bu eserler, çeşitli konularda çocukları bilgilendirme ya da eğitimin yanı sıra eğlendirici nitelikte de olabilir.

Ülkemizde çocuklar için çıkarılan ilk süreli yayın olan "Mümeyyiz" (1869) den sonra bu eserlere verilen değerin arttığı görülür. O yıllardan günümüze değin

farklı isimlerde çok sayıda gazete ve dergi yayımlanmıştır. Kendi döneminin kültür birikimini yansıtan bu yapıtlar geleceğe de yön verir. Bu yayınlardan eski harfli olanlarının ortaya çıkarılıp günümüzde kullandığımız alfabeyle aktarılması gerekir. Böyle bir çalışma aktarılan eserler üzerinde bilim, eğitim, tarih gibi farklı alanlarda yapılabilecek yeni araştırmacılara da kolaylık sağlayacaktır. Kaplan bu görüşü desteklemekle ve eserinde şu şekilde dile getirmektedir: “1928 yılından öncesine ait kültür kaynakları ile tarihî vesikaların sistemli bir şekilde yeni harflere ve bugünkü dile aktarılması icap eder” (2007: 197).

Değerler bir toplumu ayakta tutan direkler gibidir. Kişinin ruhsal yönden dengesini sağlarken toplum olma bilincine de katkıda bulunurlar. Türk toplumu olarak sahip olduğumuz belli başlı değerlerimiz vardır. Bu değerlerin gelecek nesillerimize aktarılması en büyük kazancımız olacaktır. Gazetenin yayımlandığı dönem kadar günümüz gençliğinin de “Etfal”de yer alan metinlerden çıkaracakları dersler vardır. Şüphesiz ki atalarının neler okuduğunu bilmek geçmişi olduğu kadar bugünü ve yarını da anlamaya yardımcı olacaktır.

Bu çalışma, daha önce üzerinde durulmamış bir süreli yayının metinlerini ortaya koyması ve metinlerin içerdiği değerlerden örnekler sunması bakımından önemlidir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma Etfal Gazetesinin metninin Latin harflerine aktarılırken üzerinde genel incelemeler yapılması ve metinlerdeki değerlerin belirtilmesiyle sınırlıdır.

İlgili araştırmalar

Günaydın (2005), “Doğan Kardeş Dergisinde Çocuğa Kazandırılması Hedeflenen Değerler Ve Ortaya Çıkan Çocuk Modeli (151-225.sayı)” adlı yüksek lisans tezinde derginin 75 sayısı incelemiştir. Metinler, çocuklara önerilen değerler ve aktarılan bilgiler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

“Cumhuriyet Dönemi’nin İlk Yıllarında (1923–1928) Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde Esmer (2007), Cumhuriyet’in ilk yıllarında yayımlanan Yeni Yol, Musavver Çocuk Postası, Çıtı Pıtı, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya, Sevimli Mecmua, Mektepliler Âlemi, Türk Çocuğu, Çocuk Dünyası ve Çocuk Yıldızı adlı dergilerdeki tahkiyeli metinlerin çocuk eğitiminde kültür aktarımını nasıl gerçekleştirdiğini ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Kırış (2007), “Türkiye Çocuk Ve Ebe-Sobe Dergilerinin Edebiyat Ve Eğitim Değerleri Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde adı geçen çocuk dergilerinin 2005 yılında yayımlanan sayıları üzerinde çalışmıştır. Dergiler, çocuk edebiyatının hedefleriyle örtüşüp örtüşmediğı, çocuk edebiyatı türlerinde aranan özellikleri taşıyıp taşımadığı ve Türkçe dersi ve Milli Eğitim’in genel amaçlarına uygunluğu gibi yönlerden incelenmiştir. Dergilerin genel itibariyle çocuk dergilerinde bulunması gerek kıstasları taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Çocuklara Mahsus Gazetede Değerler Eğitimi” başlıklı yüksek lisans tezinde Atmaca (2011), en uzun süreli çocuk dergisi olan Çocuklara Mahsus Gazete’nin ahlâkî ve dinî değerler açısından incelemesini yapmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Değer Kavramı

Değer, sosyolojiden iktisada, etikten eğitime kadar birçok farklı alanda kendisine yer edinmiş bir kavramdır. Sözlükte “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” (TDK, 2011: 607) şeklinde tanımlanan değer kavramı, ahlâkî, millî, dinî, siyasî, bireysel, toplumsal vb. üst başlıklar altında incelenebilir.

Sosyal bilimlerdeki yaygın kullanıma göre değerler, insanların davranışlarını yönlendirmede ve düzenlemede kullandıkları ölçütler şeklinde tanımlanabilir. Değerler, birlik ve beraberliğin sağlanmasında zaruri olarak görülür.

Değerler toplumların gelenek, görenek, örf ve âdetlerinden doğar. Bir topluma has olan değerlerin yanı sıra evrensel değerler de vardır. Dünyanın neresine gidersek gidelim “saygılı olmak” bir değer olarak düşünülürken saygıyı ifade etme ve sunuş şekli değişiklik gösterebilir.

Canlıların içinde bulunduğu her ortamda değişim kaçınılmazdır. Benimsenen değerler de zamanla değişebilir. Bireyler ve toplumlar zamanla değer yargılarını yitirebilir ya da yeni değerler edinebilir.

“Bireylerin sahip oldukları değerler onların yaşam tarzlarını, hayata bakış açılarını belirler. Başka bir deyişle, değerler bireylerin yaşamı anlamlandırma ve tercih ettikleri yaşam biçimini oluşturmalarında önemli bir role sahiptirler” (Girmen, 2013: 118). İnsanların sergilediği davranışlar toplumsal kabul görmelerinde oldukça etkilidir. Toplumdaki bireylerin hoşlarına gidecek, kişisel ve sosyal yönden yapıcı olan davranışlar sergileyenler insanların gözlerinde güzel bir mevki edinirken aksi davranışta bulunanlar toplumdan dışlanmaya kadar varacak sonuçlarla karşılaşabilirler. Toplum tarafından benimsenen ve onay gören değerlere aykırı davranışlar çoğu zaman tepki ile karşılanır.

Aynı değer yargılarına sahip insanlar birbirleri ile çatışmazlar. Bu da toplumsal birlik ve bütünlüğün sağlanmasını sağlar. Kendi içinde çatışmalar yaşamayan toplumsal gelişmeye daha açık olacaktırdır.

Benimsediğimiz değerler davranışlarımızı etkiler. “Bireylerin, grupların ve çeşitli kültürlerin değerleri hakkında bilgi edinerek, onların tutum ve davranışlarını büyük ölçüde önceden kestirebiliriz” (Aktaran: Dilmaç, 2002: 2).

Değer kazandırma, iyi karakterli bireyler yetiştirmek, toplumsal birlik ve beraberliği kuvvetlendirmek, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, saygı, sevgi gibi kavramları hayata geçirmek gibi amaçlara ulaşmak için önemlidir.

Değerler, bireyler arası bağlılığı artırarak sosyal hayatı düzenler. Farklı değerlere sahip kişiler ya da kuşaklar arasında çatışmalar olabilir; bu nedenle birlikte yaşayan insanların değerler konusunda fikir birliğine varmaları yerinde olabilir.

1.2. Değerler Eğitimi

Birey bir bütündür. Tek yönünü eğitmek ve desteklemek, eksik kalan kısımlarda çıkabilecek huzursuzluklar çıkarabilir.

Eğitimin temel amaçlarından biri kişisel ve sosyal uyum için gerekli becerilerin kişiye kazandırılmasıdır. Eğitimin başladığı yer ailedir. Sosyal bir gerçeklik olarak her aile, değerlerini çocuklarına bilinçli ya da bilinçsiz olarak aktarmaya çalışır. Değer aktarımı zorla ya da baskı ile yapılmamalı, uygun zamanlarda tutarlı davranışlar sergilenmelidir. Değer eğitimi doğru bir şekilde yapıldığında, kuşkusuz ki bireyin gelişimine önemli katkılar sağlar ancak yanlış ve systemsiz yapıldığında ya da hiç yapılmadığında, mutsuzluk ve uyumsuzluk kaynağı olabilmektedir. Bu gün yanlış inanışların çoğu çocukluk döneminde aldığımız yanlış bilgilerden kaynaklanmaktadır.

Değerler eğitimi, çocukların ve gençlerin ilgili, ilkeli ve sorumlu bireyler olmalarına yardım eder; çeşitli etkinlikler ve yöntemlerle gerçekleştirilebilir. Bu eğitimin amacı, bireyin doğuştan getirdiği iyi tarafı ortaya çıkarmak, kişiliğinin her

yönüyle gelişmesini sağlamak, bireyi ve toplumu iyi ahlakla donatmaktır denilebilir. Bu eğitim bireye her yönüyle hitap etmelidir. Akıldan önce kalbe, duyguya seslenmelidir. Hedefi iyiliği tanıtmak, sevdirmek ve yaşatmak olmalıdır.

Topluluk olma ve dağılmama arzusu tek yumruk olmayı gerektirir. Her toplum devamlılığı ve sürekliliğini sağlamak için bazı girişimlerde bulunur. Toplumca benimsenen değerleri gelecek nesillere doğru olarak aktarmak da bu teşebbüslerden biridir.

Çocuklara, içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamaları için, yardımlaşma, paylaşma, saygı ve sevgi gösterme, hoşgörülü olma gibi değerleri kavratmak gerekir. “Değerlerin öğrenilmesi daha ziyade rol öğrenmesi şeklinde bir sosyal öğrenmedir. Herkesin, toplumun içinde bir mevkii (kız, erkek, memur, tüccar, evli, dul, genç, vs.) ve bu mevki için toplumun uygun gördüğü roller vardır. Şu halde biz bulunduğumuz bir mevkide o mevkideki insanların neler yapması, neler düşünmesi, nelere kıymet vermesi vs. gerektiği hakkındaki bilgilere sahip oluruz” (Aktaran: Dilmaç, 2002: 3). Duygu ve düşüncelerini ifade etmeyi, işbirliği içinde çalışmayı, paylaşmayı, yardımlaşmayı vs. görerek ve tecrübe ederek öğrenirler. Toplumca benimsenen davranışların öğrenilmesi topluma uyum sağlama ve toplumda kendine bir yer edinebilme için gereklidir.

1.3. Değer Kazandırmada Gazete ve Dergilerin Rolü

Gazete ve dergiler her yaştan bireye hitap edebilen ekonomi, politika, sağlık, spor vb. alanlarda yazılara yer veren basılı kitle iletişim araçlarıdır. Yetişkinlerin, kadınların, çocukların ya da herhangi bir meslek erbabının vs. ilgisine hitap edecek şekilde özel sayılar yayımlananları da vardır. Günümüzde dergiler genel olarak haftalık veya aylık periyotlarda çıkarılırken gazeteler günlük olarak basılır. Gazeteler güncel olaylar hakkında verilen bilgilerden hava durumuna, döviz kurlarından yemek tariflerine, spor haberlerinden burç yorumlarına kadar geniş bir yelpazede yayın yaparlar. Daha çok kitleleri bilgilendirmek için kullanılan bu

materyaller, teknolojik gelişmelerle bilgiye ulaşmanın kolaylaşmasına rağmen, yayınları sürdürmektedir.

Çocukların ilgileri ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmış gazete ve dergiler onları eğlendirmenin yanı sıra eğitim-öğretim ve değer kazandırma gibi farklı amaçlar için kullanılabilir. Okulda aldığı eğitimi evde de desteklemeye yardımcı olabilir. Dinlenme vakitlerinin kaliteli ve verimli bir şekilde geçmesine katkı sağlayabilir. “Çocuğun eğitiminde, gelişmesinde ve topluma katılmasında bilgi, beceri ve yetenekleriyle kendisini gösterebileceği, eğlenerek öğrenebileceği bir eğitim aracı” (Yalçın ve Aytaş, 2003: 233) şeklinde tanımlanabilen bu gazete ve dergiler, onların ruhsal ve ahlâkî gelişimleri için de etkili materyallerdendir.

Toplumlar sahip oldukları değerleri genç bireylerine aktarmak eğilimindedirler. Okullarda verilen eğitimin bir amacı da budur. Değerlerin çocuklara dikte edilerek verilmeye çalışılması onlarda karşı tutuma neden olabilir. İsteksiz ve öğrenmeye karşı kapalı duruma gelebilirler. Değer aktarımı çeşit yöntem ve etkinliklerle yapılabilir. Farklı araçlar kullanılabilir. Çocuklar için özel olarak çıkarılan gazete ve dergiler de bu amaç için kullanılabilir. Çocuğun dikkati çekebilecek ve olaylarla kendini özdeşleştirebileceği metinler içeren yapıtlar değer kazandırma için tercih edilebilir. Okuduğu metinlerdeki kahramanlar çocuk için birer rol model olabilir. Örnek olay özelliği taşıyan metinler bu metinler yoluyla kazandırılmak istenen değer ya da davranışa yönelik uygun misaller çocuğa sunulur. Metnin kahramanıyla özdeşleşen bir başka deyişle kendine metinde bir yer edinen çocuk davranışları olayların sonucuyla değerlendirir. Hangi durumda nasıl davranması gerektiğini, eylemleri sonucunda başına gelebilecekleri onlardan öğrenerek tecrübe kazanabilir. Sonucunda kimsenin zarar görmediği ve herkesin mutlu olduğu davranışları kendi hayatında sergilemeye istek duyar.

Değer kazanımında takdir edilme de büyük rol oynar. Unutmamalıdır ki davranışlar pekiştirilerek kazanılır ve devam ettirilir. Gazetelerdeki sorulara doğru cevap veren çocukların “aferin” ler ya da ufak hediyelerle takdir edilmesi ve desteklenmesi o çocukları mutlu ettiği ve yeni soruları cevaplamaya karşı isteklendirdiği kadar diğer çocukları da gayretlendirir. Doğru bir davranış için

sevilen bir öğrenci gibi o metni okuyan başka bir öğrenci de aynı davranışı göstermek için heveslenebilir.

Demiray da “Yazın yoluyla çocuk, cesareti, kahramanlığı, erdemini ne olduğunu öğrenir. Açık açık, ukalaca ahlak öğütlerinde bulunmayan ya da kupkuru bir öğreticilik savında olmayan yazın, çocuğu yaşama hazırlayan en güçlü bir kaynaktır” (1979: 285) diyerek yazılı yapıtlarla çocuklara bir takım değerlerin öğretilebileceğini savunur. Yine Yalçın ve Aytaş ortak çalışmalarında “Dergiler çocuğun eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır” (2003: 234) ifadesiyle bu görüşü destekler.

1.4. Çocuk Gazeteleri ve Dergileri

On sekizinci yüzyılın sonlarında başlayan batılılaşma sürecinde, çok yönlü değişimler olmuştur. Devletin batılılaşma çabaları, her alanda olduğu gibi eğitim ve kültür alanlarında da kendini göstermiştir. Edebiyata farklı türler girmiş, yeni yayınlar ortaya çıkmıştır. Gazete, dergi gibi basılı kitle iletişim araçları ile halk bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Türkiye’de süreli yayınların ortaya çıkışının Tanzimat ile beraber resmî olarak başlayan Batılılaşma çabalarının göstergelerinden biri olduğu söylenebilir. Çocuklar için özel olarak çıkarılan gazete ve dergilerin basımı da bu sürecin devamına rastlar.

Çocuk gazeteleri ve dergileri çocukların düzeylerine uygun olarak düzenlenen, farklı türlerde metinler içeren, çeşitli görsel imgelerle desteklenebilen eğitim araçlarıdır. Ciravoğlu’na göre ise bu tanım: “Çocukların eğitim, bilim, bilgi ve görgülerini, genel kültürlerini, toplumsal olarak meydana gelen kimi olayları, çevre sorunlarını ele alan, çocuklara bilinç aşılayan süreli yayınlar” (1999: 183) şeklindedir.

Bu gazete ve dergiler, çocukların hoşça vakit geçirmelerini sağlamanın yanı sıra onları çeşitli unsurlar bakımından destekler, yeni şeyler öğretir. Okuma alışkanlığı kazandırmak, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek, düşünme ve yorum yapma yetilerini geliştirmek ve hayatı tanımaya ve anlamaya yardımcı olmak çocuk gazeteleri ve dergilerinin çocuklara kazandırdıkları arasında sayılabilir. “Çocuk

gazete ve dergileri zevkli yazıları, eğlendirici malzemeleriyle çocuklarda büyük bir ilgi uyandırır. Bu yoldan onlarda okumaya karşı büyük bir arzu yaratılabilir; çocuğa yine bu yoldan edebiyat zevki, sanat kültürü, geniş bir görüş kazandırılabilir” (Demiray, 1973: 45).

“Çocukların okumaya özendirilmelerinde, kültürel ve yazınsal beğenilerinin oluşmasında çocuk gazete ve dergilerinin de önemli bir yeri vardır. Özellikle çocukların güncel olaylarla ilgilenmelerini ve günlük olarak okumalarını sağlamada kullanılacak en etkili araç-gereç, kuşkusuz çocuk gazete ve dergileridir” (Kıbrıs, 2002: 293). Günlük, haftalık ya da aylık periyotlarda çıkarılan bu süreli yayınlar okumanın bir alışkanlık halini almasına katkı sağlar. Çocuk bir sonraki sayıyı ilgi ve merakla bekleyebilir.

Eski harfli çocuk dergilerinde en çok işlenen konuların ahlak, eğitime önem verme, ulusal değerler ve vatandaşlık bilinci kazandırma şeklinde olduğu söylenebilir. Dinî değerleri benimsetmede ise Allah ve peygamber sevgisi hususu ağırlıklı olacak ele alınmıştır. “Eğitici özellikler taşıyan bu dergilerde bilgi verici ve ahlaki yazılara, okullardan haberlere, okuyucu mektuplarına, bilmecelere, hikâyelere, eşya ve hayvan tanımlarına, Osmanlı ve Avrupa basını hakkında bilgilere, yeni gelişmelere, keşiflere, tarih, geometri, hesap, coğrafya bilgileri ve özlü sözlere, İstanbul ve semtlerine, tarihî yapılara ve Avrupa medeniyetine ait bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca ülke ve dünyadan haberler, fıkralar, çocuk şiirleri, masallar, çocuklar için yazılmış tiyatro eserleri, sağlık, spor ve izcilik yine bu dergilerde yer alan başlıklardır. Bu dergilerde yer alan yazılar, eğlendirerek eğitime amacı gütmüştür” (Şimşek, 2002: 143).

İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın amacına ulaşabilmesi için kullanılan araştırma modeli, çalışmanın evreni ve verilerin toplanması hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Çocuklara yönelik çıkarılan eski harfli gazetelerden Etfal (ilk adı Sadakat)' in metinlerinin Latin asıllı Türk alfabesine aktarılıp yazıların içerdiği değerlerin incelenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modelleri geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2011: 77).

Çalışmada doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Geleneksel olarak doküman incelemesi, tarihçilerin, antropologların ve dilbilimcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187).

2.2. Araştırmanın Evreni

1875 yılında yayımlanan bu gazete Sadakat ismiyle 6, Etfal ismiyle 17 sayıya ulaşmıştır. Çalışmanın evrenini toplamda elde bulunan 23 sayı oluşturmaktadır. Evrene ulaşılabilirdiğinden örneklem alma yoluna gidilmemiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Çalışmaya Etfal'in tüm sayıları okunarak metinlerin günümüzde kullandığımız alfabeyle aktarılmasıyla başlanmıştır. Metinler çalışmacı ve ilgili alanda çalışan iki uzman tarafından okunarak içerdikleri değerler bakımından sınıflandırılmıştır. Birden çok değer içeren metinlerde genel olarak baskın olan değer tercih edilmiştir. Metinlerin ilgili yerleri işaretlenmiş ve fişleme yoluna gidilmiştir. Değerlendirmede uzlaşıya varılarak bulgular çalışmacı tarafından anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde birleştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

3.1. Etfal Gazetesi

3.1.1. Genel Özellikleri

Etfal 1875 yılında yayımlanmıştır. Gazetenin ilk adı “Sadakat” tir. Dönemin aynı adı taşıyan siyasi gazetelerinden birinin çocuklar için özel olarak çıkardığı bir gazetedir. İnuğur (2005: 249), eserinde Sadakat’in 1875 yılında Mehmet Efendi adında birisi tarafından çıkarılmış olan, İslâmî nitelik taşıyan ve her gün yayımlanan bir gazete olduğunu söyler. Bu gazetenin başlığında *“Bütün Müslümanların özel yararına, bütün Osmanlıların ortak yararına, bütün insanların genel yararına hizmet eden ve her gün yayınlanan Türk gazetesidir”* ibaresi yer almaktadır. Namık Kemal de bu gazeteye yazılar yazmıştır. İnuğur, bu gazetenin çocuklar için de ayrıca yayın yaptığı ve bu yayının büyük ilgi gördüğünden bahseder. Yine Emiroğlu (1992: 19)’nun eserinde “Sadâkat de Mümeyyiz gibi siyasî bir gazetenin aynı adla çocuklar için çıkardığı bir ektir” bilgisine ulaşılabilir.

Bazı kaynaklarda Etfal’in Sadakat’ten ayrı bir gazete olarak değerlendirilebileceği söylenmiştir: “Türk Çocuk Edebiyatı’nda ikinci çocuk gazetesiye 1875 yılında yayımlanan “Sadakat” adlı haftalık bir gazetedir. Ancak “Sadakat” adının çocukların pek ilgilerini çekmeyeceğini düşünen gazete sahipleri altıncı sayıdan sonra “Etfal” adıyla yeni bir çocuk gazetesi çıkarmışlardır. Bilim ve fen konularında hem eğlendirici hem de bol resimli yazılara yer veren bu gazete bu alanda üçüncü bir çocuk gazetesi de sayılabilir” (Aktaran: Kıbrıs, 2002: 300). Ancak önceki sayılarda bulunan metinlerin devamının, soruların cevaplarının yeni sayılarda yer almasını ve en önemlisi Etfal adını alan gazetenin ilk sayısının “Numara 7” ifadesi ile başlamasını göz önüne alarak bu görüş yerinde olmayacaktır.

Etfal’in imtiyaz sahibi “Tahsin” isminde biridir ve tam olarak kimliği tespit edilememiştir. Gazetenin yirmi ikinci sayısında “Hasan Tahsin” olarak geçen bu ismin, gerçek adı Osman Nevres olan ünlü yazar ve gazeteci ile ilgisi yoktur. Zira Osman Nevres’in doğum tarihinin gazetenin basımından sonra gerçekleştiği bilinmektedir.

Gazetenin yayın yeri İstanbul'dur.

Etfal'in yedinci sayısında "M.R" rumuzlu biri tarafından yazılmış olan bir yazı yer almaktadır. "...Sadakat'in altı nüshasını yazdığım misilli işbu {Etfal} gazetesini dahi fahri olarak tahrir edeceğimi..." ifadesinin açıkça yer aldığı bu yazıdan anlaşılacağı gibi gazetenin yazarı M.R'dir.

M.R bu yazısında, Etfal'in imtiyaz sahibi Tahsin ile eskiden tanıştığını dile getirmiştir. Farklı bir sayıda tekrarına ya da açılımına rastlanılmayan bu rumuzun sahibine dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. M.R dışında gazetede birkaç yazısına yer verilmiş bir öğrenci de bulunmaktadır. İlk olarak gazetenin on dokuzuncu sayısında gönderdiği mektubun aynen basımı yer alan bu öğrencinin adı açıkça belirtilmeyip "A.Y" şeklinde yazılmıştır. Mahrec-i Aklam ikinci sene şakirdanından olduğu tek ulaşılan bilgidir. Mektubunda izin verilirse tarihe dair bir şeyler yazmak istediğini ifade etmiştir. Mektubun altına gazete tarafından bir not düşülmüş, isteğinin memnuniyetle yerine getirileceği bildirilmiştir. İki hafta sonra yayımlanan sayıda "A.Y" imzalı "BİR HOCA İLE ŞAKİRDANIN MUHAVERESİ" isimli yazı yer alır. Ertesi iki haftada da yazının devamı yayımlanmıştır. Son sayıda diğer metinler gibi bu yazı da "Mabadi var" ifadesiyle son bulmuştur. Bir öğrencinin yazılarına tefrika halinde yer vermesi Etfal'in çocuklara verdiği değer göstergesi olarak nitelendirilebilir.

İlk adı Sadakat olan gazetenin altıncı sayısında verilen bir ihtarla: "*Efendiler! (Etfal) namıyla bu kere ayrıca bir gazete ruhsatnamesi istihsal eyledim size dair yazacağım şeyleri bundan böyle o gazete ile neşredeceğim ve gelecek haftadan itibaren inşallah mezkûr gazetenin ihracına bed edeceğim.*"(No.6: 1b) isminin değişeceği okuyuculara duyurulur. İhtarla verilen müjdeye uygun olarak gazetenin ertesi hafta Etfal adını alarak yayın hayatına devam ettiği görülür. Bu sayıda gazetenin isim değişikliğine gitmesi "Sadakat'in etfal tarafından gördüğü rağbet mucib-i teşekkür olduğundan ism-i müsemmasına mutabakat etmek ve hal ve şan-ı etfale layık olduğunu göstermek ve bazı mevâni-i mahûfeden halas olmak için" ifadesiyle açıklanır. Emiroğlu çalışmasında bu isim değişikliğini değerlendirirken "Siyasi gazete olan Sadâkat'in hükümet tarafından kapatılması tehlikesine karşı

çocuklar için çıkarılan Etfâl bu şekilde bir olumsuzluktan da etkilenmeyecektir” (1992: 23) görüşüyle bu değişikliğe farklı bir açıdan da yaklaşmıştır.

Gazete, Etfal adıyla 17 sayı daha çıkarılmıştır. Toplamda 23 sayıya ulaştığı söylenebilir. Kaynaklarda “Sadakat, altı hafta sonra ad değiştirerek Etfal (Çocuklar) adıyla çıkar ve her iki adla toplam 13 sayıya ulaşır” (Şimşek, 2002: 265). “Sadakat’le benzer bir yayın politikası takip eden Etfal’de Sadakat’te var olan köşeleri görmek mümkündür ve kendisini ondan ayıran bir tarafı yoktur. Onaltı sayı yayınlanmıştır. (Toplam sayı Sadakat’le beraber 6+16=22’dir)” (Okay, 1999: 42). “Tahsin Beyin haftalık olarak, 28x30 cm. boyutlarında çıkardığı ve dili biraz ağır olan Etfal Dergisi 13 sayı yayımlanmıştır” (Yalçın ve Aytaş, 2003: 238) gibi Etfal’in sayısı ile ilgili verilen bilgiler yanlıştır.

Etfal’in ilk sayısı yani Sadakat adıyla yayınlanana (11 Nisan 1291/ 15 Rebiyülevvel 1292) tarihini taşır. Etfal adını alması yedinci sayıdan itibaren olmuştur ve sayının tarihi: (23 Mayıs 1291/ 30 Rebiyülevvel 1292) şeklindedir. Haftada bir çıkarılan bu gazetenin son basılan sayısı olan 23. sayı ise -ki Etfal adıyla- (6 Eylül 1291/ 24 Şaban 1292) tarihini almıştır. Cuma günleri çıkarılan bu gazetenin dört sayısının (3, 4, 5. ve 6. sayılar) pazar günü çıkarıldığı söylenebilir. İkinci sayısında bulunan bir “ihtar” ile yayın gününün değiştirileceği okuyuculara duyurulmuştur: “Cuma günleri için büyük gazetemizin çıkarılması pek lazım olduğundan ve bir günde iki gazete çıkarılamayacağından size mahsus olan bu gazeteyi bundan böyle pazar günleri çıkaracağımızı ihtar ederiz” (No.2: 1b) Gazete Etfal adını aldıktan sonra cuma günleri yayımlanmaya devam etmiştir.

Haftada bir yayımlanan bir gazete olan Etfal’in kapak sayfalarında Rumi ve Hicri olmak üzere iki farklı tarih bulunur. Gazetede birkaç yerde tarih hatası yapılmıştır. Bu hatalar şu şekilde sıralanabilir: Numara 13 ile 14’ün Hicri tarihleri aynı, numara 21 ve 22 olması gerekenin sayıları ve tüm tarihleri aynı ve numara 23’ün Rumi tarihi hatalıdır. Hataların biri için 23 numaralı olan eldeki son sayısından bir “İHTAR” yazılmıştır: “Geçen haftaki nüshamızın tabı aceleye geldiğinden gazetenin tarihini numarası değiştirilmediği gibi içinde dahi birçok matbaa sehvi olduğunu ve badezin böyle sehviyatın tekrar vukuuna meydan verilmemeye gayret edileceğini ma’a’l-itizar ederiz” (No.23: 1b). Gazetenin Rumi tarihleri bir hafta

arayla değişirken Hicri tarihlerinde kimi yerde beş güne düşen şekilde azalmalar vardır. Gazetenin yayın günü ise yukarıda değinildiği gibi dört sayısı pazar olmak üzere diğer bütün sayıları cuma günüdür. Rumi tarihlerdeki tutarlılık ve yayın gününün kesinliği göz önüne alınarak Etfal'in yayın tarihleri aşağıdaki gibi düzenlenmiştir. Tabloya -araştırmacılara bir fikir vermesi açısından- günümüzde kullandığımız Miladi takvime göre olan tarihler de eklenmiştir:

Tablo-1: Etfal'in Basım Tarihleri

Sayı	Rumi	Hicri	Miladi	Gün Adı
1	11 Nisan 1291	17 Rebiyülevvel 1292	23 Nisan 1875	Cuma
2	18 Nisan 1291	24 Rebiyülevvel 1292	30 Nisan 1875	Cuma
3	27 Nisan 1291	3 Rebiyülahir 1292	9 Mayıs 1875	Pazar
4	4 Mayıs 1291	10 Rebiyülahir 1292	16 Mayıs 1875	Pazar
5	11 Mayıs 1291	17 Rebiyülahir 1292	23 Mayıs 1875	Pazar
6	18 Mayıs 1291	24 Rebiyülahir 1292	30 Mayıs 1875	Pazar
7	23 Mayıs 1291	29 Rebiyülahir 1292	4 Haziran 1875	Cuma
8	30 Mayıs 1291	7 Cemaziyelevvel 1292	11 Haziran 1875	Cuma
9	6 Haziran 1291	14 Cemaziyelevvel 1292	18 Haziran 1875	Cuma
10	13 Haziran 1291	21 Cemaziyelevvel 1292	25 Haziran 1875	Cuma
11	20 Haziran 1291	28 Cemaziyelevvel 1292	2 Temmuz 1875	Cuma
12	27 Haziran 1291	5 Cemaziyelahir 1292	9 Temmuz 1875	Cuma
13	4 Temmuz 1291	12 Cemaziyelahir 1292	16 Temmuz 1875	Cuma
14	11 Temmuz 1291	19 Cemaziyelahir 1292	23 Temmuz 1875	Cuma
15	18 Temmuz 1291	26 Cemaziyelahir 1292	30 Temmuz 1875	Cuma
16	25 Temmuz 1291	4 Recep 1292	6 Ağustos 1875	Cuma
17	1 Ağustos 1291	11 Recep 1292	13 Ağustos 1875	Cuma
18	8 Ağustos 1291	18 Recep 1292	20 Ağustos 1875	Cuma
19	15 Ağustos 1291	25 Recep 1292	27 Ağustos 1875	Cuma
20	22 Ağustos 1291	2 Şaban 1292	3 Eylül 1875	Cuma
21	29 Ağustos 1291	9 Şaban 1292	10 Eylül 1875	Cuma
22	5 Eylül 1291	16 Şaban 1292	17 Eylül 1875	Cuma
23	12 Eylül 1291	23 Şaban 1292	24 Eylül 1875	Cuma

Gazetenin adı ilk sayfanın üst-orta kısmına yazılmıştır. İsmi hemen üstünde ise “Etfale mahsus gazetedir” ifadesi yer almaktadır. Bu açıklama hedef kitlenin çocuklar olduğunu belirtmesi yanında kendisini ‘gazete’ olarak nitelendirdiğinin de göstergesidir. Yine gazetenin sayı numarası, tarihler ve fiyatı üst kısımda belirtilmiştir. İlk on sayısının bir nüshası 10 paraya satılırken on birinci sayıdan itibaren bundan sonraki sayılarda resimler basılacağı, bu resimler ile kâğıt masrafını karşılamak için 10 para zam yapıldığı duyurulmuştur. Fiyatı 20 paraya yükselen gazetenin daha sonra ücreti değişmemiştir.

Etfal ilk resimli çocuk gazetelerindendir. Metinlerin görsel öğelerle desteklenmesi daha rahat anlaşılmasını sağlar. Sayfalarında resimler olan bir gazete ya da dergi çocuklara daha cazip gelir. Kaplan, “1880 yıllarından sonra Türk dergilerinde görülmeğe başlayan resim ve fotoğraf, Türk kültür ve edebiyat tarihi bakımından önemli bir mânâ taşır. Türk okuyucusu Batıdan gelen resim ve fotoğraflarda sanata akseden gerçek hakkında canlı bir fikir edinir” (2007: 102) sözleriyle resimlerin okuyucu için yeni bir pencere açtığından bahseder. Yalnız Etfal’in söylediği tarihten daha önce yayımlanan bir gazete olduğu göz önünde bulundurulursa bu alana öncülük eden gazete ve dergiler arasında yer aldığı söylenebilir. Etfal, toplamda 10 adet resim içerir. Resimler anlaşılır şekilde çizilmiştir. Çocukların yakın çevrelerinde görme ihtimallerinin düşük olduğu canlılar ya da olaylar resimlere konu edilmiştir. Böylelikle hem dikkat çekilmiş hem de birey konu hakkında bilgilendirilmiştir. Genellikle resimlerin açıklamaları yayımlandıkları sayıda bulunurken birkaç resmin açıklamasının ise bir sonraki sayıda yer aldığı görülür. Bu durum resmin altında okuyucuya belirtilmiştir. Bu durumun çocukların resimle ilgili bir hafta boyunca düşünmesini sağlayarak meraklarını artırmak ve hayal güçlerini geliştirmek amacıyla gerçekleştirildiği düşünülebilir. Bir resmin (No.17: 3a) açıklaması tespit edilememiştir. Yayımlanmasının unutulduğu düşünülmektedir. Gazetede yer alan resimlerin sıralaması şu şekildedir:

Tablo-2: Etfal’de Yer Alan Resimler

Sayı	Bölüm	Resmin Açıklaması
8	2b	(Boz) Tabir Olunan Hayvanın Tuzağa Tutulması
11	3a	(Kedi)
12	3a	(Yanar Dağı Resmidir)
15	3a	Fecr-İ Şimalî
16	3a	Bir Geyiğin Tuzağa Tutulması
17	3a	Ormandaki Hayvanlar ¹
20	3a	Toprak! Toprak!
21	3a	1680 Senesinde Tulu Eden Kuyruklu Yıldız
22	3a	Yıldırım Vurmuş Adam
23	3a	Balina Balığının Avlanması

Dönemin diğer gazete ve dergileri gibi bir çeşit abonelik uygulamasına giden gazetenin altı aylık ya da bir senelik ücretleri şöyle değişmektedir. İlk on sayıya kadar altı aylığının bedelini on iki kuruş, bir seneliğinin bedelini ise yirmi kuruştur. Fiyat artışından sonra ise altı aylığının yirmi beş, bir seneliğinin ise kırk kuruş olduğu söylenebilir. Taşralar için posta ücretinin de ekleneceği belirtilmiştir.

Gazetenin okuyucu yazılarına açık olduğu; ancak gönderilen her evrakın baskılarda yer alamayacağı, yayımlanması için belli kriterler taşıması gerektiği “Bu gazeteye gönderilecek evrak mesleğine muvafık ise tab olunur ve tab olunmayanlar iade edilmez” ifadesiyle okuyuculara duyurulmuştur. Basılması için gönderilen yazıların iade edilmeyeceği de yine aynı ifade ile belirtilerek okuyucuların herhangi bir beklenti içinde ya da talepte bulunması önlenmiştir.

Gazetede çeşitli ilanların bulunduğu görülmektedir. Üç farklı ilanın tespit edildiği gazetede bu ilanların iki tanesi kitap tanıtır, diğeri ise çocuklara gazetenin bütün nüshalarının yanı sıra kâğıt bulabilecekleri bir dükkânı tarif eder. Çocuklara mahsus olarak çıkarılan gazetenin, özellikle onlar için uygun olabilecek kitapların ilanından başka ilanlara yer vermeyişi ve bunu da başlık sayfasında “Etfale mahsus kitap ilanından başka ilan konulmaz” şeklinde duyurması dikkat çekmektedir.

¹ Resme dair bir yazı bulunmamaktadır. İçeriğe göre isimlendirilmiştir.

Her sayıda başlık kısmından sonra iki çizgi çekilerek metin bölümleri ile bu kısım birbirinden ayrılmış ve nizami bir düzen sağlanmıştır.

Gazete dört sayfadan yani iki yapraktan teşekkül olup yukarıda da belirttiğimiz gibi ayrı bir kapak sayfası oluşturma yoluna gidilmeyerek ilk sayfanın üst kısmı kapak bilgilerine ayrılmıştır. İlk on sayıda sayfada iki sütun olarak dizayn edilen gazetenin on birinci sayısından itibaren üç sütuna geçtiği tespit edilmiştir. Son beş sayıda ise üç sütunun yanı sıra ikinci ve üçüncü sayfalar ikiye bölünerek kullanılmıştır.

Etfal (ilk adı Sadakat) hakkında Selim Nüzhet Gerçek şunları söylüyor: “Mümeyyiz’in tecrübelerinden istifade ile vücuda gelen bu ikinci çocuk gazetemizin bendeki ilk nüshası üzerinde üçüncü tab’ı olduğu gösterilmiştir. Demek ki çok rağbet görmüştür. Her tab’ının bin nüsha olduğunu da gazete bir münasebetle yazar. Üç bin kârı bulan bir gazete hakkiyle muvaffakiyet kazanmış bir gazete demektir. İçinde ilmî bahisler hesap eğlenceleri vardır” (Aktaran: Okay, 1999: 41). İlk çocuk gazetelerinden biri olan Etfal’e çocukların ilgisinin yoğun olduğu söylenebilir. Gazete ikinci sayısına çocukların bu ilgisine bir teşekkür ile başlar. Birinci nüshasının daha çıktığı gün bin beş yüz nüshasının satıldığından bahseder. Ertesi gün gelen yoğun talep üzerine bin nüsha daha basıldığını ve onların da tükendiğini dile getirir.

Birbirinden farklı konularla çocukların ilgisini çekmenin yanı sıra onları bilgilendirmeyi de arzulayan gazetenin eğlendirici metinler yanında öğretici metinlere de yer verdiği görülmektedir. Okuyuculara matematikten tarihe, fizikten coğrafyaya, İslamiyet ile ilgili konulardan hayvan tanımlarına kadar uzanan geniş bir yelpaze sunulmuştur. Yalın bir dil ve basit örnekler ile konular anlatılmıştır. Bunlardan başka bazı atasözlerinin açıklamaları, Allah’ın büyüklüğünü anlatan hikmetler, latifeler Etfal’de yer verilen yazılar arasındadır. Bazı yerlerde resimlerle anlatılanlar desteklenmiş ve somutlaştırılmıştır. Kurgu metinlerin yanı sıra Amerika’nın keşfi gibi gerçek yaşamdan olaylara yer verilmiştir. “**Etfal**’de tarih, coğrafya, tabiat, gökyüzü ve hayvanlar âlemi ile ilgili öğretici yazılar ağır basmaktadır. Hikâyeler, sorular, bilmeceler ve yanıtları, her iki dergide de yer almaktadır” (Aktaran: Nas, 2002: 86).

Etfal’de ağırlıklı olarak matematik soruları olmak üzere toplam 91 (biri öğrencinin gönderdiği) soru bulunmaktadır. Altıncı sayıda Darülmaarif öğrencilerinden Süleyman’ın coğrafya ile ilgili gönderdiği bir soru derç edilmiştir. Üç sayıda (11, 19 ve 23. sayılar) soru yer almadığı tespit edilmiştir. Gerekçe olarak önceki soruların cevabının gelmediği söylenmiştir. On dokuzuncu sayıda yer verilen bir ihtarla bu sayıdan sonra yayımlanacak soruların iki kısma ayrılacağı belirtilir. Bunların birisinin rüştiye diğerinin sultaniye talebeleri için olacağı ifade edilmiştir. Bir süre önce işlerin çokluğundan devam ettirilemediği söylenen, sorulara doğru cevap getiren ilk kişiye yaldızlı gazete ve ikinci ve üçüncüye birer gazete verme, durumuna da tekrar devam edileceği söylenir. Denildiği gibi bir sonraki sayıdan itibaren soruların iki kısma ayrıldığı teyit edilmiştir. Etfal’de yer alan soruların konularına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo-3: Etfal’deki Soruların Konulara Göre Dağılımı

S.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	T.
C.	1	1				1						1					1			1		2		8
D.K.	1	2	1				1	1										1		1				8
Mat.	1	1	3	4	4	5	4	4	4	5		5	5	5	4	3	3			5	4	4		73
Mi/M.	1																	1						2
T.	4	4	4	4	4	6	5	5	4	5	0	6	5	5	4	3	4	2	0	7	4	6	0	91

C.: Coğrafya

D.K.: Din Kültürü

Mat.: Matematik

Mi / M.: Mizah / Mantık

S.: Sayılar

T.: Toplam

Tablo incelendiğinde, matematik ile ilgili 73, coğrafya ve din kültürü ile ilgili 8'er ve mizah ve mantık konuları içinde değerlendirebilecek birer soru olduğu görülmektedir. Sayılar içerisinde en fazla soruya sahip olanı -7 soru ile- 20 numaradır. Hiçbir sorunun yer almadığı üç sayı dışarı bırakılacak olursa en az soru içeren ise -2 soru ile- 18 numaradır.

Tek yönlü yayın yapmayı tercih etmeyen gazetenin bazı sayılarında okuyuculardan gelen mektuplara yer verdiği görülmektedir. Şüphesiz ki bu, mektuplarını basılmış halde gören çocukların gazeteye olan ilgisi kat kat artıran bir uygulama olmuştur. Hemen hemen her sayıda yer alan soruların doğru cevaplarını gönderen öğrencilerin isimlerinin ve okulların ilan edilmesi de çocuklar için kıvanç kaynağı olarak nitelendirilebilir.

Her yayında olabileceği gibi Etfal'de de birtakım yazım hataları bulunmaktadır. "TASHİH" başlığı ile gazete, sonradan fark ettiği bu hataları düzeltme yoluna gitmiştir. İki yerde tespit edilen bu başlık altında yazılanlar şu şekildedir: "(4) numaralı nüshamızın ikinci sayfasının ikinci sütununun on dokuzuncu satırında "hayvanları kedi cinsinden addederek "yazılacak iken "kedi" lafzı sehven "kendi" diye yazılmış ve o cihetle mana bozulacağı aşikâr bulunmuş olduğundan tashihine lüzum gördük." (No.5: 2b) ve "Geçenki (5) numaralı nüshamızda on dördüncü cevabın ikinci satırında "biri (1) diğeri" yazılacak iken sehven "biri (11) diğeri" yazıldığından tashih-i keyfiyete ibtidâr kılındı." (No.6: 1b)

Etfal'de dördüncü sayıdan itibaren "İlm-i Hayvanat" başlığı ile bazı hayvanların tanıtımı yapılmıştır. Bu yazılar ansiklopedik niteliktedir denilebilir. Bahsi geçen hayvanların fiziksel özellikleri, nerelerde yaşadıkları, ne ile ve nasıl beslendikleri, nasıl çoğaldıkları ve avlandıkları vb. hususlar üzerinde durulmuştur. Kimi yerde resimlerle de görselleştirilerek çocuğun anlatılanları daha rahat kavrayabilmesi sağlanmıştır. Çoğunluğu vahşi hayvanların tanıtımından oluşan bu yazılardaki hayvanlar tablo ile verilmiştir:

Tablo-4: Etfal’de Anlatılan Hayvanlar

Sayı	Hayvanlar
4	Arslan
5	Arslan (devamı)
8	Kaplan - Pars
	Jagar - Amerika Pelengi
	Boz
10	Ayı
12	Kedi
23	Balina

Etfal, okuma yazmanın, okula devamın, çalışkan ve terbiyeli olmanın önemini sık sık vurgulamış. Geleceğin büyükleri olan bugünün çocuklarının eğitimi hususunda yardımcı olabilecek metinler yayımlamaya gayret etmiştir. Onlara sosyal hayatlarında ihtiyaç duyabilecekleri nasihatler verilirken bir yandan da toplumca benimsenen değerler aktarılmaya çalışılmıştır. Bunların yanı sıra okul derslerine katkı sağlayabilmek için sorular sorulmuş, konular anlatılmıştır. Harita bilgisi, zaman kavramı, sayıların tanıtımı, dünyanın hareketleri, uzunluk ölçüleri, yıldırım, elektrik, kuyruklu yıldızlar Etfal’in ayrıntılı açıklamalarla genişçe yer verdiği konulardandır. İkinci sayıdan itibaren ara ara sayfalarda yer alan “KALFA” başlığı altında yazarın belli bir sıralama yaparak okuyucuya sunduğu dersler dikkat çekmektedir. Gazeteyi takip eden çocukların bu yazılarla okullarda öğrendiklerini tekrar etme imkânı buldukları belki de yeni şeyler öğrendikleri söylenebilir.

“Mümeyyiz, Kırkambar ve Zaman” Etfal’de ismi geçen gazete ve dergilerdir. Kırkambar (No.12: 1b) ve Zaman (No.14: 2b)’dan birer metin alınmıştır.

Etfal ile ilgili yapılan araştırmalarda Pınarcı'nın "Çocuk Dergileri" (2013: <http://e-bulten.library.atilim.edu.tr/sayilar/2013-06/okuma.html>) başlıklı yazısında hatalı görsellerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Yazar, Etfal'in ilk adı olan Sadakat'i okuyucuya tanıtırken çocuklar için yayımlanan bu gazetenin yerine aynı kişi tarafından çıkarılan, siyasi, günlük bir gazete olan Sadakat'in 2 Şubat 1877'de çıkarılan 73. sayısının kapak fotoğrafını metne eklemiştir. Yine Sadakat'in 6. sayısından sonra Etfal adını aldığı bilgisi verilirken bu defa da bahsi geçen Etfal'den sonraki yıllarda yayın hayatına başlayan Doktor Memduh adlı biri tarafından haftalık olarak çıkarılan aynı adlı gazetenin kapak fotoğrafı metne eklenmiştir. Araştırmamız bu yanlışlığı düzeltip bilime katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

3.1.2. Çıkış Amacı

11 Nisan 1291 - 15 Rebiyülevvel 1292 tarihinde cuma günü ilk sayısı Sadakat adıyla yayımlanan Etfal'in "Mukaddime" si şu satırlarla başlar: "Çocuklar! Hükümet-i Seniyye'den "Sadâkat" ismiyle bir gazetenin neşrine müsaade aldık. Gazete denilen şey her türlü havadisle ahlaka. edebe. sanata. ticarete. dair güzel güzel sözleri yazıp halka bildirici bir vasıtaadır. Fakat öyle her şeyden bahseden gazetelerde çocukların anlayamayacağı ve anlasa da kendilerince bir fayda hâsil etmeyecek şeyler yazılacağından öyle büyük gazetelerden çocuklar doğrudan doğruya fayda görmezler" (No.1: 1b).

Böylelikle bu ilk sayının giriş bölümünde gazetenin ne olduğu üzerinde durularak büyükler için yazılan gazetelerden çocukların doğrudan faydalanamayacağı dile getirilmiş ve yazının devamında çocukların okuyup yazmasının vatanın geleceği için oldukça gerekli olduğu üzerinde durularak onlar için ayrı bir gazete çıkarmayı düşündükleri belirtilmiştir. Böylelikle gazeteyi çıkarmaya niyet edip gerekli izni aldıkları söylenmiştir.

Yine mukaddimenin son paragrafında "Çünkü vatanın istikbalini te'min etmek istikbalde iş başına geçecek olanları şimdiden hazırlamak icap eder ki istikbalde iş başına geçecek olanlar bugün çocuk bulunanlardır. İşte bu efkâra mebnî biz de bu gazeteyi neşre başladık. Alıp okumak lazım ve fiyatı on para olduğu için

zengin çocuklar birkaç tane alıp fakir olan arkadaşlarına hediye etmek lazımdır ki o çocuk borcu olan vatan hizmetini şimdiden böylelikle ödemiş olsun” (No.1: 1b) satırlarıyla zengin çocukların birkaç tane alıp maddî durumu iyi olmayan arkadaşlarına armağan etmesi istenerek çocuklar arasında hediyeleşme ve yardımlaşma duygularını geliştirmek isterken bir taraftan da daha çok çocuğa ulaşmayı hedeflemiştir.

3.1.3. Dil, Yazım ve Noktalama

Hedef kitlesi çocuklar olan gazetede sade bir dil kullanılması yoluna gidilmiştir. Araştırmacıların da fikri bu şekildedir: “Tahsin Beyin 1875 yılında çıkardığı *Sadakat Dergisi*, *Mümeyyiz Dergisi*nden daha sade bir dille yayınlanmıştır” (Yalçın ve Aytaş, 2003: 238) ve “1286’da yayımlanmış ve sade dile özen göstermiş olan ‘Mümeyyiz’ inkinden de sadedir, kendinden sonrakilerin pek çoğundan da” (Kür, 1991: 27). Ancak gazeteye bakıldığında Arapça, Farsça ve Fransızca kelimelerin varlığı da göz ardı edilemez. Buna rağmen dilimizin Türkçe olduğunu, “Bizim Türkçe lisanımızda”, “Lisanımızı yani Türkçeyi” gibi ifadelerle sıkça dile getirmesi dikkat çekicidir.

"Durûb-i Emsal" başlıklı yazılarda Türkçenin doğru kullanılması; atasözlerinin önemi üzerinde durulur. Bazı atasözlerinin anlamları çocukların ilgisini çekebilecek ve verilen atasözünü ezberletmekten ziyade gerçekten kavrayabilecekleri metinlerle açıklanır. Ayrıca “Lisanımızı yani Türkçeyi gayet güzel söylemek isteyenlere o durûb-i emsali ezberletmek lazımdır. Hele insan çocukluktan böyle hikmetli söz söylemeye alışırса büyüdüğü zaman daima güzel güzel söz söyler” (No.1: 2a) gibi cümlelerle çocuklar atasözlerini kullanmaya özendirilmiştir.

İkinci sayının ilk yazısı olan “Kalfa” adlı metnin 1. bölümünün sonunda “Alt tarafı sonra” ve altıncı sayıda yer alan “Bir Hoca İle Çalışkan Bir Mektep Çocuğu” başlıklı yazının sonunda “Alt tarafı var” ibareleri yer alırken, daha sonraki sayılarda “Mabadı var” ifadesinde karar kılındığı görülür.

Gazetede nokta, virgül, soru işareti, ünlem işareti, iki nokta üst üste, konuşma çizgisi, yay ayraç, tırnak işareti ve denden işareti gibi noktalama işaretlerinin

kullanıldıkları görülmektedir. Bu işaretlerin yanı sıra kimi yerlerde ardı ardına iki nokta “Aferin efendi! Memnun olduk dediğin gibi sehiv olmuş ne çare insan hatadan salim olamaz..” (No.5: 3a), dört nokta “Aferin matmazel cevabınız pek güzeldir siz de etfal-i nâsa numune gösterilecek hanımların ikincisi oldunuz. Çalış gayret et....” (No.5: 2b), iki veya üç ünlem “Ha!!! Bakın ben söyleyeyim!!” (No.3: 1b) ya da işaretlerin bir arada kullanımı “Evladım niçin sen de kuşunu boğmadın?..” (No.17: 1b), “Bir de ertesi günü hocanın önüne geleyim ki bütün yaptığım dersler yanlış!....” (No.20: 1b) gibi kullanımların olduğu görülmektedir.

Yine cümlenin başında olup da sonunda olmayan veya sonunda olup da başında bulunmayan tırnak işaretleri mevcuttur: Ezmine-i kadime hikâyâtında arslanın Uluvv-i Cenabıhakk’ında mütalaa ettiğimiz rivayetlerden) Ader-i Kâis nâm esirin arslan hikâyesi pek garip olduğundan burada zikrini münasip gördük!” (No.5: 1b) , “Efendiler!

Kimi yerlerde tırnak işareti içindeki cümlelerin sonunda herhangi bir işaretin bulunmamaktadır: “Sen nasıl oldu da öyle güzel bir kayda tutuldun” (No.19: 2b-2), “Benim ismim Matar yani yağmurdur” (No.20: 2a-1).

Noktanın kimi zaman virgül yerine kullanıldığı dikkat çekmektedir: “Hükümet-i Seniyyeden “Sadakat” ismiyle bir gazetenin neşrine müsaade aldık. Gazete denilen şey her türlü havadisle ahlaka. edebe. sanata. ticarete. dair güzel güzel sözleri yazıp halka bildirici bir vasıta” (No.1: 1b). Kimi zaman ise soru işareti görevi üstlenir: “Her birine kaçır yumurta düşer.” (No.1: 3a).

Metinde kesme işareti bulunmamaktadır.

Denden işaretine sadece 21 numaralı sayıda rastlanmıştır. Metrenin katları anlatılırken kullanılan bu işarete şu şekilde yer verilmiştir:

“Metrenin on cüzünde biri desimetre

” yüz cüzünde biri santimetre

” bin cüzünde biri milimetre

On metre yani on zirâ uzunluğa dekametre

Yüz " " yüz " " hektometre (...)" (No.21: 2a-1).

Cümlelerin ve paragrafların sonunda hiçbir noktalama işaretiyle karşılaşılmaması durumuna sık rastlanmıştır. Yeni cümleye geçiş çoğu zaman - paragraf haricinde- kelimeler arasında bırakılan boşluk artırılarak sağlanmıştır.

Noktalama işaretleri hususunda orijinal hâline sadık kalınmaya çalışılan metinde bir karışıklığa meydan bırakmaması ve anlatım bozukluğuna yol açmaması için gerekli görüldüğü yerlerde metin tamirine gidilerek uygun noktalama işaretleri eklenmiş ve yine kelimelerin karıştırılmasının engellenmesi açısından düzeltme işaretleri konulmuştur.

Etfal'in bazı yerlerinde harf eksikliğinde kaynaklanan yazım hataları mevcuttur. Dikkatsizlik ya da basımdan kaynaklandığı düşünülen bu hatalara şu örnekler verilebilir:

- Numara 18, 1b, HİKÂYE başlığı altındaki yazıda "emval" kelimesi yazılırken baştaki "elif harfi" eksiktir.
- Numara 19, 3a, BİR KÜÇÜK HİSSE ALINACAK KISSA başlıklı metinde "sualini" kelimesi yazılırken baştaki "sin harfi" eksiktir.
- Numara 23, 2b, RESMİN TARİFİ başlığı altında balinaların çokça bulunduğu ülkeler anlatılırken "Japonya" yazılırken baştaki "je harfi" eksiktir.

Etfal'de "...kalemi alıp istediklerini doğru yazmaklığı isterim" (No.6: 2b), "Kâbe'ye gitmekliğİN daha başka faziletleri de vardır" (No.8: 1b), "Senin daha sair yerler de vatanımdır demekliğinden Osmanlı memleketlerinin hepsini bilmekliğİN anlaşılır" (No.9: 1b) gibi kullanımlar mevcuttur. Yine "...bunları bir adam azdan az iki senede yapabileceği farz oluns..." (No.3: 2a) ya da "...onuncu gün havada birçok kuşların uçtuklarını görerek..." (No.20: 2b-1) ve "O yerde birçok çocuklar kendi kendilerine oynamakla meşgul oldukları hâlde..." (No.1: 2b) şeklinde örnekler gazetenin dil kullanımına örnek olarak verilebilir.

3.1.4. Etfal’de Tespit Edilen Değerler

Etfal’de tespit edilen değerler alfabetik olarak sıralanmıştır.

3.1.4.1. Ana - Babaya Hürmet

Anne ve babalar her zaman çocuklarının iyiliklerini isterler. Düşünceleri, davranışları hep çocuklarının mutluluğu üzerine şekillenir. Bir çocuğu dünyaya getirmekle bitmez işleri, asıl o andan itibaren başlar. Evladının hem fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak hem ruhsal yönden sağlıklı bir birey olmasını sağlamak için ömürleri boyunca çabalar dururlar. Onların bu çabalarına karşı çocukların ebeveynlerine itaat etmeleri, onların sözlerinden çıkmamaları doğru olacaktır. Kur’an-ı Kerim’de de “*İnsana da, anne babasına iyi davranmasını emrettik...*” (Lokman 31/13) ayetiyle anne ve babaya iyi davranmak gerektiği buyrulur:

“(…) her çocuk valide ve pederine elinden geldiği kadar hürmet ve riayet ve her vecihle mürebbisi olduğunu bilerek daima sözlerinden dışarı çıkmamaya say ve gayret etmeli ve peder ve validenin acı sözlerinde de kızmamalıdır.

Zira çocuklara velileri tarafından söylenip de ağır gelen sözlerin her birine kendilerinin istifade ve terbiyesi içindir. Bunu da iyi bilmeli ki hiçbir peder ve valide evladının fena olduğunu istemez. Ve daima terbiye için ellerinden geleni diriğ etmez” (No.10: 2b).

Ailelerin çoğu sözü yaşam tecrübelerinden ileri gelir. Onların nasihatlerine kulak verilmelidir:

“(…) kitapların resimlerine dikkatle pek usta nakışçı oldu iğnesinin marifetiyle bir gün zengin oldu validesinin tembihini tuttuğuna sonunda şükürler etti” (No.18: 2b).

3.1.4.2. Birlik Olma

İnsan sosyal bir varlıktır, toplum içinde yaşar. Tek başına yapmaya gücünün ya da zamanının yetmeyeceği işleri başkalarından yardım alarak yapar. Bir toplumda dayanışma ve iş birliği ruhu varsa işler yolunda ilerler. Karşılaşılan en zor sorunlar dahi kolaylıkla çözümlenir. “Birlik, dirliktir” (Albayrak, 2009: 266) atasözü hükmünce birlik olan yerde düzen olur. Bu ruhu koruyan toplumlar mücadeleye

giriştikleri her alanda başarıya ulaşırlar. Toplumsal dayanışma sağlanmadan atılan adımlar kısa bir süre için başarı gibi gözükse de işin sonu hüsrana olur:

“CEMİYET

Burada cemiyet için dikkat olunacak iki şey vardır:

(2a) Birisi sebep-i lüzumu ve diğeri neden ibaret olduğu.

- CEMİYETİN SEBEB-İ LÜZUMU -

Yaşamak için lazım olan yiyecek, esvap, mesken gibi başlıca üç şeyin tedariki yalnız bir insan ile olamadığındandır çünkü bir insan bu üç şeyden birine bilfarz yiyecek tedarikine kalkarsa en evvel ekmek yapacak ekmek yapmak için.

Evvela tarlaları sürmeye iktiza eden birçok alet tedarik etmek.

Sânîyen tarlaları sürmek.

Sâlisen tohum ekmek.

Râbian hasılatı toplayıp tane ettirmek.

Hâmisen değirmen yapmak.

Sâdisen un hâline getirmek.

Sâbian fırın yapmak.

Sâminen pişirmek.

Veliyyü'l-âhire lüzumlu şeylerin yapılmasına muhtaçtır ki bunları bir adam azdan az iki senede yapabileceği farz olursa acaba bu iki senede o adam ne yer ve ne içer ve ne giyer ve nerde yatar kalkar? Yok biri biri ardı sıra yani lüzumu olanı evvela ve daha sonrakini yapar denirse bu hiç olmaz. Çünkü tarlayı sürerken yiyecek ister. Hâlbuki yiyecek yukarıda yazıldığı gibi ancak iki senede hâsıl olunabileceğinden merkumun iki sene aç çıplak evsiz durması lazım gelir ki bu mümkün değildir. İşte bu sebeplerden insanlar bir araya gelip cemiyet teşkil ederek yaşarlar.

Cemiyetin neden ibaret olduğu bahsine gelince cemiyet teşkil eden insanlardan her biri ayrı ayrı işler görerek yaşamaklığın vasıtalarını meydana getirirler yani bir takımı yiyecek tedarik eder ve bir takımı esvap ve diğer bir takımı da mesken yapar.

Yiyecek tedarik edenler esvap ve mesken yapanlara yiyecek verip esvap ve mesken alırlar.

Ve ötekiler dahi lazım olan şeyleri birbirleriyle değiştirerek levâzımâtını ikmal ederler.

Fakat bu mübadele keyfiyetini layığıyla icra etmek için (senet) yani para icat olunmuştur ki herkes yaptığı şeyi satıp para ve aldığı para ile yiyecek mesken esvap ve daha sair lüzumlu olan şeyleri alıp yaşamaklığı tashil ederler.

- CEMİYETİN LÜZUM-I BEKÂSI -

Bir gün âzâ-yı vücut bir yere gelip meşveret ederler ve muaddeden şikâyet edip nedir bu bizim muadde için çektiğimiz zahmet ve meşakkat? Bizim her birimiz tayin olduğumuz işe takyîd ile çalışırız o hiçbir hareket etmez biz onun kulu muyuz biz de çalışmayalım bakalım o bizsiz ne yapar? Dediler bilittifak göz ben görmem kulak ben işitmem burun ben koklamam ağız dil ben söylemem el ben yapışmam ayak ben yürümem diye kavlı ü karar ederek cümlesi tenperverliğe yüz döndüler derken cümlesi zayıf ve bî-mecal olmaya başladılar akıbet bir bire gelip hâllerinden yek diğere şikâyet ile böyle zebun olmamıza sebep nedir muadde ile sulh üzre iken hüsn hâlde idik gelin yine ittifak edip sulhten ayrılmayalım dediler ve el-hâsıl muadde ile sulh edince evvelki gibi göz gördü ve sair âzâ dürüst ef'âlini icrâ etmeye başladı. Bu ona misaldir ki insanlar birbirleriyle güzel geçinmezlerse yaşadıkları memleket yıkılıp harap olur ve bir de her kim gayrısına zarar kast eder ise kendi başına kast etmiş olur” (No.3: 1b-2a).

3.1.4.3. Çalışkan Olma

İnsan çalışmadan mutlu bir yaşam süremez. Tembellikten kimseye fayda gelmez. Atalarımızın da söylediği gibi “Ekmeden biçilmez” (Yurtbaşı, 2012: 122), “Emeksiz yemek olmaz” (Albayrak, 2009: 416). Gayret edip çalışanlar ise sonunda mutlaka mükâfatını alır:

“Kendine yardım edene Allah da yardım eder. (Kendine yardım tembel olmamak çalışmak demektir)

Açlık çalışkan adamın kapısından bakar. Lakin içeri girmeye cesaret edemez” (No.9: 2a).

Gereği gibi çalışırsa kimsenin başaramayacağı iş yoktur:

“Bunun üzerine çocuk pederine:

- Efendim bir insanın ki tabiatında zekâvet olmaya mümkün müdür ki ona kitaplar o zekâveti versinler denince pederi:
- Hayır oğlum! Ey deme çünkü çocukların hepsinde az. çok zekavet bulunur. Sen tabiatında olan zekaveti tahsil ile takviyye ve tazyin edersen her karesini müstaid eder ve eğer bilakis

onu olduğu gibi bırakacak olursan hiçbir hizmette istihdam gayr-i müstaid olursun cevabını verir” (No.21: 1b).

Çalışmak devamlılık arz ettiği sürece yararlıdır:

“(…) Tatil zamanlarında da çalışınız. Eğer çalışmazsanız bir seneden beri olan tahsilinizi zayi edersiniz de sonra yine yeniden tahsil ettiğiniz şeyin acemisi olursunuz (…)” (No.15: 1b).

Çalışkan insanlar toplumda sevilir. Okulda öğretmenlerinin takdirini kazanır. Arkadaşları arasında sözü dinlenir:

“(…) Gelelim çalışkan çocuğa! Hocası riayet eder. Arkadaşları yanında sözü makbul olur. Bir kabahati vuku bulsa kazaya haml olunarak yalnız bir daha etmemesi için hocası tarafından nasihatle geçirilir. Şimdi bunun hangisi ala? Elbette mektebe devam ile beraber dersine çalışanlar (…)” (No.12: 2a).

Gazeteyi takip eden çocuklara güzel bir örnek olabilecek “HİKÂYE” (No.6: 2a-2b) adlı metinde anne ve babasının emeklerinin karşılığını derslerine çok çalışarak yanlışsız okuyup yazma öğrenip ödemeyi düşünen Ahmet’ten bahsedilir. Ahmet çok çalışarak kısa zamanda emeline ulaşır. Bayram günü bayramlık hediyelerle ailesinin onu sevindirdiği gibi o da marifetini sergileyerek onları ziyadesiyle memnun eder.

3.1.4.4. Dostluk

Dostluk paylaşmaktır. Kişi sevdiğiyle sevincini, üzüntüsünü, düşüncelerini, tasalarını, parasını, eşyasını paylaşır. Dostluk güvenmektir. Gerçek dostu bulabilmiş kişi asla ihanete uğramaz. Dostuna arkasını rahatça dönebilir. Dost, iyi gününde de kötü gününde de yanındadır. İnsanın dar gününde çalacağı ilk kapı dostunun kapısıdır.

Dost kişiyi gerçekten seven, onun iyiliğini isteyen kişidir. “Her insanın dosta ihtiyacı vardır; ancak dost kolay kazanılmaz” (Akpınar, 2013). Tecrübeler sonucunda bulunur. Gerçek dostu bulmak uzun zaman alabilir:

“Meşhur meseldir vaktiyle herifin biri oğluna daima (Oğlum insana herkes dost olmaz bir insan müddet-i ömründe bir dost kazanabiliyorsa pek büyük saadettir) dermiş. Oğlu da (Amma da

yaptın ha! Benim yaşım ne başım ne? Daha on dört yaşındayım dört yüzden ziyade dostum var demek ki sen kendine müddet-i ömründe dost bulamamışın” demesi üzerine babası gülerek (Oğlum onlar iyi gün dostudur onlara dost denmez. Bak ben sana dost nasıl olduğunu göstereyim) deyip gider bir koyun boğazlar akşam saat birde kesilmiş koyunu bir çulun içine koyup oğluna “Bilirsin ya bizim ... ağa dostumuzdur şimdi al şu çuvalı o ağanın evine götür gayet telaşla amca efendi babam selam söyledi nasılsa elinden bir kaza çıkmış. Şunu sizin saklamanızı rica etti deyiver” deyip oğlunu gönderir yarım saat sonra çocuk tekrar gelip “ Babacığım o adam beni kovdu çuvalı getirdim” der. Babası ise yine gelerek “ Ha öyle ise beni dinle! Hani geçen seneden beri dargın olduğum Ahmet Efendi yok mu işte o benim eski dostumdur ve bugüne kadar kazandığım dost odur işte şimdi de ona götür” deyip gönderir. çocuk yine avdet ederek babacığım kabul etti ve babana selam söyle de bunu kimseye söylemesin diye cevap verdi babası da “Gördün mü oğlum (Eski dost düşman olmaz yenisinden vefa gelmez) derler işte geldi çıktı bundan sonra böyle dost bulmaya çalış” der.

Fi’lvâki öyledir dost pek zor kazanılır onunçin herkesi kendine dost bellememeli pek çok tecrübe lazımdır” (No.3: 2b).

Bireyler kendilerini doğru yola sevk edecek kişilerle yakın olmalıdır:

“Daima iyiler ile ülfet ediniz çünkü topal ile yola giden giderek aksamaya başlar” (No.9: 2a).

Dost, kişinin kötülüğünü istemez. Çocuklara, onları okuldan uzaklaştırmaya çalışan arkadaşlarına dikkat etmeleri şu ifadelerle tembih edilmiştir:

“(…)Bunun için siz de düşmanlarınız olan yani ilim ve marifet tahsilinden kaçıp da kapı önlerinde veya sair yerlerinde oyun oynamakla vaktini geçiren çocuklarla görüşmeyiniz” (No.7: 2b).

“(…)Böyle değil bir iki gün hatta bir saat mektebe gitmekten alıkoyanlara düşman nazarıyla bakınız. Çünkü dost olan hiçbir zamanda böyle bir söz söylemez” (No.10:2b).

3.1.4.5. Edepli Olma

Güzel ahlak sahibi olan birey, toplumda herkes tarafından sevilir. Gittiği her yerde iyi karşılanır, sözü dinlenir. Gösterdiği incelikle karşısındakileri mutlu eder. Zarif sözleri ve tatlı diliyle işlerini kolaylıkla halleder, sorunlarını çözüme ulaştırır.

İnsanın aklını iyi kullanabilmesi için önce güzelce terbiye edebilmesi gerekir:

“(…) Cenabıhak herkese akıl vermiştir fakat o akli terbiye etmek lazımdır yani akli güzel kullanmak için güzel terbiye etmek iktiza eder (...)” (No.3: 1b).

Başkasına ait evrakı izinsiz okumak terbiyesizlik sayılır. Gazetenin dördüncü sayısında dikkat çekebilecek ve çocukları eğlendirecek bir latife ile bu konuya örnek verilmiş ardından “HİSSE” (No.4: 2b) başlığı altında verilmek istenen ders açıkça dile getirilmiştir:

“LATİFE

(4)

Zürefâdan birisi bir dostuna mektup yazarken yanında bir sakîl herif ol zarîfin yazdığı mektuba nazar eder idi. Zarîf esna-ı tahrirde satırın arasına “Eğer sana bu mektubu yazarken yanımda bir sakîl oturup yazdığım bakmamış olsaydı daha çok şeyler yazacak idim. Ne çare ki onun nazar etmesi mâni oldu diye yazdı. Ol sakîl adam “Benden dostuna niçin şikâyet yazıyorsun ben senin yazdığım kâğıda ne vakit baktım” dedi. Herif çünkü bakmıyorsun benim senden şikâyet yazdığımı ne cehle vâkıf oldun diye herifi iskât etti.

HİSSE

(4)

(Çocuklar bilmeyenleriniz var ise hatırlarında tutsunlar ki birisi yazı yazarken yazdığı şeye bakmak ve birine gelen kitap veya tezkireyi veya sair üstü kapalı ve açık her türlü evrakı açıp okumak terbiyesizlik asarındadır)”

Güzel ahlakın gerekliliklerinden biri de kötü söz kullanarak karşımızdakilerin kalbini kırmamaktır. Atalarımızdan yadigâr sözdür: “El yarası geçer, dil yarası geçmez” (Albayrak, 2009: 403). İnsanların kalbini kazanmak çok zor ama onları kaybetmek ağızdan çıkacak kötü bir kelime ile çok kolaydır. Bunun için dili terbiye etmek gerekir. “NASİHAT 1” (No.7: 2a)’de gerek beyitler gerek özlü sözlerle bu hususa değinilmiştir. Çocuklara dillerini güzel sözler söylemeye alıştırmaları, fena sözlerden uzak durmaları tavsiye ve telkin edilir.

Tatlı dilli olmak gerektiği bir annenin çocuğuna verdiği nasihatle şu şekilde ifade edilir:

“Daha (aks-ı sada) ne demek olduğunu bilmeyen on bir yaşlarında çocuk bir gün bir ormancık içinde oynayıp dururken ağzından çıkan (Hav! Hav!) sadalarının ormancığın içerisinden tekrarlandığını hisseder.

Bunun üzerine (Kimsin sen?) sualini irat yine (Kimsin sen?) sadası kulağına gelir. (Öyle ise sen ahmak etmişsin a!) deyip yine ormancık aksedince ağlayarak ormancık kendisine ahmak etmişsin dedi diye validesine şikâyete koşar validesi çocuğun ağlamasının sebebini öğrendikten sonra oğluna ((Bak oğlum! Bunu sen kendi kendine yaptın eğer sen ormancığa ahmak demeyeydin ormancık da sana ahmak demeyecek idi nasıl ki sen bir adama hiçbir vakitte bir fena söz söylemediğin halde o adam da hiçbir vakitte sana fena söylemez) cevabını verir

(İşte efendiler! Bu kadının dediği gibi insanlar aynen o sada-yı aksi ettiren mahallere benzerler. Eğer mütekellim iyi sözler söyler ise aks-i sadaya benzeyen muhatap yine bu sözlerle mukabil iyi sözler akseder. Eğer mütekellim kötü kötü sözler söylerse muhatap da onları akseder. Bunu bilmeli de insanlığa layık surette hareket etmeli!!!)” (No.19: 3a).

İnsanlar dilleriyle olduğu kadar elleriyle de birbirlerini incitmemelidir:

“Sakın zulüm etmeyin. Çünkü zulüm bir yılandır ki bir gün sizi de sokar” (No.9: 2a).

Eli açık olmak, imkânları ölçüsünde ihtiyaç sahiplerini mutlu etmek insanların kazanması gereken başka bir değerdir:

“Paraya boş boşuna saklamaktan bir menfaat hâsıl olmadıktan başka bir gün olup telef olacağı gibi insan dirayetine göre tahsile gayret etmezse o dirayetinden hiçbir vakit fayda göremez” (No.9: 2a).

Etfal’de çeşitli başlıklar altında “MUHASİN AHLAK” (No.10: 1b), “AHLAK-I HÜSNA” (No.11: 1b) ve “TERBİYE” (No.14: 2a) alçakgönüllü olmak, anne babaya hürmet etmek, affedici olmak, boş konuşmamak, emanete hıyanet etmemek, güler yüzlü olmak, kibirli olmamak, saygılı olmak, sözünde durmak, yardımseverlik gibi değerler açıklamalar yapılarak ya da hikâyeler verilerek defalarca işlenmiştir.

Yanlışa sapmış kişiyi doğru yola sevk etmek en büyük erdemlerden biridir. Kişi sadece kendi kurtuluşunu düşünmemelidir:

“Bir gün bir zat-ı makdusun hanesine hırsız girip her ne kadar aşağı ve yukarı gezdi ise sirkat edecek bir nesne bulamadı haneden çıkıp gitmek murat edildikte sahip-i hane olan zat-ı şerif hırsıza nida edip selam verdi hırsız vealeykümselam dedi sahip-i hanesinin için dünyalığa dair bir şey hâsıl olmadı acaba ahirete dair şeyin husulete rağbet eder misin dedi ve sarık katl oldukça beraber abdest aldirtip iki rekat namaz kıldirttikten sonra sabah namazını eda etmek için bareber alıp mescide götürdü

ahbabından bazıları bu kimdir diye sual ettiler bu hırsız idi şey çalmak için bize geldi lakin biz onu çaldık buyurdular” (No.18: 2b).

Verilen bir sırrı ifşa etmek, emanete hıyanet etmektir. Sır saklayamayan kimselere bir daha güvenilmez. “SIRRI SAKLAMAK EN GÜZEL BİR HUVDUR” (No.11: 2a) başlıklı yazı sır saklamanın güzel ahlakın ölçütü olduğundan bahseder. Din büyüklerinin sözleriyle ise en doğru olanın sırrı kendine saklamak olduğuna dikkat çekilir.

Elindekiyle yetinmek insanı gereksiz üzüntülerden alıkoyar. Kanaatkâr olan kimse gönül hoşluğu içinde yaşamdan zevk alır. “BİR HOCA İLE ÇALIŞKAN BİR MEKTEP ÇOCUĞU” (No.9: 2b) başlığı altında bir öğretmen ile öğrencisinin diyaloguna yer verilerek kanaatin ne olduğu anlatılır, kanaatsiz olanların kötü bir halde olduğundan bahsedilir.

“(…)

Hoca – Oğlum kanaat ne demektir?

Çocuk – Efendim kanaat hasbelkader bu ettiğimiz hal ve derecenin kadir ve kıymetini bilip ona hamd u şükretmektir.

Zira insan kendinden olan aczi bilir ise Cenabıhakk’ın cüzi ve külli kendi hakkında olan her bir ihsanın derece-i kaderini idrak edip şüküründe bir dakika ihmal etmez ki o adam sahihan kanaat sahibi bir adam demektir.

Hâsılı kanaati olan kimse kendi acziyle hakkında olan ihsanü’l-ileyhten Cenabıhakk’ın azametini anlar. Bu ise kemalin birinci eseri demektir.

Hoca – Kanaatsizlik neden ileri gelir?

Çocuk – Hırs ve emelin çokluğundan yani “Benim itibarım niçin herkesten âli değildir” yahut Hak bana niçin ziyadesiyle tazim ve tekrim etmiyorlar” veyahut “Neden sairlerinden benim rütbem aşağıdır” diye birtakım nefsanî ve şeytanî ve beyhude fikirlerden neşet eder. Bu da pek kötü bir haldir.

İşte şundan tok gözlü olup da halimize şükür ve darimize himmet etmeye gayret eder isek bu fena ahlakı tez elden terk edebilmiş oluruz (…)

“HİKÂYE-İ SAHİHA (ŞERİK İLE TÂ’Î)” (No.16: 2a)’da Numan bin Mansur isminde bir Arap padişahı konu edilir. Cahiliyet âdeti ile bu padişah gününün birini gazaba birini kereme ayırmıştır. Gazap gününde kim olursa olsun rast geldiğini öldürür. Kerem gününde ise rastladığına iyilikler eder. Cömertliğiyle meşhur olup daha sonra fakirliğe düşen bir adam evladının geçimini tedarik etmek için dilenmeye başlamıştır. Zavallı adam gazap gününde Numan’ın karşısına çıkar. Çaresiz ölümü kabul eder fakat topladığı yiyecekleri son kez ailesine götürmeyi ve onları kabile reislerine emanet etmeyi diler. Numan, adamın sözleriyle biraz merhamet etse de batıl inançları gereği, gelmez ise yerine öldürülmek için bir bedel bırakmasını ister. Zor durumda kalan adama Numan’ın şeriki kefil olur ve adam akşamüzeri dönmek üzere yola koyulur. Vakit gelip de adam geri döndüğünde Numan şaşkınlık ve hayranlık içinde kalır. Bir adam hiç tanımadığı biri için canını ortaya koyarak kerem sahibi olduğunu göstermiş; diğeri öldürüleceğini bile bile sözünde durarak ölüme meydan okumuştur. Bu olay üzerine Numan bu garip âdeti kaldırdığını ilan eder. Kerem sahibi olan kişi ile sözünde durup ona ihanet etmeyen kişi böyle güzel bir olaya vesile olmuşlardır. Bu hikâye çocukları cömert olmaya ve verdikleri sözünü tutmaya teşvik edebilir.

Gerçek olmayan şeyleri söyleyerek insanları kandırmak yanlıştır. Bu hatalı davranışın zararı gün kişiye geri döner:

“Lisanımızda “Yalancının evi yanmış da kimse inanmamış” diye bir darb-ı mesel var ihtimal ki bu mesele üzerine yapılmış olsun

Kemancı aman yandım sözüyle herkesin kulağını doldurduğu için sahihan yandığı bu günde yine herkes eskisi gibi zannetmiş

İşte yalancı da tıpkı bunun gibidir daima ötekini berikini aldattığı için sahihan “Evim yanıyor” diye bağırırsa “Yine yalan söylüyor” diyerek sözüne kulak asan bulunmaz bunun için yalan söylenmemelidir. Zira yalan söylemek en fena bir huydur. Bundan böyle gelecek nüshalarda yazacağımız “Ahlak” bentlerinde yalancının ne kadar fena olduğunu etrafiyle göstereceğiz. Şimdilik hissemize bu kadar düştü” (No.1: 3a).

“Yalan insanı şermende ve rezil eder” (No.9: 2a).

“İhtiyar bir Hristiyan karısının evine bir gün bir papaz gelmiş öte beri konuştuğundan sonra nasıl İncil-i Şerif okumuyor musun diye sormuş. Kocakarı Hiç okumaz mıyım? Her sabah on yaprak yer

okurum demiş. Papaz – Öyle ise bu sabah okuduğun yeri göreyim deyince kocakarı kalkar üzeri toz toprak tutmuş olan İncil’i raftan indirir papazın önünde açar. Meğer kocakarının bir vakit bir gözlüğü kaybolmuş aramadık yer bırakmamış imiş. İncili açıp da gözlük içinden çıkınca – Oh ne kadar memnun oldum! Beş aydır şu gözlüğü arardım demiş....

İşte yalan daima sahibini böyle pek çabuk rezil eder. Hani ya kocakarı daha sabahleyin İncil okuduğunu söylemiş idi her sabah İncil okuyan beş aydır kaybolan gözlüğünü bulamaz mı?” (No.11: 2a).

Kendi değerini olduğundan aşağı gören, yaptıklarıyla büyüklenmeyen kimseler alçakgönüllüdür. Böyle kişiler toplumun sevgi ve saygısını kazanacağından insanların gözünde yükselirler:

“(…) Abbasi Devleti’nin yedinci padişahı olan Memûn halifenin huzuruna bir gün ulemadan Mehmet bin İbad girmiş idi. Meğer başındaki sarığı bozulmuş imiş. Memûn tevazu (alçakgönüllülük) ederek sarığı kendi eliyle tazeler. Yanında duran cariyeye bu hali görünce nasılsa güler. Memûn cariyeden gülüşünün sebebini sorar. Cariye cevap vermeden müşar ile Mehmet bin İbad gayet zeki ve fatin bir zat olduğundan “Efendim benim gibi çirkin yüzlü bir adamın sarığını senin gibi güzel bir padişahın kendi eliyle zahmet edip de sarısına taaccübünden güldü” der. Bunun üzerine Memûn cariyesine hitap ederek “Bu sarığın altında o kadar büyüklük o derecede şeref gizlenmiştir ki senin aklın ihatadan aciz ve benim büyüklüğüm onun yanında hükümsüzdür” demiş ve hem kadirşinaslığını hem de hüsn-i hulkını göstermiştir (...)” (No.11: 1b).

3.1.4.6. Eğitim-Öğretime Önem Verme

Okullar eğitim-öğretim hayatının vazgeçilmez kurumlarıdır. Alanında uzman kişilerden alınan dersler öğrencilerin bilgilerini artırır. Çocukluk zamanı iyi değerlendirilmeli, okula devam etmenin yanı sıra çalışma evde de sürdürülmelidir:

“(…) İşbu mahalde insanı dünyada herkese sevdirecek yollar ve ahirette muhterem kılacak taraflar öğrenilir. İnsan âlim olur. Cahillik sıfatından kurtulur ise de mekteplere devam ister. Yoksa vakt-i azizini hususıyla çocukluk zamanını hadden aşırı oyun ve sefahat (2b) ile geçirirse ihtiyarlıkta bir şey hâsil edemez. Devam ister vessalam ” (No.3: 2a-2b).

“(…) tahsil yalnız mektebe gitmekle olmayıp hem mektebe gitmek ve hem de dersine çalışmak iledir (...)”(No.12: 2a).

Okulların sosyal ve toplumsal hayata olan etkisi de büyüktür:

“(…) Mektep ise bir ana babadır ki anasından babasından her ne kadar bi’l-tevliit ispat-ı vücut etmiş ise de henüz kemalet-i insaniye ve fezail-i ademiye âleminde ispat-ı vücut etmemiş olan o adamı o âlemde dahi tevliit ederek meydana çıkarır (...) Mektep ki cümlesinin fikri bir nokta üzerinde müctemi şakirt çıkaramaz belki cümlesi bir rahmin mahsulü kardeşler gibi kardeşler çıkarın öyle kardeşler ki bize halef olacaklar ve ileride memleketimizin saadetine onlar hizmet edeceklerdir (...)” (No.12: 2a).

Okuyup yazması olan kişi kendi işlerini rahatlıkla halledebilir. Yabancı memleketlerde bile evinde gibi hissedebilir. Okuryazar insan için kendini geliştirmede ve ahlakını güzelleştirmede önünde hiçbir engel yoktur. Etfal’in farklı sayılarında okuyup yazmanın önemi konusunda çocuklara şöyle seslenilmektedir:

“(…) Okuyup yazanlar için bütün dünya bir ev gibidir. Her memleketi eviniz. her memleketteki adamları evinizdeki adamlar gibi görmek her hâllerini anlamak için okuyup yazmak lazımdır” (No.1: 1b).

“(…) Şimdi anlayabilirsiniz ki şu elinizdeki gazete sizin gibi birçok çocuğun elinde bulunuyor. Yazı ve okumak sayesinde benim efkârımı onlar da anlıyor bir kere düşününüz ki âlemde yazı olmaydı bu iş mümkün olur muydu? Haydi diyelim ki bir kalfa nihayet yüz çocuğa meramını anlatabilsin. Hâlbuki bu saatte gazete bin beş yüz çocuğa şamatasızca ve pek güzel meramını anlatabiliyor. Öyle ise bu işler hep yazı okumak sayesinde olmuyor mu? Bir iyice düşünseniz bulursunuz zannedirim (...) Yazı insanı geçindirir her bir sanattan ziyade para getirir. Dünyada yazı gibi âlâ iş yoktur. Yazı insanın adını ahirete kadar andırır. Yazı insanı zengin eder. Yazı adamı meşhur eder (...)” (No.2: 2a).

“(…) Aklın terbiyesi de okuyup yazmak ile hâsıl olduğu için her insana evvela okuyup yazmak lazımdır. Bir insan okuryazarsa aklını terbiye eder aklını güzel terbiye edince de aczini setr eder hatta yukarıda söylediğimiz büyük büyük şeyleri yapar bazen hiç görülmedik şeyler icat eder mucit olur kıyamete kadar namı kalır.

İşte şundan da anlaşıldı ki okuyup yazmak insanlar için en evvel tahsil olunması lazım gelen şey imiş!!!” (No.3: 1b).

İlim sahibi olmak, insanların kazanabileceği en büyük faziletlerdendir. Âlim insan toplumda itibar sahibi olur. “BİR HOCA İLE ÇALIŞKAN BİR MEKTEP ÇOCUĞU” (No.6: 2a) başlıklı yazıda ilimden bahsedilir. İlimin bireyleri her zaman doğru yola sevk edeceği, rahat bir yaşam geçirmelerine başlıca bir vasıta olduğu ifade edilir. İlme sahip olmayan insanların yapılacak işlerde tercih edilmeyeceğinden

bahsedilir. İlim sahibi olmak için gençlik zamanlarının iyi değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durulur.

İlim her insan için zaruri bir ihtiyaçtır. Okullarda öğrenilenlerin yanı sıra kişinin kendi çabaları ve isteğiyle ilmini artırması mümkündür. Etfal'in yedinci sayısındaki "MUKADDİME" de çocuklara şu şekilde seslenilmektedir:

"Ey etfal-i vatan!

Zaman tahsil-i ilim ve marifet zamanıdır.

Marifetsiz kimse yaşayamaz. Yaşasa da ömrünü mezellele geçirir. Vaktimiz pek başkalaştı. Okuyup yazması olmayanlara adeta insan nazarıyla bakılmıyor. Hulâsa bu zamanda ilim ve marifet insanların havayic-i zaruriyelerinden olmuştur. İşte bu dakikaya mebni devlet-i ebed-i müddet her türlü mekâtib-i inşa ile etfal-i vatanın talim ve terbiyelerine hasr-ı himmetle milyonlarla kuruşlar sarf ediyor.

Mektepler menba-ı ilim ve marifet olduğundan herkes sa'y ve gayreti nisbetinde hissesini alırsa da o kadarcıkla iktifa caiz olmayıp ilerletmek lazım ve mekteplerde ise ulum ve fûnûnun her noktası beyan olunmak mümkün olmayacağından ilerisini öğrenip anlamak biraz daha kendi kendine mektepten aldığı malumat ile tahsil ettiği ulumun tevsîine çalışmayla olur" (No.7: 1b).

Âlim olmakla kazanılacak faziletler şöyle verilmektedir:

"- Alim olmakla her şeyi bilmekle ne olur?

- Ne olacak efendim nereye gitse itibar bulur. Herkes kendisine riayet eder. Hiçbir yerde aç kalmaz. Hiçbir şeyde icaz göstermez. Hangi işe başlasa başa çıkarır" (No.9: 1b).

Cahilliğin ise yergisi yapılmıştır:

"-Dünyada en ziyade merhamete layık adam cahil olandır. Çünkü en büyük fakr cahilliktir.

- Cahil olan her yerde istiskal görür" (No.9: 2a).

Cahil insan ilim sahibi olunca geçmişte güzel sandığı şeylerin kötülüğünü anlar:

"KISSA

Oldukça mâl-dâr bir kör hatun evce lazım gelen eşyasını güya en alası olmak üzere öteden beriden alır halbuki aldığı şeylerin kaffesi edna olduğunu fark edemediğinden hep ala buluyorum

efkariyle evine lazım gelen intihazımı verir bade gözlerine bakmak ve iyi etmek üzere bir tabip ile akd-i mukasele eder ve tabibe lazım gelen mualeceleri verip icra-ı tedavi ettikten sonra mumiileyhin gözleri sıhhat bulur ise de evvelce güzel diyerek almış olduğu eşyanın ne ayarda olduğunu görmeye başlayınca (Bunları sen değiştirmişsin) diye tabibi hem tazîre hem de hakkını iptale kalkışır kalkışmaz tabip-i akil (Hayır öyle değil senin gözlerin evvelleri görmediğinden iyi ve kötüyü fark edemez idin yoksa sana güzel diye verdikleri eşyalar işte bunlardır) kelimeleriyle mumiileyhi ikna eder.

HİSSE

Bu kıssada tarif olunan hatunun körlük vakti cahillik zamanına ve sonradan gözlerinin iyileştiği vakit dahi alimlik zamanına benzer çünkü bir cahil tahsil-i ilim ve marifet ettikten sonra zaman-ı cahillikte güzel diye bulmuş olduğu fena şeylerin fenalığını ilim sayesinde anlar” (No.18: 2a).

On ikinci sayıda anlatılan hikâyede zengin bir adam tek oğlunun sıkılmasına gönlü razı olmayarak onu okula göndermez. Oğlunun büyüdüğünde kendisinden kalan miras ile geçinebileceğini düşünür. Oğlu büyüyüp yirmi yaşlarına geldiğinde adam vefat etmiştir. O yaşına kadar naz ve niyaz ile büyüyen çocuk, hesap bilmediğinden elde avuçta ne varsa harcar, bitirir. Sefalete düşer. Vaktiyle konaklarının yanında oturan fakir, dul bir kadın vardır. Bu kadının da bir oğlu vardır. Kadının oğlu okuluna devam etmiş, çok çalışarak iyi bir mevki elde etmiştir. Zengin adamın kıyamayıp okula göndermediği çocuğu, bu kadının oğlunun yanında üç kuruşa işe girer. Okula devam eden ile etmeyen durumları böylelikle tasvir edilmiştir. Gazeteyi okuyan çocuklara hangisi işlerine gelirse onu tercih etmeleri tavsiye olunur.

İnsan ilmin lezzetini aldıktan sonra çalışmayı bırakmak istemez. Çalışma işi onun için adeta bir eğlenceye dönüşür:

“(…) Çünkü insan bir müddet dışını sıkıp gece gündüz çalışsa pek çabuk zamanda ilmin lezzetini duyup bilahare çalışmak o adam için lezzet hikmetine gireceğinden artık ondan sonra o adam için çalışmak adeta eğlence-i mukamette olup çalışmaktan sıkılıp usanmak değil çalışmamaktan sıkılır (…)” (No.9: 2a).

3.1.4.7. İnançla İlgili Değerler

Din olgusu insanın içindeki bütün boşluğu doldurabilecek büyüklükte ve derinliktedir. İnsanlar özellikle kendilerini yalnız ve çaresiz hissettikleri zamanlarda

dinî değerlerine sarılarak ayakta durmaya çalışırlar. Dinin insanları bir araya getirmede yadsınamaz bir gücü vardır. Birbirlerini hiç tanımayan ya da kanlı bıçaklı olan kimselerin dinin birleştirici gücü sayesinde aynı saflarda durduklarını görmek mümkündür.

“İnsanlar tesbih tanelerine benzerler din tesbihin ipliği gibidir” (No.9: 2a).

Kalbinde Allah korkusu olan kişiden zarar gelmez. “KISSA” (No.17: 1b) adlı yazıda anlatılana göre mektep hocalarından biri tüm talebelerine Allah’tan korkmayı öğütler, talebelerinin içinde birini de diğerlerinden fazla severmiş. Bunun nedenini soran öğrencileri olmuş. Hoca bütün öğrencilerine birer kuş vermiş ve kimseye göstermeden boğup getirmelerini istemiş. Bir süre sonra o çocuğun haricindekiler kuşlarını boğup hocanın yanına dönmüşler. Hoca sen niye boğmadın diye sorduğunda öğrencisi kimseye göstermeden bu işin yapılamayacağını zira Allah’ın her şeyi gördüğünü ve böyle zavallı bir kuşu incitmenin kalbindeki Allah korkusuyla mümkün olamayacağını dile getirmiş. Bu sözler üzerine diğer talebeler hocanın bu çocuğu neden daha fazla sevdiğini anlamışlar.

Sadaka vermek sünnettir. Gerçek ihtiyaç sahibini mutlu etmek insanı yücelten bir davranıştır:

“Geçmiş zaman adamlarından biri Hak’tan başka bir kimseye tapmamak üzere fukaraya para vermeyi niyet edip bir gece yanına on bin kuruş alır ve sokağa çıkıp giderken karşıdan zuhur eden bir atlı adama çıkarıp paraları verir meğer o adam meşhur hırsızlardan imiş. Ertesi gün şehirde bu gece falan hırsıza on bin kuruş verilmiş diye bir söz çıkar ve herkes duyar. İkinci gece bu adam yine yanına on bin kuruş alıp yolda giderken karşısına çıkan bir hatuna tekmil paraları verir meğer o hatun da meşhur fahişe ve zinakarlardan imiş sabahleyin yine bu gece falan fahişeye on bin kuruş verilmiş diye duyulur üçüncü gece kezalik on bin kuruş daha alıp sokağa çıktıkta zengin ve gayet hasis bir adama tesadüfle bu sefer de paraları ona verir ertesi gün falan zengin ve bahil adama ne dersin? Bin kuruş verilmiş diye lakırtı olur

Bu adam ise verdiği paraların cümle duyulduğuna ve ehline düşmediğine gayet mahzun ve melul olduğu halde dördüncü gece uykuya yatar Cenabıhak senin sadakanı kabul etti ve seni mağfiret eyledi. Zira senin tesadüf ettiğin hırsız zaruret halinden naşi hırsızlığı irtikab etmiş olduğundan verdiği parasıyla hırsızlığı terk etti ve tâib ve müstagfir oldu

İkinci defada rast geldiğin hatun çocuklarını geçindirmek için fakir halinden dolayı fahişeliğe düşmüş olduğundan şimdi malik olduğu bu para sayesinde zinayı terk eyledi ve üçüncü defa para vermiş olduğun zengin ve hasis adam gayet bahil olup hiçbir vakit rıza-yı Bârî için fukaraya para vermeyi sevmez iken bu parayı senden aldıkta hanesine gidip kendi kendine Cenabıhak'ın ne faziletli ve merhametli kulları varmış benimle kat'a muarefesi olmadığı halde bana on bin kuruş verdi benim ise bu kadar malım var iken kimseye beş para verdiğim yoktur tefekkür ile artık fukaraya bakmaya karar verdi işte senin hüsn-i niyet ve hulusun sebebiyle bunlar ahval-i kabîhalarını ve Cenabıhak senin de sadakanı kabul edip mağrifet eyledi dedi ve bu adam da şu hale kemal derece memnun olarak emval bakiyesini dahi fukaraya bezl etti.

(Bu hikâye dikkatli okuyanlar ise tasaddukun ne derecede makbul olduğu ve ehline düşmesi bile hulus-ı niyeteolmalı yoksa fayda vermez)" (No.18: 1b).

Etfal'de, Müslümanlığın ne demek olduğu ve Müslümanın yapması gereken ibadetler hakkında baba ile oğul arasındaki konuşmalara yer verilerek dinî bilgiler sohbet havası içerisinde çocuklara aktarılmıştır:

“- Aferin oğlum insanlığı güzel anlamışsın bakalım Müslümanlığı da öğrenmiş misin?

- Hiç öğrenmez miyim efendim! Müslümanlık Cenâb-ı Hakkı bilmek şirk ve naziri olmadığı ve vücud-ı vâcib olduğunu tanımak peygamberimiz efendimiz ve Kur'an-ı azîmülşan ve onun haber verdiği şeylerin cümlesine inanmak ile olur.

- Pekala Kur'an ne demektir?

- Kur'an Cenabıhakk'ın peygamber efendimize gönderdiği kitap-ı şeriftir ki Müslümanlar Müslümanlıklarını ve dünyaca ve ahiretçe faydalarını zararlarını ondan öğrenirler onun ahkam cümlesine inanmayana ve tabi olmayana Müslüman denmez.

- Müslümanlığın daha nelerini bilirsin?

- Efendim hangisini söyleyim. Müslüman olan her şeyden evvel kelime-i şehâdet getirir. Namaz kılar. Oruç tutar. Zekat verir. Hac eder yalan söylemez. Hiçbir ferde fenalık etmez.

- Hac ne demektir?

- Kâbe'ye gitmek Beytullah'ın etrafında tavaf edip (dolaşıp) ahiret için selamet ve Cenabıhak'tan hoşnutluk ricasında bulunmaktadır.

- Kâbe-i Mübarek'e nerededir?

- Mekke-i Mükerreme'dedir.

- Ey Kâbe'ye yalnız ahiret için dua etmeye mi gidilir?

- Evet efendim Kâbe'ye gitmekliğin daha başka faziletleri de vardır. Dünyanın her tarafında bulunan mümin kardeşlerimiz oraya toplanır birbirleriyle görüşürler birbirlerinin halini öğrenirler memleketlerinin hallerini birbirlerine haber verirler Müslümanlığı kuvvetlendirmek için orada meşveret ederler işte bu mübarek yere gitmekten ahiretle beraber dünyaca da böyle güzel güzel neticeler faydalı şeyler doğar. Çünkü Müslümanlık arasında zaten nifak yani kötülük dirliksizlik Cenabıhak tarafından (nehiy) yani yasak olduğu ve kendini bilen Müslümanın Allah'ın her bir fermanına inkıyat itaati kendisine borç bildiği gibi bu mübarek yerde –ki Cenabıhakk'ın beyt-i şerifidir- toplanan Müslümanlar beytinde mülk (2a) gibi yalnız birbirlerine güzel muamele ederek dünyaca da ahiretçe de Allah Teala'nın istediği gibi hareket ederler.

Birbirlerine kurşun atmış adam olsa orada birbirinin en aziz dostu olur çünkü Allah'ın beyt-i huzurunda insanların birbirlerine fena gözle bakması haddi değildir.

Bunun için hacca gitmekten çok büyük ve daha benim gibi büyük çocukların değil sizin gibi büyük adamların bile hatırına gelmez güzel şeyler meydana gelir.

- Aferin oğlum yüz kere aferin sen hem insan hem güzel bir Müslüman olmuşsun” (No.8: 1b).

İslamiyet'i gerçek anlamıyla anlayan ve yaşayan kişinin güzel ahlaklı ve terbiyeli olacağına şüphe yoktur:

“Dünyada insan olanlar keremden kaçmayacaklar gibi bilhassa müslümanların zayıflara acizlere kimsesizlere ikram etmesini Cenabıhak emir ve peygamberimiz (sav) tavsiye ve tekit buyurmuşlar ki her Müslüman Allah'ın sair emrettiği şeyler gibi bu hususu da boyna borç bilmiş ve zaten bir adiliyetinde olan kerem huyunu Müslümanlığın mukaddes olan berekâti sayesinde gönlünde dal budak salıverdirmek surette gönülleştirip kuvvetleştirmiştir

Âlemde insanların yüzleri nasıl birbirlerine benzemez ise huyları da böyle türlü türüdür hususa her kavmin her kabilenin ahlakı başkadır. Fakat Müslümanlık ayniyetle tuz madenine benzer siz bilir misiniz tuz madenine her ne düşerse tuz olur dünyada ne kadar zalim merhametsiz geda insafsız kan dökücü milletler biliriz ki Müslümanlığı kabul ettikten (2a) sonra melek gibi oldular. Uzağa gitmeyelim size Tatarları Türkleri gösterelim bugün Buhara Afgan falan diye birer memleket ve Buharalı Afganlı diye bazı adamlar tanıyoruz ki ahlak-ı hüsnalarına cihan hayran oluyor işte bunlar vaktiyle yani yine Tapar Türk ve Tatar buldukları zamanda döktükleri kanlarla dünyanın topraklarını çamur ettiler idi fakat yalnız Müslüman olduktan sonra ne güzel oldular. İnsafsız bir adam insaf sahibi oldu mu artık onun fenalık etmesi kabil olamaz bir biçareye el uzatmaktan elini kesseler bile geri duramaz.

Demek isteriz ki İslamiyet dünyada çirkin huyları güzelleştirmekte her türlü terbiyenin başıdır yani Cenabıhak'ın Kuran-ı Azimülşan'da Müslümanlık hakkındaki fermanlarından büyük terbiye dersi olamaz (...)" (No.16: 1b-2a).

Hiz. Muhammed âlemlere son peygamber olarak gönderilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: *“Andolsun Allah'ın Resûlünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır”* (Ahzab 33/21). Peygamberimiz tüm ömrü boyunca insanlığa örnek olabilecek erdemli davranışlar sergilemiştir. Etfal'de “MEVLİD-İ HAZRET-İ FAHR-İ KÂİNAT” (No.19: 2a-2,2b-2) başlığıyla peygamberimizin doğumundan başlayarak Kâbe'de Hacerü'l-esved'in yerine konulması hususunda kabilelerin anlaşmazlığı sonucu Muhammedü'l-Emin'i hakem tayin ettikleri olaya kadar tefrika hâlinde süren bir yazı yer almaktadır.

3.1.4.8.Kibirden Uzak Durma

“Büyüklik taslama, yukardan bakma, küçümseme” (Parlatır, 2006: 907) olarak tanımlayabileceğimiz kibre sahip kişiler toplum içinde hoş karşılanmaz. Kendilerini diğerlerinden üstün gördüklerinden sosyal yaşamın gereğini yerine getiremez ve yalnız kalırlar.

Etfal'in yirmi ikinci sayısında yer alan “BİR HİSSE ALINACAK KISSA” (No.22: 1b) başlıklı yazıda kibirli bir çocuk olan Ali'nin büyük bir fırtına neticesinde varlıklarını kaybetmelerinin ardından zor duruma düşmesi anlatılır. Ali, vaktiyle büyüklik tasladığı çocukların babalarının yanına öküz çobanı olarak işe girmeye mecbur kalmıştır. Ancak fakirliğe alışıp eski günlerdeki kibrinden kurtulunca bütün köylü tarafından sevilir.

Kibirli olup rakibini kendinden aşağı görenin işin sonunda umduğu sonucu alamayacağı tavşan ve kaplumbağa hikâyesi ile çocuklara aktarılmaktadır:

“Bir tavşan ile bir kaplumbağa yarış etmek üzere bahs ederek bir dağı had tayin ettiler. Tavşan kendi hafifliğine ve süratle gidişine mağruren uykuya varıp kaplumbağa ise sıklet-i vücudunu ve ağır gidişini mülâhaza ederek ve yola revan olarak daima gitti. Ve tavşan daha uykudan uyanmadan kaplumbağa mahud dağa erişti” (No.10: 2a).

Kişi kendini ne kadar büyük görse de toplum ona hak ettiği derecede davranır:

“Sineğin biri bir öküzün boynuzuna konmuş. Biraz oturduktan sonra öküze hitaben “Ağırlığım size zahmet verdiği zaman bana haber veriniz de boynuzunuzdan kalkayım” demiş.

Öküz de kendi kendine biraz taaccubdan sonra “Konduğun vakit haberim olmadığı gibi kalktığın vakit de hiç duymuyorum” cevabını vermiştir” (No.7: 2b).

3.1.4.9. Sağlıklı Olmaya Önem Verme

Türkçe sözlükte (2011: 2006) “Bireyin fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik durumunda olması, vücut esenliği, esenlik, sıhhat, afiyet” şeklinde tanımlanan sağlık, insanların belki de hayatta en önemli öncelikleridir. Sağlığı yerinde olmayan birey bir şey yapmak istemez; istese de takati olmaz. İşleri yarım kalır. İstemese de çevresindeki insanlara muhtaç duruma düşebilir. Onlara yük olduğumuzu düşündüğünde ise ıstırabı daha da artar. Bunun için sağlığın kıymeti bilinmeli, onu kaybetmemek için özen gösterilmelidir.

Sağlığı muhafaza etmek için alınabilecek bazı önlemler şu satırlarla verilmektedir:

“(…) Yaşamak için faydalı olan şeyler dahi - hıfz-ı sıhhat- denilen âlemin ahkâmını icraya say ve gayret etmekten ibarettir ki kısacacık aranırsa vücudunu soğuktan terli terli su içmekten. şunu bunu yemekten aklına gelen bir vakitte tok karnına taam etmekten. murdar sokaklarda oyunla vakit geçirmekten. velhâsıl hıfz-ı sıhhat kitaplarda yazılı olup icrası tenbih olunanlarıolunan şeylerden sakınmak ve vücuda faydası olanları ki taam uyku uyumak. Kış günleri sıcak yerlerde oturup soğuktan muhafaza olunmak. Temiz urba giymek gibi şeylerden ibarettir (...)” (No.13: 1b).

“(…) Sokaklarda boş boşuna sıcaklarda gezmek hem vücudunuza zarar ve hem de ileride edeceğiniz tahsile mani olur.

Vücutça zarar edersiniz! Zira şu mevsimde güneş insana pek çok tesir eder bilhusus küçük olduğunuz cihetle aklınızın ermediğinden her canınızın istediği meyveyi yemek isterseniz ki bunların bazısı ham ve bazısı da adeta çürük olduğundan ve böyle ham ve çürük meyve ise her zamanda insana muzır bulunduğundan nezübillah hastalığımıza başlıca sebep olur (...)” (No.15: 1b).

Sağlığın korunması için yiyeceklere de dikkat etmek gerekir. Kirli, ham veya çürük yemişler ya da doğru şekilde pişirilmemiş bir yemek hastalığa sebep olabilir. “YİYECEK” (No.13: 1b-2a) isimli yazıda bu konuya ayrıntılı bir şekilde değinilmiştir. Pişen yemeklerin yaz günleri on beş, kış günleri ise otuz saatten evvel tüketilmesi gerektiği söylenir. Yemeklerin kalaylanmış bakır kaplarda sunulması, kalaylanmamış bakır kaplara dikkat edilmesi gerektiği zira yemeğe bir tür zehir geçebileceği ifade edilir. Hamur işi yiyeceklerin iyice pişmemesi durumunda midede hazımsızlığa neden olacağı vurgulanır. Yaş meyvelerin iyice yıkanarak yenmesi, ham ve çürük olanların yenmemesi gerektiğinin üzerinde durulur. Kuru meyvelerin ise haşaratın ulaşmasını engellemek için kapalı kaplarda saklanması gerektiğinin altı çizilir.

Hastalıkların bir kısmı mide şikâyetleriyle kendini gösterir. Çok az yiyerek halsiz kalılabileceği gibi çok fazla yenilirse de başta mide olmak üzere birçok organın rahatsızlığına sebep olunabilir. Etfal’de konunun önemini dile getiren başka bir örnek şu şekildedir:

“DİĞER

Bir gün bir tabip-i zarifin dükkânına bir adam gelip çoktan beri keyifsiz olduğunu ve yemeye iştahı olmadığını beyan ile midesinde olan zafiyata ilaç etmesini söyler hekim merkumun nabzını tutup bugün ne yediniz diye sual edince hasta bir şey yiyemedim der ise de hekimin vuku bulan ısrarı üzerine söylememeye çare bulamayıp canım sabahleyin kelleci dükkânının önünden geçerken henüz fırından çıkmış kellelerin kokusu hoşuma gitti altı kelle elsub yedim fakat dört farz et ve kelleler ile beraber dört kemik yedim bunu da iki farz et bade canım tatlı istedi sekiz kıyye badem helvası yedim onu da dört kıyye tut oradan geçtim biri gayet ala çavuş üzümü satıyordu yirmi kıyye üzüm alıp hora geçirdim sen on kıyye tahmin eyle ondan sonra karpuzcu dükkânının önünden geçerken kırk karpuz alıp yedim haydi sen yirmi say der. Hekim-i zarif midesinin bu zevklenişini iddia eden sahte hastanın bu sözünü işitince benim hesabımca altı sene ser-sâm illetine müptela olacaksın sen onu üç farz et bade dört sene mide fesadı çekeceksin sen iki sene tut ve sonra iki gözün kör olacak sen bir gözünü sağlam kıyas eyle ve sonra iki ayağın kırılacak sen kendini bir ayaklı (2b) zanıyla ve en sonra vefat ettiğinde üzerine iki yüz kürek toprak atacaklar sen yüz kürek tahmin et diye cevap verir.

HİSSE

Bu hikâye tuhaf kabilinden olarak yazılmış ise de çok yemek yiyenlere büyük bir nasihattir illetlerin çoğu mideden neş’et eder onun için abur cubur şeylerle mideyi doldurmamalı ve yemeği bile

az yemelidir belki daima perhiz etmelidir sonra vücut elden gider hiçbir tabip çare bulamaz” (No.13: 2a-2b).

Temizliğin önemi ve gerekliliği, bir öğretmen ile öğrencinin karşılıklı konuşmalarıyla verilmektedir:

“BİR HOCA İLE ÇALIŞKAN BİR MEKTEP ÇOCUĞU

Beyanında muhavere

(...)

Hoca- Öyle ise: Evvela nefsimize râci olan merasimden başlayalım nezâfet yani temizlik neden ibarettir?

Çocuk- Efendim nezâfet. vücudumuzu ve esvabımızı pak ve temiz tutmaktan ibarettir.

Hoca- Temiz olmamız için ne lazım gelir?

Çocuk- Efendim birincisi: nezâfet-i şer lazım olduğu gibi: tıbben dahi pek güzel bir şeydir. Bir de herkes bizi pak ve temiz bir hâlde gördükçe “Bunlar nefslere bu derece mukayyid oldukları surette: elbette sair şeylere dahi dikkatleri tamdır” deyip üzerimize meyl ü rağbetleri: ve hem de imamat ve emniyetleri olur.

Hoca- Peki. Temizliğin şu tarif ettiğiniz iyiliklerinden başka da bir faydası var mıdır?

Çocuk- Evet efendim. Çünkü temiz ve pak olduğumuz hâlde nefsimizin kadr ü kıymetini bilmiş oluruz. Bu cihetle zahir (**2b**) hâlimiz temiz olur ise: Kalbimizin fenalıklarını hatıra getirip: Tez elden onun dahi tövbe ve istiğfâr suyu ile pak olması lazım geleceğini anlarız.

Zira kitaplarımızın kavline: Hata ve günah bi-aynihi elbisemizde olan pislik gibi kalbimizin karalığıdır. Bu cihetle layıkıyla vücudumuzu pak tutmaya dikkat eylediğimiz surette: Yüreğimizde olan fenalıkları da temizlemek iktiza ettiğini düşünürüz.

Hoca- Nezâfetin bunlardan mâadâ daha faydası olabilir mi?

Çocuk- Deminden söyledim a: Bunun faydası hesaba gelmez. Cümlesinden biri de şudur ki: Eğer esvabımızı nezâfetle hıfz eder isek: Çabucak berbat olmaktan yani bir senede eskiyecek esvap altı ayda telef olmaktan kurtulur. İşte böyle esvaplarımızı pislik sebebiyle az vakit içinde eskitip de: Bir düzine elbiseye para vermektense: O paralar ile sair işler görebiliriz.

Ve bunlardan sarf-ı nazar nezâfeti sıhhat yani insanın bir hastalığa uğramaması için ne kadar iktizalı bir şey olduğu malumdur.

Pis ve murdar olan kimseler: Pislik sebebiyle türlü türlü muhataralı hastalıklara uğrayıp: Az vakit içinde mezara gireceğinden: İnsan için her hâlde temizliğe dikkat etmek elzemdir” (No.5: 2a-2b).

3.1.4.10. Saygılı Olma

Saygı, sözlükte: “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram” (TDK, 2011: 2047) şeklinde tanımlanmaktadır. Bir insanın sahip olması gereken başlıca değerlerden biri saygılı olmaktır. Karşıdaki kişiye saygı göstermeden anlaşabilmek oldukça zordur.

Toplum içindeki her bireyin başkalarını rahatsız etmeyecek şekilde istediği gibi davranma özgürlüğü vardır. Kişiler sadece büyüklerine değil davranışları ne olursa olsun küçüklerine de saygılı olmak durumundadır. Çocuklar geleceğin büyükleridir, doğru örnekler göyerek yetişmeleri önemlidir:

“Kendinden büyüğe hürmet et kendinden küçüğüne hakaret etme” (No.9: 2a).

Sosyal öğrenme eğitim hayatının bir parçasıdır. Her şeyi yaparak yaşayarak öğrenmek için zaman yeterli olmayabilir. İnsanlar çoğu zaman çevrelerinde olup bitenlerden etkilenir, kendilerine ders çıkarırlar. Bunun için yarınların büyükleri olacak çocuklara iyi bir model olmak önemlidir. Etfal’de çocuklara seslenirken kullanılan “Efendiler!”, “Küçük hanım”, “Hanım kızlar!”, “Beyefendi” gibi hitaplar onlarda saygı olgusunun yer etmesi ve gelişmesi için fayda sağlayacaktır. Yetişkinler tarafından kendisine gösterilen saygının farkına varan çocuk, saygının tüm bireylere gösterilmesi gereken bir olgu olduğunu kavrayacaktır.

3.1.4.11. Tutumlu Olma

Tutum, sözlükte “Para veya herhangi bir şeyi dikkatli kullanma, idare, idareli tüketme, iktisat, tasarruf, ekonomi” (TDK, 2011: 2393) şeklinde tanımlanmıştır. Elde bulunan malı mülkü har vurup harman savurmak doğru değildir. Yarının ne getireceği belirsizdir. İleride olabilecek kötü günler de düşünülmesi, harcamalar ona göre yapılmalıdır.

“DÛRÛB-I EMSAL” başlığıyla ele alınıp birer hikâye ile zenginleştirilerek anlatılan atasözlerinden birinde bu konuya değinilmiştir:

“ Alçak uçan yüce konar

Yüce uçan alçak konar

Bir zengin adamın iki oğlu var imiş daima bunlara ben ölürsem paraları malı güzel idare edin birdenbire bozmayın sonra ihtiyarlıkta eliniz boş kalıp ötekine berikine muhtaç kalır pişman olursunuz diyerek nasihat edermiş.

Herif öldükten sonra çocukların biri daima babasının tembihi gibi malını saklamış ve öteki ise babası ölür ölmez arabalar birkaç uşak yüz bin dalkavuk edinerek her gün seyir yerlerine öteye beriye giderek çarçabuk malını tüketmiş ve sonra dilencilik etmeye başlamış olduğunu babasının dostlarından olan ve kendisine nasihatler eden bir adam gördün mü oğlum mirasyediliğin hâli böyledir atalarımız tevekkeli (Alçak uçan yüce konar, yüce uçan alçak konar) dememişler. Sen para buldum diye yerlere basmaz oldun bak biraderin nasıl güzel davrandı şimdi nasıl beyler gibi geçiniyor deyip geçer gider. Gördünüz mü kendini idare edenler sonunda rahat ve alabildiğine gidip sonunu düşünmeyenler en nihayet dilenmeye kadar tenezzül ediyorlar. İşte bu darb-ı meselin hükmü bu gibi şeylerde icra olunup hadden ziyade işlere kalkışanlar hakkında tembih kılıklı söylenir” (No.3: 2a).

Yine yirmi üçüncü sayıda bulunan “BİN NASİHATTEN BİR MUSİBET YEĞDİR” başlıklı metinde babasının vefatından sonra bıraktığı nasihatleri unutup yanına birkaç dalkavuk da edinerek bütün mirası tüketen Hüseyin Bey’in sefil duruma düştüğü anlatılmaktadır. En sonunda boğaz tokluğuna babasının bir ahbabının yanına yanaşır ve ömrünü öyle devam ettirir.

Alışveriş yaparken de dikkatli olmalı, ihtiyaç olandan fazlasını almamaya dikkat edilmelidir. Bu konunun önemi:

“Her gördüğü şeyi almak isteyenler nihayet en lazımlı şeylerini satmaya mecbur olur” (No.9: 2a) sözüyle dile getirilmiştir.

3.1.4.12. Ulusal Değerleri Tanıma

Gazetenin ilk sayısında “Mukaddime” başlığı altında çocuklara seslenen yazar onların faydalanması için böyle bir gazete çıkarmaya niyet ettiklerini söyledikten sonra “Çocuklar ki vatanın istikbalini temin edecek vasıtalarıdır. Terbiyelerine her şeyden ziyade dikkat lazımdır”(No.1: 1b) sözünü ele alır ve bu sözü etraflıca açıklamaya başlar. Öncelikle vatanın tanımını yapar ve ekler:

“(…) “vatan” insanın doğduğu. büyüdüğü. yaşadığı. öldüğü. gömüldüğü. yerdir. İnsan olan ona muhabbet. ona hizmet. onun muhafazasına gayret. onun ilerlemesine himmet etmeye borçludur.”(No.1: 1b).

Etfal’i takip eden çocukların dinî olguların yanı sıra millî değerler hakkında da bilinçlenmesine yardımcı dokunabilecek bir başlık olan “MALUMAT-I NÂFIA” da bir baba ile oğlunun karşılıklı konuşmalarına yer verilmiştir. Babasının suallerine cevap veren çocuğun, tarihi iyi bildiği ve vatandaşlık bilincine eriştiği söylenebilir. Aldığı cevaplar karşısında babası kimi zaman şaşırır kimi zamansa oğlunu takdir eder:

“-Oğlum sen demin Osmanlıyım demiş idin o nasıl şeydir?

- Osmanlıyım dediğim Osmanlı Devleti’ne tabi olduğum içindir.
- Osmanlı Devleti ne demektir?

- Ne demek olacak efendim! Padişahlarımızın en evvelkisi olan sultan Osman Han’ın kurduğu devlettir. Bizde ne kadar padişah varsa hepsi onun evladıdır. Ve o padişahı tanıyıp onun memleketinde ev bark sahibi olana da Osmanlı derler.

- Pekala bilirsin çocuğum

-Oğlum sana bir şey daha soracağım?

- Buyurunuz efendim!
- Bu içinde oturduğumuz memleket bizim nemizdir?
- Nemiz olacak vatanımızdır!
- Ya! Maşallah sen vatan ne demek olduğunu da bilirsin öyle mi?

- Niçin taaccüb ediyorsunuz efendim? Sizin pederim olduğunuzu validemin validem olduğunu bildiğime de taaccüb etmelisiniz!

- Bu ona benzer mi ya? Elbette insan anasını babasını tanıır

- Efendim insan anasını babasını tanıır da vatanını tanımaz olur mu? İnsan anasını ve babasını tanımazsa onlara da muhabbet etmez. Bir hâle uğrasalar vazifesinde olmaz. Tıpkı vatan da böyle değil

midir. Ben vatanımı bilmez sevmez isem vatanım bir kazaya uğradığı vakt-i imdat yine nasıl gidebilirim ona borcum olan hizmeti nasıl edebilirim?

- Ya vatanda bulunan sair çocuklar ve büyükler ne demektir?

Onlara vatan kardeşi derler. Vatandaş derler.

- Vatandaş demek pekala lakin vatan kardeşi demek ne oluyor?

- Efendim babacığım beni hiçbir şey bilmez yaramaz çocuklar gibi mi zannediyorsun? Vatan bizim anamız değil mi? Hepimizi vatan doğurur Hak Teali hazretleri her şeye bir sebep yaratmıştır ya bunun için bizi de vatan besler vatan büyütür vatan giydirir. Vatan kuşatır. Öldüğümüz zaman da vatanın toprağına gömülürüz. Böyle olunca bir toprakta doğup büyüüp ölenlere vatan kardeşi demeye hakkım yok mu? Vakıa ben bunu kimseden işitmedim ama benim zannım eğer doğru ise mutlaka böyle demelidir.

- Hakkın var oğlum pek doğru düşünmüşsün. Zan değil adeta isabet eylemişsin. Fakat bir vatan kardeşleri sade Müslümanlardan mı ibarettir?

- Hayır efendim! Müslümanlar hem din hem vatan kardeşidir. Fakat bir memlekette doğan adamlar kim olursa olsun dinine mezhebine bakılmaz hepsine vatan kardeşi vatandaş derler.

- Ey burada ecnebiler de doğuyor bu halde onlara da vatan kardeşi mi diyeceğiz.

- Onlara vatan kardeşi demem onlar misafirdir. Ben ceddice bizim memleketimizde doğmuş bizim toprağımızda yuvarlanmış bizim toprağımızda ölmüş adamları söylüyorum bir Osmanlı ecnebi memleketinde doğsa Osmanlılıktan çıkar mı.

- Evvelki sözün doğru ise burada doğan misafir çocukları vatandaş sayılmaz.

- Ey senin vatanın neresidir?

- İstanbul. Lakin efendim Osmanlıların ne kadar memleketi varsa onlar da benim vatanımdır. Burasını ne kadar seversem oralarını da öyle severim.

- Anlayamadım oğlum insanın kaç vatani olur?

- Niçin anlamıyorsunuz.

(2b) Biz Osmanlı için ne kadar memleket varsa vatandır. Öyle olmasa bir memlekette kavga olunca başka memleketlerdeki Osmanlılar yardıma gelirler mi? Herkes benim memleketime dokunur yeri yoktur ya derlerdi. Geçen gün siz hikâye etmiyor muydunuz Kırım kavgasında ta Anadolu'nun iç taraflarında tüfeğe sarılan gayretli Osmanlılar gelmiş eğer her bir vatan olmasa idi Tutrakan'daki kavgaya Konya Ovası'ndan bir yürek gelir miydi?" (No.8: 1b).

3.1.4.13. Yardımsever Olma

Gerçek mutluluk etrafındakileri mutlu edebilmektir. Yardıma ihtiyacı olanları hiçbir zaman göz ardı etmemek gerekir. İnsanlar birbirlerine muhtaç varlıklardır. “İyilik eden, iyilik bulur” (Yurtbaşı, 2012: 308) sözü düşünülerek hareket edilmelidir. Bugün zengin olanın yarın ne hâlde olacağını Allah’tan başkası bilemez. O nedenle baba oğluna şöyle nasihat eder:

“...fukarayı tahkir etme elinden geldiği kadar riayet ve muavenet et zira o da siz de Allah’ın kulusunuz bir dilenciye hiç farkınız belki Allah’ın indinde o senden makbuldür. O fakir ben zengin adamın oğluyum dersin senin babanı zengin eden Allahüteala hazretleri bir an içinde fakire duçar edip ondan beter olmaya mukadderdir.” (No.14: 2a).

Yalnız çocukların değil âlemdeki her şeyin kendinden büyüğe muhtaç olduğu vücudun organları ile ilgili kısa bir hikâye sonunda açıkça dile getirilmiştir:

“Karın ile ayaklar vücudu tutan hangimizdir diye mücadele ederler.

Ayaklar vücudu gezdiren biziz dedikte. karın eğer ben yemek yememiş olsam siz hiçbir şey görmeye ve belki yürütmeye kadir olamazsınız cevabını vermiş imiş.

Bu hikâye de herkes kendinden büyüğünün yardımına muhtaç olduğunu bildiriyor.” (No.10: 2b).

Yapılan iyiliğin gizli olanı makbuldür. Zira yaptığını ifşa etmek karşındaki kişinin gururunu kırabilir, onu mahcup edebilir. On üçüncü sayıda yer alan bir hikâyede kişi fakir duruma düşünce yardım istemek için önceden kardeş gibi görüştüğü bir zatın evine gider fakat huzura kabul edilmez. Duruma kırılıp çaresiz evine döner. Bir süre sonra birkaç kişi gelip daha önceden babasıyla ticaret yaptıklarını şimdi de bu işe onunla devam edebileceklerini söyleyerek bedeline mühlet verip inci ve mücevherler bırakırlar. Aradan bir süre geçer. Bu sefer de bir hatun gelip halifenin kerimesi için bu mücevherleri alır, gider. Alışveriş gerçekleşmiş ve adam parasını kazanmıştır. Üstüne çeki düzen verip doğruca fakir haliyle onu huzuruna kabul etmeyen eski arkadaşına gider. Durum değişmiş, kapılarda karşılanmıştır. Hemen önceki duruma teessüfünü dile getirir ve aldığı cevapla öğrenir ki evine mücevher bırakmaya gelen adamlar da onları satın alan hanım da bu bey

tarafından gönderilmiştir. Anlatılan hikâyenin altında yer alan “HISSE” başlığıyla mesaj çocuklara doğrudan verilmiştir:

“Bu hikâyeden anlaşılır ki ikram ve ihsan pek büyük şeydir bir kimse birine inam ve ihsan edeceği vakit herkese ilan etmeyip ne verecek ise güzelce vermesi hayırlıdır alenen verirse alan adam görenlerden mahcup olur ve alenen verilen ihsan gizli verilen kadar makbule geçmez.” (No.13: 2a).

3.1.4.14. Zamanı Doğru Kullanma

Zaman saklanması mümkün olmayan bir hazinedir, verimli kullanılarak ziyan edilmemelidir. İlim sahibi olmada erken yaşta eğitimin önemli olduğu, doğru zamanı geçirenlerin ileride pişman olacağı fikri gazetenin farklı sayılarında şu şekilde geçmektedir:

“(…) İnsan ne öğrenirse çocuklukta öğrenir. Ne tahsil edebilirse hevesli zamanında tahsil edebilir. Yoksa insan büyüüp de zihin katılaştıktan ve tahsil hevesi kalmadıktan sonra hiçbir şey öğrenemez.(…)” (No.1: 2a).

“Çocuklar siz öyle bir zamana yetiştiniz ki eli kalem tutanların hepsi sizin okuryazar uslu akıllı adam olmanız için en yakın yolları arayıp buluyorlar. Kolay kolay sözleri kullanarak meramlarını anlatıyorlar. Sizden yalnız çalışmak istiyorlar. Siz ittifak edip çalışmazsanız sonra pişman olursunuz. Eyvah dersiniz ama ne faydası var ki iş işten geçmiş olur.(…)” (No.2: 1b).

“(…) Bunun için siz de düşmanlarınız olan yani ilim ve marifet tahsilinden kaçıp da kapı önlerinde veya sair yerlerinde oyun oynamakla vaktini geçiren çocuklarla görüşmeyiniz.

Zira çocukluğunda yazıp okumayıp da boş boşuna vakitlerini zayi edenlerin sözüne uyanların sonunda nadim ve pişman olurlar ama hiçbir fayda vermez.” (No.7: 2b).

“Çocukların zaman-ı tahsili beş altı yaşlarından nihayet on beş yaşına kadardır. Bu müddet zarfında mektebe gitmeyip de vaktini zayi edenler sonra pişman olurlar. (...) (No.12: 2a).

(...) tahsil zamanı çocuklukta olur. Büyüdükten sonra biraz güçleşir. Çünkü ağaç yaş ve küçük iken eğilmesi kolaydır büyük büyük dalı budaklı ağaçları eğmek hiçbir zamanda mümkün olamaz.(...)” (No.15: 1b).

Âlim bir birey olmanın boş oturmakla mümkün olmayacağı, yaz kış çalışarak ilme ulaşabileceğini vurgulamak için “NASİHAT” başlığı altında çocuklara şöyle seslenilmektedir:

“Elhâsıl insan alim-i âli olmak için Sünbülzade Vehbi merhumun

(Eyleme vaktini zayi deme kış yaz oku yaz) mısraı hikmetçe zayi-i vakt etmeyerek çalışmalıdır.”(No.9: 2a).

Gün içinde zamanını doğru kullananlar her açıdan rahat ederler. Hem bedeninin hem de zihnin dinlenmeye ihtiyacı vardır:

“İnsan yirmi dört saatin altısını uykuya altısını ibadete altısını iş görmeye altısını rahat etmeye sarf etmelidir. Çünkü uyku bedeninin yorgunluğunu alır ibadet ahireti kazandırır iş işlemek aç kalmamak içindir rahat-fikir kılmak yorgunluğunu def eder.” (No.9: 2a). cümleleriyle okuyuculara günlerini nasıl değerlendirebileceklerine dair bir fikir verilmeye çalışılmıştır.

3.1.4.15. Diğer Değerler

* Bir işe başlanılacağında etraflıca düşünmek işleri kolaylaştırır, olası aksilikleri önler:

“LATİFE

(3)

Bir fakirin hanesine hırsız girip evinin yukarısını aşağısını her ne kadar araştırdı ise de bir şey bulamamış. Me'yûsen giderken hane sahibi işe vâkıf olup birader dışarı çıktığında sokak kapısını ört demiş. Hırsız hanenizden ettiğim kesret-i temettü mukabili hizmet mi buyuruyorsunuz deyip hiddetle çıkmış gitmiş.

HİSSE

(3)

Her şeyi evvelce tahkik edip bade işe başlamak lazımdır. İşte haydut bile evin içinde bir şey olmadığını evvelce bilmiş olaydı eve girip de boş dönmez ve sonra da ev sahibi kendisiyle eğlenmez idi. Hâsılı bir işe başlanacağı zaman o işin sonunu ve her tarafını düşünüp de öyle başlamak lazım geldiği şu fıkradan anlaşılır.” (No.4: 2b).

* Bilim merakla başlar, cesaret ve sabırla yol alır. Bireyler yollarına çıkan engelleri bertaraf edebilirlerse istedikleri sonuca ulaşabilirler. Yirminci sayıda bulunan “AMERİKA’NIN KEŞFİ” başlıklı yazıda Kristof Kolomb’un keşif için mürettebatıyla çıktığı yolculuk anlatılır. Zorlu hava koşulları tayfaları bezdirse de Kolomb kimi zaman tatlı dille kimi zaman korkutarak yolculuğu devam ettirir. Herkesin pes etmek üzere olduğu zamanlarda cesaretiyle önderliğini gösterir.

* Misafirperverlik, Türk milletinin asırlardır sahip olduğu, dünyaca bilinen bir özelliğidir. Misafirin rızkıyla geldiğine inanılır. Onu memnun etmek için itina gösterilir. Hâl hatır sorulur, ikramda bulunulur:

“(…)Mesela mahallenizde ve civarında olan çocuklardan birkaç tanesi birinize misafir gelir. Valide ve pederiniz de size oldukça soğuk fakat ham ve çürük olmayan meyveden yanınıza getirir. Siz de kardeş gibi güle oynaya o meyveyi yersiniz.(…)” (No.15: 1b).

* Kişinin her ilme sahip olması mümkün değildir. Bir alanda uzmanlaşmak çok çalışma ve tecrübe kazanmakla gerçekleşeceğinden zaman alır. İnsanın bilgisi olmadığı bir alanda yapacağı işin sonu hüsrarla bitebilir:

“LATİFE

(2)

Bir adam daima pehlivanlık eder imiş fakat pehlivanlıkta mahireti olmadığından daima yenilir imiş bu cihetle pehlivanlığı bırakıp hekimliğe başlamış ve hükemâdan birisi bunu işiterek o adama demiş ki artık bundan sonra sen her kim ile tutuşur isen şüphesiz o adamı alt edersin.

HİSSE

(2)

Hekimin pehlivana söylediği söz akıllıca bir nasihattir. Fakat anlamak ister. Çünkü hekimliği bilmeyen bir pehlivan hekimliğe kalkışırsa önüne geleni öldüreceğinde şüphe yoktur.” (No.4: 2b).

* Olmasını istenen şeyleri sadece ümit ederek beklemek doğru değildir. Çabalamak ve sonucunda mutlak başarı kazanılacağına inanmak gerekir. Kararlı olup

o yoldan ayrılmamak önemlidir. Bir işin sadece olmasını ümit edip oturmanın hiçbir faydası görülmez:

“(NASİHAT)”

Çocuğun biri babasına hitaben “Ümit ederim ki biraz iyi adam olacağım” der. Babası dahi çocuğun bu sözünden gayet müttessir olup hiddetle “Ümit ederim ki biraz” tabiriyle adam olacağını ümit eden bir çocuk hiçbir zaman insan olamaz bundan sonra behemehal adam olacağım sözünden **(2b)** başka ağzından bir şey iştir isem senin canını yakarım” sözüyle mukabele eder.

HİSSE

Evet. İnsanı ümit pek çok şeylerden mahrum eder.

Fakat her ne iş olursa olsun hâsıl edeceğine yakın peyda etmek elbette nihayet o adamın ve işten mahrum olmamasına sebep olur.

Bunun için hiçbir şeyde yalnız ümit ile yaşayamayıp daima mutlak olur ve mutlak yaparım sözlerinden ayrılmamalıdır. Ümit edip peyda dört ucunu bırakmaktan ise yakın işin edip de ona göre say etmek hayırlıdır.” (No.15: 2a-2b).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: METİN

4.1. Nüsha Tanıtımı

Sayılar, Hakkı Tarık Us Kütüphanesi Kataloğu sayfa 119’da yer alan

“1075 Etfal. HD1 Sıra No: 0540

HTU Eski No: 76

1-6 Sadakat, 7-23 Etfal”

bilgileri dikkate alınarak Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Hakkı Tarık Us Bölümü’nden ulaşılmıştır.

Etfal, toplam yirmi üç sayıdır.

Matbu harflerden oluşan her sayı dört sayfa, yani iki yapraktan oluşmaktadır.

4.2. Metin Kurulurken Dikkat Edilen Hususlar

- Sayılar sırasıyla okunup Latin harflerine aktarılmıştır. Yazımda sıkça TDK’nın kılavuzuna başvurulmuş, kılavuzda bulunmayan kelimeler için Osmanlı Türkçesi Sözlüğü (Parlatır, 2006)’nden destek alınmıştır.
- Noktalama işaretleri ve çizgiler ve çeşitli süsleme işaretlerine olabildiğince sadık kalınmış; ancak karışıklığa meydan vermemek için metinde gerekli görülen yerlere kesme ve düzeltme işaretleri eklenmiştir.
- Metinlerde tamamen silinmiş olan kısımlar okuma imkânı kalmadığından “.....” şeklinde bırakılmıştır.
- Toplamda 4 sayfadan oluşa Etfal’in kapak kısmının altında kalan bölüm “1b”, diğer sayfaları sırasıyla “2a”, “2b” ve “3a” şeklinde isimlendirilmiştir. İleriki sayılarda karşılaşılan orta sayfaların ikiye

bölünmesi hususu “2a-1”, “2b-1” ve “2a-2”, “2b-2” şeklinde üst kısımları “1” ve alt kısımları “2” ile nitelendirerek çözümlenmiştir.

- Birkaç metinde yer alan Arapça ve Farsça beyitler ve ifadeler aynen alınmıştır.
- Metinde kullanılan dipnotlar iki kısma ayrılmıştır. Gazetenin orijinalinde bulunan dipnotlar, yer aldığı şekliyle, “[1]” şekliyle gösterilirken, tarafımızdan eklenen dipnotlar da klasik sıralama yoluna gidilmiştir.
- Etfal’de yer alan tüm resimler olduğu gibi kopyalanmıştır.

4.3. Metin

Numara 1

Cuma

11 Nisan 1291

15 Rebiyülevvel 1292

-----Etfâle mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Sadakat

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 34 numaradadırBir seneliği ... yirmi kuruştur
Altı aylığı ... on iki kuruşturTaşralar için posta ücreti zam
olunurBu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade edilmezEtfâle mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

MUKADDİME

Çocuklar!

Hükümet-i Seniyye'den "Sadakat" ismiyle bir gazetenin neşrine müsaade aldık. Gazete denilen şey her türlü havadisle ahlaka, edebe, sanata, ticarete, dair güzel güzel sözleri yazıp halka bildirici bir vasıtaadır.

Fakat öyle her şeyden bahseden gazetelerde çocukların anlayamayacağı ve anlasa da kendilerince bir fayda hâsıl etmeyecek şeyler yazılacağından öyle büyük gazetelerden çocuklar doğrudan doğruya fayda görmezler.

Biz yalnız çocukların fayda alabilecekleri şeyleri yazmak üzere haftada bir kere böyle bir gazete çıkarmayı niyet ettik. Ve bu nüshadan itibaren işe başladık.

“Çocuklar ki vatanın istikbalini temin edecek vasıtalarıdır. Terbiyelerine her şeyden ziyade dikkat lazımdır.” sözü pek büyük pek ziyade hikmetli olduğundan sizin anlayacağınız surette etraflıca yazmak lazım geldi “vatan” insanın doğduğu. büyüdüğü. yaşadığı. öldüğü. gömüldüğü. yerdir. İnsan olan ona muhabbet. ona hizmet. onun muhafazasına gayret. onun ilerlemesine himmet etmeye borçludur. İnsan bu borcu layıkıyla ödemek için lazım olan sermayenin en birincisi okuyup yazmaktır. Çünkü: Okuyup yazanlar için bütün dünya bir ev gibidir. Her memleketi eviniz. her memleketteki adamları evinizdeki adamlar gibi görmek her hâllerini anlamak için okuyup yazmak lazımdır

Ve okuyup yazan adamlar da vatana en çok hizmet edebilir.

“Temin-i istikbal” demek ne olduğunu anlatmak için şu iki sözün başka başka manalarını söyleyip sonra birden ne olduğunu yazmak icap eder. “İstikbâl” bir şeyin ilerisi yani geleceği ve “temin” gelecek zamanları iyi bir hâlde bulmak demek olduğundan ve vatanın ilerisi yeniden yetişenlerin marifetli olmasıyla olacağından çocukların dahi her şeyden ziyade terbiye ve tahsil marifet etmelerine dikkat lazımdır.

Çünkü vatanın istikbalini temin etmek istikbalde iş başına geçecek olanları şimdiden hazırlamak icap eder ki istikbalde iş başına geçecek olanlar bugün çocuk bulunanlardır. İşte bu efkâra mebni biz de bu gazeteyi neşre başladık. Alıp okumak lazım ve fiyatı on para olduğu için zengin çocuklar birkaç tane alıp fakir olan arkadaşlarına hediye etmek lazımdır ki o çocuk borcu olan vatan hizmetini şimdiden böylelikle ödemiş olsun.

≈≈≈*≈≈≈

(DURÛB-İ EMSAL)

Her lisanında olduğu gibi bizim Türkçe lisanımızda da söz arasında senet gibi söylenir bir takım sözler vardır ki onlara (durûb-i emsal) ve yalnız bir tanesine (darbimesel) denir. Sırasını getirip de darb- ı mesel ile söz söyleyen bazen pek makbul olur.

(2a) Lisanımızda mevcut olan darbimeselleri bizim mesleğimizde en evvel gazete çıkaran ve bunun için gazetecilerimizin piri demek olan “Şinâsi” merhum cem etmiş ve kocaman bir kitap olmuştur.

Şinâsi merhumun Durûb-i Emsal kitabının başında (Durûb-i emsal ki hikmetü’l- avâmdır lisanından sâdır olduğu bir milletin mâhiyyet-i efkârına delalet eder) diye yazılmıştır sanki darbimeseller herkesin bileceği hikmetlerdir. Kimin ağzından bir darbimesel işitilirse onun efkârının ne kadar parlak ne derecelere kadar varışlı olduğunu gösterir demektir.

Lisanımızı yani Türkçeyi gayet güzel söylemek isteyenlere o durûb-i emsali ezberletmek lazımdır. Hele insan çocukluktan böyle hikmetli söz söylemeye alışırca büyüdüğü zaman daima güzel güzel söz söyler.

Lâkin Durûb-i Emsal kitabını doğrudan doğruya bellek büyüklerin işi olup küçükler her darbimeselin hükmü ne demek ve nasıl sarf olunmak lazım geldiğini bilmek için onların şerhini okuyup belleyerek sırasında sarf etmeye muhtaç oldukları için biz de burada çocukların hâline münasip olan darbimeselleri tasvir ile zihinleri alıştırmaya çalışacağız. İşte bugünden itibaren biraz darbimesel şerhi yazdık ara sıra yine yazacağımızı ihtar ederiz.

(1)

At bulunur meydan bulunmaz

Meydan bulunur at bulunmaz

Geçmiş zamanlarda çocuğun biri okuyup yazmaya pek ziyade heves etmiş fakat o vakit böyle gazete olmadığı gibi çocuklara mahsus kitaplar da yok olmasa da gayet pahalı ve çocuğun pederi gurbette olduğundan anası çocuğa kitap alamaz ve

zavallı çocuk on beş on altı yaşına kadar hiçbir şey okumayıp yalnız hevesle kalır. Ve gide gide o heves de kalmaz sonra babası gurbetten gelir. Oğlum sana kitap alayım da oku yaz. çalış. derse de artık vakit geçmiş ve çocuğun hiç hevesi kalmamış olduğundan babasına (At bulunur meydan bulunmaz. Meydan bulunur at bulunmaz) darbimeseliyle cevap verir. Filhakika da öyledir. İnsan ne öğrenirse çocuklukta öğrenir. Ne tahsil edebilirse hevesli zamanında tahsil edebilir. Yoksa insan büyüüp de zihin katılaştıktan ve tahsil hevesi kalmadıktan sonra hiçbir şey öğrenemez. Böylesine zor etmek karnı tok olan insana zorla yemek yedirmeye benzer. Bunun için çocukluk zamanı tahsil-i marifet etmeye güzel bir meydan ve çocuklar o meydana koşacak at gibi olduklarından “Meydan da var at da var” hemen vakit kaybetmeyerek çalışmak lazımdır.

İşte bu darbimesel bir şeyin zamanı iken o zamanda onu ele geçirmek için lazım olan vasıta bulunmaz veyahut var da zamanında ele geçirmeye gayret olunmazsa tamamı tamamına hükmünü icra eder ve böyle yerlerde söylenir.

(2)

At teper katır teper

Ara yerde eşek ölür

Sokağın birinde iki edepsiz herif boğaz boğaza kavga ederlerken çocuğun biri de ayırmak için aralarına girer. Kavga eden herifler birbirlerine vuralım derken ikisinin de tokatları biçare çocuğa gelip ağzından burnundan kan akmaya başlayınca çocuk bir vaveyla koparır. Öteden zaptiyeler gelirken asıl kavga eden herifler kaçır ortada ağzı burnu kan içinde olarak yalnız çocuk kalır.

Zaptiyeler gelir çocuğa işi sorar çocuk da o ikisi kavga ediyordu ben ayırmaya geldim fakat dayağı da ben yedim der

Zaptiyenin birisi a oğul sen bu vücutla onları nasıl ayırabilirsin bilmiyor musun ki atalarımız (At teper katır teper. Ara yerde eşek ölür) derler diyerek çocuğa bir daha gücü kuvveti yetmeyeceği işlere karışmamasını tembih eder

İşte bu darbimesel bir çocuk büyüklerin işine karışmak isterse tamamı tamamına hükmünü icra eder ve daima iki büyüğün işine karışmak isteyen küçükler için söylenir.

~~~~*~~~~

(2b)

(HİKMET-İ HUDA)

Cenabıhakk'ın kudret ve azametini göstermek üzere sizin anlayabileceğiniz surette küçük küçük meselelerden başlayıp gazete ve sizin malumatınız ilerledikçe bu bahis dahi ilerleyerek yıldızlarda güneşte ve görmediğimiz yerlerdeki hikmetlere kadar yazılacaktır.

(1)

Hayvan açlıktan ölmez susuzluktan ölür derler pek doğru bir sözdür. Çünkü: Su dünyada ne kadar hayvan. ot. çiçek. ağaç var ise hepsinin sağ durmasına ve büyümesine sebep olan şeylerin en başlıcasıdır

Her hayvan gıdası olan yemekten beş on gün kadar mahrum olsa takat getirir ise de iki günden ziyade susuzluğa dayanamayıp ölür

Hayvanat içinde yalnız “deve” yedi sekiz gün susuzluğa dayanır. Çünkü: Develer çölde gezen hayvanlardan oldukları için ve çölde su bulunmadığı için Cenabıhak develerin işkembelerinde su saklayabilir torbalar yaratmış ve develere öyle bir his vermiştir ki develer bir suya rast geldikleri zaman torbaları dolduruncaya kadar su içerler ve sonra su bulamadıkları vakitlerde torbada saklı olan suyu içip ölmezler.

İşte Cenabıhakk'ın hikmeti sekiz gün çölde susuz gezen bir deveyi daima yeni su içer gibi hararetinin teskinine vasıtalar yaratmış olmasıyla telef olmamasını iktiza ettirir

(2)

Peygamberlerden Hazret-i Yunus Aleyhüsselâm balık karnında birçok zaman durduktan sonra bir gün balık bir deniz kenarına gelip Hazret-i Yunus'u karnından çıkararak karaya bırakır.

O yerde birçok çocuklar kendi kendilerine oynamakla meşgul oldukları hâlde içlerinden birisinin iki gözü kör olduğunu Hazret-i Yunus görünce çocuğun hâline merhamet edip Cenabıhakk'a secde ederek gözlerinin açılması için birçok dua eder

Ve derhâl çocuğun gözleri açılıp etrafa bakınmaya başlar

Öteki çocukların bir iki saatten beri göremedikleri şeyleri görerek arkadaşlarına göstermeye başlarlar

Ve bu arada Hazret-i Yunus'u görüp arkadaşlarına “Vay burada bir çıplak adam var haydi taşlayalım” diyerek öteki çocukları da şeytanlığa sevk eder. Ve ötekiler de onun sözüne aldanarak taş atmaya başlar

Hazret-i Yunus ise evvelce ettiği dualara pişman olup tekrar secde ederek “Aman ya Rabbi kusur ettim senin hikmetine karıştım” diyerek tekrar affını niyaz eder

İşte Cenabıhakk'ın hikmeti burada aşikâr oldu

(3)

“Ecel gelmeyince ölüm gelmez” çünkü Cenabıhak insana ne kadar ömür vermiş ise ne bir dakika geri alır ne de bir dakika ziyade eder

Bunu da bir hikmetle ispat etmek mümkündür ki daima işitilmiş görülmüş şeylerle beyan edeceğizdir

Herifin biri haksız yere bir zavallıya tabanca atar. Fakat o zavallı adamın eceli gelmediği için tabancanın kurşunu herifin cebindeki saate tesadüf eder. Saat eski zaman saatlerinden gayet kalın zarflı olduğundan kurşunun vücuduna girmesine mâni olur ve bu vasıta ile herif kurtulur

İşte Cenabıhak adamı öldürmek murat buyurmadığı için kurşunu saate isabet ettirip hikmet-i rabbaniyesini izhar buyurur

Bugünlük yazdığımız bu üç hikmet Cenabıhakk'ın ahkâm-ı rabbaniyesinin en küçükleri olup bunlardan nice bir kat büyükleri vardır ki insanın aklına hayret gelir şaşar kalır. Fakat hem gazetemiz daha çocuk hem okuyanlar çocuk olduklarından inşallah yavaş yavaş ikisi de büyüdükçe öyle (3a) büyük büyük şeyler yazılacaktır şimdilik böyle küçük küçük hikmetlerle zihinleri alıştırmak lazımdır

~~~~*~~~~

(SUAL)

1

Üç kardeşin bir tavukları var imiş. Bu tavuktan on iki yumurta toplamışlar. Aralarında taksim etmesini isterler. Fakat. en küçük çocuk kaç tane alırsa ortancası bir ziyade. ve büyüğü. iki ziyade. almak üzere paylaşırlarsa. her birine kaç yumurta düşer.

Bu سوالin halli yalnız hesaptan a'mâl-i erbaa gören çocuklardan matluptur.

(SUAL)

2

Bir deveyi kaç kişi birlikte kurban edebilir? Ve kaç kişiden ziyade olursa? Kurban caiz olmaz.

~~~~*~~~~

Bu سوال ilmihâl okuyan çocuklardan matluptur.

(SUAL)

3

İstanbul ile Üsküdar'ın coğrafya nazarında ne farkları vardır?

~~~~*~~~~

Bu sual coğrafya okuyan çocuklardan matluptur.

~~~~*~~~~

İşbu sualleri hall eden çocuklardan her kim en evvel yazar. ve matbaaya gönderir ise cevabı gelecek nüshaya onun gönderdiği kâğıtla ve kendi ismiyle yazılacak ve cevabını getirdiği hâlde kendisine yaldızlı bir gazete verilecek ve bundan sonra cevap verenlerin yalnız isimleri ilan olunacaktır. Ve bir hafta içinde cevabı gelmeyen sualler idare tarafından hall ve neşrolunacaktır.

~~~~*~~~~

(SUAL)

4

Cevahir sandığı zannıyla koltuğuna bal kabağı alıp kaçan kimdir

~~~~*~~~~

Bu sual fennî değildir. Yalnız izan ve ferasetle bulunur.

En ziyade etraflı cevabını bulup da en evvel getirene bir aylık yaldızlı gazete verilecektir.

~~~~*~~~~

(LETÂİF)

Azıcık da eğlenerek vakit geçirmek lazım olduğundan bir de gazetemizin her nüshasına hisse alınacak latifeler yazacağız okuyanlar hem gülsün hem hisse alsın

LATİFE

(1)

Vaktiyle İstanbul'da meşhur kemancı Yuvança daima "Aman yandım aman yandım" diye gezdiği ve her yerde öyle bağırdığı için herkes onun bu sözüne alışmış

Bir gece sarhoş olup elinde bir de muşamba fener olduğu hâlde evine giderken nasılsa fener tutuşur. Feneri söndüreyim derken elbisesi ateş alır. Herif

“Aman yandım aman yandım” diye çağırmaya başlarsa da herkes yine eskisi gibi türkü söylüyor kıyasıyla kulak asmazlar herif sokak ortasında yanıp kül olur.

KISSA

1

Lisanımızda “Yalancının evi yanmış da kimse inanmamış” diye bir darbimesel var ihtimal ki bu mesele üzerine yapılmış olsun

Kemancı aman yandım sözüyle herkesin kulağını doldurduğu için sahihan yandığı bu günde yine herkes eskisi gibi zannetmiş

İşte yalancı da tıpkı bunun gibidir daima ötekini berikini aldattığı için sahihan “Evim yanıyor” diye bağırsa “Yine yalan söylüyor” diyerek sözüne kulak asan bulunmaz bunun için yalan söylenmemelidir. Zira yalan söylemek en fena bir huydur. Bundan böyle gelecek nüshalarda yazacağımız “ahlak” bentlerinde yalancının ne kadar fena olduğunu etrafıyla göstereceğiz. Şimdilik hissemize bu kadar düştü.

Tahsin

Numara 2

Cuma

18 Nisan 1291

23 Rebiyülevvel 1292

-----Etfâle mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Sadakat

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 34 numaradadır

Bir seneliği ... yirmi kuruştur
Altı aylığı ... on iki kuruştur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade edilmez

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Etfâle mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

{ TEŞEKKÜR }

Gazetemizin çıktığı gün bin beş yüz nüshası satıldı. Ertesi günü yine gazete isteyenlerin haddi hesabı olmadığı ve adeta matbaaya hücum edercesine adamlar geldiği için birinci nüshayı tekrar bastık ondan da bin kadarı satıldı. Bunlar hep çocukların gösterdiği rağbet ile hâsıl olduğundan teşekkür ederiz ve böyle giderse biz de elden geldiği kadar gazeteyi ileri götürmeye çalışacağız. Hemân Cenabıhak muvaffak eylesin. Amin.

~~~~*~~~~

İHTAR

Cuma günleri için büyük gazetemizin çıkarılması pek lazım olduğundan ve bir günde iki gazete çıkarılamayacağından size mahsus olan bu gazeteyi bundan böyle pazar günleri çıkaracağımızı ihtar ederiz.

{ KALFA }

Sözün Başlangıcı

Çocuklar siz öyle bir zamana yetiştiniz ki eli kalem tutanların hepsi sizin okuryazar uslu akıllı adam olmanız için en yakın yolları arayıp buluyorlar. Kolay kolay sözleri kullanarak meramlarını anlatıyorlar. Sizden yalnız çalışmak istiyorlar. Siz ittifak edip çalışmazsanız sonra pişman olursunuz. Eyvah dersiniz ama ne faydası var ki iş işten geçmiş olur.

Benim bu sözlerime doğrudan doğruya inanın diye size zor etmem. Babalarınıza. büyük kardeşlerinize. dayılarınıza sorunuz. Eğer öyledir demezler ise o vakit kabahati bana bulun.

Daha ilerisini söyleyeyim mi? Hısım akrabanızdan okuryazarlara sorunuz ki okuyup yazmayı ne kadar zorlukla öğrenmişler ne kadar zahmetler çekmişlerdir.

Bakınız ben size anlatayım! Onların vaktinde bulunan kitapların yarısı Arapça birçoğu da Acemce sözlerle dolu idi. Bir sahife yazının içinde bizim dilimizden iki söz bulunmaz idi. O zamanın çocukları papağan kuşunun ne söylediğini bilmediği gibi zor hâl ile okuyabildikleri şeylerden bir şey anlayamazlar idi

Belki sizin üç senede öğrenebildiğiniz bir şeyi onlar on senede on beş senede öğrenebilirler idi.

Tırnaklarıyla yerleri kazıp bahçıvanlık eder gibi dirsek çürüterek bu kadar varabilmişlerdir.

Çektikleri zahmetleri düşünüyorlar da evlatlarını olsun o güçlüklerden kurtarmak için kuvveti kola vererek gece gündüz kitaplar yazıyorlar.

Bu zahmetleri çekenlerden birisi de benim. Çocukluğumda okuduğum şeylerin ne demek olduğunu şimdi anlayabiliyorum da o vakitlerin boş boşuna geçirdiğine acıyorum.

Geçen gün bu Sadakat gazetesinin büyüklere mahsus nüshasında size mahsus bu gazetenin çıkarılacağını okudum. Vaktiyle çocuklar için “Mümeyyiz” namıyla bir gazete çıkarıldı birçok fayda görüldü sonra Mümeyyiz kapandı. Çocukların da (2a) bu yolda kazandıkları malumat o kadarcıkla kaldı. Hamdolsun şimdi de bu gazete çıktı. Ben burada okuyup yazmanın lüzumunu ve faydasını anlatmak ve lezzetini tattırmak ve terbiye yollarını bildirmek üzere mektep hocası gibi değil ise de kalfa gibi Kalfa ismi altında şeyler yazmayı deruhte ettim. Baştan buraya kadar yazdığım sözler gibi açık açık lakırdılarla elimden geldiği kadar anlatmaya çalışacağım şunu dahi ilâve ederim ki Kalfa'nın vereceği malumat dersler taksim olunacaktır ki birinci ders (Malumat-ı lazıma) ismiyle çocukların en evvel bilmesi lazım olan birkaç parça şeylerdir.

İkinci ders (İtikâdiyye) ismiyle dünya ve ahirette bizi selâmete çıkaran dinimizin büyüklüğünü ve ne derecelere kadar lüzumî olduğunu bildirecektir.

Üçüncü ders ilimlerin lüzumu ve faydasını ve mutlaka okuyup yazmak insanların yiyip içmeye muhtaç oldukları gibi havâyic-i zarûrîyesinden olduğunu söyleyecektir.

Dördüncü ders (Tarih) denilen en güzel bir ilmi herkesin sanki dünya kurulalıdan beri insanlar arasında ne gelmiş ne geçmiş ise hepsini bildirecektir.

Beşinci ders çocukları marifet tahsiline teşvik edecektir.

Altıncı yedinci sekizinci ve nihayete kadar olan derslerde iktizasına ve sizde görülecek rağbete göre tertip olunacaktır.

{ BİRİNCİ DERS }

MALUMAT-I LAZIMA

Yukarıda dahi söylendiği gibi bu ders en evvel bilinmesi lazım olan şeyleri sizin anlayabileceğiniz surette beyan edecektir.

(YAZI)

Söylediğimiz lakırdıları kâğıt üzerinde göstermek için her milletin kendisine mahsus icat ettiği birtakım nakışlardır. Bu nakışları bilmek her insan için lazımdır. İşte bu nakışı kâğıt üzerine koymaya (yazmak) ve o nakışlara (yazı) denir ve yazıları görüp lakırdıları anlamaya (okumak) derler.

Okumak insanlar için ne kadar lazım olduğunu mukaddimede azıcık söylemiş idim. Burada da yazının lüzumundan bahsedeceğimdir.

Bakın yazı ne için lazımdır

Şimdi anlayabilirsiniz ki şu elinizdeki gazete sizin gibi birçok çocuğun elinde bulunuyor. Yazı ve okumak sayesinde benim efkârımı onlar da anlıyor bir kere düşününüz ki âlemde yazı olmaydı bu iş mümkün olur muydu? Haydi diyelim ki bir kalfa nihayet yüz çocuğa meramını anlatabilsin. Hâlbuki bu saatte gazete bin beş yüz çocuğa şamatasızca ve pek güzel meramını anlatabiliyor. Öyle ise bu işler hep yazı okumak sayesinde olmuyor mu? Bir iyice düşünseniz bulursunuz zannedirim.

Alın size bir misal daha

Bilmem dikkat etmiş misinizdir. etmediniz ise bundan böyle dikkat edin ki babalarınız komşularıyla veya dayınız amcanızla konuşularken bin bin beş yüz sene evvel olan işleri görmüş gibi söylüyorlar. İçlerinden birisi (Hayır o iş öyle olmadı böyle idi) öteki (Evet evet öyle idi) diyerek işin içinde bulunmuş gözüyle görmüş gibi söylüyorlar.

Acayip değil midir ki bir insan bin sene evvelki bir iş için şöyledir böyledir diyebilsin?

Bilir misiniz? Onlar o eski işleri neden bilirler? Onların en ihtiyarı nihayet seksen yaşındadır diyelim ki ağızdan ağıza işitmişler de söylüyorlar. Lakin bir söz ağızdan ağıza gele gele nihayet ya bütün bütün değişir. Yahut hiç kalmaz.

Hâlbuki onlar olduğu gibi söylüyorlar. Öyle ise bu lakırdıları zapt edici bir şey varsa bin sene evvelki bir iş bu gün herkes için malum oluyor.

İşte o zapt eden şey yazıdır. Eğer yazı olmasaydı ne lakırdılar anlatılabilirdi ne de o eski işler bilinirdi.

Gelirseniz bir küçük misal daha söyleyeyim. Farz ediniz ki babanız taşraya gitmiş yahut sizden birisi tahsil için (2b) başka bir memlekete gitmiş olsa da babanızı ne hâlde olduğunu anlamak lazım gelse ne yapar idiniz? En kolayı yazı bilerseniz mektup yazar ve posta ile gönderir ve cevabını alıp memnun olurdu. Yahut yazı bilmezseniz başkasına yazdırırdınız. Şimdi kimse yazı bilmez der isek ne yapmak lazım gelir onu düşünelim. Haydi düşündük düşündük de en kolay yol oradan gelme birini bulup sormak olduğunu bulduk diyelim. Oradan gelme adam bulduğumuz surette ne âlâ ya bulamaz isek merakımızdan ne oluruz.

Orasını tarife hacet yoktur zannederim işte anladınız mı yazı lazım hem de olur olmaz lazım şeylerden değil çok lazım çok öyle ise çalışalım okuduğumuz gibi yazı da yazalım. Lakin sakın bundan kalem kâtibi olalım hükmü anlaşılmasın muradım fikrimizi yazabilecek kadar iktidar kazanalım demektir.

Yazı insanı geçindirir her bir sanattan ziyade para getirir. Dünyada yazı gibi âlâ iş yoktur. Yazı insanın adını ahirete kadar andırır. Yazı insanı zengin eder. Yazı adamı meşhur eder.

Bugünkü günde devletten hiçbir para aylık almaz adamlar bilirim ki yazı sayesinde bunlardan âlâ geçiyor. Herkes ayağına gidiyor yalvarıyor para veriyor da ancak bir şey yazdırabiliyor. Şimdi bir ikisini görüyoruz yakın vakte kadar pek çok muharrirler göreceğiz ki faytonla gezecek daha ziyade itibar bulacak. Elhâsıl yazı insanı sahihan şereflendirir hakikaten sevindirir bir kere yazı yazınız bir parça kâğıt üzerine basılsın herkes okumaya başlasın bakınız ne lezzet alırsınız Allah bilir birçok yazı değil iki kelimeciği birkaç kişinin elinde görseniz dünyaya sığmayacak kadar memnun olursunuz. Siz bu hâlleri gördükten sonra anlarsınız ki yazı yazmak ne

kadar sevdalı bir iş imiş fakat benim muradım size bu şerefi şimdiden anlatmaktır. Onun için uzun uzadıya misaller getirdim bununla beraber yine söylediğim şeyler yazının şerefini muhakkak meydana koyamıyor. İnanınız ki insan için yazıdan başka geçinecek hiçbir şey yoktur illa yazı illa okumaktır. Zabit ol. katip ol. tüccar ol. bakkal ol. saka ol. mahalle bekçisi ol. tramvay biletçisi ol. ne olursan ol okuyup yazmak lazımdır. Bunlarsız olmaz. Olmaz dedim â olmaz vesselam ama siz diyeceksiniz ki bizim bakkallar sakalar şunlar bunlar yazı biliyorlar mı? Evet hakkınız var bilmiyorlar ama ben onlara zaten o isimleri vermiyorum ki onlar âdeta hamallardır hamal gibi yük taşımaktan başka bir şeye yaramazlar. Bakınız size söyleyeyim anlatayım bir bakkal ki yazı bilmez hamaldır çünkü ne aldı ne verdi o kadar kalabalık şeylerin hepsini hatırd tutamaz tutamadığı hâlde ziyan eder. Haydi ziyan etmesin kâr edemez â. Bu hâlde yalnız bedeni yanına kalır ki hamal da bu demektir. İşte bunun gibi yazı bilmeyen kimselerin de hamaldan hiç farkı yoktur içinizden hamal olmak isteyen var ise çalışmasın fakat hamallığı iyice göze alsın da öylece haylazlık etmesin.

(Alt tarafı sonra)

SUAL

5

Karaköy köprüsünden Karaağaç'a kadar içeriye doğru girmiş olan denizin adına ne derler.

SUAL

6

Satıcının birinde bir küfe portakal var imiş yarısını otuz paraya ve diğer yarısını yirmişer paraya satıp mecmûaından on beş kuruş almış acaba küfede zaten kaç portakal var imiş?

SUAL

7

Bir adam abdest alırken en evvel ayaklarını sonra yüzünü ve daha sonra sair iktiza eden yerlerini yıkasa acaba abdesti sahih olur mu?

SUAL
8

Beygir eti yemek caiz midir değil midir?
(3a) Birinci nüshamızdaki vaadimiz bundan böyle daima caridir.

---

(1) Numaralı Nüshadaki Suallerin Cevapları

CEVAP
1

Küçük (3) ortanca (4) büyük (5) yumurta almak lazım gelir.

CEVAP
2

Bir deveyi ancak yedi kişi kurban edebilir ziyade olursa caiz olmaz.

CEVAP
3

Coğrafyaca İstanbul ile Üsküdar yanındaki fark İstanbul Avrupa ve Üsküdar Asya kıtasında olduğudur.

İmza

Sıbyan Mektebinden Muhric

Mehmet Tâhir

CEVAP
4

Cevahir sandığı zannıyla koltuğuna bal kabağı alıp kaçık aklı olan bir kimse için tasavvur olunamaz olsa olsa Huda göstermesin bela-yı harika-ı duçar olup şaşırılmış olan bir adamdır.

İmza

Darülmaarif Sınıf-1 Sâni

Şakirdanından Mehmet Fasih

İşbu iki efendi bu yukarıdaki cevapları en evvel getirmiş olduklarından alâmet-i tahsin ve aferin olan yaldızlı gazeteleri almışlardır.

Bunlardan sonra aşağı doğru isimleri sırasıyla birinci günü cevapları getirenlerdir.

Darülmaarif Sınıf-1 Sâni Şakirdanından Mehmet Fasih Efendi (2) cevap vermiş ve birinci sual yanlışı hall etmiştir. Sınıf-1 Mezkûrdan Süleyman Efendi (3) Sınıf-1 Mezkûrdan Emin Efendi (4) Sınıf-1 Mezkûrdan Salih Efendi (4) Sınıf-1 Mezkûrdan Mahmut Efendi (3) Sınıf-1 Sâlisten Selanikli Tevfik Efendi (3) Sınıf-1 Sâniiden Hadi Efendi (3) Sınıf-1 Mezkûrdan Hakkı Efendi (3) Sınıf-1 Sâlisten Osman Nail Efendi (3) Mülkiye İdadiyesinden Ali Efendi (1) Paşa Kapısı Rüştiyesinden Nazım Efendi (2) Tavşantaşı Rüştiyesinden Ferit Efendi (1) Mehmet Nuri Efendi (3) Mahrec-i Mekâtib-i Askeriyye İhtiyât Birinci Sene Şakirdanından Vanlı Tevfik Efendi (3) suale cevap vermişlerdir.

Aferin efendiler! Cevaplarınız pek güzel lakin gazete isimle doldu. Hâlbuki bu gazeteden muradımız elverişli şeyler yazıp neşretmek olduğundan eğer böyle isimle dolarsa yazacağımız şeyler için yer kalmaz hatta buraya yazdığımız isimler de birinci günü cevapları getirenlerdir. Eğer hafta başına kadar gelen isimlerin hepsini yazsak gazete hep isimle dolacaktır. Artık affınızı dileyerek bundan böyle yalnız en birinci defa cevabı getirip de mükâfatını alanların ismi yazılacağını ihtar ederiz.

Çünkü gazetemiz küçük olduğundan her cevap verenin ismini yazmaya müsait değildir.

Tahsin

İLAN

Gazetemizi alacak olan çocuklara kolaylık olmak için Sultan Beyazıt'ta kâğıtçı Hacı Lütfi Efendinin dükkânı merkez ittihazıyla fiyatı olan on paraya satılmak ve her aranılan numara bulunmak üzere bu nüshadan itibaren gazetemizi göndermeye başladık. Mumaileyh dükkânında her vakit için size lazım olan "Laz Ömer" kâğıdı da vardır isteyenler oraya müracaat etsinler.

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mecelled Osman Efendinin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun birer tane edinmesi lazımdır

Numara 3

Pazar

27 Nisan 1291

2 Rebiyülahir1292

-----Etfâle mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Sadakat

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 34 numaradadır

Bir seneliği ... yirmi kuruştur
Altı aylığı ... on iki kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade edilmez

Etfâle mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

{ KALFA }

(2) numaradan mabat

(İNSAN)

Bütün gördüğümüz hayvanların ve daha sair şeylerin en eşrefi olarak
Cenabıhakk'ın bir mahlûkudur.

Hak Teali hiçbir mahlûkuna vermediği nimetleri insana ihsan etmiş ve
hayvanatın birçoğunu insanın rahatı için alet kılmıştır.

Bunlardan murat Cenabıhakk'ın emrü'l-hibesini yerine getirmekle beraber icra-yı insaniyet etmeleridir.

İnsaniyet denilen şey bilmek ve her türlü borcunu tutmak insanlar için lazım olduğundan bu iki şeyin ne ile meydana geldiğini bilmek iktiza eder ki birincisi bunları öğretme mahalli olan (mektep)e ikincisi de insanlar yalnız yalnız yaşayamayacaklarından bir takım insanlar bir araya gelerek (cemiyet) teşkiline muhtaçtırlar.

Mektep ve cemiyet ne demek olduğunu aşağıda söyleyeceğiz. Şimdi burada biraz daha insandan bahis ide idelim

İnsan demirden pek gülden naziktir. Kendisinden büyük vücudundan ağır yükleri kaldırır. Demiri eritir. İsteddiği şekle kor. Onlara istediği işi gördürür. Büyük büyük toplar döker.

Uzaktan kaleleri döver. Küçük küçük demirleri birleştirir. Koca bir zırhlı gemi yapar deniz üzerinde de hükmünü icra eder. Daha nice bin türlü şaşılacak işleri görür. Lakin bir de aksi ciheti vardır ki yapılan bu kadar büyük işlerin yapılmakta olduğuna gene insanların inanacağı gelir bakın! Yukarıda söylediğimiz gibi insan ne kadar kuvvetli iktidarlı ise o kadar da acizdir mesela kendi büyüklüğünün binde birinden küçük olan bir hayvandan korkar ve onun şerrinden halâs olmak için yatacak yer arar gece uykularını kendisine haram eder elhâsıl taciz olur.

Lakin Cenabıhak insana “akıl” diye bir şey ihsan etmiştir ki insanlar onun sayesinde her şeye galebe ederler yukarıda saydığımız büyük büyük işleri hep o akıl sayesinde yaparlar.

Acizlerini o akıl sayesinde örterler.

Fakat o akıl her insanda var ama herkes öyle insanın kadrini yetişmeyecek zannolunan işleri yapamaz sebebini bilir misiniz? Ha!!! Bakın ben söyleyeyim!! Cenabıhak herkese akıl vermiştir fakat o akılı terbiye etmek lazımdır yani akılı güzel kullanmak için güzel terbiye etmek iktiza eder.

Aklın terbiyesi de okuyup yazmak ile hâsıl olduğu için her insana evvela okuyup yazmak lazımdır. Bir insan okuryazarsa aklını terbiye eder aklını güzel

terbiye edince de aczini setr eder hatta yukarıda söylediğimiz büyük büyük şeyleri yapar bazen hiç görülmedik şeyler icat eder mucit olur kıyamete kadar namı kalır.

İşte şundan da anlaşıldı ki okuyup yazmak insanlar için en evvel tahsil olunması lazım gelen şey imiş!!!

CEMİYET

Burada cemiyet için dikkat olunacak iki şey vardır:

(2a) Birisi sebep-i lüzumu ve diğeri neden ibaret olduğu.

- CEMİYETİN SEBEB-İ LÜZUMU -

Yaşamak için lazım olan yiyecek, esvap, mesken gibi başlıca üç şeyin tedariki yalnız bir insan ile olamadığındandır çünkü bir insan bu üç şeyden birine bilfarz yiyecek tedarikine kalkarsa en evvel ekmek yapacak ekmek yapmak için.

Evvela tarlaları sürmeye iktiza eden birçok alet tedarik etmek.

Sânîyen tarlaları sürmek.

Sâlisen tohum ekmek.

Râbian hasılatı toplayıp tane ettirmek.

Hâmisen değirmen yapmak.

Sâdisen un hâline getirmek.

Sâbian fırın yapmak.

Sâminen pişirmek.

Veliyyü'l-âhire lüzumlu şeylerin yapılmasına muhtaçtır ki bunları bir adam azdan az iki senede yapabileceği farz olursa acaba bu iki senede o adam ne yer ve ne içer ve ne giyer ve nerde yatar kalkar? Yok biri biri ardı sıra yani lüzumu olanı evvela ve daha sonrakini yapar denirse bu hiç olmaz. Çünkü tarlayı sürerken yiyecek ister. Hâlbuki yiyecek yukarıda yazıldığı gibi ancak iki senede hâsil olunabileceğinden merkumun iki sene aç çıplak evsiz durması lazım gelir ki bu

mümkün değildir. İşte bu sebeplerden insanlar bir araya gelip cemiyet teşkil ederek yaşarlar.

Cemiyetin neden ibaret olduğu bahsine gelince cemiyet teşkil eden insanlardan her biri ayrı ayrı işler görerek yaşamaklığın vasıtalarını meydana getirirler yani bir takımı yiyecek tedarik eder ve bir takımı esvap ve diğer bir takımı da mesken yapar.

Yiyecek tedarik edenler esvap ve mesken yapanlara yiyecek verip esvap ve mesken alırlar.

Ve ötekiler dahi lazım olan şeyleri birbirleriyle değiştirerek levâzımâtını ikmal ederler.

Fakat bu mübadele keyfiyetini layıkıyla icra etmek için (senet) yani para icat olunmuştur ki herkes yaptığı şeyi satıp para ve aldığı para ile yiyecek mesken esvap ve daha sair lüzumlu olan şeyleri alıp yaşamaklığı tashil ederler.

- CEMİYETİN LÜZUM-I BEKÂSİ -

Bir gün aza-yı vücut bir yere gelip meşveret ederler ve mideden şikâyet edip nedir bu bizim mide için çektiğimiz zahmet ve meşakkat? Bizim her birimiz tayin olduğumuz işe takyîd ile çalışırız o hiçbir hareket etmez biz onun kulu muyuz biz de çalışmayalım bakalım o bizsiz ne yapar? Dediler bilittifak göz ben görmem kulak ben işitmem burun ben koklamam ağız dil ben söylemem el ben yapışmam ayak ben yürümem diye kavlı ü karar ederek cümlesi tenperverliğe yüz döndüler derken cümlesi zayıf ve bî-mecal olmaya başladılar akıbet bir bire gelip hâllerinden yek diğere şikâyet ile böyle zebun olmamıza sebep nedir mide ile sulh üzere iken hüsn hâlde idik gelin yine ittifak edip sulhten ayrılmayalım dediler ve elhâsıl mide ile sulh edince evvelki gibi göz gördü ve sair aza dürüst ef'âlini icrâ etmeye başladı. Bu ona misaldir ki insanlar birbirleriyle güzel geçinmezlerse yaşadıkları memleket yıkılıp harap olur ve bir de her kim gayrısına zarar kast eder ise kendi başına kast etmiş olur.

MEKTEP

Cenabıhakk'ın birliğini ve ne yolda ibadete müstehak olduğunu ve taraf-ı rabbanîyesinden gönderilen peygamberlerinin ahvaliyle onlara olacak taazzimiyye ve şeriatlarını ve ana ve babaya ne suretle hürmet ve bilcümle büyüklere ne gûne riayet olunması ve emsal ve akranlarıyla ne cehle geçinip onların kardeşlik hakkına riayet olunacağını bildirici velhâsıl insanı dünyevi ve ahiri aziz kılıcı bir terbiyehanedir.

İşbu mahalde insanı dünyada herkese sevdirecek yollar ve ahirette muhterem kılacak taraflar öğrenilir. İnsan âlim olur. Cahillik sıfatından kurtulur ise de mekteplere devam ister. Yoksa vakt-i azizini hususıyla çocukluk zamanını hadden aşırı oyun ve sefahat (2b) ile geçirirse ihtiyarlıkta bir şey hâsıl edemez. Devam ister vesselam.

(Mabadı var)

(MEKTUP)

Çocuklara mahsus çıkarmakta olduğunuz gazetenin birinci ve ikinci nüshalarını aldım. Okudum. O kadar memnun oldum ki kalem çatlasa beyanından acizdir.

Gazetenizi tebrik ile herkesin rağbetini kazanmasına ve hüsn-i devamını Cenabıhakk'tan temenni ederim. Her hâlde Cenabıhakk yâr ve muhabbiniz olsun.

(Fu'âd)

Beyefendi

Mektubunuzu kendiniz yazdığınız ve suallere pek güzel cevap verdiğiniz için varakınızı aynen tab ettik Cenabıhakk fazıl ve irfanınızı müzâdâd eylesin.

(DÛRÛB-I EMSAL)

3

Alçak uçan yüce konar

Yüce uçan alçak konar

Bir zengin adamın iki oğlu var imiş daima bunlara ben ölürsem paraları malı güzel idare edin birdenbire bozmayın sonra ihtiyarlıkta eliniz boş kalıp ötekine berikine muhtaç kalır pişman olursunuz diyerek nasihat edermiş.

Herif öldükten sonra çocukların biri daima babasının tembihi gibi malını saklamış ve öteki ise babası ölür ölmez arabalar birkaç uşak yüz bin dalkavuk edinerek her gün seyir yerlerine öteye beriye giderek çarçabuk malını tüketmiş ve sonra dilencilik etmeye başlamış olduğunu babasının dostlarından olan ve kendisine nasihatler eden bir adam gördün mü oğlum mirasyediliğin hâli böyledir atalarımız tevekkeli (Alçak uçan yüce konar, yüce uçan alçak konar) dememişler. Sen para buldum diye yerlere basmaz oldun bak biraderin nasıl güzel davrandı şimdi nasıl beyler gibi geçiniyor deyip geçer gider. Gördünüz mü kendini idare edenler sonunda rahat ve alabildiğine gidip sonunu düşünmeyenler en nihayet dilenmeye kadar tenezzül ediyorlar. İşte bu darbimeselin hükmü bu gibi şeylerde icra olunup hadden ziyade işlere kalkışanlar hakkında tembih kılıklı söylenir.

4

Eski dost düşman olmaz

Yenisinden vefa gelmez

Meşhur meseldir vaktiyle herifin biri oğluna daima (Oğlum insana herkes dost olmaz bir insan müddet-i ömründe bir dost kazanabiliyorsa pek büyük saadettir) dermiş. Oğlu da (Amma da yaptın ha! Benim yaşım ne başım ne? Daha on dört yaşındayım dört yüzden ziyade dostum var demek ki sen kendine müddet-i ömründe dost bulamamışın” demesi üzerine babası gülererek (Oğlum onlar iyi gün dostudur onlara dost denmez. Bak ben sana dost nasıl olduğunu göstereyim) deyip gider bir koyun boğazlar akşam saat birde kesilmiş koyunu bir çulun içine koyup oğluna

“Bilirsin ya bizim ... ağa dostumuzdur şimdi al şu çuvalı o ağanın evine götür gayet telaşla amca efendi babam selam söyledi nasılsa elinden bir kaza çıkmış. Şunu sizin saklamanızı rica etti deyiver” deyip oğlunu gönderir yarım saat sonra çocuk tekrar gelip “Babacığım o adam beni kovdu çuvalı getirdim” der. Babası ise yine gelerek “Ha öyle ise beni dinle! Hani geçen seneden beri dargın olduğum Ahmet Efendi yok mu işte o benim eski dostumdur ve bugüne kadar kazandığım dost odur işte şimdi de ona götür” deyip gönderir. çocuk yine avdet ederek babacığım kabul etti ve babana selam söyle de bunu kimseye söylemesin diye cevap verdi babası da “Gördün mü oğlum (Eski dost düşman olmaz yenisinden vefa gelmez) derler işte geldi çıktı bundan sonra böyle dost bulmaya çalış” der.

Filvaki öyledir dost pek zor kazanılır onun için herkesi kendine dost bellememeli pek çok tecrübe lazımdır.

~~~~*~~~~

(3a) (2) Numaralı Nüshamızdaki Suallerin Cevapları

CEVAP

5

Karaköy köprüsünden Karaağaç'a kadar içeriye doğru girmiş olan denizin adına umumiyetle liman hususiyetle Haliç der-saadet tabir olunur.

CEVAP

6

Satıcının küfesinde kırk portakal mevcut olmak lazım gelir.

CEVAP

7

Bir adam abdest alırken en evvel ayaklarını sonra yüzünü ve daha sonra sair iktiza eden yerlerini yıkarsa o kimsenin abdesti sahih olup ancak sünnete riayet etmemiş olur zira yıkamakta tertip farz olunmayıp sünnettir.

CEVAP**8**

Beygir eti yemek haram değildir lakin kendisiyle gaza olunduğundan etinin eklemi mekruhtur.

İmza

Darülmaarif Sınıf-1 Sâîf
Şakirdanından

Süleyman

SUAL**9**

Bakkalın biri 45 okka yağı 30 okkaya on beşer, 15 okkayı yirmişer kuruşa almış ve mecmûaı 90 okka etmiş. Bakkal bu 90 okka yağın beher okkasını bir fiyatta satmak ister lakin her okkasında da altmışar para kâr etmek lazım olduğundan acaba yağın bir okkasını kaç kuruşa satmak lazım gelir?

SUAL**10**

Süvari askeri iğneli tüfekle müsellağ piyade üzerine hücum etse ve her yüz adım mesafede iki piyade bir süvariye öldürmek lazım gelse otuz kişiden mürettep bir piyade taburu yine yüz kişilik bir süvari bölüğü dört yüz adımlık yerden hücum edinse süvari askeri hareket ettiğı noktadan kaç adım ileride kâmilen telef olur?

SUAL**11**

Bir adam ikindi namazını kılmakta iken güneş batsa o adam ikindi namazını tekmiil eder de sabah namazının içinde iken güneş doğarsa sabah namazını niçin tekmiil edemeyip de kaza eder?

SUAL
12

Bir adet matluptur ki üç mislinden beş adedi tarh olunduktan 7 adedine müsavi olsun

Tahsin

İLAN

Gazetemizi alacak olan çocuklara kolaylık olmak için Sultan Beyazıt'ta kâğıtçı Hacı Lütfi Efendinin dükkânı merkez ittihazıyla fiyatı olan on paraya satılmak ve her aranılan numara bulunmak üzere her hafta çıkan gazeteden oraya gönderilmektedir. Mumaileyh dükkânında her vakit için size lazım olan "Laz Ömer" kâğıdı da vardır isteyenler oraya müracaat etsinler.

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mecelled Osman Efendinin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun birer tane edinmesi lazımdır

Numara 4

Pazar

4 Mayıs 1291

11 Rebiyülahir1292

-----Etfâle mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Sadakat

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 34 numaradadır

Bir seneliği ... yirmi kuruştur
Altı aylığı ... on iki kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade edilmez

Etfâle mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

{ KALFA }

(3) numaradan mabat

Mektep tarifi geçenki nüshamızda beyan olunmuş idi. Şimdi biraz da mektepçe lüzumlu olan şeylerden bahsetmek isteriz. Malumunuzdur ki mektepler mahal-i tahsil marifet ve edep olduğundan taraf-ı devletten âlim edip hocalar tayin etmektedir. Çocuklar onların okutacakları şeyleri gece gündüz çalışarak bellemeye himmet etmekle ve onların verecekleri terbiyeyi almaya himmetle mektep vazifesini

ikmal ederler. Onun için biz onlardan bahsetmeye lüzum görmedik. Ancak aşağıda yazılı olan maddenin şedd-i lüzumunu hissettiğimiz için tahririni münasip gördük.

“Çocuklar!! Coğrafya denilen şeyin zihinden çıkmayacak surette belenmesi lazım ve onlar elinizdeki kitaplarda yazılı olmayan ve olsa da bu kadar açık ve mufassıl surette bulunmayan bir takım şeyler vardır en evvel onların bilinmesi mutlaka lazım olduğundan dikkatle mütalaa eylemenizi ihtar ile tarife mübaşeret eyledik”

Coğrafyanın en evvel talim olunacak maddesi

Efendiler!! “Dünya” ne değildir ve nedir bilir misiniz? Evet! İçinizde bilenleriniz var ise de bilmeyenler de vardır yine de dünyanın ne olduğunu bilmeyenlere anlatmak istiyorum.

Bakınız dünya diye bizim gibi bütün insanların oturdukları yere derler. Memleketimiz olan İstanbul’da görüyorsunuz ki sayısız yani pek çok evler dükkânlar bağlar bahçeler tarlalar etrafta dağlar denizler ve daha bunun gibi pek çok şeyler var.

İşte gözünüze pek ziyade büyük görünen İstanbul dünyanın pek ufacık bir parçasıdır. Yani dünya yalnız bizim İstanbul değildir. Mesela Yalı Köşkü önündeki vapurların birine binip de birkaç saat gitseniz önünüze bir kara gelir deniz kıyısında bir de memleket görürsünüz oradan daha içeri doğru gitseniz yine bir takım memleketlere insanlara denizlere rast gelirsiniz. Demek olur ki dünya pek büyük bir şey imiş. Ve kara olan yerlerinde insanlar memleketler kurarmış. Lakin bir adam istek etse de dünyanın her tarafını gezmeye çıksa başa çıkaramaz. Birçok sıkıntılara uğrar işte insanları şu zahmetlere uğratmayarak evinde otururken dünyanın her tarafının hâlinde haber vermek için bir takım gayretli adamlar birçok zahmetlere uğrayarak dünyanın her tarafını gezmişler de kitaplar yazmışlar. Ve yazdıkları kitaplara (coğrafya) adını vermişlerdir. Adam bu kitapları okuduğu vakit kolaycacık dünyanın her tarafının hâlini insanların ne yolda olduğunu memleketlerin ne taraflarda bulunduğunu öğrenmiş olur fakat daha iyice anlatmak için dünyanın resmini yapmışlardır. Bunlara da (harita) (atlas) derler.

Şurada dikkat olunacak bir şey vardır ki o da kürre-i arz üzerinde olan kara ve deniz ve saireyi göz önünde gibi göstermek için yapılmış olan bir nevi resimler yani

harita ve atlasların nasıl yapılıyor ve nasıl şeydir ve bunlar nasıl kullanılır sualinden ibarettir!!! İşte biz de o suali anlamak istiyoruz. Evet bir deniz veya karanın kendi büyüklüğünde resmini yapmak lazım gelse o kadar büyük kâğıt olması icap ettiği (2a) gibi yine o kadar büyük olan kâğıtta yapılacak resmi görmek aylarca kâğıdın etrafında gezmekle olabileceğinden ve coğrafya atlasları ise bütün kürre-i arzın resmini göstereceğinden ilerde göreceğiz bazı ulum kaideleriyle bir kıvamda olarak resm olunmuş ve fakat yine her birisinin büyüklüğünü beyan etmek üzere resim eklenmiştir. Bunun için yapılmış olan resimler ki onlara (harita) denir. Bunları gördüğümüz vakitte aklınızın erdiği merteye birbirlerine nispet ü harca tatbik ederek büyüklüklerini düşünmek lazım gelir. Eğer haritalar bu tarif üzere dikkat olunarak anlaşılır ise coğrafya denilen şey anlaşılabilir olur.

Bundan başka yine haritaların anlaşılması ve daha sair şeyler kolaylıkla beyan olunması için (cihet) denilen şeyin dahi bilinmesi lazım olduğundan beyanına şürû' olunur... Şöyle ki herhangi bulunduğumuz bir mahalde sağ tarafımızı güneşin doğduğu yere vererek durur isek ön tarafa (şimal) ve arka tarafa (cenup) ve sağa (şark) ve sola (garp) denir. Bu surette bir mahalle nazaran diğer mahalli beyan etmek kolay olur. Çünkü eğer mahal matlup güneşin doğduğu yere tesadüf ederse şarkında ve battığı yere tesadüf ederse garbında ve keza şimal tarafında ise şimalinde ve cenup tarafında ise cenubunda denir. Bunun gibi haritalar üzerinde dahi bu dört ciheti farz etmişlerdir ki en ziyade lüzumu haritaları doğru tutmak ve yerleri ona göre tatbik olduğundan şimal tarafı kâğıdın üst başına ve cenup alt başına ve şark sağına ve garp soluna tesmiye etmişler ve haritanın üzerindeki yazıları şarktan garba doğru yazmışlardır ki bunlardan haritayı cihet-i lâzimesinde tutmak kolay olur. Çünkü yazılar şarktan garba doğru yazıldıklarından bir harita ele alınıp da yazıları doğru okunacak vecihle tutulursa tamam cihet-i lazımasında tutulmuş olur. Elhâsıl harita üzerindeki yazıların rakamların güzelce okunabileceği gibi elde tutabilir. ise cihet-i lazımadaki tutulmuş olur. İşte gerek bu cihet-i keyfiyet ve gerekse haritada büyük küçük gelen keyfiyeti layıkıyla anlaşılabilir olmak lazım geldiğinden böyle uzun uzadıya tahrir ve beyan olundu.

(Mabadi var)

---«»---

(İLM-İ HAYVANAT)

His ü hareket hassalarıyla zî-rûh bulunan ve azâ-yı mugaddiye vü hayatiyyeyi hâvî olan mahlûkata hayvan denir. Hayvanat umumen iki kısma münkısımdır ve bunların beheri anadan doğan yumurtadan çıkan karada veya denizde yaşayan havada uçan bir de gezip de anasından doğunca süt ile beslenen ve bir de dört veyahut iki ayak üzerinde yürüyen cinslere göre birçok kısımları hâvî ise de biz çocukların anlayacağı vecihle hayvanatın en garip olan ahvalini tahrir edeceğimizden kısımların taaddüdadıyla sözü uzatmayı münasip görmedik.

{ BAZI HAYVANAT-I VAHŞİYE }

ARSLAN

Kuvvet ve şecaati cihetiyle herkes nazarında daima hayvanların padişahı unvanıyla yâd olunur. İlm-i hayvanat muallimleri arslan, kaplan, başak, peleng, boz gibi hayvanları kendi cinsinden addederek arslana kâffesinin büyüğü nazarıyla bakarlar.

Arslanın uzunluğu başından kuyruğuna kadar altı kademden sekiz kademe kadar olup kuyruğu dahi bu uzunluktadır ki ucu tırnak gibi çengelli ve topuz gibi tüylüdür.

Arslan hırslı değil iken gayet vakarlı görülen bir hayvandır. Hiddetlenirse gayet dehşetli olur.

Erkek arslan üç yaşında başı ve omuzları ve bu yanılla göğsünün ön tarafı arka tarafının renginden koyuca bir renkte gayet sık uzun kıllarla tezyin olunur.

Dişi arslan erkeğinden ufak ve başındaki uzun kıllar olmayarak düz tüylü bir hayvandır ki yavrularını karnında yüz sekiz gün taşır. Yavruladığı zaman üç dört yavru doğurur. Bunlara altı ay meme verip bu da muhafazalarına pek ziyade dikkat eder.

(Mabadi sonra)

(2b)

İHTAR

(Bundan böyle tarif olunacak hayvanatın resimleri dahi gazetemize konulacaktır)

{ LETÂİF }**LATİFE**

(2)

Bir adam daima pehlivanlık eder imiş fakat pehlivanlıkta mahireti olmadığından daima yenilir imiş bu cihetle pehlivanlığı bırakıp hekimliğe başlamış ve hükemâdan birisi bunu işiterek o adama demiş ki artık bundan sonra sen her kim ile tutuşur isen şüphesiz o adamı alt edersin.

HİSSE

(2)

Hekimin pehlivana söylediği söz akıllıca bir nasihattir. Fakat anlamak ister. Çünkü hekimliği bilmeyen bir pehlivan hekimliğe kalkışırsa önüne geleni öldüreceğinde şüphe yoktur.

LATİFE

(3)

Bir fakirin hanesine hırsız girip evinin yukarısını aşağısını her ne kadar araştırdı ise de bir şey bulamamış. Me'yûsen giderken hane sahibi işe vâkıf olup birader dışarı çıktığında sokak kapısını ört demiş. Hırsız hanenizden ettiğim kesret-i temettü mukabili hizmet mi buyuruyorsunuz deyip hiddetle çıkmış gitmiş.

HİSSE

(3)

Her şeyi evvelce tahkik edip bade işe başlamak lazımdır. İşte haydut bile evin içinde bir şey olmadığını evvelce bilmiş olaydı eve girip de boş dönmez ve sonra da ev sahibi kendisiyle eğlenmez idi. Hâsılı bir işe başlanacağı zaman o işin sonunu ve her tarafını düşünüp de öyle başlamak lazım geldiği şu fıkradan anlaşılır.

LATİFE

(4)

Zürefâdan birisi bir dostuna mektup yazarken yanında bir sakîl herif ol zarîfin yazdığı mektuba nazar eder idi. Zarîf esna-ı tahrirde satırın arasına “Eğer sana bu mektubu yazarken yanımda bir sakîl oturup yazdığımı bakmamış olsaydı daha çok şeyler yazacak idim. Ne çare ki onun nazar etmesi mâni oldu diye yazdı. Ol sakîl adam “Benden dostuna niçin şikâyet yazıyorsun ben senin yazdığın kâğıda ne vakit baktım” dedi. Herif çünkü bakmıyorsun benim senden şikâyet yazdığımı ne cehle vâkif oldun diye herifi iskât etti.

HİSSE

(4)

(Çocuklar bilmeyenleriniz var ise hatırlarında tutsunlar ki birisi yazı yazarken yazdığı şeye bakmak ve birine gelen kitap veya tezkireyi veya sair üstü kapalı ve açık her türlü evrakı açıp okumak terbiyesizlik asarındadır.)

≈≈≈*≈≈≈

(3) Numaralı Nüshamızdaki Suallerin Cevapları**CEVAP**

9

Bakkal yağın beher okkasını on dört kuruş otuz üç para ve bir akçeye satmak lazım gelir.

İmza

Ermeni Patrikanesi
İnâs Mektebi Sınıf-1 Sâni
talebelerinden
Meryem Münire

Aferin matmazel

Cevabınızı pek beğendik fakat cevabınızı beğendiğimizden çok gazeteyi alıp okuduğunuza memnun olduk. Hele hesap gibi kadınların (idare-i beytiyye) ilmine en ziyade lüzumu olan bir ilmi güzelce tahsil ettiğiniz için bir o kadar ve (3a) daha memnun olduk şimdi şu cevaplarınızdan sizin de gazetemizi mütalaa ettiğiniz anlaşıldığından bundan böyle size nâfi şeyler dahi yazmak lazım geldiği için bademâ münasip bahisler yazılacağını ihtar ile sair etfâl-i inâsa sizi numune göstererek onların da gazete mutallasına rağbetlerini temenni ederiz.

“İşbu suali aynı zamanda Darülmaarif Sınıf-1 Sâni Şakirdanından Hakkı Efendi dahi hall etmiş olduğundan iştirak-ı hak cihetiyle efendi mumaileyh dahi yaldızlı gazete verilmiştir.

CEVAP

10

Sualdeki şart mevcutça altı yüz piyade üzerine (400) adımlık yerden hücum eden (100) nefer süvari askeri hareket noktasından otuz üç buçuk adımlık yerde kâmilan telef olur.

CEVAP

11

Güneş gurûb ettikte yine vakt-i salat dâhil olduğu ve tulûada . vakt –i kerahat olduğu için ikinci namazı ikmal olunur fakat sabah namazının kazası lazım gelir.

İmza

Darülmaarif Sınıf-1 Sâni
Şakirdanından Süleyman

CEVAP**12**

Adet matlup (4) tür çünkü üç kere dört on iki eder on ikiden beş çıkarsa bâkî (7) kalır.

İmza

Mektep-i İdâdiye-i Mülkiye

Şakirdanından İbrahim

~~~~*~~~~

SUAL**13**

Bir kimse (1500) kuruşa bir arsa satın alıp sonra (23000) kuruş sarfıyla üzerine bir han yaptırırsa ve bu hanın tezyînâtına daha (15000) kuruş sarf etse de bilahare bunların topunu (25 210) kuruşa satsa acaba kâr mı zarar mı eder? Kâr ederse ne kadar ve zarar ederse ne kadar olduğu.

SUAL**14**

Kırk beş okka ağırlığında bir cismi bir vecihle dört kısma taksim etmek matluptur ki mezkûr dört parça ile bir okkadan kırk okkaya kadar matlup olan şey doğruca tartmak mümkün olsun.

SUAL**15**

Aralarında (187) mil mesafe olan iki liman bilfarz (H) limanından (D) limanına gitmek ve günde (8) mil kat etmek üzere bir vapur hareket etse ve (D)

limanından (H) limanına gitmek ve günde (9) mil kat etmek üzere diğerk bir vapur daha hareket etse bu vapurlar kaç günde telakki ederler?

SUAL

16

Bir adedin nısfı ve selisi ve rubai mecmuı kendisinden büyük mü olur küçük mü olur? Büyük olursa ne kadar büyük küçük olursa ne kadar küçük olur?

Tahsin

İLAN

Gazetemizi alacak olan çocuklara kolaylık olmak için Sultan Beyazıt'ta kâğıtçı Hacı Lütfi Efendinin dükkânı merkez ittihazıyla fiyatı olan on paraya satılmak ve her aranılan numara bulunmak üzere her hafta çıkan gazeteden oraya gönderilmektedir. Mumaileyh dükkânında her vakit için size lazım olan "Laz Ömer" kâğıdı da vardır isteyenler oraya müracaat etsinler.

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mecelled Osman Efendinin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun birer tane edinmesi lazımdır

Numara 5

Pazar

11 Mayıs 1291

18 Rebiyülahir1292

-----Etfâle mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Sadakat

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 34 numaradadır

Bir seneliği ... yirmi kuruştur
Altı aylığı ... on iki kuruştur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade edilmez

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Etfâle mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

İHTAR

Efendiler

Dört numaralı nüshamızda “İlm-i Hayvanat” a dair size malumat vermeye başlamış ve bundan böyle o ilimden yazacağımız şeyler üzerine münasip düştüğünce birer resim koyacağımızı bildirmiş idik.

Bazı taraftan bugünkü nüshamıza resimlerin konulup konulmayacağını ve ne vakit resimli çıkacağına dair sualler vuku bulmuş olduğuna ve hâlbuki fenne müteallik öyle güzel güzel resimler daha İstanbul’da yapılmamakta ve pek büyük

çabalamakla yapılsa bile yine istenildiği ve herkesin beğeneceği derecede olamamakta idi gene binaen işbu resimleri iktiza eden mahalle ısmarladık inşaallah yapıp geldikte neşre başlayacağımızı ve şimdiden intizarda bulunulmamasını beyan ve ihtar ederiz.

{ İLM-İ HAYVANAT }

(4) numaradan mabat

Dişi arslan yavrularını pek ziyade sevdiğinden yanlarından asla ayrılmak istemez. Hatta karnı fena hâlde acıktığı zaman bile gayet yakın yerlere kadar gidebilip bir av yakalarsa ne âlâ yakalamadığı hâlde yavrularının yanına dönüp aç vakit geçirir de yine yavrularını تنها bırakmaz arslan ekseriya gündüz uyuyup av aramak için gece dışarı çıkar. Ve bu esnada dehşetli dehşetli bağırarak bütün hayvanları korkutup tir tir titretir kedi gibi pek tetik ü hafif gezer. On beş kademden yirmi kademe kadar bir sıçrar nadiren kendi avını takip edip ekseriya bir peygâr yanında bu suya girerek öküz ve her nev hayvanlar su içmeye geldiklerinde yıldırım gibi hücum edip parça parça eder. Ve bazı da Arap göçebelerinin ikametgâhları ve çadırları etrafında dolaşır tosun veya öküz üzerine düşerek eğer kovalanırsa avını alıp uzak mahalle gider. Arslan avı pek mühlik ve muhataralı olduğundan tuzak ile tutulur. Fakat bazı cesaretli ve şecaatli avcılar hücumu cüret ederek tüfek ile de avlarlar. Arslan katli tesmiye olunan (Jul Jerar) nâm Fransızlar Afrika'da on bir sene zarfında bu suretle yirmi beş tane arslan öldürmüştür.

Kanlı tiyatro namıyla tertip ettikleri av bunlara pek meraklı olan Romalılar bazı defa bu gibi av oyuncularını vahşi hayvanatla dahi güleştirirler idi.

(Sezar) ve (Pompei) nâm Eski Roma imparatorları (Roma) at meydanında beş yüz tane arslan ile bir güleş seyri icra ettirmişlerdir arslan nezaketli ve iltifatlı bir hayvandır diye her takdir-i şöhret kazanmış ise de pek ziyade itimat olunamaz mugâyiri olarak vahşi ve yırtıcı tabiatı pelengden pek de aşağı kalır yeri yoktur.

Ezmine-i kadime hikâyâtında arslanın Uluvv-i Cenabıhakk'ında mütalaa ettiğimiz (rivayetlerden) Ader-i Kâis nâm esirin arslan hikâyesi pek garip olduğundan burada zikrini münasip gördük!" Seyr merkum sahibinin (2a) hanesinden firar ederek çölde bir mağaraya girdiğinde gâr-ı mezkûrda mecruh arslanın yatmakta olduğunu görmüş. Bu arslan (Adro Kalis) esiri görünce güya rica eder bir tavır ile mecruh olan pençesini esir merkuma göstermiştir. (Adro Kalis) ise asla korkmayarak burayı muayene ederek ve pençesinde büyük büyük bir diken olduğunu görerek çıkarmıştır. Bu muamelesiyle arslan rahatlayıp bir sadık köpek gibi hayırhahını ohşamaya başlamış biraz sonra esir sahibi tarafından tutulup vahşi hayvanatla güleşmeye mahkûm olduğundan henüz tutulmuş büyük bir arslan ile güleşmek üzere meydana getirilir seyirciler esirin arslan pençesinde parça parça olmasına muntazır iken arslan (Adro Kalis) yanına geldiğinde tanıyıp yere eğilerek ayaklarını yalamaya başlar meğerse bu arslan (Adro Kalis) nâm esir-i firarinin mağarada ayağından diken çıkardığı arslan imiş.

HİSSE

Çocuklar bu arslan ile esir hikâyesinden hem güzel bir hisse alırız hem de

İyilik et denize at

Balık bilmezse Halik bilir

darbimeselinin hükmünü tasvir edebiliriz.

Eğer bu esir mağaraya sığındığı zaman yaralı arslandan korkup da kaçmış veyahut kaçmayıp da biçare hayvanın ayağından dikenini çıkarmamış olaydı güleşmek zamanında arslanın elinde parça parça olur idi.

Bunun için insan elinden geldiği kadar daima iyilik etmeye çalışmalıdır.

İşte bir gün gelip o iyilik kendisini bulur. Hem öyle zamanda imdadına yetişir ki insanı celladından bile kurtarır. Elhâsıl insan daima iyilik etmeli de "İyilik et denize at. Balık bilmezse Halik bilir" misali hükmüne havale etmiştir.

(Mabadı sonra)

BİR HOCA İLE ÇALIŞKAN BİR MEKTEP ÇOCUĞU

Beyanında muhavere

Hoca- Oğlum sana bir şey soracağım. Nefsimize râci olan şeyler nedir?

Çocuk- Nezafet. sa'y. riyazet. idare. şecaat. kanaat. ilim. diyanet. sabır. hilm. usul. zabt-ı nefis. tecrübe-i nefis. ıslâh-ı nefis. ictinâb-ı hevâ-yı nefis.

Hoca- Pek güzel! Ey biri birbirimize etmemiz vacip olan muameleler hangileridir?

Çocuk- İtaat. ihtiram. hakşinaslık. ünsiyet. hayırhahlık. sadakat. mülâyemet. hulûs-ı adâlettir.

Hoca- Aferin oğlum! Lakin şu saydığınız merasimden her birlerine dair edeceğim suallere cevap verebilirsiniz ya?

Çocuk- Bildiğim ve öğrendiğim şeylerin cevabını verebilirim efendim.

Hoca- Öyle ise: Evvela nefsimize râci olan merasimden başlayalım nezafet yani temizlik neden ibarettir?

Çocuk- Efendim nezafet. vücudumuzu ve esvabımızı pak ve temiz tutmaktan ibarettir.

Hoca- Temiz olmamız için ne lazım gelir?

Çocuk- Efendim birincisi: nezafet-i şer lazım olduğu gibi: tıbben dahi pek güzel bir şeydir. Bir de herkes bizi pak ve temiz bir hâlde gördükçe “Bunlar nefslerine bu derece mukayyed oldukları surette: elbette sair şeylere dahi dikkatleri tamdır” deyip üzerimize meyl ü rağbetleri: ve hem de itimat ve emniyetleri olur.

Hoca- Peki. Temizliğin şu tarif ettiğiniz iyiliklerinden başka da bir faydası var mıdır?

Çocuk- Evet efendim. Çünkü temiz ve pak olduğumuz hâlde nefsimizin kadr ü kıymetini bilmiş oluruz. Bu cihetle zahir (2b) hâlimiz temiz olur ise: Kalbimizin fenalıklarını hatıra getirip: Tez elden onun dahi tövbe ve istiğfâr suyu ile pak olması lazım geleceğini anlarız.

Zira kitaplarımızın kavlince: Hata ve günah bi-aynihi elbisemizde olan pislik gibi kalbimizin karalığıdır. Bu cihetle layıkıyla vücudumuzu pak tutmaya dikkat eylediğimiz surette: Yüreğimizde olan fenalıkları da temizlemek iktiza ettiğini düşünürüz.

Hoca- Nezafetin bunlardan mâadâ daha faydası olabilir mi?

Çocuk- Deminden söyledim a: Bunun faydası hesaba gelmez. Cümlesinden biri de şudur ki: Eğer esvabımızı nezafetle hıfz eder isek: Çabucak berbat olmaktan yani bir senede eskiyecek esvap altı ayda telef olmaktan kurtulur. İşte böyle esvaplarımızı pislik sebebiyle az vakit içinde eskitip de: Bir düzine elbiseye para vermekten ise: O paralar ile sair işler görebiliriz.

Ve bunlardan sarf-ı nazar nezafeti sıhhat yani insanın bir hastalığa uğramaması için ne kadar iktizalı bir şey olduğu malumdur.

Pis ve murdar olan kimseler: Pislik sebebiyle türlü türlü muhataralı hastalıklara uğrayıp: Az vakit içinde mezara gireceğinden: İnsan için her hâlde temizliğe dikkat etmek elzemdir.

Hoca- Aferin oğlum şimdilik bu kadarıyla kalalım. Sonra seninle daha görüşürüz.

(Mabadı sonra)

TASHİH

(4) numaralı nüshamızın ikinci sayfasının ikinci sütununun on dokuzuncu satırında “hayvanları kedi cinsinden addederek “yazılacak iken “kedi” lafzı sehven “kendi” diye yazılmış ve o cihetle mana bozulacağı aşikâr bulunmuş olduğundan tashihine lüzum gördük.

---

(4) Numaralı Nüshamızdaki Suallerin Cevapları

CEVAP

13

(13 290) kuruş zarar etmiş olur

İmza

DarülmaarifSınıf-1 Sâni Şakirdanından

Süleyman Efendi

“İşbu suali Ermeni Patrikhanesi İnâs mektebi sınıf-1 sâni talebelerinden Arsine Ohi Edibe dahi hall etmiştir”

Aferin matmazel cevabınız pek güzeldir siz de etfâl-i nâsa numune gösterilecek hanımların ikincisi oldunuz. Çalış gayret et....

Çocuklar! Hanım kızlar!

İsmi yukarıya yazdığımız Edibe Hanım babası ile beraber matbaaya geldi kendisi dokuz on yaşlarında olup gayet terbiyeli ismi müsemmasına mutabık sahihan edibe olduğunu gördük. Matbaamıza gelenlerin cümlesini böyle terbiyeli ve edip ve edibe görmek arzusunda bulunduğumuzdan teşvikinizi mucip oluruz zumîyle şu bir iki sözü söyledik inşallah etfâl-i müslüman olan bizim hanım kızlar dahi bu numuneden ibret alarak gazetemizin mutâliasına rağbet ile kendi isimlerini yine gazetemizle halka bildirmeye say ederler.

CEVAP

14

Evvel be evvel sualinizde sehv olmuş cemin ağırlığı kırk beş değil kırk olacak ve kırk olursa her vezni tartmak için dört kısım ayrıldıkta biri (11) diğeri (3) (3a) öteki (9) dördüncüsü de (27) kaya ağırlığında olarak ayrılması lazım gelir

İmza

DarülmaarifSınıf-1 Sâni
Şakirdanından Mehmet Tevfik

Aferin efendi! Memnun olduk dediğin gibi sehiv olmuş ne çare insan hatadan sâlim olamaz..

Fakat sizin gibi çalışanlar da böyle doğru hall eder.

CEVAP

15

Mezkûr vapurlar vakt-i hareketlerinden (11) günde birbirleriyle telakki ederler.

İmza

Galata Rüştüyesi Sınıf-1 Sâî
Şakirdanından Mehmet Fethi

CEVAP

16

Adet-i mefrûz kendisinden on ikide biri kadar büyük olur.

İmza

Darülmaarif Sınıf-1 Sâî
Şakirdanından Süleyman

“İşbu suali aynı zamanda Galata Mektep Rüştüyesi sınıf-1 sâî şakirdanından Muhliseddin ve yine sınıf-1 mezkûr şakirdanından Tahsin ve yine sınıf-1 mezkûr şakirdanından Mehmet Efendiler dahi hall etmişlerdir”

SUAL

17

Bir sürü kuş gelip bir ağacın dallarına çift çift konmuşlar. Ağacın bir dalı boş kalmış. Kalkıp teker teker konmuşlar kuşun bir tanesi açıkta kalmış.

Bu hesapça kaç adet kuş kaç tene ağaç dalı olmak lazım gelir?

SUAL
18

Bir adama oğlun kaç yaşındadır diye sormuşlar dokuz sene evvel benim yaşım onun üç misli idi şimdi iki mislidir demiş bu hesapça oğlunun yaşı kaç olmak lazım gelir?

SUAL
19

Hangi adettir ki zaafına 44 adedi ilave olundukta mecmûayı matlup dört misline müsavi olsun?

SUAL
20

İki adet matluptur ki murabbaları mecmûanın nısfı 362 ve murabbaları beynindeki fazlın zaafı dahi 176 adedine müsavi olsun.

Tahsin

İLAN

Gazetemizi alacak olan çocuklara kolaylık olmak için Sultan Beyazıt'ta kâğıtçı Hacı Lütfi Efendinin dükkânı merkez ittihazıyla fiyatı olan on paraya satılmak ve her aranılan numara bulunmak üzere her hafta çıkan gazeteden oraya gönderilmektedir. Mumaileyh dükkânında her vakit için size lazım olan "Laz Ömer" kâğıdı da vardır isteyenler oraya müracaat etsinler.

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mecelled Osman Efendinin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun birer tane edinmesi lazımdır

Numara 6

Pazar

18 Mayıs 1291

25 Rebiyülahir 1292

-----Etfâle mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Sadakat

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 34 numaradadır

Bir seneliği ... yirmi kuruştur
Altı aylığı ... on iki kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade edilmez

Etfâle mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

{ İHTAR }

Efendiler!

(Etfal) namıyla bu kere ayrıca bir gazete ruhsatnamesi istihsal eyledim size dair yazacağım şeyleri bundan böyle o gazete ile neşredeceğim ve gelecek haftadan itibaren inşallah mezkûr gazetenin ihracına bed edeceğim.

TUHAF BİR FIKRA-İ HESABİYYE

Kalben bilintihâb bir zatın refikine irâ'e etmeksizin yazdığı bir adedin bulunması zammında adet-i mezkûrun ayrı ayrı üç ve beşe ve yediye taksim ettirilip ve hangi yüzün arasında bulunduğu haber alınıp bulunacağı ve farzen mezkûr adetlere taksim edilip de hiç kesr zuhur etmemiş ve yüz ile iki yüz arasında bulunmuş bir refikin 105 ve bu misli olarak 550 ile 600 arasında bulunmuş bir adedin 525 ve iki bin altı yüz ile iki bin yedi yüz arasında tutulmuş adedin 2625 olacağı gibi kaidesinden tasrîhât verilmiş olmakla kusur-ı usul ü kaidesinin dahi bulunması matluptur.

Mesela kalben yazılan adet on yedi olup da üç ve beşe taksimden ikişer ve yediye taksimden üç kesirleri kalmış ve bu kesirler ile adet-i mezkûrun sıfır ile yüz arasında olduğu haber alınmış olsa ne vecihle bulunabilir?

Evvela şu fayda malum olsun ki üçe taksimden kalan kesrin yetmiş ve beşe taksimden kalan kesrin yirmi bir ve yediye taksimden kalan kesrin otuz beş ile hâsil darblarını cem edip mecmûadan yüz beşi tarh etmeli eğer fazl-ı sıfır ile yüz arasında bir adet olursa matlup sabit olur işte halli de şu vecihle olur.

Bila-sual etseler ki bir adet üçe taksim olundukta (2) ve beşe taksim olundukta yine (2) ve yediye taksim olundukta (3) kesirleri kalsa iki darb yetmiş (140) ve iki darb yirmi bir (42) üç darb on beş (45) edip yüz kırk zâid 42 zâid 45 müsavi (227) olup bu hâsıldan (105) tarh olundukta (122) kalır ki sual olunan adet sıfır yüz arasında olduğu için bir daha mezkûr (122)den (105) tarh olundukta (17) adedi kalır ki gizli olan adet de budur.

Çünkü (17) üçe taksim olursa (2) ve beşe taksim olursa yine (2) ve yediye taksim olursa (3) kesir kalır.

“Efendiler!

“Bu kaideyi güzelce bellemeli çünkü bundan böyle bu kaide ile şeyler sual edeceğiz”

TASHİH

Geçenki (5) numaralı nüshamızda on dördüncü cevabın ikinci satırında “biri (1) diğeri” yazılacak iken sehven “biri (11) diğeri” yazıldığından tashih-i keyfiyete ibtidâr kılındı.

(2a)

BİR HOCA İLE ÇALIŞKAN BİR MEKTEP ÇOCUĞU

(5) numaradan mabat

Hoca- Oğlum geçen gün sizin ile nezafete yani temizliğe dair sözleşmiş idik. Eğer canın sıkılmazsa bugün de biraz ilim hakkında söyleşelim.

Çocuk- Estağfurullah efendim. Niçin canım sıkılsın. Bendeniz zaten geçen günkü sözleşmeden aldığım lezzet üzerine yine acaba muvaffak olabilir miyim diye bugün de huzur-ı âlinize geldim.

Hiç benim öyle sözlerden canım sıkılsa yanınıza gelir miyim?

Hoca- Aferin oğlum! İşte bu hevesiniz benim de gayretimi artırdı. Mademki siz böyle maarife heveslisiniz. ben de bundan böyle sizden insana lazım olan şeylerin hepsi için birer miktar şey sorarım. Gelelim bahsimize ilim nedir bakalım?

Çocuk- Efendim ilim öyle faydalı bir fazilettir ki hâl ü şanımıza layık olan şeyleri bize bildirir.

Fikrimize ve zihnimize güşâyîş verip bizi her hâlde doğru yola götürür.

Hak ve sevap olan şeyleri işlemeye teşvik eder.

Hele saadet-i hâl yani rahat yaşamımıza başlıca bir vasıta-ı selâmettir.

Hoca- Ne sebepten ilim fazilet sayılır?

Çocuk- Şu sebepten fazilet sayılır

İlmimiz olmadıkça üzerimize ait her türlü umûr-ı muslihanın hüsn-i rivayetine kabiliyetimiz olamayacağından başka işleyeceğimiz iş her ne ise layıkıyla yetemeyeceği ve ilim ise her vecihle bâdî-i selâmet ve saadet olduğu aşikârdır.

Ezcümle bizi her şeyde sabit-kadem edip hareketlerimize metanet verir. Zihin ve idrâkımıza kuvvet verip kemâlimizi ziyade eder.

Sıhhat ve âfiyetimize sebep olur.

Hâsılı her hâlde selâmetimizi mucip olan ilimdir.

Zira âlim olduğumuz surette âlem bizden razı olup her bir umûrlarına yine memur ve bize itimat ve emniyet ederler.

İlme sahip olmadıkça hiçbir kimse bize itibar etmeyip işlere de kullanmaya dahi cesaret etmezler.

Hoca- İlmi kimlerden ve ne vakit tahsil etmek lazımdır?

Çocuk- Efendim ilmi sabâvetimizde yani çocukluk zamanımızda çalışıp çabalayıp ilmi olanlardan tahsil etmeliyiz.

Hoca- Aferin oğlum ey ilme ne derece itibar olunur?

Çocuk- İlme her şeyden ziyade itibar olunur. Zira insanın ve zihin ve idrakin açılmasına sebep ilimdir.

O cihetle ilme ne kadar itibar olursa değer.

Hoca- İlim neye münhasırdır?

Çocuk- Efendim ilmin başlıca kaidesi fariza-i zimmetimiz olan her bir işte hulûs-ı kalp yani yüreği temiz olmak ve insafı ve doğru bulunmaktır.

Eğer bir âlimin insaf ve merhameti ve adâlet ve istikâmeti yani doğruluğu olmaz ise onun ilminden de istifade olunur.

O cihetle o adamın bir cahilden farklı da olamaz.

Hoca- Aferin oğlum! İşte şu gençlik zamanınızı beyhude yere geçirmeyip ilim tahsil edin.

Zira gençlik ele girmez bir hazinedir. İnsan büyüdükten sonra okuyup yazmadığı için pek nadim ve pişman olur.

Hâsıl-ı kelâm âlim ve âmil-i halîm ve kâmil olmaya cihet etmelidir.

(Alt tarafı var)

{ HİKÂYÂT }

Çocuklar –sizin için beher gazetede birer güzel hikâye yazacağım– inşallah dikkatli okuyup mütenassih olursunuz.

HİKÂYE

1

Bir adamın Ahmet namında küçük bir oğlu var idi. Bu çocuğun anası ve babası oğlunun okuyup yazmak öğrenmesini terbiyeli olmasını arzu ettiklerinden mektebe verdiler.

Ahmet'in dahi okuyup yazmaya ziyade arzusu olduğundan (2b) bir gün hocasına dedi ki “Hoca efendi – Bayrama bir ay kaldı peder ve validem beni memnun etmek için şimdiden bana bayramlık elbise yaptırmaya çalışırlar ve bayram günü bayramlığımı giyip ve ellerini öptükten sonra ben de onların huzurunda kitabımı açıp yanlışsız okumaklığı ve kalemi alıp istediklerini doğru yazmaklığı isterim hâlbuki şimdilik bende o derece malumat yoktur. Rica ve niyaz ile beraber elinizi veya ayağınızı öpeyim beni okutmaya gayret buyurun çünkü peder ve maderim beni nasıl bir bayramlık elbiseyle memnun ve mesrur etmek isterlerse ben de huzurlarında doğru okuyup yazmak ile onları memnun ve mesrur etmek isterim” dedi.

Ahmet ol vakit daha altı yaşında bir çocuk olduğundan hocası onun böyle güzel kelimelerinden ziyadesiyle memnun olup aferinlerle sevdikten sonra nihayet derecede çabalayarak okutacağını vadetti.

Lakin Ahmet haylazlık ve oyun ile meşgul olmayıp daima dersini öğrenmeye çalışır idi ve hocası mektepte yalnız kendisini okutmayıp mektepte bulunan otuz kadar diğer arkadaşlarını dahi okutacağını bildiğinden vakit buldukça hocasının yanına gidip dersini alır idi ve hocası diğer çocukları okuturken kendisi hiçbir işe bakmayıp dersine çalışır ve bilmediğini arkadaşlarına sorup öğrenir idi. Velhâsıl Ahmet bir vecihle dersine güzel çalıştı ki daha bayram gelmeden istediği surette okuyup yazmaya başladı.

Bayram günü geldiğinde Ahmet anasının ve babasının elini öpüp bayramlarını tebrik ve hediyesini aldıktan sonra cebinden müteaddit risâleler çıkarıp huzurlarında beherinden bila-tevkîf birer miktar okudu eline dahi kalem alıp yanlışsız birkaç satır yazı yazdı. Bade anasına ve babasına “ Ey benim valideyim! Beni bayram günü sevindirmek için bir ay evvel elbise yaptırdınız bu gün dahi bayramlık hediye ile beni sevindirdiniz. İşte ben dahi sizi memnun ve mesrur etmek için kudretim yettiği derece dersime çalıştım ve çalıştığımı huzurlarınızda ispat ettim dedi.

Ahmet’in bu söylediği sözler üzerine anasının ve babasının sevinçlerinden gözlerinden yaş geldi ve ikisi dahi Ahmet’i göğsüne sardılar ve gözlerinden öptüler bu esnada babası “ Ey benim sevgili oğlum –bir çocuk ne kadar çalışsa anasını ve babasını tahsil-i ilme gayretinden başka bir şey ile mesrur edemez. Lakin bundan başka daha bir şey var ki o da Halik ile mahlûk üzerine iktiza eden vâcibâtı öğrenip hakkıyla te’diye etmektir. İnşallah sen de çalışıp öğrenir isen ol vakit bizi evvelkinden ziyade memnun ve mesrur edersin. Her hâlde tevfikâtü’l-hibe refikin olsun” demiş.

İşte çocuklar siz dahi Ahmet gibi güzelce dersinize çalışsınız peder ve validelerinizi memnun etmek için öğrendiğinizi huzurlarında okuyup ispat ediniz çünkü bir çocuk anasını ve babasını bundan başka hiçbir şey ile memnun edemez.

(5) Numaralı Nüshamızdaki Suallerin Cevapları

CEVAP**17**

Kuşun 4 ağacın 3 tane olması lazım gelir.

CEVAP**18**

18 yaşında olması lazım gelir.

CEVAP**19**

22 adet olması lazım gelir.

İmza

Sultanahmet'te Taş Mektep Üçüncü Sınıf
Tâlibâtından Faika

Aferin küçük hanım

Etfâle mahsus olarak neşretmekte olduğumuz geçenki küçük nüshamızda birçok teşekkürler etmekte ve Cenabıhak'tan cümlesinin feyz ve saadetlerini talep ve niyaz eylemekte olduğumuz surette Sultanahmet'te kâin Taş Mektep (3a) tâlibâtından ve sınıf-ı sâlis şakirdanından iffetli (Faika) hanımın bizzat idarehanemize hatt-ı destiyle getirmiş ve gazetemize derc olunmuş olan şu cevap hakikaten heyet-i tahrîriyenin mûcib-i tahsin ve taltif olmuş olmağın buna da ayrıca teşekkürü mecbur olduk.

Hemân Cenabıhak ebeveynine bağışlayarak saadet-i hâlise ve müstakbelesiyle kendisini vakar beni kâm-yâb eyleye!

“Yukarıdaki sualleri aynı zamanda Çiçek Pazarı mektep rüştiyesi şakirdanından Mehmet Rıfat ve mektep-i sanayi sınıf-1 sâni şakirdanından Ali ve Çiçek Pazarı ve Kaptan paşa rüştiyelerinden Necip ve Ahmet İhsan efendilerle yine mektep-i mezkûr sınıf-1 sâlis şakirdanından Sabri ve Mehmet Sadık efendiler ve Eyüp rüştiyesi sınıf-1 evvelinden Latif İlhami Efendi dahi hall etmişlerdir.”

CEVAP

20

Adetlerin biri (20) biri (18) olmak lazım gelir.

İmza

Dârü'l-maârif

Sınıf-1 evvel Şakirdanından

Ahmet Rıfat

SUAL

21

Üç arkadaş teklifsiz görüştükleri bir dostlarının evine gidip üçü de birbirlerinin haberleri olmayarak birisi diğer odada bulunan bir tepsi baklavanın üç bölükte bir bölüğünü ve diğeri evvelkinin bırakmış olduğu miktarın keza üç bölükte bir bölüğünü ve üçüncüsü dahi böylece ikincinin bıraktığı miktarın üç bölükte bir bölüğünü yemiş bir müddet sonra ev sahibi baklava tepsisini alıp ortaya getirince tepsinin içinde kırk adet baklava kaldığı görülmüş acaba evvelce tepside kaç baklava varmış ve bunların her biri kaçar tane yemişler.

SUAL

22

Her büyük kendi küçüğünden (20) kuruş ziyade olmak şartıyla (1000) kuruşun beş karındaş beyninde taksimi matluptur.

SUAL
23

İki adet matluptur ki mecmuaları fazllarının dokuz misline velhâsıl darpları fazllarının yüz misline müsavi olsun.

SUAL
24

İki adet matluptur ki fazllarının mecmuâi üzerine taksiminde hariç kısmet iki taksim üç ve mecmûalarının hâsıl darpları üzerine taksimde hariç kısmet dahi üç taksim beş adedine müsavi olsun.

SUAL
25

Bir havuzun etrafında (10) ve (20) ve (30) ve (40) dakikalarda havuzu doldurur muhtelifü'l-cereyân (4) adet musluğu ve karında dahi (2) saatte boşaltır bir (1) adet musluğu olduğu ve bir anda mezkûr dört musluk aktığı ve karındaki musluk dahi boşalttığı hâlde havuz mezkûr ne miktar zamanda dolar?

**Darülmaarif Sınıf-ı Sâni Şakirdanından Süleyman Efendinin Matbaaya
Getirdiği Sualdir**

Der-aliyye'den bir vapur hareket edip sahilden gitmek üzere Rusya'nın payitahtı olan Petersburg şehrine gidecek fakat mezkûr vapur hangi denizden ve boğazdan ve körfezden ve burundan ve hangi nehrin kenarından ve hangi adanın yakınından ve hangi pay-i tahtın önünden ve hangi meşhur şehrin önünden limanından geçerek Petersburg şehrine dâhil olur?

Tahsin

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 2 numaradadır

Bir seneliği yirmi kuruştur
Altı aylığı on iki kuruştur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

{ DİBACE }

Bismillahirrahmanirrahim

Rabbi yessir velâ tuassir Rabbi temmim bil hayr

Elhamdülillâhi rabbilâlemin ve's salevâtü ves'selâmü ala nebiyyina ve ala âlihî ve
eshâbihî ecmain.

{ MUKADDİME }

Ey etfal-i vatan!

Zaman tahsil-i ilim ve marifet zamanıdır.

Marifetsiz kimse yaşayamaz. Yaşasa da ömrünü mezellele geçirir. Vaktimiz pek başkalaştı. Okuyup yazması olmayanlara adeta insan nazarıyla bakılmıyor. Hulâsa bu zamanda ilim ve marifet insanların havayic-i zaruriyelerinden olmuştur. İşte bu dakikaya mebni devlet-i ebed-i müddet her türlü mekâtib-i inşa ile etfal-i vatanın talim ve terbiyelerine hasr-ı himmetle milyonlarla kuruluşlar sarf ediyor.

Mektepler menba-ı ilim ve marifet olduğundan herkes sa'y ve gayreti nisbetinde hissesini alırsa da o kadarlıkla iktifa caiz olmayıp ilerletmek lazım ve mekteplerde ise ulum ve fünûnun her noktası beyan olunmak mümkün olmayacağından ilerisini öğrenip anlamak biraz daha kendi kendine mektepten aldığı malumat ile tahsil ettiği ulumun tevsîine çalışmayla olur. Bundan başka mekteplerde ahlak ve terbiye yolları dahi öğrenilirse de ber-tafsil beyan etmek ve hikâyat-i garibe ile hisse ve ibret alınacak cihetlerini göstermek ve herkesçe bilinmesi lazım olan ulum ve fünûnu kitap tarzında olmayarak can sıkılmayacak ve gönül eğlendirecek tarzda yazmak ve mekteplerde okunan en lüzumlu ilimlerden yani coğrafya ve hesap ve ilmihâl gibi şeylerden alınan malumatın tevsîi yolunda bazı sualler ile irâdı husûsunda ibrâz etmek üzere bir gazete neşrolunması külli faydayı mucib olacağını bir müddetten beri tasavvur etmekte idim. Geçende Sadakat gazetesi sahib-i imtiyâzı Tahsin Efendi'nin politikaya mahsus olarak çıkardığı (Sadakat) gazetesini gördüğüm gün eski maarifemiz cihetiyle matbaasına gidip etfale mahsus bir gazete daha çıkarılmasını ihtar ve umur-ı tahririyesi taraf-ı acizanemden fahri olarak eda olunacağını beyan etmiş ve o da derhal muvafakat gösterip ol vecihle etfale mahsus olan Sadakat çıkarılmış idi. Sadakat'in etfal tarafından gördüğü rağbet mucib-i teşekkür olduğundan ism-i müsemmasına mutabakat etmek ve hal ve şan-ı etfale layık olduğunu göstermek ve bazı mevâni-i mahûfeden halas olmak için geçen haftaki (6) numaralı Sadakat'te ihtar olunduğu vecihle size mahsus olarak { Etfâl } namıyla bir gazete imtiyazı alındı ve bu günden itibaren neşrolunmaya bed' ve mübaşeret ettik { Etfâl } şimdilik haftada bir defa ve Sadakat'le olunan tecrübeye

mebni Cuma günleri neşrolunması başkaca muhassenât-ı cami olacağı istidlal olundu.

İrâd olunacak suallerin cevapları Cumartesi günü sabahleyin kabul olunacağı ve Sadakat'le neşrolunup da mâbâdi olan mebâhisin alt tarafları işbu Etfâl ile ikmal (2a) edileceğini ihtar eder ve Sadakat'in altı nüshasını yazdığım misilli işbu { Etfâl } gazetesini dahi fahri olarak tahrir edeceğimi yani bundan maksadım Sadakat'te kullanılan lisan ve tutulan revîş-i ifade ve usul-i tahririye ve mebâhis-i mütenevvia değişmeyip yine aynı usulde olacağını beyan ile cümle etfal-i vatanın kendi istifadeleri için mütalaasına rağbet eylemeleri rica ile hatm-i makale eder ve ber-vech-i zîr i'tây-ı malumata ibtidar eyszeriz.

(M.R)

{ NASAYİH }

NASİHAT

1

جراحات اللسان لها التيام
ولا يلتام ما جرح اللسان

Bu bir hikmetli sözdür ki altın yıldızla yazdırıp levhasını süsletip daima göze çarpacak yerlere asmak ve her görüşte manasını derhatır ederek icrasına ihtimam etmek her insanın vacibe-i zimmetidir. Türkçe ve yine manzum olarak söylemek lazım gelirse şu

Kabil-i dermandır gerçi cerahat-i sinan

Yaresi lakin lisanın bulmaz asla iltiyam

vecihle yazılabilir ve daha açık olarak söylenmesi murat olunursa “Mızrak yarası onulur. Fakat dil yarasına ilaç bulunmaz ” cümlesiyle işar olunur.

Evet insanın her ne tarafına olursa olsun ok mızrak kılıç ile vurulsa o tarafın cildi üzerinde velevki şiddetlice olsun bir yara açılır fakat tabipler vasıtasıyla envâ merhem sürülerek ve güzelce bakılarak herhalde şifa bulmak mümkündür.

Lakin dil yarası ki “Acı söz demektir ” insanın eline ayağına başına filanına değil adeta ciğergahına saplanır zehirli oktan eşedir. Bir kere de insanın ta ciğerine zehirli bir ok saplanırsa ondan şifa bulmak o illetten halas olmak mümkün değildir.

İşte A’zam-ı Arap ki – cihanın muallim-i edep ve üstad-ı mahâsin ahlaktır – acı sözü insanın ciğerine saplanır zehirli oka teşbih ile tasvir etmişler ve acı söz söylemeden cümleyi men etmişlerdir.

Vakıa da öyledir. Acı sözden başka insana tesir eder hiçbir şey yoktur.

Evet işin aksi cihetini ele alalım da bir de öyle muhakeme edelim. Mesela bir insan gerek kendinden büyüğü veyahut akranı gayet iltifat etse o adam da memnun olsa acaba bu memnuniyet ne kadar sürer. Sürse sürse üç beş gün nihayet bir ay bir sene sürer. Fakat acı söz insanın ciğerine işlediği için ölünceye kadar hâsıl ettiği gam şifa bulmaz ve o cihetle o acı sözün tesiri de unutulmaz.

Elhâsıl muhlis ahlakın en başlıcalarından biri de insan ağzını fena söz söylemeye hususuyla muhatabın ciğerini yaralamayacak surette acı söz söylemeye alıştırmamak olduğundan en ziyade mücânebet olunacak maddelerden biri de budur.

Ey etfal! Ey civânan! Ey istikbali temine başlıca sebep olan nur-i seyyidigan! Zaman size müsâit ve zamanınız var. Düşünecek şeyiniz yok. Her şeye sa’y ve gayretle beraber lisanınızı. güzel söz söylemeye fena sözleri ağzınıza almamaya çalışınız şimdiden lisanınızı güzel terbiye ederseniz ilelebet öyle gider muhâsin-i ahlak sahibi olursunuz.

HİKÂYE

2

Arslanın biri bir öküz görüp parçalamak istemiş ise de öküzün büyüklüğünden ve büyüklüğüne göre olan kuvvetinden korkarak usul ile yanına yanaşıp bugün bir kuzu kestim buyurun bu gece birlikte yiyelim der.

Biçare öküz davete icabet edip birlikte arslanın sakin olduğu mahalle gider. Öküz arslanın ziyafet için götürdüğü yere gidince birçok odun yığılmış ve büyük bir kazan konmuş olduğunu görür görmez gerisi gerisine (2b) kaçmaya başlayınca arslan öküze hitaben gelir gelmez böyle acele ile kaçmanızın sebebi nedir diye sual etmiş öküz de cevaben şu gördüğüm hazırlık kuzudan büyük bir av için olduğuna aklım erdiği içindir demiştir.

Efendiler

Şu yukarıda söylediğimiz hikâyeden ne anladınız bakalım?

Bakınız şimdi size bu hikâyeden asıl muradın ne olduğunu söyleyeyim.

Arslan ve öküzün birbiriyle görüşmediklerini ve insan gibi akıl ve ferasete malik olmadıkları cihetle yemek pişirmek ve kazan ve odun gibi şeyler bulunamayacağını biz ve siz pekâlâ biliriz. Bundan asıl murat çocuk olsun büyük olsun herkes için kendi düşmanının sözüne aldanmamak ve düşman zannettiği adamlarla görüşmemektir. Zira düşman insanı daima tehlikeye sevk eder. Ve bir keresinde murat ettiği şeye muvaffak olamaz ise neticesinde elbette istediği vecihle insana bir mazarrat eder.

Bunun için siz de düşmanlarınız olan yani ilim ve marifet tahsilinden kaçıp da kapı önlerinde veya sair yerlerinde oyun oynamakla vaktini geçiren çocuklarla görüşmeyiniz.

Zira çocukluğunda yazıp okumayıp da boş boşuna vakitlerini zayi edenlerin sözüne uyanların sonunda nadim ve pişman olurlar ama hiçbir fayda vermez.

HİKÂYE

3

Sineğin biri bir öküzün boynuzuna konmuş. Biraz oturduktan sonra öküze hitaben “Ağırlığım size zahmet verdiği zaman bana haber veriniz de boynuzunuzdan kalkayım” demiş.

Öküz de kendi kendine biraz taaccüpten sonra “Konduğun vakit haberim olmadığı gibi kalktığın vakit de hiç duymuyorum” cevabını vermiştir.

Bu hikâyeden murat da çocukların kendinden büyüklerine izhar-ı fazl ve hüner etmemeleridir ve daima kendini herkesten aşağı farz eylemeleridir çünkü bir adam ne kadar kendini büyük tutsa hadd-i zatında mertebesi ne derece ise herkes o adama yine o mertebede nazar eder.

Mesela dördüncü sınıfta bulunan bir efendinin birinci sınıf şakirdaniyla ilim ve marifette beraberim davasında bulunmak veya birinci sınıfta olduğu hâlde kendisini tekmil-i nush etmiş zannıyla hiç bilmediği ve işitmediği mesaiyle karışmak gibi şeyler ki!! Bunlar bilahare herkes yanında mahcubiyetten başka bir şey hâsıl etmez.

---

[6]² Numaralı Nüşamızdaki Suallerin Cevapları

CEVAP

21

Tepside (145) baklava var imiş birincisi (45) ikincisi (30) üçüncüsü (20) yemiş de ev sahibi bilahare (40) baklava bulmuş.

İmza

Üsküdar Atik İnas Rüştüye Mektebi

Muallime-i evvel Hatice

---

² [6]: (5) Metin hatası tamir edilmiştir.

“İşbu suali aynı zamanda Mektep-i Sultani şakirdanından Mehmet Mazhar Bey ve Galata Rüştiyesi ikinci sınıftan Tahsin ve Alaaddin Efendiler dahi hall etmişlerdir”

CEVAP

22

Beş karındaştan birincisi (240) ikincisi (220) üçüncüsü (200) dördüncüsü (180) beşincisi (160) kuruş alır.

İmza

Darü'l- Muallimat sınıf-1 evvel talibatından Hanife

“İşbu suali Darü'l-Maarif sınıf-1 sanisinden Mehmet ve Mahmut ve Süleyman ve Mehmet Fuat ve Kaptan ve Ali Raif Paşa Rüştiyesinden Hüsnü ve Şehzade Rüştiyesinden Mehmet Tevfik ve Enderun-1 Hümayun Mektep-i Münîfi sınıf-1 sani şakirdanından Mehmet Şükrü ve Davutpaşa (3a) Rüştiyesi sınıf-1 sani şakirdanından Nazmi ve Enderun-1 Hümayun Birinci Bölüğünden İbrahim ve Hasköy'de Musevi Komantosunu'nun Mektebinden Mihrac İsak Savon Efendilerle Anadolu Hisarı İnas Mektebi şakirdanından Şükriye Hanım hall etmiştir”

CEVAP

23

Adedin biri yirmi beş diğeri yirmi olur.

CEVAP

24

Adedin biri on diğeri iki olur.

CEVAP

25

Havuz-1 mezkûr beş dakikada dolar.

İmza

Mektep-i Sultani şakirdanından Mehmet Mazhar

“İşbu suali aynı zamanda darü’l-maarif sınıf-ı evvel şakirdanından Ahmet Rıfat ve Enderun-ı Hümayun Mektep-i Münîfî sınıf-ı sani şakirdanından Mehmet Şükrü ve Mektep-i Sanayi şakirdanından Mustafa Efendiler dahi hall etmişlerdir”

Sekiz nihayet dokuz yaşlarında Sultanahmet Taş Mektebi üçüncü sınıf talebelerinden Faika Hanım ki – 6 numaralı nüshamızda 17 18 19’ ncu suallere cevap vermiş ve ismi cevapların zeyrine yazılmıştı bu kere matbaamıza teşekkürü havi kendi hatt-ı destiyle getirdiği ve bi’l-lisâna (Nutm) unvanı verdiği varkayı diğer hanımlara bir numune-i hüsna olmak üzere aynen dercini münasip gördük.

NUTUK

Şu zaman-ı mesadet ferman ne şerefli ve ne mukaddes ve ne meymenetli bir zaman-ı adimü’l-emsal-i beynel akrandır ki asla liyakat ve istihkakımız olduğu hâlde Sadakat gibi bir gazete-i muteberiyeye ismimizin kaydıyla kârînleri tarafından kıraatine tenezzül buyruluyor bina bir ben zaruriyü’l-vuku olan kusur-ı ihkırnemizin affını istirham ile beraber bu iltifat ve ihsanın ifa-yı teşekkürü kuvve-i beşerin haricinde bulunduğunu arz ve ilan ederiz hemen Cenabıhak’tan ismetpenah olan sair hanım kardeşlerimin dahi bu vecihle ve sair vecihle ibraz-ı liyakat etmelerini istirham ve temenni ile beraber umum mekteplerin namına olmak üzere kat ender kat teşekkürler ederim.

İmza

Sultanahmet İnas Taş Mektebi Rüştüyesi
şakirdanından sınıf-ı saliste Faika cariyeleri

SUAL**26**

Malum olduğu üzere namazda vuku bulan sehivden dolayı secde-i sehiv lazım gelir hâlbuki secde-i sehiv dahi sehiv olsa ona da bir secde-i sehiv lazım gelir mi?

SUAL**27**

Hangi adettir ki murabbaından iki misli tarh olundukta sifira müsavi olsun?

SUAL**28**

İki adet matluptur ki mecmualarının dörtte birinden bir adeti tarh olundukta yine bir adedine müsavi olsun?

SUAL**29**

Yüz beş faizle verilmiş bin beş yüz kuruşun bir senedeki faizi resü'l-malinin kaçta birine müsavi olur?

SUAL**30**

Herifin biri pazardan bir küfe kiraz almış kiraz küfesiyle beraber kırk okka gelmiş ve pazarlıkları da kirazın okkası beş kuruş üzerinden imiş herif evine gidip kirazları boşalttıktta yalnız küfe beş okka gelmiş şimdi safi kiraz için kaç kuruş vermesi lazım gelir?

Tahsin

Numara 8 Cuma 30 Mayıs 1291 8 Cemaziyelevvel 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 2 numaradadır

Bir seneliği yirmi kuruştur
Altı aylığı on iki kuruştur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade edilmez

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

[MALUMAT-I NÂFİA]

BABA_OĞUL

- Çocuk sen kendini bilir misin?

- Bilirim babacığım

- Bana tarif etsene bakalım?
- Peki efendim. Ben en evvel insanım. sonra Müslümanım. sonra Osmanlıyım.
- Peki insan ne demektir?
- İnsan hayvan-ı nâlık yani lakırtı söyleyici hayvan demektir iyiyi fenayı tanıdığı ve birbiriyle hoş geçinip ünsiyet etmenin yolunu bildiği için insan denilmiştir.
- Aferin oğlum insanlığı güzel anlamışsın bakalım Müslümanlığı da öğrenmiş misin?
- Hiç öğrenmez miyim efendim! Müslümanlık Cenâb-ı Hakkı bilmek şirk ve naziri olmadığı ve vücud-ı vâcib olduğunu tanımak peygamberimiz efendimiz ve Kur'an-ı azîmülşan ve onun haber verdiği şeylerin cümlesine inanmak ile olur.
- Pek âlâ Kur'an ne demektir?
- Kur'an Cenabıhakk'ın peygamber efendimize gönderdiği kitap-ı şeriftir ki Müslümanlar Müslümanlıklarını ve dünyaca ve ahiretçe faydalarını zararlarını ondan öğrenirler onun ahkâm cümlesine inanmayana ve tabi olmayana Müslüman denmez.
- Müslümanlığın daha nelerini bilirsin?
- Efendim hangisini söyleyim. Müslüman olan her şeyden evvel kelime-i şehâdet getirir. Namaz kılar. Oruç tutar. Zekat verir. Hac eder yalan söylemez. Hiçbir ferde fenalık etmez.
- Hac ne demektir?
- Kâbe'ye gitmek Beytullah'ın etrafında tavaf edip (dolaşıp) ahiret için selamet ve Cenabıhakk'tan hoşnutluk ricasında bulunmaktadır.
- Kâbe-i Mübarek'e nerededir?
- Mekke-i Mükerreme'dedir.
- Ey Kâbe'ye yalnız ahiret için dua etmeye mi gidilir?

- Evet efendim Kâbe'ye gitmekliğin daha başka faziletleri de vardır. Dünyanın her tarafında bulunan mümin kardeşlerimiz oraya toplanır birbirleriyle görüşürler birbirlerinin halini öğrenirler memleketlerinin hallerini birbirlerine haber verirler Müslümanlığı kuvvetlendirmek için orada meşveret ederler işte bu mübarek yere gitmekten ahiretle beraber dünyaca da böyle güzel güzel neticeler faydalı şeyler doğar. Çünkü Müslümanlık arasında zaten nifak yani kötülük dirliksizlik Cenabıhakk tarafından (nehiy) yani yasak olduğu ve kendini bilen Müslümanın Allah'ın her bir fermanına inkıyat itaati kendisine borç bildiği gibi bu mübarek yerde –ki Cenabıhakk'ın beyt-i şerifidir- toplanan Müslümanlar beytinde mülk (2a) gibi yalnız birbirlerine güzel muamele ederek dünyaca da ahiretçe de Allah Teala'nın istediği gibi hareket ederler.

Birbirlerine kurşun atmış adam olsa orada birbirinin en aziz dostu olur çünkü Allah'ın beyt-i huzurunda insanların birbirlerine fena gözle bakması haddi değildir.

Bunun için hacca gitmekten çok büyük ve daha benim gibi büyük çocukların değil sizin gibi büyük adamların bile hatırına gelmez güzel şeyler meydana gelir.

- Aferin oğlum yüz kere aferin sen hem insan hem güzel bir Müslüman olmuşsun.

- Oğlum sen demin Osmanlıyım demiş idin o nasıl şeydir?

- Osmanlıyım dediğim Osmanlı Devleti'ne tabi olduğum içindir.

- Osmanlı Devleti ne demektir?

- Ne demek olacak efendim! Padişahlarımızın en evvelkisi olan sultan Osman Han'ın kurduğu devlettir. Bizde ne kadar padişah varsa hepsi onun evladıdır. Ve o padişahı tanıyıp onun memleketinde ev bark sahibi olana da Osmanlı derler.

- Pek âlâ bilirsin çocuğum

- Oğlum sana bir Şey daha soracağım?
- Buyurunuz efendim!
- Bu içinde oturuğumuz memleket bizim nemizdir?
- Nemiz olacak vatanımızdır!
- Ya! Maşallah sen vatan ne demek olduğunu da bilirsin öyle mi?
- Niçin taaccüb ediyorsunuz efendim? Sizin pederim olduğunuzu validemin validem olduğunu bildiğime de taaccüb etmelisiniz!
- Bu ona benzer mi ya? Elbette insan anasını babasını tanır
- Efendim insan anasını babasını tanır da vatanını tanımaz olur mu? İnsan anasını ve babasını tanımazsa onlara da muhabbet etmez. Bir hâle uğrasalar vazifesinde olmaz. Tıpkı vatan da böyle değil midir. Ben vatanımı bilmez sevmez isem vatanım bir kazaya uğradığı vakt-i imdat yine nasıl gidebilirim ona borcum olan hizmeti nasıl edebilirim?
- Ya vatanda bulunan sair çocuklar ve büyükler ne demektir?
- Onlara vatan kardeşi derler. Vatandaş derler.
- Vatandaş demek pekâlâ lakin vatan kardeşi demek ne oluyor?
- Efendim babacığım beni hiçbir Şey bilmez yaramaz çocuklar gibi mi zannediyorsun? Vatan bizim anamız değil mi? Hepimizi vatan doğurur Hak Teali hazretleri her Şeye bir sebep yaratmıştır ya bunun için bizi de vatan besler vatan büyütür vatan giydirir. Vatan kuşatır. Öldüğümüz zaman da vatanın toprağına gömülürüz. Böyle olunca bir toprakta doğup büyüyüp ölenlere vatan kardeşi demeye hakkım yok mu? Vakıa ben bunu kimseden işitmedim ama benim zannım eğer doğru ise mutlaka böyle demelidir.

- Hakkın var oğlum pek doğru düşünmüşsün. Zan değil adeta isabet eylemişsin. Fakat bir vatan kardeşleri sade Müslümanlardan mı ibarettir?

- Hayır efendim! Müslümanlar hem din hem vatan kardeşidir. Fakat bir memlekette doğan adamlar kim olursa olsun dinine mezhebine bakılmaz hepsine vatan kardeşi vatandaş derler.

- Ey burada ecnebiler de doğuyor bu hâlde onlara da vatan kardeşi mi diyeceğiz.

- Onlara vatan kardeşi demem onlar misafirdir. Ben ceddice bizim memleketimizde doğmuş bizim toprağımızda yuvarlanmış bizim toprağımızda ölmüş adamları söylüyorum bir Osmanlı ecnebi memleketinde doğsa Osmanlılıktan çıkar mı.

- Evvelki sözün doğru ise burada doğan misafir çocukları vatandaş sayılmaz.

- Ey senin vatanın neresidir?

- İstanbul. Lakin efendim Osmanlıların ne kadar memleketi varsa onlar da benim vatanımdır. Burasını ne kadar seversem oralarını da öyle severim.

- Anlayamadım oğlum insanın kaç vatanı olur?

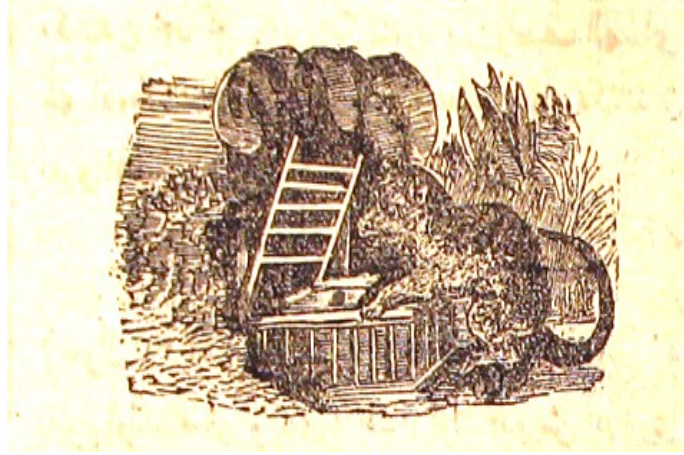
- Niçin anlamıyorsunuz.

(2b) Biz Osmanlı için ne kadar memleket varsa vatandır. Öyle olmasa bir memlekette kavga olunca başka memleketlerdeki Osmanlılar yardıma gelirler mi? Herkes benim memleketime dokunur yeri yoktur ya derlerdi. Geçen gün siz hikâye etmiyor muydunuz Kırım kavgasında ta Anadolu'nun iç taraflarında tüfeğe sarılan gayretli Osmanlılar gelmiş eğer her bir vatan olmasa idi Tutrakan'daki kavgaya Konya Ovası'ndan bir yürek gelir miydi?

(Boz) tabir olunan hayvanın tuzağa tutulması

KAPLAN YAHUT PARS^[1]

Kaplan veyahut pars tabir olunan hayvan peleng ve aslandan küçüktür sırt tüyleri sarı ve karnının üstündeki tüyleri beyaz olur her tarafı gül şeklinde top top beneklerle mesturdur. Bu benekler (boz) tabir olunan hayvanın beneklerinden daha küçük ve daha sık olsa da yine çok defa bu iki behâyim yekdiğerinden fark olunamaz çünkü cibilliyetleri pek müşabihtir. Pars veyahut kaplan Hindistan ve Afrika kıtalarında ve husus yine (Senegal) ile (Gine) ülkelerinde bulunur.

JAGAR YANİ AMERİKA PELENGİ

Avrupa lisanı üzere jagar teşbih olunan Amerika pelengi aslan ile asıl kendi cinsinden olan behâyimin azamıdır postunun benekliği için parsa müşabihi vardır. Jagar veyahut Amerika kaplanı ekseri kıta-ı mezkûrda kâin Meksika ve platoda bulunduğundan nehirler cereyan eden büyük ormanlarda gezerler ve gayet süratle ağaçlara çıkıp avlarını gözlemek için bir dal üzerinde gizlenir dururlar.

^[1] Çocuklar bu pars kelimesini imlanın münasebeti cihetle Fransa'nın pay-i tahtı olan meşhur Paris diye okumayız (pars) gibi okunur ki aslan ve peleng kabilinde olan bir nev hayvan-ı münasebedir hatta Türkçede (pas) gibi erdim tabiri bundan galattır

BOZ

Boz tabir olunan hayvan dahi pelengden küçük olup fakat kaplana çok müşabihi vardır koyuca tüylerinin güzelliği ve karnının iki tarafında da gül şeklinde sıra ile altı yedi tane beneklerinin zinet-i fevkaladesi pek meşhurdur bu hayvanın bazı cinsi bütün bütün siyahtır.

Mesela (Cava) ceziresinin siyah (bozu) meşhurdur (boz) pek vahşi bir mahluk olup kalbi de daima his ve endişeden halli değildir. Bakışı pek müthiştir. Bu hayvan Afrika'nın her cehtinde ve Asya'nın kıta-ı sairesinde ve Hint (Erşil)inde bulunur.

İşbu üç cins hayvanın yani kaplan ve Amerika pelengi ile (bozun) saydı için derin çukurlar kazıp içlerine ağaç dalları ve yaprakları doldururlar bunların üzerine de et parçaları vazıa ederler veyahut içine ayna konmuş bir tuzak veya kapanca kurarlar. Hayvan başka bir hayvan görüyorum zannıyla üzerine hücum edince kapanmanın üst kapağı kapanır ve bu hâlde hayvan içinde kalır.

Âlem tabiatında hemen bir şey ihtiyacat-ı beşeriyeye mahsus olduğundan ben-i ademin yed-i zabt ü kahrına geçmesi kanun tabiyyesinde bulunmakla cesur avcılar çok defa ömürlerini muhataraya koyup dehşetli hayvanlarla şedid muharebeler ederler.

İşte peleng ve kaplan ve boz ve aslan ile şehirlerimizin sefahat ve ihtişamı yolunda istimal olunup güzel postları iyice imal ve tathir olunduğu hâlde müzeyyen hallere tebdil ederler. Ve erkek ve kadın taife-i heng ayakları altında ve misafir odalarıyla terbiyetine mahsus olan dairelere de bir ziynet makamında bulundurulur.

(3a)

(7) Numaralı Nüşhamızdaki Suallerin Cevapları

(CEVAP 26) Secde-i sehiv lazım gelmez.

İmza

Darülmaarif sınıf-1 sani

şakirdanından Süleyman

Bu suali aynı zamanda Enderun-1 Hümayun Mektep-i Münîfî şakirdanından Mehmet Sadık ve Ali Avni ve Mektep-i Feyziye sınıf-1 sani şakirdanından Ahmet Nazım Fatih Rüştüyesi sınıf-1 evvel şakirdanından Hüseyin İhsan ve İbrahim Ethem ve Ali Rıza ve Darü'l-maarif sınıf-1 selas şakirdanından Macit Eyüp Rüştüye Mektebi sınıf-1 evvel şakirdanından Latif İlhami Efendiler dahi hall etmişlerdir.

(CEVAP 27) Adet matlup (2) olup merbaı (4) eder kezalik iki misli dahi dört eder. Birbirinden tarh olundukta sifira müsavi olur.

İmza

Galata Rüştüyesi sınıf-1 sani

Şakirdanından Nuri

Bu suali Şehzade Rüştüyesi şakirdanından Ali Rıza ve Hasan Rüştü ve Eyüp Mektebinden Latif İlhami Darülmaarif'ten Süleyman ve Enderun-1 Hümayundan Ahmet Cemil Efendiler dahi hall etmişlerdir.

(CEVAP 28) Adedin matlubun iki ile altı adedi olup mecmuayı sekiz ve bunun dörtte biri iki edip bir adedi tarh olundukta bire müsavi olur.

İmza

Darülmaarif şakirdanından

Süleyman

Bu suali Eyüp Rüştüye Mektebinden Latif İlhami Efendi dahi hall etmiştir.

(CEVAP 29) Yirmide birine müsavi olur.

İmza

Darülmaarif sınıf-1 sani
şakirdanından Süleyman

(CEVAP 30) (175) kuruş vermek lazım gelir.

İmza

İbrahim Paşa İnas Mektebi

Birinci sınıf talebelerinden

Hatice

Bu suali Darülmaarif sınıf-1 sani şakirdanından Süleyman ve Macit Beşiktaşta Abbas Ağa Mahallesi Mektebinden Mahmut ve Ahmet ve Enderun-ı Hümayundan Emin ve Ahmet Asım ve Ali Avni ve Ahmet Rifat ve Ferit ve Mehmet Cemal Mektep-i Feyziye Halit Nuri ve Davut Paşa Mektebinden İsmail Hakkı Fatih Rüştüyesinden İbrahim Ethem Mektep-i Feyziye .Ahmet Nazım Mızıka-ı Hümayun birinci bölük üçüncü takım nazaratından Hacı İbrahim ve Çiçek Pazarı Mektebinden Mehmet Necip Eyüp Mektebinden İzzet ve Latif İlhami Şehzade Mektebinden Ali Rıza ve Hasan Rüştü Galata Mektebinden Nuri Efendiler dahi hall etmişlerdir.

(SUAL 31) Hangi adettir ki üçe taksim olundukta bir ve beşe taksim olunda sıfır ve yediye taksim olundukta beş adetleri artsın ve adet matlup sıfır ile yüz arasında bulunsun?

(SUAL 32) Kaidesinin nısf-ı kutrı iki ve irtıfai üç arşın olan bir üstüvanenin messah-ı cismisi kaç arşın mikâbî olmak lazım gelir?

(SUAL 33) Şol bir adet matluptur ki (81) adedini taksim bade hariç kısmeti dahi taksim ve keza hariç kısmeti dahi taksim yani seksen birden beda ile hariç kısmetleri taksim ederek dördüncü taksimin hariç kısmeti bir adede müsavi olsun?

(SUAL 34) Bir adet matluptur ki cezir-i murabbaından nısfı tarh olundukta sıfıra müsavi olsun.

(SUAL 35) Bir mahalde namaz vaktine tesadüf olunup abdest almak için su taharri olundukta en yakın yerde bir havuz görülse ve fakat suyunun temizliğinden Şüphe edilse havuzun büyük ve küçüklüğüne göre abdest alınır mı alınmaz mı? Alınırsa havuz ne kadar büyük olmalı ki abdest alınabilsin?

Tahsin

Numara 9 Cuma 6 Haziran 1291 14 Cemaziyelevvel 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 2 numaradadır

Bir seneliği yirmi kuruştur
Altı aylığı on iki kuruştur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

{ MALUMAT-I NAFIA }

(8) Numaradan Mabat

- Bunda da hak yedin de oğlum. İstanbul'un daha başka adı var mıdır?
- Evet İstanbul'un bir adı da Konstantiniye'dir. Ve dört yüz seneden beri padişahlarımız burada oturdukları için pay-ı taht ve Âsitâne ve Dersaadet dahi derler.

- Senin daha sair yerler de vatanımdır demekliğinden Osmanlı memleketlerinin hepsini bilmekliğın anlaşılır?

- Şüphe yok efendim. Rum ilinde Anadolu'da Arabistan'da birçok memleketlerimiz var ki istediğiniz zaman size sırasıyla harita okur gibi sayabilirim.

-İstanbul'dan daha büyük memleketler var mıdır?

- Evet efendim Avrupa kıtasında Londra ve Paris daha büyük ve kalabalıktır.

- Bize yakın devletleri bilir misin?

- Bilirim efendim komşularımızın en büyüğü Moskov ikincisi Avusturya üçüncüsü Acem'dir dördüncüsü Yunan'dır.

- Ey sen onları sever misin?

- Onlar Osmanlıları sevdikçe. İnsanlık bunu iktiza etmez mi efendim?

-Sen mektebe devam etmeyi seviyor musun yoksa zoruna mı gidiyorsun?

- Estağfurullah efendim hiç insan mektebe zoruna gider mi? Hususa bizim Nur-ı Osmanî Mektebi gibi bir mektebe zoruna mı gidilir?

- Mektebi sevmemiş olsam sorduğunuz şeyleri nereden öğrenirdim? Şimdi size nasıl cevap verebilirdim.

- Peki! Gidip de daha ne olacaksın?

- Âlim olacağım her şeyi öğreneceğim. Cahillikten kurtulacağım. Sorulan şeylere cevap verebilmek için usanmayıp üşenmeyip çok okuyacağım.

- Âlim olmakla her şeyi bilmekle ne olur?

- Ne olacak efendim nereye gitse itibar bulur. Herkes kendisine riayet eder. Hiçbir yerde aç kalmaz. Hiçbir şeyde icaz göstermez. Hangi işe başlasa başa çıkarır.

- Berhudar ol oğlum Allah feyzini kemalini artırsın.
- Allah ömürler versin efendim inşallah sizi hayır ile yâd ettirmeye muvaffak olurum.

{ BAZI EMSAL-İ HİKEMİYE }

(Hikmet doğru düşünülmüş ve iki ile ikinin dört (2a) ettiği gibi hatasız olan fikirlerdir emsal sizin anlayacağınız örnek demektir.

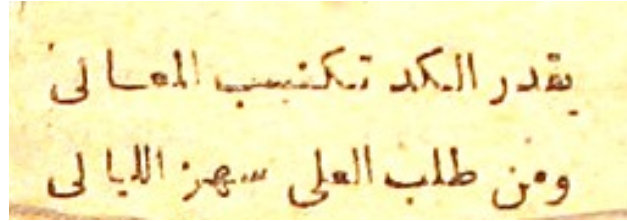
- Her iyiliğin ibtidası Allah korkusudur.
- Kendine fena addettiğin şeyi başkasına yapma.
- Dünyada en ziyade merhamete layık adam cahil olandır. Çünkü en büyük fakr cahilliktir.
- Daima iyiler ile ülfet ediniz çünkü total ile yola giden giderek aksamaya başlar.
- Sakın zulüm etmeyin. Çünkü zulüm bir yılandır ki bir gün sizi de sokar.
- Yalan insanı şermende ve rezil eder.
- Paraya boş boşuna saklamaktan bir menfaat hâsıl olmadıktan başka bir gün olup telef olacağı gibi insan dirayetine göre tahsile gayret etmezse o dirayetinden hiçbir vakit fayda göremez.
- Kendinden büyüğe hürmet et kendinden küçüğüne hakaret etme.
- Cahil olan her yerde istiskal görür.
- İlim çirkin yavruları en ziyade güzelliklerden ziyade sevdirebilir.
- İnsan sabahleyin yatağında uyanınca sağ çıktığı için Cenabıhakk'a şükretmelidir.
- Cahil olanlar yaptığı işte hayır görmediği için kabahati bahтта bulurlar.
- İnsanlar tesbih tanelerine benzerler din tesbihin ipliği gibidir.

- Her gördüğü şeyi almak isteyenler nihayet en lazımlı şeylerini satmaya mecbur olur.
- Kendine yardım edene Allah da yardım eder. (Kendine yardım tembel olmamak çalışmak demektir)
- Açlık çalışkan adamın kapısından bakar. Lakin içeri girmeye cesaret edemez.
- Sabahleyin erken kalkmak insan için çok menfaatlidir.
- İnsan yirmi dört saatin altısını uykuya altısını ibadete altısını iş görmeye altısını rahat etmeye sarf etmelidir. Çünkü uyku beden yorgunluğunu alır ibadet ahireti kazandırır iş işlemek aç kalmamak içindir rahat-fikir kılmak yorgunluğunu def eder.

NASİHAT

2

Bu da eâzim-i Arabın nasayih-i fevkaladelerinden bir sözdür ki Türkçesi yine manzum olarak şu

İktisab-ı feyz ü rif'at himmete mevkuftur

İstibân-ı ulviyeti ta sabaha dek bidâr olur

vecihle yazılabilir.

Filvaki dünyada büyüklüğünü arzu etmek her insan için tabii olduğundan herkes büyük yani âlim-i kâmil olmaya çalışır fakat çalışmak yalnız mektepte ders vaktinde ağzını açıp da hocanın ağzına bakmak ile olmayıp yukarıdaki beyit ahkâmetçe o da ve her bir de gece ve gündüz çalışmak ile hâsıl olur.

Bazı kimseler insan çok çalışır ise fena olurmuş diye birtakım boş fikirlerde bulunurlar ise de öyle sözlere asla kulak asmak caiz değildir.

Çünkü insan bir müddet dışını sıkıp gece gündüz çalışsa pek çabuk zamanda ilmin lezzetini duyup bilahare çalışmak o adam için lezzet hikmetine gireceğinden artık ondan sonra o adam için çalışmak adeta eğlence-i mukamette olup çalışmaktan sıkılıp usanmak değil çalışmamaktan sıkılır.

Elhâsıl insan âlim-i âli olmak için Sünbülzade Vehbi merhumun

(Eyleme vaktini zayi deme kış yaz oku yaz)

mısrası hikmetçe zayi-i vakt etmeyerek çalışmalıdır.

(2b)

BİR HOCA İLE ÇALIŞKAN BİR MEKTEP ÇOCUĞU

Hoca – Oğlum sizinle şimdiye kadar geçen müzakerelerimizde insanlığa lazım olan evsaftan nezafet ve ilim hakkında verdiğiniz cevaplar hakikat-i zekâvet ve dirayetinizi meydana koydu.

İşte sizde gördüğüm şu istidad bugün de fenaate dair sizden bir iki şey sualine beni icbar etti.

Çocuk – Buyurun efendim.

Hoca – Oğlum kanaat ne demektir?

Çocuk – Efendim kanaat hasbelkader bu ettiğimiz hal ve derecenin kadir ve kıymetini bilip ona hamd u şükretmektir.

Zira insan kendinden olan aczi bilir ise Cenabıhakk'ın cüzi ve külli kendi hakkında olan her bir ihsanın derece-i kaderini idrak edip şüküründe bir dakika ihmal etmez ki o adam sahihan kanaat sahibi bir adam demektir.

Hâsılı kanaati olan kimse kendi acziyle hakkında olan ihsanü'l-ileyhten Cenabıhakk'ın azametini anlar. Bu ise kemalin birinci eseri demektir.

Hoca – Kanaatsizlik neden ileri gelir?

Çocuk – Hırs ve emelin çokluğundan yani “Benim itibarım niçin herkesten âli değildir” yahut Hak bana niçin ziyadesiyle tazim ve tekrim etmiyorlar” veyahut “Neden sairlerinden benim rütbem aşağıdır” diye birtakım nefsanî ve şeytani ve beyhude fikirlerden neşet eder. Bu da pek kötü bir haldir.

İşte şundan tok gözlü olup da halimize şükür ve darimize himmet etmeye gayret eder isek bu fena ahlakı tez elden terk edebilmiş oluruz.

Hoca – Ne mülahaza ile kanaat etmeliyiz?

Çocuk – Bizlerin zerre kadar değerimiz ve hiçbir güne istihkakımız olmadığı hâlde: Cenab-ı Vahibü'l Atayı hazretlerinin ancak merhamet-i ezeliyesinden nâşî nail olduğumuz ihsan ve inayet ve nimetleri mülahaza ederek kanaat edip üzerimize vacip olan şükür ve hizmeti tekrar etmeliyiz.

Hoca – Kanaat eylemekte ne hasiyet olabilir?

Çocuk – Bendeniz bunun pek ilerisini bilemesem de. aklen şu faydayı bulabilirim ki! Kanaat eden adam daima ziyafetlerde ve her zaman zevk ve safa içinde imiş gibi ömür sürer.

Çünkü o adamın artık hiçbir emeli olmaz ki “Şöyle olamadım şunu alamadım” gibi birtakım düşüncelerle ömrünü heba etsin. İşte bendeniz en ednası olarak kanaatin aklıma gelen şu hasiyetini söyledim.

Hoca – Bu tabiri mufassalan tarif edebilir misiniz?

Çocuk – Hay hay! Himmetinizle efendim. Şöyle ki her kim Rabbimiz teâlî hazretlerinin kendisine kerem ve inayet buyurduğu nimet ve keremlerinin şâkiri olur ise o adam daima bir lezzet ve rahat ve emniyet içinde bulunur. Ve az çok malı kendine latif görünüp haseddir dinden halas bulur.

Mabadı sonra

---

(8) Numaralı Nüshamızdaki Suallerin Cevapları

(CEVAP 31) Adedin 40 olması lazım gelir

Mekteb-i Feyziye şakirdanından

Ahmet Faik

Bu suali Galata Mekteb-i Rüştîyesi sınıf-1 sani şakirdanından Musliheddin ve Tahsin ve Mehmet Nuri ve Davut Paşa Rüştîyesi sınıf-1 sani şakirdanından Nazmi ve yine Mekteb-i mezbur sınıf-1 salis şakirdanından Mehmet Mümtaz ile Osman ve Beylerbeyi Rüştîyesinin sınıf-1 salis şakirdanından Ahmet Fuat Çiçek Pazarı Rüştîyesinde Mehmet Necip ve Eyüp Rüştîyesinin sınıf-1 evvel şakirdanından Latif İlhami ve Kaptan Paşa Rüştîyesi şakirdanından Yakup Efendiler hall etmişlerdir.

(CEVAP 32) Üstüvani mezburun müsaha-i cismiyesi 6992,37 mikâp arşın olmak lazım gelir.

Mekteb-i Feyziye sınıf-1 sani

Şakirdanından Ahmet Faik

İşbu suali Maadin-i Hümayun mektebi şakirdanından Mihfel ile Nuri ve Galata Mektep Rüştîyesi sınıf-1 sani şakirdanından Musliheddin ile Tahsin ve Eyüp Rüştîyesi şakirdanından Latif İlhami Efendiler dahi hall etmişlerdir.

(3a)

(CEVAP 33) Haric-i kısmet olan bir adetten ibarettir.

İmza

Eyüp Rüştîye Mektebi şakirdanından

Latif İlhami

Bu suali Galata Mektep Rüştiyesi sınıf-1 sani şakirdanından Tahsin ile Musliheddin ve Mehmet Nuri ve Darü'l-maarif sınıf-1 evvel şakirdanından Ali Nazım ve Davut Paşa Rüştiyesinden Nizami ve Maden Mektebi şakirdanından Nuri ve Şehzade Rüştiyesi sınıf-1 sani şakirdanından Mehmet Mümtaz ve Beylerbeyi Rüştiyesinden Ahmet Fuat ve Mektep-i Feyziye sınıf-1 sani şakirdanından Ali Rıza ve Mektep-i İdadiye-i Mülkiye şakirdanından Mehmet Şehabettin Efendiler dahi hall etmişlerdir.

(CEVAP 34) (4) ün merbaı on altı on altıdan nısfını tarh ettiğinde baki sekiz kalır sekizi sekizden çıkarıldıkta sıfır müsavi olur.

İmza

Darü'l-maarif sınıf-1 sani şakirdanından

Süleyman

İşbu suali Galata Mektep Rüştiyesi sınıf-1 sani şakirdanından Mehmet Nuri ile Tahsin ve Eyüp Rüştiyesinden Latif İlhami ve Muzıka-ı Hümayun İbrahim ve Şehzade Rüştiyesi sınıf-1 sani şakirdanından Mehmet Mümtaz ve Maden Mektebi sınıf-1 evvel şakirdanından Nuri Efendiler hall etmişlerdir.

(CEVAP 35) Tulen ve arzan (10) arşın olur ise Hanefi mezhebinde abdest almak caiz olur.

İmza

Darü'l-maarif sınıf-1 sani

şakirdanından Süleyman

Bu suali Çiçek Pazarı Rüştiyesinde Mehmet Necip ve Şehzade Rüştiyesinden Mehmet Mümtaz ve Beylerbeyi Rüştiyesinden Ahmet Fuat ve Mektep-i Feyziyeden Ali Rıza ile Ahmet Faik ve Darü'l-maarif sınıf-1 evvel şakirdanından Ali Nazım ve Galata Rüştiyesinden Tahsin ve Muzıka-ı Hümayundan İbrahim Efendiler cevap verdikleri mislü İbrahim Paşa İnas Mektebi sınıf-1 evvel talebelerinden Emine Pervine Hanım dahi hall etmiştir.

SUAL**36**

Senevi yüzde beş faiz getirmek ve beher senenin faizi re'sül-mülazım zamm edilerek hasılatın faizi hesap olunmak şartıyla sekiz sene zarfında yüz bin kuruş kaç kuruşa baliğ olur.

SUAL**37**

İki ay vade ile te'diye olacak sekiz yüz kırk kuruş yüzde beş iskonto alıkonulmak şartıyla defaten verilmek lazım gelse meblağımız buradan tarh olunacak iskontonun miktarı ne olabilir.

SUAL**38**

Faizi verilmiş olan yirmi beş bin kuruşun üç ay zarfında neması dört yüz kuruş olsa rayiç faizi ne olmak lazım gelir.

SUAL**39**

Günde 11 saat çalışmak üzere 25 nefer duvarcı ustası 18 günde 13 arşın yüksekliği ve 125 arşın boyu ve 0,50 arşın kalınlığı olan bir duvarı yapmış olsalar 33 nefer usta yevmiye on saat işlemek şartıyla 4 arşın irtifaında ve 210 arşın tulunda ve 0,75 arşın kalınlığında olan bir duvarı yapıp bitirmek için kaç gün çalışmaları iktiza eder.

Tahsin

İLAN

Efendiler Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farisice Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz hem de ahlak tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz.

Numara 10 Cuma 13 Haziran 1291 21 Cemaziyelevvel 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 10 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 2 numaradadır

Bir seneliği yirmi kuruştur
Altı aylığı on iki kuruştur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

{ MUHASİN AHLAK }

Ahlakın güzel insanı aziz ve muhterem kılacağı cümlenin malumu olduğundan en müntahiplerini gayet ve sırasıyla aşağı doğru yazdık bilcümle etfalin onlarla amel etmeleri rica ederiz.

İşte muhasin ahlakın en güzel en faydalıları aşağıya doğru yazılı olan cümlelerin ahkâmıdır.

{Gerek dostundan gerek düşmanından her ne türlü cevr ve cefa görsen sen yine afv ile muamale et. Kendi nefesine müteallik bir şey için kimseden intikam almaya kalkışma. Herkese riayet et ve ismini çağırdıkları zaman edibane cevap ver. Kudretin yettiği kadar muhtacına iane hasanelere yardım et. Lüzumsuz yerde asla söz söyleme. Herkes söylerken sukut edip dinle ve eğer senden de bir şey sual edilirse sen de onu bilersen gayet nezaketle cevap ver. Daima güleç yüzlü olmaya say et fakat bunun da ziyadesinden ictinab eyle. Akranın ile dine namusa dokunmayacak surette aralıkta latifeler eyle. Hakkı gözetmeyen daima haksızlığa meyyal olan kimselerle görüşme. Fahışyata dair hiçbir sözü ağzına almamaya pek çok gayret eyle. Hiçbir kimseyi halk içinde utandıracak söz söyleme kimsenin ayıbını görmeye çalışma. Ehl-i haceti meyyus etme daima cevap-ı ümit ver. Karşındaki adam sözünü itmam etmeden sen söze karışma. Gariplere daima rahim ve riayet eyle. Birisi hesabü'l-iktiza bir şey istese sende var ve vermen mümkün ise ver ve yok ise acı cevap ile karşılama. Cemiyet mahallerinde esnemek ve geçirmek gibi şeylerden hazar eyle. Yürürken deliler gibi çabuk alıklar gibi de yavaş yürüme adeta yürümeye ve alık gibi etrafa bakmamaya çalış. Emanete hıyanet etme. Ahdinde vefa et. Kötü şeylere heves etme. Dinin ahkâmını icraya her şeyden ziyade çalış. Mirasa göz dikme. Kendi sahibinin semeresiyle geçinmeye çalış hiçbir şeye haset etme yalnız tahsil-i ilim için herkesi geçmeye çalış. Bir yerden ve o bir kahve bile içsek hakkı unutma. Hiç kimseyi hakir görüp tabîb etme. Herkese güzel muamele eyle. Anaya babaya hocaya her şeyden ziyade hürmet et. Onların rızalarına daima tahsile çalış.}

İşte bu sözlerin ahkâmı düşünülür ve etrafıyla icra edilirse o kimse halk nazarında aziz olur ve bi't-tabi burada ta'dâd olunmayan muhasin ahlakında kaffesini cem etmiş olur.

(*)

(2a) {İLİM-İ HAYVANAT'TAN MABAT}

(AYI)

Ayı büyük ve teni gayet sert ve azası kuvvetli bir hayvan olup memalik-i mutedile ile memalik-i hârada tüyleri gayet sık esmer veyahut siyah ve memalik-i

şimaliyede dahi tüyleri beyazdır. Ayılar ekseriya dağlar ile sık ve ıssız ormanları ararlar ve münzeviyen yaşarlar. Fakat şimalde böyle olmayıp pek çok akrandan mürekkeb sürülerle gezerler. Hemen bütün mevsim şitada bir nev köşklüğe duçar olurlar. Sonbahar hıtamında evvelden kuru ot cem ve hıfz etmiş oldukları mağaralara çekilirler. Mekûl otları bittiğinde yazın hasıl ettikleri yağları eriyip içerilerinde duran ve cereyan ederek diğer gıdaları olmaksızın birkaç aylar böylece yaşarlar. Mevsim-i şita nihayetinde pek zayıf ve aç bulunurlar. Havalar güzellediği vakit sakin oldukları inlerinden huruç ederler.

Ayı pek ağır yürür ise de pek kolay yüzer de ağaçlara da gayet çabuk ve tetik çıkar. Uzun müddet ard ayakları üzerinde durabilir. Ayıların bazı cinsleri hun-riz değildirler. Buğday tanesi ve meyve ile yaşayıp şiddet-i cüdan muzdarip oldukları vakit et ekl ederler. Ayıların gözü pek keskin seçer ve kokuyu pek çabuk hissederler. Feraset ve zekâvetları da fevkaladedir. Ve bu fitratlarını tehlike zamanında ziyadesiyle meydana çıkarırlar sühuletle insana alışır ve küçüklüğünde tutulduğundan terbiyeye pek kabiliyeti vardır. Ayının dişisi yedi ay hamile kalıp birden beşe kadar yavru getirir. Yavrularını dikkat ve şefkatname ile besleyip büyütür ve hin-i hacette şecaat-ı kâmile ile muhafaza eder. Kudemanın zannınca ayılar doğdukları zaman pek şekilsiz hayvanlar olup anaları yalaya yalaya biçime getirir imiş fakat bu bir batıl zihnidir. Ayıyı postu için avlarlar. Bir de yağı güzel kokulu pomatlarla mizaç olunarak mübalağalı surette bu yağa büyük bir hassa atıf olunur.

Bu hayvanların ecnası ufak bir şeylerle tefrik olunur Alp ve Pirene dağlarında adı esmer ayı var bundan yalnız kafasının düz ve şekil mahsusuyla fark olunan Avrupa'nın siyah ayısı bir cins sayılır.

Amerika'da da bir nev siyah ayı var fakat diğer siyah ayıdan büyük olup kulakları irice tabanları ufak ve kürkü güzeldir. Bir de Hindistan ayısı vardır ki bunları panayırlarda gezdirip oynatırlar. Nihayet beyaz ayı cinsi vardır. Bunun tüyü sarıya çalar beyaz olup başı da uzun ve yassıdır. Ayıların en büyüğü ve en dehşetli ve mahluğu bu cinstir çünkü altı kadem dolana kadar yürür ve pek birincidir Bahr-ı Müncemid-i Şimali sevahilinde sakin ve kâin olup çok maharetle suda yüzer ve dalar

maişeti balık ve mahlukat sair-i bahriyedir. Alelade beyaz ayı sürü ile yaşar ve insana da çok salar işte bunun için avı pek tehlikelidir.

HİKÂYE

Bir tavşan ile bir kaplumbağa yarış etmek üzere bahs ederek bir dağı had tayin ettiler. Tavşan kendi hafifliğine ve süratle gidişine mağruren uykuya varıp kaplumbağa ise sıklet-i vücudunu ve ağır gidişini mülahaza ederek ve yola revan olarak daima gitti. Ve tavşan daha uykudan uyanmadan kaplumbağa mahud dağa erişti.

Efendiler!

Tahsil zamanı çocukluk hengâmında olduğunu elbette bilirsiniz zira büyüdükten sonra okumak yazmak mümkün olamaz.

Bunun için siz de devam etmekte olduğunuz mektepte daima tahsil-i ilim etmeye gayret edip ve geceyi gündüze katıp çalışmanız iktiza eder.

Kendinizden mertebesi aşağı olan çocuklara size faik olamaz itikadıyla ehemmiyet vermeyip de o çocuğun bir gün derse çalışması bizim yarım saat kitaba bakmaklığımızla hâsıl olur zannı yukarıdaki kaplumbağa ile tavşan hikâyesine benzer ki mutlaka o çocuk çalışmak sayesinde kendine mağrur olanı **(2b)** fersah fersah geçer ve sonraki nedamet ise fayda vermez. Bir de insanın dost yüzünden görünen düşmanları vardır ki onların da sözüne inanmak aynı hamakattir.

Mesela bir sınıfta veyahut mektep haricinde bulunup da arkadaşlık ettiğiniz bir çocuk veya diğer bir adam istidâdınızdan bahs ile –gezme için bir iki gün mektepte bulunmasanız hiçbir vakit feyzinize mani olmaz. Zira sınıfınızda ve hatta devam ettiğiniz mektepte bile mafevkinizde bir çocuk yoktur– sözüyle iğfal eder.

Böyle değil bir iki gün hatta bir saat mektebe gitmekten alıkoyanlara düşman nazarıyla bakınız. Çünkü dost olan hiçbir zamanda böyle bir söz söylemez.

HİKÂYE

Karın ile ayaklar vücudu tutan hangimizdir diye mücadele ederler.

Ayaklar vücudu gezdiren biziz dedikte. karın eğer ben yemek yememiş olsam siz hiçbir şey görmeye ve belki yürümeye kadir olamazsınız cevabını vermiş imiş.

Bu hikâye de herkes kendinden büyüğünün yardımına muhtaç olduğunu bildiriyor.

Mesela bir çocuk valide ve pederinin kendisine ettiği lütuf ve nevazişi ve her vecihle gösterdiği suhuleti hiçbir şey addetmeyip de her neye malik olduysa cümlesi kendisinin kedd-i yemîni olduğuna zahib olmamalıdır.

Zira değil yalnız çocuklar belki bütün âlem-i ali merâtibin kendinden yukarısına muhtaçtır.

Bunun için her çocuk valide ve pederine elinden geldiği kadar hürmet ve riayet ve her vecihle mürebbisi olduğunu bilerek daima sözlerinden dışarı çıkmamaya say ve gayret etmeli ve peder ve validenin acı sözlerinde de kızmamalıdır.

Zira çocuklara velileri tarafından söylenip de ağır gelen sözlerin her birine kendilerinin istifade ve terbiyesi içindir. Bunu da iyi bilmeli ki hiçbir peder ve valide evladının fena olduğunu istemez. Ve daima terbiye için ellerinden geleni diriğ etmez.

Selanik Sıbyan Mektebi sınıf-1 evvel şakirdanından Ali Rıza imzasıyla bir mektup aldık.

Ali Rıza namındaki şu efendinin derece-i zekâsını mektubunun yazısıyla şive-i ifadesi tayin ediyor.

Bu mektep Selanik'te usul-1 cedide üzere bir sıbyan mektebi olduğunu ve seksen dokuz senesi ramazan-1 şerifi ibtidasında vali-i vilayet devletli Ömer Fevzi

Paşa hazretleri zamanında teşkil buyurulduğunu beyanından sonra bedayet teşkilinde yirmi otuz talebeden ibaret olduğu hâlde hocaları bulunan – Şemsi Halil Derviş – efendilerin say ve gayreti sayesinde bugün yüz yetmiş kadar etfalın vücudundan bahs ediyor.

Bu efendi mektebin hinkeşatında devama başladığı cihetle şimdi okuduğu dersler – Kur’ân-ı azîmü’l şân. avamil-i gülistan. coğrafya. hesap. tarih. din. ibaret imiş.

Bu Ali Rıza Efendi buraya kadar güzel güzel yazdıktan sonra bizden bir şey soruyor da! “Şuraya kadar yazdığım mektuptan muradım gazeteci olduğunuz cihetle Selanik’te bu intizamda mevcut olan mektep gibi velayat-i sairede dahi olup olmadığını sizden öğrenmek içindir. Çünkü Selanik gibi bir vilayette bundan başka mektebimiz yoktur” diyor.

Sıbyan Mektebinde bulunan bir çocuğu kaç yaşında tahmin edersiniz?

On yaşından ziyade olamaz ya?

On yaşında bulunan bir çocuk hem okur hem yazar. ve hem de fazıla olarak her çocuğun kendi gibi okuyup yazması için vilayat-i sairede dahi kendi mektebi gibi bir mektebin olup (3a) olmadığını soracak kadar fatin olursa buna kim memnun olmaz.?

Meğer okuyup yazması olmayanlar. hemen Cenabıhak bu gibi etfal-i müslimini günden güne tahsil-i ilim ve marifette sayılarını mezdad. ve ömürlerine bereket ihsan eylesin. Amin.

---

(9) Numaralı Etfal’deki Suallerin Cevapları

(Cevap 36) Yüz kırk yedi bin yedi yüz kırk beş kuruş bu kuruş da elli dört kesir kadar almak lazım gelir. İmza

Beşiktaş’ta Abbas Ağa Mahallesiinde Sıbyan Mektebi

şakirdanından Mahmut ve Ahmet ve Hasan Efendiler

(Cevap 37) Yedi kuruş almak lazım gelir.

(Cevap 38) Rayiç faizi altı kuruş on altı para eder.

Galata Rüştüyesi şakirdanından Nuri

Muhliseddin ve Tahsin Efendiler

(Cevap 39) Kırk beş gün elli beş saat kadar çalışmak iktiza eder.

Mektep-i Mülkiye-i
İdadiye şakirdanından
Şehabettin

SUAL

40

(4896) kantar kömür sarf ederek (1500) kantar bakır istihsal eden bir fabrikanın hasılat-ı senevisi (2755) kantar bakıra baliğ olsa sarf ettiği kömürün miktarı ne olur.

SUAL

41

Yirmi beş nefer amelenin 15 günde vücuda getirebildiği bir işi on yedi nefer ameale kaç günde ikmal edebilir.

SUAL

42

Tamamen cezir-i mikâbî elsine-i miyan adadda baki kalan adet-i cezrin ne miktarı olabilir.

SUAL**43**

Bir hâsıl darbın cezir-i merbaı neye müsavidir.

SUAL**44**

Birinci haddi 4 ve hadd-i ahiri 11 adetlerinden ibaret olan bir silsile-i adet-i mütezayidede 4 ile 11 arasına 9 had ilave etmek için lazım gelen fazl-ı müşteriki istihraç matluptur.

Tahsin

İLAN

Efendiler Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farsice Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz.

Gazetemizi alacak çocuklara kolaylık olmak için Sultan Beyazıt'ta kâğıtçı Hacı Lütfi Efendi'nin dükkânı merkez ittihazıyla fiyatı olan on paraya satılmak ve her aranılan numara bulunmak üzere her hafta çıkan gazeteden oraya göndermekteyiz. Mumaileyhin dükkânında her vakit için size lazım "Laz Ömer" kâğıdı da vardır tanesi de elli parayadır isteyenler oraya müracaat etsinler.

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

Numara 11 Cuma 20 Haziran 1291 28 Cemaziyelevvel 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 2 numaradadır

Bir seneliği yirmi kuruştur
Altı aylığı on iki kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

İFADE-İ MAHSUSA

Efendiler!

İki buçuk aydan beri size mahsus çıkarmakta olduğumuz gazeteye tarafınızdan görülen rağbet hakikaten bizi teşekkürle borçlu etti. Şimdiye kadar tab ve neşredilen gazetemizde tertip-i sehvi ve ifade yanlışlığı gibi bazı nevakıs görülmekte

olduğunu pek âlâ bilir isek de bu da her şeyin bedayetinde vuku-ı zaruri olan nevakıstan ileri geldiğini siz de teslim edersiniz zannederiz.

Mamafih yine gösterdiğiniz hahişi bu babda yani ikmal-i nevakıs için bir derece say ve gayretimizi ileri getirmek ve daha bir muntazam surette çıkarılması için elden geleni diriğ etmemeye biz mecbur etti.

Fakat bunun için gazetenin şimdiki fiyatı üzerine on para daha zam eyledik. Bu zam olunan para ise derc edilecek resimlerle kâğıt masrafına sarf olunmak içindir.

Bu gazete şimdilik yine cuma günleri çıkacak ise de ileride inşallah salı günleri dahi neşretmek efkârındayız.

Yine tekrar ederiz ki gazetenin şimdiye kadar sizden gördüğü rağbete teşekkür etmekteyiz.

(*)

AHLAK-I HÜSNA

Güzel huylar demektir. Ne kadar iyilik varsa hepsi içindedir. (Ahlak-ı zemime) dediğimiz vakit her türlü çirkin ve bed huyları murat eylediğimiz gibi işte dünyada her şeyden evvel bilinip öğrenilmesi lazım olan şey güzel huy kazanmaya gayrettir. Zira kötülük iyilik hep insanla beraber bir edilmiş şeylerdir. Gayret etmeli ki iyilik kötülüğe galip gelsin ve kötülük insanı pençesi altına almaya meydan bulmasın Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vessellem) sizler bütün insanlara – mal vererek lütuf ve inam etmeye kudret bulamazsınız hüsn-i hulk ve güler yüzü şirin söz ile muamele eyleyin buyurmuşlardır. Bir hakîm demiştir ki “Güzel huylu adam kendisini yabancı yanında akrabadan ve çirkin huylu adam kendisini akrabası yanında yabancından saydırır”

Abbasi Devleti'nin yedinci padişahı olan Memûn halifenin huzuruna bir gün ulemadan Mehmet bin İbad girmiş idi. Meğer başındaki sarığı bozulmuş imiş. Memûn tevazu (alçakgönüllülük) ederek sarığı kendi eliyle tazeler. Yanında duran cariyeye bu hali görünce nasılsa güler. Memûn cariyeden gülüşünün sebebini sorar. Cariye cevap vermeden müşar ile Mehmet bin İbad gayet zeki ve fatin bir zat

olduğundan “Efendim benim gibi çirkin yüzlü bir adamın sarığını senin gibi güzel bir padişahın kendi eliyle zahmet edip de sarısına taaccübünden güldü” der. Bunun üzerine Memûn cariyesine hitap ederek “Bu sarığın altında o kadar büyüklük o derecede şeref gizlenmiştir ki senin aklın ihatadan aciz ve benim büyüklüğüm onun yanında hükümsüzdür” demiş ve hem kadirşinaslığını hem de hüsn-i hulkını göstermiştir.

Bir Arap şairi demiştir ki – Bir insanın siması ne kadar güzel ne kadar göz alıcı olursan olsun eğer ahlakı güzel olmazsa hiç faydası yoktur. Bu cihetle sen bir adamın güzel huylu olduğuna yüzünün güzel oluşunu delil sanma zira her saykal vurulmuş yani cilalı demir seyf-i iman (yemin kılıcı) değildir. Hüsn-i hulk sahibi bir zat yazın gayet sıcak bir günde mahalle aralarında giderken üzerine kazara sıcakça bir mangal kül dökmüşler. Yanında bulunanlar dikkatsizlikle külü dökenlere hiddet ederek layıksız sözler söylemeye ağız açtıklarını görünce “Azizlerim üzerine ateş dökülemeye müstehak olan kimseler kül döküldüğü vakit gazap ve hiddet eylemek layık değildir.” demiştir.

(*)

(2a)

(SIRRI SAKLAMAK EN GÜZEL BİR HUVDUR)

Sırrı ketum etmek insanın soyu pak ve ahlâkı güzel olmasına delalet eder. İçine doldurulan suyu tutmayıp sızan kâse ve testide hayır olmadığı gibi sırrı hıfz etmeyen insanda dahi hayır yoktur.

Hazret-i Ömer buyurmuştur ki “İnsan sırrını bir kimseye faş edip de o dahi başkasına faş eylese tekdir edip gücetek ahmaklıktır. Zira senin kalbin sırrını saklayacak kadar dar ve tahammülsüz olunca başkasının kalbi iki kat dar olmak lazım denilir maksut olan hikmet (Sana sır olan başkasına sır olmaz elbette faş eder) demektir.

İnsan sırrını en ziyade dostuna ifşa eylemekten hazer etmelidir. Zira bir gün olup da düşman olabilmenin ihtimalini hatıra getirmelidir. Sırrının birine söyleyip de sonra aman bu sırrı kimseye söyleme diye ketumunu rica eden adamdan ahmak kimse yoktur çünkü kendi kalbine hükmü geçmeyen adamın başkasının kalbine söz geçirmeye çabalaması bed layıktır.

Bir kimse dostuna sırrını ifade ve emanet ettikten sonra – Birader muradımı anladınız mı diye sorunca refiki – Hayır anlayamadım- demiş ve tekrar – Ezberlemediniz mi? denince . Unuttum. cevabını vermiştir.

Bu kıssadan alınacak hisse kalpten dost olan adam dostunun emanet eylediği sırra bu muamelede bulunmaktır.

İmam-ı Ali buyurmuştur ki (Sırrın senin esirindir tefevvüh ve ifşa ettiğin vakit sen sırrına esir olursun)

MAKSUT OLAN HİKMET

Sırrın senin hâkimiyetin altında olduğu zaman rahat ederken hıfz etmeyip de başkasına söylediğin vakit acaba ifşa ettiğim adam benim gibi boşboğaz olup da o da başka kimselere söyledi mi ve düşmanlarımın kulağına gitti mi diye rahatsız yani sırrın sana esir iken sen sırrına esir olmuş olursun. Adil ve hikmette Hazret-i Ömer'e sâni olan Ömer bin Abdülaziz ki Mülûk-ı Emevidendir. (Kalpler sırların sundukları ağızlar ve dudaklar ol sundukların kilidi ve diller anahtarıdır bu hâlde her bir insan sırrının anahtarını hıfz etmeli yani dilini tutup esrar-ı cevherlerini telef ve zayi etmemelidir) buyurmuşlardır.

YALANIN AYBI KISADIR.

İhtiyar bir Hristiyan karısının evine bir gün bir papaz gelmiş öte beri konuştuğundan sonra nasıl İncil-i Şerif okumuyor musun diye sormuş. Kocakarı Hiç okumaz mıyım? Her sabah on yaprak yer okurum demiş. Papaz – Öyle ise bu sabah okuduğun yeri göreyim deyince kocakarı kalkar üzeri toz toprak tutmuş olan İncil'i raftan indirir papazın önünde açar. Meğer kocakarının bir vakit bir gözlüğü

kaybolmuş aramadık yer bırakmamış imiş. İncili açıp da gözlük içinden çıkınca – Oh ne kadar memnun oldum! Beş aydır şu gözlüğü arardım demiş....

İşte yalan daima sahibini böyle pek çabuk rezil eder. Hani ya kocakarı daha sabahleyin İncil okuduğunu söylemiş idi her sabah İncil okuyan beş aydır kaybolan gözlüğünü bulamaz mı?

(*)

BİLMECE

Çocuklar! Hepiniz bilirsiniz ki size küçük iken büyük valideleriniz dedeleriniz refikleriniz bilmece söylerdi. Bunları ne için söylerlerdi acaba onu da bilir misiniz belki içinizde bilmeyen varsa biz söyleyelim.

Bilmece bir şey üstü örtülü söylemeye derler yani asıl meramı örtetek anlatmaktır buna Arapça (lügaz) (muamma) ve Fariside (cüstan= derler bilmeden murat ise zihni açmaktır çünkü (bir küçücük fıçıcık içindedir turşucuk) diye size bir bilmece söylendiği vakit onu aramaya başlarsınız zihninize küçüğe benzer bir şey gelir onu küçülte küçülte bir meşrebe kıtasına indirirsiniz o zaman yenir mi yenmez mi canlı mı cansız mı diye söyleyenden sorarsınız bilir dediği gibi bilirsiniz ki meşrebe veyahut fevciye müşabe olan ufak bir kutu yenmez. Elbette bu bir meyve olacak dersiniz nihayet turşu hatırınıza gelir turşudan ekşiye intikal edersiniz limon olduğunu söylersiniz. Şimdi zihniniz böyle şeyleri düşünme düşünme açılmaz mı elbette açılır işte çocuklara bilmece söylemekten maksat budur.

Zannetmeyin bilmece yalnız çocuklara mahsustur. Büyüklerin de kendilerine göre bilmeceleri vardır hatta en meşhur şairler ve en büyük hakîmler bilmece tertip etmişlerdir. Bunun sebebi ise zihne açıklık vermek ve (leb) demeden (leblebi) demek istenildiğini birdenbire anlamaya istidâd kazanmak içindir.

İşte size büyüklerden birinin yine büyük adamlar için bundan iki bin sene evvel tertip etmiş olduğu bir bilmeceyi söyleyelim. Hem o kadar güç de değildir. Pek çoğunuz okur okumaz bulabilirsiniz. Şunu da söyleyelim ki bu bilmece eski Yunanlıların filozof yani akıl ve hakîm dedikleri adamlardan büyük bir zatındır işte o

akıl zat zamanında bir büyük hüner olmak üzere bu bilmeceyi meydana koymuş duya duya bir adam hal etmiş o da kendisi gibi bir hakîm imiş biz şüphe etmeyiz ki zamanımızdaki (2b) çocukların fetânet ve zekâsı eski Yunan hakîmlerinden iki bin kere ziyadedir.

(İŞTE BİLMECE)

“Benim on iki oğlum ve her oğlumun otuz kızı vardır ki güzellikte birbirlerine benzemezler bazılarının yüzü beyaz ve bazılarının pek siyahtır. Bu kızların cümlesi sağdırlar ve her gün telef olurlar”.

Hal ederseniz bize bildirin.

(*)

KALFA'DAN MABAT

{EZMİNEYE DAİR MALUMAT}

Ezmine zamanın cemidir. Zaman bir vaka-i azîmenin iki defa tekrarı arasına geçen müddete denir. Mesela güneşin doğması veyahut batması bizce bir vaka-i azîmedir.

Çünkü! Gündüz ortalık aydınlık iken güneşin batmasıyla karanlık olur ve keza ayın hilal şeklinde görünüp de tedrica büyüyerek bir hadd-i gayeye varması ve sonra geçilerek tekrar hilal olması yine bir vaka-i azîmedir.

İşte bu misillü vaka-i azîme beytindeki müddetlere zaman tabir olunup her birerleri muhtelif isimlerle yâd ve büyüklüklerine göre tefrik olunmuştur.

Bunlardan güneşin tulu'ıyla gündüzü tekml ve gurûb edip geceyi dahi ikmal ederek tekrar tulu' ı zamana kadar olan müddete (gün) denir ki tulu'ı ile gurûb arasına (gündüz) ve gurûb ile tulu'ı arasına da (gece) tabir olunur.

Gün tabir olunan müddet haylice uzun bir zamandan ibaret olduğu için cemiyet-i beşeriye kendi işlerini daha kolaylıkla tesviye etmek üzere günden küçük zamana muhtaç olduklarından bir günü müsavi yirmi dört dereceye taksim etmişler ve beherine (saat) tabir eylemişlerdir.

Fakat bir saat denilen zamanı gösterecek bir mikyasa dahi lüzum görüldüğünden saat denilen alanı icat eylemişlerdir ki onlarla zamanlarını bilirler.

Saatlerin tadadı iki vecihle olup birine (saat-i gurûbî) yahut (İslam saati) denir yine (saat-i zevâlî) yahut (Alafranga saat) denir.

Saat-i gurûbî – Şemsin gurûbu zamanında sıfırını işar edip bade bir iki üç.... ila yirmi dört olur ki ikinci grupta tamamen yirmi dördü ikmal eder.

Saat-i zevâlî – Öğle ezanı okunduğu vakit sıfırını irâ'e edip bade bir iki üç.... ila yirmi dört olur ki ertesi günün öğle ezanında tamamen yirmi dördü ikmal eder.

Burada söylediğimiz usul saatlerin taksim ve tarif fenni olup hâlbuki elimizde bulunan saatlerin mineleri on ikiye taksim olunmuş olduğundan şimdi de tarifi ona göre izah edelim ki o da saatin akrebi ve yelkovanı iki defa on iki üzerinde birleşmeleriyle bir günü ikmal etmiş olacakları tarifleriyle anlaşılır.

Şimdi insanlar saatten daha küçük zamanları dahi ölçmeye lüzum gördüklerinden bir saati altmışa taksim edip bir kısmına (dakika) tabir eylemişlerdir ki bununla da bir saatin altmışta birini dahi ölçebilirler. Ve her bir saat üzerinde bu dakikaları göstermek üzere taksimat olduğu gibi onları göstermek üzere yelkovan tahsis olunmuştur.

Bir dakikayı dahi altmışa taksim edip her birine (saniye) demişlerdir ki bu saniyeyi dahi bazı saatler üzerinde mevcut saniye ibreleri irâ'e eder.

İşte zamanlar aşağı doğru böylece geçirilmiş olduğu gibi günden daha büyük zamanlar dahi vardır. Ezcümle yedi güne bir (hafta) tabir olunduğu gibi dört haftaya dahi bir (ay) ve on iki aya da bir (sene) ve otuz seneye bir (devir) ve yüz seneye bir (asır) tabir olunur

Hafta denilen zaman yedi günden ibarettir ki ind'el-İslam hafta başı Cuma olup ondan itibaren. cuma. cumartesi. pazar. pazartesi. salı. çarşamba. perşembe. İsimleriyle ta'dâd olunur. Ay. aylar güneş veyahut ayın kürre-i arza nazaran hâsil ettikleri tebdilata göre iki nevdür ki birine yani kamere nazaran olanına (mâh-ı kamerî) ve diğerine (mâh-ı şemsî) denir ki mâh-ı kamerî ayın hilal şeklinden tekrar

hilal şekline girmesine kadar olan müddet olup ekseriya yirmi sekiz nihayet yirmi dokuz günden ziyade olamaz mâh-ı şemsi ise zîrde beyan olunacak (sene-i şemsiye) tarifinden anlaşılacağına göre otuz otuz bir gün kadar sürer.

Sene-sene dahi şems ve kamerin ibras ettikleri tebdilata göre (sene-i şemsiye) ve (sene-i kameriye) isimleriyle tefrik olunur ki sene-i şemsi ilkbaharda (nevrüz-ı sultan) denilen günden dokuz gün evvel başlayıp evvel bahar. yaz. güz. kış. diyerek sayıp müddetini ikmal eder ki havi olduğu on iki ay şu mart.nisan.mayıs.haziran.temmuz.ağustos eylül.teşrin-i evvel.teşrin-i sani.kanun-i evvel.kanun-i sani.şubat. isimleriyle ta'dâd olunup bunlardan mart nisan mayıs ayları evvelbaharı haziran ve temmuz ağustos ayları yaz ve eylül teşrin-i evvel ve teşrin-i sani ayları güz ve kanun-i evvel kanun-i sani şubat fasıllarından ibaret olup bunlara da (nusu'l-ı erba'a tabir) olunur. Sene-i kameriye dahi on iki aydan ibaret olup.muharrem.safer.rebi'ül evvel (3a) rebi'ül âhir.cemâzi'ül evvel.cemâzi'ül âhir.recep.şaban.ramazan.şevval.zilkade.zilhicce.isimleriyle tefrik ve ta'dâd olunur ki sinîn sene-i İslamiye ve adâd-ı diniye işbu aylar hesabıyla icra olduğundan bazı müretteb-i tafsilâne lüzum görülmüştür.

Muharrem ayı sene-i kameriyenin yılbaşı olup onuncu günü (yevm-i aşure) olmak üzere muteberdir.

Rebi'ül evvel ayının on ikinci günü (yevm-i mevlidü'l nebi) olduğundan o gün de cevâmi-i şerifede mevlid-i şerif kıraat olunmak lazım ve her İslam için yevm-i mezkûru her şeyden ziyade muazzez bilmek elzemdir.

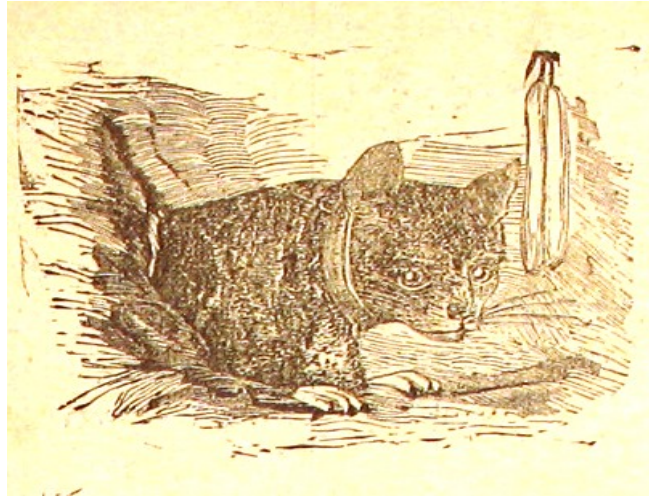
Recep şaban ramazan ayları şühûr-ı selase-i mübarekeden olup recep-i şerifin birinci Cuma gecesi (leyl-i regâib) itibar olunmuştur.

Yine recep-i şerifin yirmi yedinci gece dahi (leyl-i mübarek-i miraç) olduğundan o gece Cenabıhakk'a arz-ı münacat edilir.

Şaban-ı şerifin on beşinci gecesi dahi (leyl-i mübarek-i berat) olduğundan miraç misli münacat gecesidir ki o gece dahi cevâmi-i şerife kandillerle tezyin olunur.

Ramazan-ı şerifin her gecesi leyl-i mezkûre misli mübarek olup kitap-ı tefâsîrîn rivayetine göre ağleb-i ihtimal ramazanın yirmi yedinci gecesi Kuran-ı kerimin nazil olduğu gecedir ki ismine (leyl-i kadir) tabir olunur.

Şevvalin birinci ikinci üçüncü günleri (ıyd-ı fitre) ve zilhiccenin onuncu on birinci on ikinci on üçüncü günleri yani dört gün (kurban bayramı)dır ki bir evvelki günü (arife) olup o gün hüccâc Arafat'a çıkıp kurban keserler vesair Müslüman bayramın birinci günü o vazifeyi eda ederler.

{Tarifatı gelecek nüshada}

(*)

10 numaralı nüshamızdaki suallere cevap getiren olmadı. Onun için biz de bu nüshaya ne başka soru yazdık ve ne de cevaplarını.

Şimdiye kadar irad olunan esileye cevap verilip de bunların cevabı gelmediğini bu suallerin aklî olmayıp kötü olduğundan dolayı kaidesine vakıf olunmadığı için olmalıdır zannederiz.

Esilenin cevabını beklemedeyiz eğer bu hafta da cevapları gelmez ise gelecek hafta tarafımızdan suallerin cevabı yazılacaktır.

Tahsin

İLAN

Efendiler Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farsça Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz.

(*)

Gazetemizi alacak çocuklara kolaylık olmak için Sultan Beyazıt'ta kâğıtçı Hacı Lütü Efendi'nin dükkânı merkez ittihazıyla aranılan numara bulunmak üzere her hafta çıkan gazeteden oraya göndermekteyiz.

Mumaileyhin dükkânında her vakit için size lazım olan "Laz Ömer" kâğıdı da vardır tanesi de elli parayadır isteyenler oraya müracaat etsinler.

(*)

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır.

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun birer tane edinmesi lazımdır

Numara 12 Cuma 27 Haziran 1291 6 Cemaziyelahir 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadır

Bir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

Efendiler.

(Kırkambar³) unvanıyla çıkan kötü ve adi bir mecmuada “Mektep arkadaşı
kardeş demektir” unvanıyla bir bent gördük ve size pek nâfi olduğundan aynen
nakleyledik güzelce mütalaa etmenizi arzu ederiz.

³ 1873 yılında çıkarılmaya başlanan sahibi Mehmed Cevdet, muharriri Ahmet Mithat olan bir dergidir.

(MEKTEP ARKADAŞI KARDEŞ DEMEKTİR)

Memalik-i saireye nispetle bizim memlekette mektepliler vakıa pek azdır. Zira bundan mahsusumuz da mektep namından bana dinimiz manaya göre “mektep” diyecek mektebimiz idadiyeleriyle beraber harbiye tıbbiye bahriye ve Mektep-i Sultani olup bunlar da mevcut şakirdanın cem’an yekunu ise üç bine pek de varmaz sair mekteplerimiz hep ibtidaiyeden ma’dûd oldukları cihetle şakirdanına “mektepli” demek bu bent-i mahsusumuzun hükmüne göre pek de münasip düşmez hâsılı bizde mektepler biraz azcadır. Ancak bu killet mekteplilik hakkında varid hatırımız olan mühimce bir muhakemeyi arz ve ispattan dahi bizi men edemez. Serlevhada “Mektep arkadaşı kardeş demektir” dedik. Bu lakırdıyı damdan düşer gibi söylemek pek kolay olduğuna göre hükmünde olan aslını ispat edebilmek o nisbette güç mü ad olunur.

Osmanlılar öteden beri derler ki: “Hoca hakkı ana baba hakkından daha büyüktür.” Bu söz bila-ıtiraz ve alfiyyülumum kabul olunmuş bir sözdür şimdi hoca hakkı ana baba hakkından daha büyük olduğuna göre bir hocanın (mektebin) lütf-i terbiyesiyle perverîş bulan şakirdanının yekdiğerinden olan hakları dahi kardeşlik hakkından ziyade olması muvaffak mantık bir nispet olamaz mı?

Ana baba ne demektir?

İnsanın vesile-i tevellüdü değil mi?

Fakat bakalım insan anasından babasından doğduğu hâlde bu âlemde yaşayabilecek mi? Yaşayabilecek olsa insanın fezail-i insaniye ve kemalet-i ademiyesini teşkil ve tekmil etmek lüzumu görülmez ve binaenaleyh mektepler tesisine lüzum ve mecburiyet hâsıl olmazdı.

Kardeş ne demektir?

İki kimsenin bir kan mahsulü olması değil mi? Hâlbuki fenn-i bahsü’l-hayat nokta-ı nazarından bakacak olur isek iki kardeş validelerinden aldıkları dem-i müşterek ile ila nihâye yaşayıp gidemez. Mektep ise bir ana babadır ki anasından babasından her ne kadar bi’l-tevlit ispat-ı vücut etmiş ise de henüz kemalet-i insaniye

ve fezail-i ademiye âleminde ispat-ı vücut etmemiş olan o adamı o âlemde dahi tevlit ederek meydana çıkarır.

Biz bu dünyada yalnız hayvan-ı natık olarak yaşayacak isek vakıa ebu bin hayvaniyemizden başka ana ve baba tanımamakta hak kazanabiliriz. Yok eğer dünya yüzünde insan-ı kâmil olarak yaşayacak isek o hâlde bizi fezail-i insaniye âleminde tevlit edenleri (yani mektep ve hocaları) muhterem ve mukaddes bir ana baba tanımakta tab'an mecbur ve mükellefiz.

Şimdi iki şakirt ki bir mektepten çıkacaklar veya çıkmışlardır. Yani iki cenin ki mader-i fazl u kemalin rahminde (tek tek doğan kardeşler gibi birer birer değil belki çift doğan kardeşler gibi tev'em olarak) terbiye olup şu aldıkları terbiye irfan ve kemalin asar-ı mükâfatını yalnız dünyada değil hatta ahirette dahi görmek için âlem-i ebediye kadar o terbiyeyi beraber götüreceklerdir. Bundan kuvvetli ihvet bundan mukaddes kardeşlik mi olur?

Evet bütün (babalık oğulluk) ve ihvet-i tabi'iyeyi haşa istihfaf anlaşılmasın. Fakat biraz daha düşünecek olsak mektep kardeşliğinin akva olduğunu nazarımızda ispat edecek daha başka bir şey buluruz ki sahihen şayan-ı ehemmiyettir. Mesela ben kardeşime niçin kardeş diyorum. Bir rahimden çıktığımız bir kucakta bir memenin mahsul-giran kıymetinden beslendiğimiz için değil mi? Hâlbuki düşünecek olsa (2a) ne o âlem-i rahm-i derhatır edebilirim ne aguş-ı rızası. Bu uhuvvet-i âlemde en akdes bir şey olduğu için ona görmeden iman ederim lakin mektep kardeşlerimle beraber geçirdiğim âlemi unutmak şöyle dursun âlem-i insaniyette nazar-ı dikkatime her ne isabet ederse ona dair almış bulunduğum fikir ve malumat derhal hatırıma mektebi ve mekteple beraber hocalarımı ve arkadaşlarımı ihtar eder.

Nihayet muvazene olarak şunu da dermiyan edelim ki:

Bir hakîmin fikir-i selimi vecihle insanın suret-i zahire-i müteşekkilesine "insan" denmez. Zira o sureti teşkil eden azanın bazısına "el" bazısına "ayak" "et" "kemik" derler. İnsanın insan olması fezail ve kemalet-i insaniyesinden ibaret olmasına ve bu insanlık ise mektepten alınmasına mebni ikisi bir mektepten yetişen ve çıkan şakirtler insaniyette bile müşterek olurlar hâlbuki iki öz kardeşin birisi

mektebe girip oradan çıksa ve diğeri girmese onların beytlerinde kemalet-i insaniyece bir rabıta olamamaya mukabil iki mekteplinin rabıta-ı ihveti ile gayrin nihaye baki kalır.

Bu bent-i mahsusı yalnız mekteplilere okutmak için yazmayız. Beyitlerinde olan ihveti yalnız onlar tanımışlar ve yekdiğeri kardeş nazarıyla bakmakta bulunmuşlardır.

Bunu en ziyade âlemin ve memleketimizin ahval-i umumiyesini nazar- ı hikmetten geçirmekte bulunan erbab-ı mütalaa için yazıyoruz. Muradımız ise herkesin evladını âlem-i insaniyetle yekvücut etmek için mektebe vermesini tavsiyeden maada daha başka bir şeydir. Memleketimiz gibi birkaç millet beytinde müşterek olan memleket-i kemal terakkubat müddetini efkâr-ı kavmiyyetin icabat-ı zaruriyesinden kat'-ı nazar kavmiyetleri muhalif olan akvamın bir nokta-i siyasi üzerinde içtimalarına mütevakkıf değil midir? Bunun için mektepten büyük ne vasıta bulunabilir?

Mektep ki cümlesinin fikri bir nokta üzerinde müctemi şakirt çıkaramaz belki cümlesi bir rahmin mahsulü kardeşler gibi kardeşler çıkarın öyle kardeşler ki bize halef olacaklar ve ileride memleketimizin saadetine onlar hizmet edeceklerdir. El sine-i nas'ta “vatan kardeşi” “hemşeri” “vatandaş” falan gibi birtakım tabirler gezmektedir.

Bunlar matlup olan yekvücutluğu hâsıl edebilir mi zannedersiniz? Bunların hükmü şöyle dursun hatta lafzlarında olan manaları anlamak dahi mektep görmeye tevakkuf eder.

Mesuttur o millet ki şakirdanını kabre kadar beraber götürecek efkâr-ı insaniye ve medeniyeyi telkin edecek mekteplere milel-i saireden ziyade maliktir! Bahtiyardır o halk ki hürriyetlerine saadetlerine sahip olmak üzere kendilerine halef olacak çocukları umumi bir mektepte terbiye ederler!

Zeval mi görür o millet ki efradı kâffeden bir rahimden doğmuş kardeş değilseler de hep bir mader-i urefadan doğmuş öz biraderdirler? Sarsılır mı o bina ki ecna-ı müterekkibi bir daha azalmamak üzere yekdiğeriyle kaynaşmıştır?

Dua edelim ki evlad-ı vatanı bir tarz-ı terbiyeden büyütüp çıkaracak mekteplerimiz çoğalsın. Temenni edelim ki mevcut olan mekteplerimizin şakirdanı dahi mektep kardeşliğinin icabatından ayrılmak üzere yetişmekte devam etsin.

(*)

Çocukların zaman-ı tahsili beş altı yaşlarından nihayet on beş yaşına kadardır.

Bu müddet zarfında mektebe gitmeyip de vaktini zayi edenler sonra pişman olurlar.

Sade mektebe gitmeyenler değil gidip de dersine çalışmayanlar da böyledir. Çünkü tahsil yalnız mektebe gitmekle olmayıp hem mektebe gitmek ve hem de dersine çalışmak iledir. Şimdi bir kere yalnız mektebe devamı yolunda olup da dersine çalışmayan bir çocukla hem mektebe devam edip hem de çalışkan bir çocuğun hocasından görecekları riayeti göz önüne alalım! Mektebe her güne müdavim fakat arkadaşlarıyla görüşmek ve ötekine berikine sataşmakla azad vaktini gözetken çocuğun yalnız hocası yanında değil umum-ı mektep arkadaşlarının yanında da itibarı olamaz. Pek az bir kabahati görülse kabahatinin bir iki misli cezasını görür. Arkadaşlarının yanında sözüne itibar olunmaz. Hoca ve kalfadan her zaman takdir işitir. Nihayet her gün mektepte bulunduğu müddet rahat ve huzuru kalmaz.

Gelelim çalışkan çocuğa! Hocasını riayet eder. Arkadaşları yanında sözü makbul olur. Bir kabahati vuku bulsa kazaya haml olunarak yalnız bir daha etmemesi için hocası tarafından nasihatle geçiştirilir. Şimdi bunun hangisi ala? Elbette mektebe devam ile beraber dersine çalışanlar.

Ya hiç mektebe gitmeyenler? Artık onlardan bahs caiz değil. Çünkü mektebe gitmeyen çocuklar yalnız çocukluk zamanlarında değil ölüncüye kadar herkes yanında muhakkardır.

Mektebe devam etmeyen çocuklar da iki türüdür. Biri peder ve validelerinin kıymetlisi ve bir tanesi olduğu için istediklerini yapmakta bir derece serbest tutulanlardır ki pederinin şefkatini celb için “Hoca efendi beni dövüyor. Kalfa her gün azarlıyor. Veya bugün hastayım” gibi sözlerle mektebe gitmeyip boş boşuna

oturanlar. Ve diğeri ise peder ve maderini mektebe gidiyorum diyerek aldatıp evden çıktıktan sonra azad vakti gelinceye kadar ötede beride oyun oynayanlardır.

Bunların her ikisine de acımamak mümkün değilse de birincisine pek ziyade acımak lazımdır.

Zira valideynini aldatıp da sokaklarda oynamakla **(2b)** vakit geçirenler komşuları. akrabaları. hocaları. kalfaları tarafından elbette bir gün görüleceği ve valideynine haber verileceği cihetle mektebe devam etmek yolu bulunabilir! Ya ana ve babasının bir tanesi olup da velilerinin rızasıyla mektebe gitmeyenlere ne yapmalı?

İşte yukarıda dediğimiz gibi en ziyade acınacak bu çocuklardır.

Bakın size bir hikâye söyleyeyim.

Vaktiyle gayet zengin bir adamın bir tane erkek çocuğu varmış bu çocuk babasının anasının bir tanesi olduğu cihetle her ne isterse dakikasında yaparlar ve hiçbir sözü geri kalmaz imiş.

Bu zengin adamın konağının yanında da bir dul kadının evi olup bu kadının da bir erkek çocuğu var imiş ki! Gayet fakir olduğu cihetle evladının infak ve iksasında aciz olduğundan ara sıra yanı başında bulunan o zengin adamın konağından yemek ve ekmek gibi şeyler gönderirlermiş.

Fakat bu kadın her şeyden ziyade evladının okumasına dikkat ettiği ve günde bir iki kere mektebe gidip hocasına çocuğunun güzel okutturulması için fevkalade rica edermiş. Zengin dediğimiz adam ise çocuğunu her gün atlar arabalarla gezdirir ve mektebe göndermek hatırına bile gelmez imiş ahabından olup da efendi mahdum beyi niçin mektebe göndermiyorsunuz –diyenlere- Çünkü efendim bir tanedir. Onun için sıkılmasına pek razı değilim de serbest bıraktığımın sebebi budur. Hem efendim eğer adam olursa benden kalan onu idare eder de artar. Okuyup da ne yapacak. İşte okuyanları görüyoruz ya! – Şöyle mukabele edermiş. Nihayet bu zengin adam vefat eder evladına pek çok miras kalır pederinin hayatında yani on sekiz yirmi yaşına kadar naz ve niyaz ile büyümüş bir çocuk bütün bütün sefahete dalıp çok geçmeden

paraları pederinden sonra emlak namıyla dahi bir şey kalmaz. Gelelim öteki fakir çocuğa mahalle mektebinde Kur'an-ı azîmü'l-şan'ı birkaç kere hatm ettikten sonra rüştiyelerden birine gider. Orada da akranına faik gelecek surette çalışıp bir kaleme çıkar. Kalemde de say sayesinde az zamanda pertev olur. Nihayet pek büyük bir adam olup büyük konak ve at araba sahibi olur. Diğer naz ve naim ile yaşayan çocuk ise okumak bilmediği cihetle en sonra bu zatın yanında mahiye yüz elli kuruşla uşaklığa girer. Şimdi bu hikâyeyi okuduğunuz gibi mektebe devam edenle etmeyenin akıbetini ne olacağı elbette anlamışsınızdır.

Artık bu iki cihetin hangisi işinize gelirse o tarafı iltizam ediniz.

(*)

(İLM-İ HAYVANAT)

(KEDİ)

Bundan evvelki nüshamızda resmini derç etmiş olduğumuz kedi hakkında burada bazı malumat verelim.

Mezkûr kedi Avrupa ormanlarında vahşet yani yabanilik halinde yaşar bir nev kedilerdendir isterseniz resmine bir daha dikkat ediniz hani ya nevilerinin bir yolu siyah bir yolu ondan daha açıkça gibi görünür ya. Fakat o açıkça gibi görünen tüyler beyaz değil sincabî yani devetüyü rengindedir. Bunlar adeta her memlekette ve hatta bizim evlerde bulunan kedilerin cinsindedir. Bunların daha birçok neveleri vardır. Pençeleri biraz içeri doğru kıvrılmış tırnaklarla silahlanmıştır ki yiyecekleri şeyleri buna takarak ağızlarına götürürler. Gözlerinin bigi elif şeklinde olarak geceleri gündüz nasıl görürler ise öyle görürler.

---

10 numaralı nüshamızdaki suallerin cevabı gelmediğini yazmıştık bu kere aldığımız cevaplar bir vecihtir esamileriyle tahrir olundu.

SUAL 40**CEVAP**

Sarf olunan kemurun miktarı sekiz bin dokuz doksan iki kantar yirmi altı kıyye olmak lazım gelir.

CEVAP VEREN EFENDİLERİN ESAMİSİ

Davud Paşa Rüştüyesi Mektebi üçüncü sınıf şakirdanından İsmail Hakkı. Beşiktaş'ta Abbas Ağa Mahallesi Sıbyan Mektebi şakirdanından Mahmut.Ahmet.Hasan.Hüseyin.Enderun-1 Hümayun Mektep-i Münîfi birinci sınıf şakirdanından Vahit. Galata Rüştüyesi sınıf-1 sani şakirdanından Mehmet Remzi. Galata Rüştüyesi sınıf-1 sani şakirdanından Musliheddin Efendilerdir.

SUAL 41**CEVAP**

Yirmi iki günde ikmal edebilirler.

CEVAP VEREN EFENDİLERİN ESAMİSİ

Galata Rüştüyesi sınıf-1 sani şakirdanından Musliheddin ve Mehmet Remzi. Enderun-1 Hümayun Mektep-i Münîfi birinci sınıf şakirdanından Vahit Efendilerdir.

---

42. 43. 44.cü suallerin cevabı hala gelmediği cihetle işte onları da gazete hall ediyor.

CEVAP**42**

Cezir-i merbaanın üç misli ile cezirin üç mislini tecavüz edemez.

CEVAP**43**

Mazrûbların cezir-i merbaları hâsıl-ı zarurilerine müsavidir.

CEVAP

44

Yedi olmak lazım gelir.

(3a)

(Yanar dağı resmidir)

11 NUMARALI NÜSHAMIZDAKİ BİLMECE

On iki oğul aylardır. Her oğlun otuzar kızı günlerdir. Bazılarının yüzü beyaz ve bazılarının siyah dediğiniz gündüz gecelerdir. Bu kızların cümlesi sağdırlar. ve her gün telef olurlar. dediğiniz gecenin gelmesiyle gitmesi. ve güneşin tulu'uyla gecenin zifir olmasıdır.

CEVAP VEREN EFENDİLERİN ESAMİSİ

Fatih Rüştîye Mektebi sınıf-ı evvel şakirdanından İbrahim Ethem. Üsküdar Paşakapısı Rüştîyesi şakirdanından Mehmet Ali. Darülmaarif sınıf-ı sani şakirdanından Osman Rasim ve Ömer Mithat Mektep-i mezkûr sınıf-ı saniden Mahmut ve Atabeyzade Mehmet ve Hakkı Efendiler. Yusuf Paşa Mektep-i İnas talebelerinden Seher Hanım dahi mezkûr bilmeceyi hall etmişlerdir.

SUAL

45

Bir müstetilin bir zayı (36) ve diğer zayı (13) zirâ olsa mecmua zılâi takdir zirâi tûlda olur.

SUAL

46

Mesaha-i sathîyyesi (300) zirâi müsavi olan bir müstetilin bir zılı (12) zirâ olsa diğeri ne kadar olmak lazım gelir.

SUAL

47

Bir tabakasından on altı sahife hâsıl olan bir cins kâğıttan beş yüz on iki sahifeli bir kitap bastırmak için kaç tabaka kâğıt almak lazımdır.

SUAL

48

Hangi adettir ki eşit sedesine hâsıl darbı yetmiş iki adedine müsavi olsun.

SUAL**49**

Hangi adettir ki kendisinden beş adedi tarh olunup hâsıl tarh ile yine kendisi darp olunursa hâsıl darp beş yüz adedine müsavi olsun.

SUAL**50**

Kürre-i arz üzerinde hangi mahal vardır ki her ne tarafa teveccu olunsa kibleye teveccu olunmuş olsun “işbu sual coğrafya ve müdahil küre ile ilmihâl görmüş efendilerden matlubdur”

Tahsin

İLAN

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan “İlmihâl” kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır.

Numara 13 Cuma 4 Temmuz 1291 13 Cemaziyelahir 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadır

Bir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

KALFA'DAN MABAT

{YAŞAMAK}

Yaşamak birçok vasitalara muhtaç ise de başlıca iki şey ile olur. Onlardan birisi mutlaka olması lazım gelen yani vücut-ı şart olan ve diğeri dahi olduğu surette pek çok faydası görülendir.

Mutlaka olması lazım gelen şeyler dahi esasen üç şeyden ibarettir ki birincisi (yiyecek) ikincisi (esvap) üçüncüsü (mesken) yani ev demek olup bu üç şeyden birisi olmasa insan yaşayamayıp ölür bunların vücudu yaşamaklığın başlıca esbabındandır.

İşte bu üç şeyin lüzum-ı mertebede tafsilatı ve iyi kötüsünü herkesin bilmesi lazım olduğundan biz de burada onlara dair icap eden tafsilatı yazmaya münasip gördük.

Yaşamak için faydalı olan şeyler dahi - hıfz-ı sıhhat- denilen âlemin ahkâmını icraya say ve gayret etmekten ibarettir ki kısacacık aranırsa vücudunu soğuktan terli terli su içmekten. şunu bunu yemekten aklına gelen bir vakitte tok karnına taam etmekten. murdar sokaklarda oyunla vakit geçirmekten. velhâsıl hıfz-ı sıhhat kitaplarda yazılı olup icrası tenbih olunanları .....olunan şeylerden sakınmak ve vücuda faydası olanları ki taam uyku uyumak. Kış günleri sıcak yerlerde oturup soğuktan muhafaza olunmak. Temiz urba giymek gibi şeylerden ibarettir.

Bu hususat her insan için lazım olduğundan herkes birer hıfz-ı sıhhat kitabı edinip mütalaa etmek ve ahkâmını icra eylemek lazım olduğundan çocuklar dahi kendilerinin anlayabilecekleri bir yolda yazılmış olan merhum Mustafa Hami Paşa'nın asarından olan hıfz-ı sıhhat-ı sagir kitabını alıp okumak ehem ve elzemdir.

{YİYECEK}

Yiyecek denilen şeyler dahi yemek ve içmek faalleriyle ikiye yani yenilen ve içilen şeylere taksim olunmuştur ki burada bunların dahi mücmelen tarif ve tavsifine lüzum göründü.

Yenilen şeyler başlıca üç türlü olup onlardan birisi ekmek nevinden olan gıda-ı mutlaka ikincisi katık ki diğer etime-i mahsusa üçüncüsü meyvedir ki işbu meyveden başka taamanın kâffesi kemaliyle pişmiş ve yemeklerin içindeki sebze ve et ve yağ ve ot vesaire nisbet-i mahsusaları üzere olmalı etime piştikten sonra yaz günleri on beş ve kış günleri otuz saatten evvel yenmeli ve kalaylı kaplarda sunulup bakır çalınmamasına dikkat olunmalıdır

Çünkü bakır çalmak demek adeta yemeğin içine bakırdan hâsıl olur bir nev zehri katmak demek olduğundan o zehri bilahare insan yerse helakine sebep olur.

İleride ilm-i kimya okuyacağınız zamanlarda malumunuz olur ki bakırda bir nev zehir vardır sıcak su ile bir araya gelir ve pek ziyade hararet alırsa ol vakit onun zehrinden bir miktarı suya geçer ondan da yemeye sirayet eder onu yiyen insan da zehirlenir işte bu sebeple bakır kapları kalay ile setr ederler ki kalay zail oluncaya kadar zehir dahi mahfuz kalır hulasa bakır kapları daima kalaylamak lazımdır.

Ekmek nevinden olup hamur işiyle yapılan ağdiye-i mutlakanın kemaliyle pişkin olmasına dikkat olunmalıdır çünkü bunlar iyice pişmezse hamur halinde kalır o vakit de midede birçok zamanlar erimeyip hazm olunamaz ve binaenaleyh insanı hasta eder onun için kemal derece pişmiş olmasına dikkat olunmalıdır.

Meyve ise kuru ve yaş meyvelerden ibaret olup onların da haline göre bazı mertebe eklerinde dikkat lazım olduğundan onlara dair daha birtakım izahata lüzum vardır.

Yaş meyveler elma armut üzüm kiraz ve hakeza bunlar gibi şeyler olup pek ziyade yemek mazarratı mucib olduğunu pek çok.....(2a) miktardan dahi yıkamaya ve kabuğu soyulmaya salahiyeti olanları yıkayıp kabuklarını soymalıdır ve bu yaş meyvelerden en ziyade dikkat olunacak şey pek ziyade olmuş adeta çürüme derecesine gelmiş olanlar ile ham olanları yememek lazımdır.

Kuru meyveler açık mahallerde buldukları hâlde üzerlerinden fare vesair pis böcekler geçeceğinden yedikleri hâlde ağzı ve dili kabartacağı ve daha başka türlü iç illetlerine uğratacağı cihetle kuru meyveler bu misli hayvanatın giremeyecekleri kapalı mahallerde saklanmalıdır. İşte gerek bunlar ve gerek ötekiler daima itidal üzere binilip çoğundan mücanebet olunmalıdır

(*)

(HİKÂYE)

Tüccardan zengin bir kimse (inam ve ihsan edince adamlarla ülfet ve kötü adamlar ile uğraşmamaya dikkat ile münam ve muhsin bir zat sana ne der ise desin

ona güvenme) diye oğluna nasihat eder ve bir müddet sonra bu adam vefat eyler çocuk görüştüğü adamların içinde babasının dediği saft-ı cami birini intikap edip daima onunla ihtilat eder lakin biraz vakit sonra hasbelkader tacirzadeden felek yüz çevirmiş olduğundan her nesi var ise telef olup akvat-ı yevmiye tedarikinde bile müşkülata uğrar ve bir gün istitaf için iyi görüştüğü bir zatın hanesine gider uşaklar tacirzadenin geldiğini efendilerine ifade ettiklerinde bu zat çocuğun ne heyet ve kıyafette olduğunu sorup üstü başı fena bir hâlde olduğunu anlayınca nezdine kabul etmez uşaklar efendi konakta yoktur cevabıyla biçareyi savarlar çocuk karındaş gibi görüştüğü bir zatın duçar fakir olmasından naşı kendisini kabul etmediğine kırılıp melül ve mahzun döner hanesine kemal-i ye's ile otururken birkaç kişi gelip kendileri Hindistan tüccarından olduklarını ve ara sıra satılmak üzere pederine cevahir ve inci getirip parasına mühlet verdiklerini çocuğa beyan ile beraber getirmiş oldukları cevahir ve inciye tekmil teslim edip satıldıkta parasını gelip almak üzere bırakıp giderler.

Ertesi gün tacirzadenin hanesine bir hatun gelerek kendisi halifenin saray takımından olup halifenin kerimesi için ara sıra oradan cevahir ve inci aldıklarını ve yine lüzumu olduğundan baı mücevherat almak için geldiklerini söyler bunun üzerine çocuk sevinip bir gün evvel gelen adamların bıraktıkları cevahir ve inciye birkaç kat ziyadesiyle hatuna satar ve paraları alınca hemen bir köle ve at ve urba tedarik ederek kendisine bir güzel çeki düzen verdikten sonra üstü başı fena olduğu vakit gittiği hâlde kendisini kabul etmeyen zatın hanesine gider uşaklar bunun üzerinin temizliğini efendilerine ifade edince efendi çocuğu kapıdan karşılar çocuk kelama ağızla mukaddema üstüm başım fena olduğu hâlde geldiğimde taraf-ı devletinizden kabul olunmamış iken şu hal ile iltifat ve riayete mazhar oluşuma teessüf ettim bela-yı fakir ve ihtiyaca uğramış olan bir biçarenin zaten mamur olmayan kalbini bir kat daha yıkmaya çalışmak muvaffak-ı şan-ı insaniyet midir derken mün'am ve muhsin olan zat dört beyit okuyup bunda hanesine gelip cevahir ve inci bırakanların kendi tarafından gönderildiğini ve sonra bunları gelip satın alan zatın dahi validesi olduğunu ve evvelki haline nispetle sonraki kabalığını pek perişan işittiğinden şayet mahcup olur diye kendisini nezdine kabul etmediğini ifade eder.

Çocuk keyfiyete mütalaa olunca beyan-ı teşekkür ile kusurunun affını diler ve babasının verdiği nasihatın kıymetini anlar.

HİSSE

(Bu hikâyeden anlaşılır ki ikram ve ihsan pek büyük şeydir bir kimse birine inam ve ihsan edeceği vakit herkese ilan etmeyip ne verecek ise güzelce vermesi hayırlıdır alenen verirse alan adam görenlerden mahcup olur ve alenen verilen ihsan gizli verilen kadar makbule geçmez.

DİĞER

Bir gün bir tabip-i zarifin dükkânına bir adam gelip çoktan beri keyifsiz olduğunu ve yemeye iştahı olmadığını beyan ile midesinde olan zafiyata ilaç etmesini söyler hekim merkumun nabzını tutup bugün ne yediniz diye sual edince hasta bir şey yiyemedim der ise de hekimin vuku bulan ısrarı üzerine söylememeye çare bulamayıp canım sabahleyin kelleci dükkânının önünden geçerken henüz fırından çıkmış kellelerin kokusu hoşuma gitti altı kelle elsub yedim fakat dört farz et ve kelleler ile beraber dört kemik yedim bunu da iki farz et bade canım tatlı istedi sekiz kıyye badem helvası yedim onu da dört kıyye tut oradan geçtim biri gayet ala çavuş üzümü satıyordu yirmi kıyye üzüm alıp hora geçirdim sen on kıyye tahmin eyle ondan sonra karpuzcu dükkânının önünden geçerken kırk karpuz alıp yedim haydi sen yirmi say der. Hekim-i zarif midesinin bu zevklenişini iddia eden sahte hastanın bu sözünü işitince benim hesabımca altı sene ser-sâm illetine müptela olacaksın sen onu üç farz et bade dört sene mide fesadı çekeceksin sen iki sene tut ve sonra iki gözün kör olacak sen bir gözünü sağlam kıyas eyle ve sonra iki ayağın kırılacak sen kendini bir ayaklı (2b) zanneyle ve en sonra vefat ettiğinde üzerine iki yüz kürek toprak atacaklar sen yüz kürek tahmin et diye cevap verir.

HİSSE

Bu hikâye tuhaf kabilinden olarak yazılmış ise de çok yemek yiyenlere büyük bir nasihattir illetlerin çoğu mideden neş'et eder onun için abur cubur şeylerle mideyi doldurmamalı ve yemeği bile az yemelidir belki daima perhiz etmelidir sonra vücut elden gider hiçbir tabip çare bulamaz.

(*)

**İBRAHİM PAŞA İNAS MEKTEBİ TALEBELERİNDEN EMİNE PERVİNE
HANIMA CEVAP.**

Küçük hanım.

11 numaralı nüshamızdaki esileden birine gönderdiğiniz cevabın evrakı sehven zayi olduğundan gazeteye derç edilememiştir.

12 numaralı nüshamızdaki ellinci suale de cevap göndermişsiniz ama doğru hall edemediğinizden bu kere de gazeteye derç edilmemesine siz sebep oldunuz.

Varak-ı cevabınızda (Böyle gönderilen cevaplar gazeteye derç edilmez ise rağbetimiz zayi olacak) diye yazmışsınız biz bu gazeteyi zaten vatanımızın etfaline mahsusen çıkardığımızdan şimdi bu kadar sizden gördüğümüz rağbetin zail olmasını değil bilakis terakkisini arzu etmekteyiz.

Bu nüshamızdaki suallerin birine cevap göndermeye gayret ediniz de bir kere bizim zayi ettiğimiz ve ikincisinde sizin bulamadığınız kusurlar unutulup isminiz gazeteye derç olsun.

(*)

BİR ÇOCUK İMZASIYLA GELEN VARAKA

Efendi.

Bize mahsus olarak çıkarmakta olduğunuz Etfal'in on iki numaralı nüshasında (Çocukların zaman tahsili beş altı yaşlarından nihayet on beş yaşına kadardır.) unvanıyla bir nasihat yazmış ve bu sırada mektebe gitmek lüzumunu ve gitmeyenlerle gidenlerin ne netice hâsıl edeceğinden beyan ile beraber nihayet pederi zengin olduğu cihetle mektebe devam eden ve devamı sayesinde tahsil-i ilim eden bir fakir çocuğuna uşaklık ettiğini bildirmişsiniz bendenizin de pederim olmadığı ve validem ise gayet fakire bulunduğu cihetle gazeteyi pek çok okudum. Ve okudukça tahsil-i ilim için bin kat say ve gayretim arttı fakat (Pek çok okudum ve okudukça say ve gayretim arttı dediğimden sakın zengin evladı olup vakitlerini boş boşuna

geçirmekte olanların bilahare benim yanımda hizmetkârlık etmelerini istediğim zannolunmasın.

Yalnız zengin peder ve valideleri olup da vefatlarından sonra hiç olmazsa terk ettikleri akçe ile biraz zaman refah istirahat ile yaşayan çocukları düşündüm.

Bunlar fakir olup da hiç okuma yazma bilmeyenlerden daha bahtiyardırlar.

Çünkü biz yani peder ve validesi fakir olanlar okumaz yazmak isek ömrümüzün nihayetine kadar mezellele yaşayacağımızı bir kere düşündüm de gazetenizi onun için pek çok okudum ve okudukça tahsile arzum arttı.

Gazetenizin şimdiye kadar çıkan nüshalarını almakta idim. Fakat iki numaradan beri mektep arkadaşlarımın aldıkları gazeteyi okumaktayım. Zira fiyatı olan on paranın birden bire yirmi paraya terakkisi doğrusu bendenizce –sade bendenizce değil belki umumen benim gibi fakir olanlarca- biraz müşkül oldu. Bu babda size işte bir ihtar edeceğim. O da mekteplerimizde bulunan fakirler için şimdilik haftada bir kerecik çıkardığımız (Etfal) den birkaçar nüsha göndermenizdir ki bu da sizce pek müşkülâtı dâ'î değildir çünkü dediğiniz gibi zengin çocukları fakat okumuyor. Okumak isteyen fakir çocukları da alamadığı cihetle okumalarına siz mani oluyorsunuz. Sakın şu ihtarına gücenmeyiniz. Yine siz bilirsiniz.

Efendi oğlum.

İhtarınıza gücenmedikten sonra hatta mektubunuzu da aynen derç ettim.

Validenizin fakir olduğunu ve pederinizin vefat ettiğinden bahsetmişsiniz pederiniz vefat ettiyse kendisine Allah senin gibi hayrülhalef bırakmış ki daima pederinin rahmetle yâd edilmesine büyük bir sebeptir.

Validenizin fakir olduğu ise hiçbir şey değildir zira fakir ile beraber sabrından olanları Allah azîmülşan sever. Allah azîmülşanın sevdikleri de herkesten ziyade bahtiyar olduklarında hiç şüphe yoktur.

Hem siz zenginliği sakın para ile zannetmeyiniz asıl zenginlik ilim iledir.

Hani siz de yukarıda miras parası pek çok sürmez biter demiş idiniz ya. Fakat ilim ne kadar sarf edilse o nispette ziyadeleşir. Bunun için fakir olduğunuzdan falandan kendinize ye's gelmesin. Siz hemen tahsile çalışınız mekteplere birkaçar nüsha gazete gönderilmesini ben de münasip gördüm.

İnşallah gelecek nüshada buna dair hoca efendilere bir ihtar yazacağım ondan sonra da gerek İstanbul gerek Boğaziçi taraflarında bulunan mektep efendilerinin yirmi para vermeye muktedir olmayanlarına gazete göndereceğim heman Cenabıhak senin gibi umum-ı ebna-yı vatanına hizmet arzusunu murat edenleri eksik etmesin amin.

.

(3a)

SUAL 45

CEVAP

Doksan altı zirâ olmak lazım gelir.

CEVAP VERENLER

Darüşşafaka dördüncü sınıf şakirdanından İbrahim bin Osman Enderun-ı Hümayun Mektep-i Münîfi üçüncü sınıf şakirdanından Mehmet Lütfü Darüşşafaka dördüncü sınıf şakirdanından Mehmet Hilmi Efendilerdir.

SUAL 46

CEVAP

Yirmi beş olmak lazım gelir.

CEVAP VERENLER

Darüşşafaka sınıf-ı sani şakirdanından İbrahim bin Osman ve Mehmet Hilmi Beşiktaş'ta Abbas Ağa Mahallesi Sıbyan Mektebi şakirdanından Mahmut ve Ahmet

ve Hasan ve Hüseyin Beyazıt Rüştîye Mektebi sınıf-1 evvel şakirdanından Mehmet Saib Mektep-i Feyziye sınıf-1 sani şakirdanından Abdullah Refet Efendilerdir.

SUAL 47

CEVAP

Otuz iki olmak lazım gelir.

CEVAP VERENLER

Mektep-i Feyziye sınıf-1 sani şakirdanından Ali Rıza Mektep-i Sultani talebesinden Feridun Zeyrek Mektebi sınıf-1 sani şakirdanından Mustafa Tahsin Mektep-i Feyziye ikinci sınıf şakirdanından Abdullah Refet Darülmaarif sınıf-1 evvel şakirdanından Ahmet Rifat Beyazıt Rüştîyesi sınıf-1 evvel şakirdanından Mehmet Saib Darülmaarif üçüncü sınıf şakirdanından Ömer Mithat Fatih Rüştîyesi sınıf-1 evvel şakirdanından İbrahim Ethem Mektep-i Feyziye şakirdanından Mehmet Vehbi Darüşşafaka sınıf-1 rabia şakirdanından Mehmet Hilmi Enderun-1 Hümayun Mektep-i Münîfi sınıf-1 selas şakirdanından Mehmet Nazmi Efendilerdir.

CEVAP

48

Otuz iki olmak lazım gelir.

CEVAP VERENLER

Darüşşafaka dördüncü sınıf şakirdanından İbrahim bin Osman Fatih Rüştîyesi sınıf-1 evvel şakirdanından İbrahim Ethem Beyazıt Rüştîyesi sınıf-1 evvel şakirdanından Mehmet Saib Enderun-1 Hümayun Mektep-i Münîfi dördüncü sınıf şakirdanından Mehmet Asım Efendilerdir.

CEVAP

49

Yirmi beş adedi olmak iktiza eder.

CEVAP VERENLER

Mektep-i Feyziye sınıf-1 sani şakirdanından Ali Rıza Zeyrek Rüştiyesi ikinci sınıf şakirdanından Mustafa Tahsin Mektep-i Feyziye sınıf-1 sani şakirdanından Abdullah Refet Darülmaarif sınıf-1 evvel şakirdanından Ahmet Rıfat Beyazıt Mektebi Rüştiyesi sınıf-1 evvel şakirdanından Mehmet Efendilerdir.

SUAL

50

Balada isimleri muharrer efendilerin umumu ellinci sualin mutlaka beyt-i muazzam olduğundan ibaret olduğunu cevaben beyan etmişlerdir.

Fakat bizim sualimizi anlamamış olmalıdırlar. Âlemde ne kadar müslüman var ise umumu Beytullah'ın her tarafının kible olduğunu pek ala bilir bu kadar vazıh olan bir suali sormakta ise hiç mana yoktur.

Bu sualimizin cevabı ise (Mekke-i mükerreremin semt-i kademi olan mahaldir)

(*)

SUAL

51

Bir havuzun üç yolu olup birinci yolundan eğer ol havuza su cereyan eder ise 24 saatte ve eğer ikinci yoldan cereyan eder ise 48 saatte ve eğer üçüncü yoldan cereyan eder ise 72 saatte dolduracağı anlaşılmış acaba bu mecraların üçünden birden akar ise kaç saatte dolduracaklarını bilmek matluptur.

SUAL

52

Bir havuzun tulu 5 arşın arzı 5 umki 8 arşın olduğu hâlde havuz-ı mezkûr su ile memlu olsa ve bu havuzun itsaline diğer bir havuz saha yapsalar ve bu havuzun ise tulu 3 arşın arzı 2 arşın olsa acaba umki ne kadar olmak lazım gelir ki birinci havuzdaki su kadar o da alsın.

SUAL**53**

Tüccardan biri beher dört kıyyesini 25 kuruşa sattığı bir malın dörtte üç cüzünü sarket ettirdikten sonra baki kalanın beher beş kıyyesini 36 kuruşa satıp 299 kuruş zarar etmiş olmasıyla merkumun işbu malın kaç kıyye olduğunun halli matluptur.

SUAL**54**

Hangi adettir ki altı mislinden dört tarh ve bakisinin dahi sülüsünden iki tarh olundukta ol adedin dört mislinin on sekizden tarhıyla baki kalan sülüsünün üç zammına müsavi olsun.

SUAL**55**

Bir zatın kölesine verdiği maaş cariyesine verdiği maaştan 300 kuruş ziyade olduğu gibi üç misline dahi müsavi olsa köle ve cariyyeden her birlerinin maaşının ne kadar olduğunun halli matlup.

Tahsin

İLAN

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

Numara 14 Cuma 11 Temmuz 1291 13 Cemaziyelahir 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadır

Bir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruştur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

KALFA'DAN MABAT

“SAYMAK VE SAYILARI YAZMAK”

Söylenilen sözleri ses işitilmeyecek göz görmeyecek bir uzaklıkta bulunanlara duyurmuş ve şimdiki halleri zapt edip kıyamete kadar geleceklere bildirmek için bu yazdığımız yazılar icat olunduğu gibi –bir- iki- üç- dört- beş- altı- yedi- sekiz- dokuz- on- yüz- bin- nihayete kadar olan sayılar için şu yazılar kullanılmayıp başka şeyler yapılmıştır.

Bizim saymak ve sayıları yazmak dediğimiz şey ki hesap kitaplarımızda “tadad ve terkim” diyerek Arapçasını tarif ederler aşağı doğru yazdığımız: bir dediğimiz sayıyı şu (١/1) ve ikiyi şu (٢/2) ve üçü şu (٣/3) ve dördü şu (٤/4) ve beşi şu (٥/5) ve altıyı şu (٦/6) ve yediyi şu (٧/7) ve sekizi şu (٨/8) ve dokuzu şu (٩/9) işaretlerler yazarlar.

Bunlardan başka şu (٠) nokta dediğimiz şeye “sıfır” adını vererek sayıların yazılmasında kullanılırlar azıcık dikkat olunursa görülür ki sayılar zaten ona kadar ayrı ayrı isimlerle sayılıp ondan yirmiye kadar daima bir iki üç dört beş ve diğerlerinin ona kadar karıştırılmasıyla on bir on iki on üç diyerek yirmiye kadar. ve yirmiden sonra dahi böylece bir iki üç ve diğerleri yirmiye kadar karıştırılacak yirmi iki diye otuza kadar velhâsıl istenilen yere kadar böylece sayıldığından sayılar için icat olunan yazılar dahi yukarıda yazılmış olan dokuz işaretle bir sıfırdan ibaret olup on yirmi otuz kırk ve yüz kadar sayılar için iki dokuz kadar olan yazılar önüne birer nokta koyarak on şu (١٠/10) yirmi şu (٢٠/20) otuz şu (٣٠/30) kırk şu (٤٠/40) elli şu (٥٠/50) altmış şu (٦٠/60) yetmiş şu (٧٠/70) seksen şu (٨٠/80) doksan şu (٩٠/90) türlü yazılır.

Ondan yirmiye kadar olan sayıların yazılması için her kaçınıcı yazı yazılmak lazım gelirse evvela şu (١٠/10) on yazısı yazılıp noktasının yerine öteki yazılmalı. Mesela on beş yazmak için noktanın yerine şu (٥/5) beş rakamını yazmalıdır ki işbu (١٥/15) suretinde yazılır keza yirmiden yukarısı için dahi şu (٢٠/20) rakamının noktası yerine murat olunan rakam vela ahire yazılıp yüze kadar çıkılır.

Ve keza on yirmi o yüz elli ahire rakamların önlerine birer nokta daha koyarak yüz şu (١٠٠/100) iki yüz şu (٢٠٠/200) üç yüz şu (٣٠٠/300) dört yüz şu (٤٠٠/400) beş yüz şu (٥٠٠/500) altı yüz şu (٦٠٠/600) yedi yüz şu [٧٠٠/700]⁴ sekiz yüz şu [٨٠٠/800]⁵ dokuz yüz şu (٩٠٠/900) vecihle yazılır.

Ve yüzden iki yüze üç yüze dört yüze velhâsıl bine kadar yazmak için karşılayacak sayılar onlu ise sağdan ikinci noktanın ve eğer birden dokuz kadar ise birinci noktanın yerine yazılmalı mesela yüz on şu (١١٠/110) ve yüz beş şu (١٠٥/

⁴ [٧٠٠/700]: (٨٠٠/700) Metin hatası tamir edilmiştir.

⁵ [٨٠٠/800]: (٧٠٠/800) Metin hatası tamir edilmiştir.

105) ve yüz on beş şu (115/115) vecihle yazıldığını ve diğerleri dahi yazılıp işbu (999/999) dokuz yüz doksan dokuza kadar böylece yazılır.

Ve yüz iki yüz üç yüz nihayet dokuz yüze kadar sayıların önüne birer nokta koyup bin şu (1000/1000) iki bin şu (2000/2000) üç bin şu (3000/3000) dört bin şu (4000/4000) beş bin şu (5000/5000) altı bin şu (6000/6000) yedi bin şu (7000/7000) sekiz bin şu (8000/8000) dokuz bin şu (9000/9000) vecihle yazılıp diğer sayıların karıştırılması lazım gelirse yüzlerde olduğu gibi olur.

Elhâsıl bu tariflerden anlaşıldığı gibi bir sıraya birçok rakamlar yazılsa sağdan bedan ile birinci haneye birler ikinci haneye onlar üçüncü haneye yüzler dördüncü haneye binler beşinci haneye on binler altıncı haneye yüz binler yedinci haneye milyonlar sekizinci haneye onarlı milyonlar dokuzuncu haneye (2a) yüz milyonlar onuncu haneye milyarlar denilir bunlardan ziyadesinin dahi isim-i mahsusları vardır.

(*)

(TERBİYE)

Ali namında fakir bir adamın Veli namında bir oğlu var imiş. Ali gayet fakir olup geçinecek bir aylığı olmadığından ve buldukları şehir sahilde olduğundan her gün sabahleyin evden çıkar.

Ve akşama kadar biraz balık tutup ve midye toplayıp satarak ekmek mum alıp onunla geçinirler imiş.

Ali bir gün fena hâlde hasta olur. Evden dışarı çıkmaya muktedir olamaz. Oğluna haydi Veli falan mahalle git orası sığdır ve midye çoktur. Biraz şey çıkar sat bir okka ekmek ile bir mum al getir. Bu akşam da bu suretle geçinelim der. Veli eline bir sepet alır babasının dediği yere gider. Ve o gün hava gayet soğuk olduğu hâlde bacaklarını sıvayıp denize girer akşama kadar çalışıp çabalayarak topladığı midye ile sepeti doldurma derecelerine gelir. O sırada bir büyük ve muteber adam küçük çocuğunu beraber alıp oraları gezmeye çıkmış. Çocuk yan kıçın Veli'nin yanına sokulur midye ile doldurmuş olduğu sepeti ayağıyla kakınca devirir. İçindeki

midyeler tamamıyla denize dökülür. Biçare Veli sabahtan akşama kadar çalışıp elleri ayakları havuç gibi kesilmiş olduğu hâlde bin türlü eziyetle toplamış olduğu midyelerin denize döküldüğünü görünce hırsından hüngür hüngür ağlamaya başlayıp (Be çocuk sen bir büyük adamın oğlu isen ben de bir âdemoğlu ve senin gibi Allah'ın kuluyum senin yiyeceğin içeceğin giyeceğin kolayca ayağına gelir bizim yiyeceğimiz sabahtan akşama kadar çalışmakla hâsıl olur işte on saattir şu soğukta bunca mihnet ve meşakkatle biriktirmiş olduğum hâlde senin döktüğün midyeler bu akşam üç canın rızkıdır Allah'tan korkmaz mısın der) ve yine midyeleri toplayıp sepete doldurmaya başlayarak bir daha devirir isen seni döverim der. Çocuk Veli'nin bu sözünü işitince (Vay benim babam bir büyük ve muteber olsun sen bir fakir adamın çocuğu bulunasin beni nasıl dövebilirsin der) Veli sepeti doldurunca çocuk tekrar bir tepme vurur midyelerini yine döker.

Artık Veli'nin seyre tahammülü kalmayıp çocuğun yüzüne bir yumruk vurur ve öyle vurur ki çocuğun yüzü şişer.

Ve çocuk yavaş yavaş oradan sıvışıp babasının yanına gider babası bu şişi görünce nedir diye sorar ve çocuk söylememek isterse de ısrar edip söyler. Ve sebebini anlar ve o da) Pekiyi etmiş elleri nurdan kopsun ve işte sana da bu bir ders olsun bundan sonra fukarayı tahkir etme elinden geldiği kadar riayet ve muavenet et zira o da siz de Allah'ın kulusunuz bir dilenciye hiç farkınız belki Allah'ın indinde o senden makbuldür. O fakir ben zengin adamın oğluyum dersen senin babanı zengin eden Allahüteala hazretleri bir an içinde fakire duçar edip ondan beter etmeye mukadderdir) der ve Ragıp Veli'nin yanına gidip oğluma bir karındaşlık dersi vermişsin pek memnun oldum diyerek bir miktar akçe verdikten sonra Veli'nin babasını sorar.

Ve birkaç gün sonra Ali'yi yanına çağırıp teşekkürle beraber zayisini tahsil ederek her masrafı kendi tarafından tevsiye olunmak üzere Veli'yi bir mektebe verir ve Ali'ye dahi vafir akçe i'tâ eder.

İşte bu vakia çocuklara ve babalarına ibret olsun da çocuklar evlat-ı fukaraya hakaret etmesinler ve babaları çocuklarının fukaraya hakaret ettiklerini gördüklerinde aferin oğlum iyi ettin demeyip takdir ve tembih etsinler zira zengin fakir hep bir

efendinin kuludur eğer efendisi isterse zengini fakir fakiri zengin etmeye muktedirdir dünyada hiçbir şeye güvenilmez bazı sokaklarda görüyoruz ki zengin çocukları birer midilliye veya faytonlara binip rast geldikleri fukarayı çekinmeyecek derecede üzerlerine gidiyorlar ve nihayet lalaları fukaranın yakalarından tutup itip sevmiyorlar birtakım ağalarında kalabalık yerlerde at koşturup ötekini berikini bizar ettikleri ve bir adam bir şey söyleyecek olsa ağızlarına gelen fena sözleri söyledikleri görülüp işitildikte ise de onlar küçüklüklerinde terbiye görmemiş adamlar olmak lazım geleceğinden tayip olunmazlar ama terbiyeli çocuklara o haller yakışmaz fukara çocuklarına hürmet ve muavenet etmelidirler

(HISSET-İ DENÂ'ET)

Bir gemi kaptanı fırtınalı bir havada Akdeniz'de nasılsa geminin kenarından denize düşer. Tayfadan biri derhal kendisini denize atıp kaptanı sağ olduğu hâlde çıkarır. Kaptan aşırı memnun olarak elini cebine sokup bir avuç para çıkarır ve içinden yedi kuruş kıymetinde olan bir şilini ayırıp kendini kurtaran tayfaya verir. Tayfa diğer tavaifin yüzlerine bakar sair tayfalardan biri ne bakıyorsun eline canının kıymetini üstünden iyi bilir. Canının kıymeti ise bir şilinden ibaret imiş der.

(DAHA GARİBİ)

Bir zat sert havada kayıkla Boğaziçi'ne gider ki efendi müvakkilerinden birine gelirler. Kayıkçılar yedek ip atarlar yedekçilerden iki kişi ipi tutarlar ise de havanın sertliğinden ve akıntının şiddetinden kayığı zapt edemezler oradan biri geçermiş derhal ipe o dahi yanaşıp güç hâl (2b) ile üç kişi kayığı zapt ederek yanaştırır eğer o adam yetişmemiş olsa kayık devrilecek imiş kayığın içinde bulunan zat o adamı yanına çağırıp sen benim hayatıma sebep oldun şöyle memnun oldum böyle iyilik ettin dedikten sonra bu akşam bizde taam edelim diye zorlar o adam her ne kadar beyan-ı mazeret eder ise de kabul etmeyip ısrar eder o adam bu kadar ısrarı görünce bu zat-ı kan-ı kerem bir zat olmalı belki lütfunu görürüm diye muvafakat eder beraber giderler yemeği yerler kahve içildikten sonra sahip-i hane gayri siz de rahatsız olursunuz isterseniz gidiniz der biçare kalkar gider ve anlar ki o zatın nefsinin helakten kurtaranlara olan lütfu evinde bir kere yemek yedirmek imiş başka hiçbir kimse şimdiye kadar bu lütfu nail olmamış.

(*)

HAMİYETLİ ŞEMS EFENDİ’NİN MEKTEBİ TALEBESİNDEN İKİ ÇOCUĞUN GÖNDERDİĞİ MEKTUP

Evlat-ı vatan-ı maarife teşvik yolunda yazdığınız bentlerden gayetle mefharız bnun eda-yı teşekkürünü havi rüfekamız Ali Rıza Efendi’nin ikdamca matbaanıza gönderdiği arızasını binelmemnuniye kabul edip tab edişiniz bizi dahi matbaanıza arıza takdimine mecbur etti umarız ki tab olunur ve dilediğimiz isaf olunur evvela oldukça bazı Arabî ve Farisînin sarf u nücuhatbiken kelimesi âlâlı Arabî ceridenizle sual buyurulması ricası saniyen verilen imtihanımızın ne türlü icra olunduğu leffen takdim kılınan zaman ceridesinde yazıldığından lütfen mütalaa buyurulması ve biraz yerinin daha gazete ile neşr edilmesi bizce istenilen şeylerden ise de yine siz bilirsiniz efendim

Efendiler

“Evvela vatan-ı maarife teşvik yolunda yazdığınız bentlerden gayet müfteharız” diye yazmışsınız. Biz de sizin gazetemize olan rağbetinize sizden bin derece ziyade müftehar ve müteşekkiriz. Çünkü bu gazete sizin terbiye ve tahsilinize hizmet etmek için neşr ediliyor. Bununla beraber de daha layıkıyla size hadim olacak muntazam bir surette olduğunu da pek âlâ biliriz. Fakat sizden gördüğümüz rağbet sizi hem müteşekkir hem mahcup ettiğinden inşallah bundan böyle daha bir muntazam surette tab ve neşr etmeye muvaffak oluruz. İzhanınıza dair Zaman Gazetesi’nden biraz şey nakledilmesini murat etmişsiniz. İşte vechizir biz de dercini münasip gördük.

ZAMAN

Bu geçen perşembe günü Şemsi Efendi’nin Sıbyan Mektebi imtihanı icra olundu meclis-i imtihanda kaymakamve vilayetin saadetli Mehmet Şefik Paşa

hazretleri ve hürmetli Mevli Efendi vesair memur bin rücu ve mümteberan memleketten birçok zevat ve şakirdanın aba ve akrabasından nice kesan hazır edilir

İmtihana başlanmazdan evvel şakirdanından Kıyaîzade Mehmet Efendi'nin altı yedi yaşlarındaki mahdumu Namık Efendi atide aynen derç olunan makaleyi bir eda-yı belîğ ile serbest ve ezber olarak huzur meclisinde feraset eyledi

Avamil ve maksut ve gülistan ve kavaid-i Farisî veahlak risalelerinden ve hat ve rakamdan ve kıraat-ı Türkîden ve mütehasırca tarih ve coğrafyadan sınıf sınıf şakirdanın imtihanları icra olundu maşallah her biri ibraz-ı malumat ettiler

Her birinin veya husus beş altı yaşlarında olan birçok şakirdanın Türkçe ibare ve etfale mahsus olan gazete nüshalarını dürüst ve serbest olarak kıraat ve mezkûr gazete nüshalarında olan muhavereleri iki şakirdin karşı karşı durarak yekdiğere sual cevap suretinde ezber olarak irad eylemeleri cümlelerin nazar-ı takdir ve aferinini celb eylemiş olduğundan gerek şakirdan mumiileyhin zekâ ve istidad ve ikdam ve gayret bidadları ve gerek hocalarının talim ve tedris ve bilhassa terbiye hususlarında görülen himmetleri cidden takdir olunur

Cumartesi gecesi dahi saadetli defterdar efendi hazretleri canından mektep-i mezkûrda şakirdana mahsus bir ziyafet verilip taltif buyrulmuştur

Bir de iki sene evvel gelinceye kadar Zükur Rüştîyesi'nden başka mekteplerde imtihan vukuu gayr-i mesbuk olduğu gibi şakirdan veyahut hocaları tarafından meclis-i imtihanda nutuk irad edilmesi ve o yolda makaleler kıraat olunması evveleri hatırlatabile gelmezdi şimdi velev ki uhra tarafından tertip ve tahrir olunmuş olsun şakirdanın böyle makaleler kıraatine eleştirilmesi ve o yolda serbestlikler verilmesi ve hele Şemsi Efendi'nin mektebinde beş altı yaşındaki o bir katrecik çocukların etfale mahsus olan gazeteyi çatır çatır okuması elbette terakkubat asarındandır

Gazetemiz hadim olduğu vatanın bu yoldaki terakkubatını gördükçe izher şükr ü sürur eylemesi emr-i tabii ettiğinden bu aralık müşahidesiyle memnun olduğu ahvalinde arz-ı şükran ile beraber her şeyin esası olan murafin terki ve tezayüdü evliya-yı umur-ı vatanın himmet-i hamîyyeti sinesinde olduğundan bu babdaki

ihtiyacat ve esbab her ne ise onu sorup araştırıp ifa ve istikmal eylemek ve diğer sıbyan mekteplerini dahi asar gösterebilecek bir hale getirmek yine münut ise onu da kaala çıkarmak yine onların sima-ı maarif-i perverilerinden beklendikte olmasıyla burasını dahi matamam ihtara cüret ederiz.

.

(3a)

CEVAP

51

Havuzun (47) saatte dolması lazım gelir.

S.N

SUAL [52]⁶

CEVAP

Otuz üç arşın üç parmak olmak lazım gelir.

İbrahim Paşa İnas Mektebi Talebelerinden

Emine Pervine

İşbu suali aynı zamanda Enderun-ı Hümayun Mektep-i Münîfî sınıf-ı selas şakirdanından Mehmet Nizami ve Mektep-i Feyziye ikinci sene şakirdanından Mehmet Vehbi ve Beşiktaş Mektebi sınıf-ı evvel şakirdanından İsmail Zühtü Efendiler dahi hall etmişlerdir.

SUAL 53

CEVAP

İki yüz kırk kıyye olmak lazım gelir.

Darülmaarif sınıf-ı evvel

---

⁶ [52]: (13) Metin hatası tamir edilmiştir.

şakirdanından Ahmet Rıfat

SUAL 55

Kölesine (150) cariyesine (450) kuruş düşer.

S.N

13 numaralı nüshamızdaki elli dördüncü suale cevap gelmedi eğer bu hafta da bunun cevabını gönderen olmaz ise bu maksat gelecek hafta gazete tarafından cevabı yazılacaktır.

(*)

SUAL

56

Mena ile memlu olarak 125 kilogram ağırlığında olan bir sandığı 272 kuruşa iltiza eyleseler hâlbuki sandık hâli iken 32 kilogram çkese ol metanın bir kilogramı kaç kuruşa gelir.

SUAL

57

Bir merbain bir zayı 36 metre tuluunda olduğu hâlde ol merbain mecmuayı izlai takdir üzeredir.

SUAL

58

37 kilogram metayı 445 kuruşa aldıkları takdirce bir kilogramı kaç kuruşa gelir.

SUAL

59

Kürre-i arz satıh-ı zahirinin ve sütundan mürur eyleyen daire 360 derecelik mesafe olup ve adi saatlere nazaran (1) derece 25 saatlik mesafe bahr saatlerine nispetle bir derece 20 saat mesafeden ibaret olmağın bu takdirce ol iki cins saatten daire-i mezkûre kaç saatten ibaret olabilir.

SUAL

60

S.N. imzasıyla gelen varaka-i cevabiye sahibi efendiye teşekkür

Hall buyurduğunuz sualler pek yolunda olmuş. Zekâvet-i fitriye ve dirayet mevhubeleri saikasıyla gazetemizin suallerini hale rağbet buyurdukları için hassa teşekkür ederiz

Millet-i muazzama-i İslamiye ve devlet-i aliyye-i Osmaniye'nin saadet-i atiyyesini sahihen temine kafil ve kâfi görünen nev-resid kanın vücutlarıyla iftihar olunur

Sizler metanet-i ahlak ile say ve tahsilde sebat ettikçe millet-i muazzamamızın gıpta-i bahş-ı ümem-i âlem olacağı hiç şüphe yoktur.

***

Bir müstetilin tulu 13 ve arzı 8 metre olduklarında ol müstetilin cemialı ne miktar uzunlukta olabilir.

Tahsin

İLAN

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

*

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti. Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farsîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz.

(*)

Gazetemizi alacak çocuklara kolaylık olmak için Sultan Beyazıt'ta kâğıtçı Hacı Lütî Efendi'nin dükkânı merkez ittihazıyla aranılan numara bulunmak üzere her hafta çıkan gazeteden oraya göndermekteyiz.

Mumaileyhin dükkânında her vakit için size lazım olan "Laz Ömer" kâğıdı da vardır tanesi de elli parayadır isteyenler oraya müracaat etsinler.

Numara 15 Cuma 18 Temmuz 1291 27 Cemaziyelahir 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadır

Bir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

İHTAR

On numaralı nüshamızda fukaradan olan çocuklara meccanen gazete vereceğimizi vadetmiş idik.

Şu aralık temmuz ve ağustos ayları olduğu cihetle sıcaklardan dolayı mektepler tatil edildiğinden inşallah mekteplerin hin-i küşadında vaadimizi ifa ederiz.

(*)

Havaların sıcak olduğu cihetle mekteplerin tatil olduğunu yukarıda yazdığımız zaman çocukların şu aralık yani tatil zamanlarını ne yolda geçirmelerine dair hatrımıza bazı şeyler geldi ki! Bu da çocuklar için pek nâfi olduğundan tabını münasip gördük.

Efendiler!

Acaba şu tatil zamanlarında ne ile meşgul oluyorsunuz?

Gezmekle mi? Sokaklarda oynamakla mı? Evde bulunduğumuz müddet valide ve pederlerinizi rahatsız etmekle mi?

Bakın ben size söyleyeyim. şimdiye kadar pek çok söylediğimiz gibi işte yine söyleyeceğiz ki tahsil zamanı çocuklukta olur. Büyüdükten sonra biraz güçleşir. Çünkü ağaç yaş ve küçük iken eğilmesi kolaydır büyük büyük dallı budaklı ağaçları eğmek hiçbir zamanda mümkün olamaz.

Siz de küçük olduğunuz için zihninizin parlak zamanıdır ki. Terbiyeniz pek kolaydır. Bunun için pederleriniz valideleriniz sizin terbiye ve okuyup yazmanız için bir hayli para sarf ediyorlar.

Artık siz de valide ve pederlerinizden gördüğünüz şu rahm ve şefkate karşı çalışınız.

Tatil zamanlarında da çalışınız. Eğer çalışmazsanız bir seneden beri olan tahsilinizi zayı edersiniz de sonra yine yeniden tahsil ettiğiniz şeyin acemisi olursunuz.

Sokaklarda boş boşuna sıcaklarda gezmek hem vücudunuza zarar ve hem de ileride edeceğiniz tahsile mani olur.

Vücutça zarar edersiniz! Zira şu mevsimde güneş insana pek çok tesir eder bilhusus küçük olduğunuz cihetle aklınızın ermediğinden her canınızın istediği meyveyi yemek isterseniz ki bunların bazısı ham ve bazısı da adeta çürük

olduğundan ve böyle ham ve çürük meyve ise her zamanda insana muzır bulunduğundan neuzübillah hastalığınıza başlıca sebep olur.

İleride edeceğiniz tahsile mani olur! Çünkü âdem alıştığı şey her ne olursa olsun birden bire terk edemez.

Bunun için siz de bir kere gezmek ve sokakta akranlarınızla oynamaya elbette çıkınız. Sonra mektebe gitmeyi canınız isteyemeyecek. Mektebe gitmediğiniz için de hocanızdan pederinizden bir hayli sözler işiteceksiniz. Belki de dayak bile yiyeceksiniz.

Fakat yine bir hayli zaman ders okur iken bile aklınız fikriniz tatil zamanınızda sokaklarda oynadığınız oyunlarda olacak.

Sakın şu söylediklerimden hiç oyun oynamayınız demek istediğimi zannetmeyin. Oyun çocukların hakkıdır.

Çocukları oyun oynamaktan mahrum etmek hiçbir zamanda caiz olamaz.

Fakat oyun dediğimiz şey de yalnız birkaç çocuk birleşip sokak aralarında esir almaca. kaydırak. ve bunlar gibi mezmum olan şeyleri oynamaktan ibaret değildir.

Oyun oynamak evde de olur.

Mesela mahallenizde ve civarında olan çocuklardan birkaç tanesi birinize misafir gelir. Valide ve pederiniz de size oldukça soğuk fakat ham ve çürük olmayan meyveden yanınıza getirir. Siz de kardeş gibi güle oynaya o meyveyi yersiniz. Canınız sıkılır ise biriniz hoca ve diğeriniz kalfa (halife) olup okur ve okutursunuz biraz sonra yazı takımlarınızı getirip sizin tabirinizce **(2a)** (yarış) edersiniz hem yorulmaz ve hem de istifade etmiş olursunuz.

Şimdi söylediğimiz gibi evde oynamak mı güzel sokakta oynamak mı?

Elbette evde oynamak âlâ

Siz dediğimiz yolda hareket ettiğiniz gibi valide ve pederleriniz de sizden memnun olacaklarından hiç şüphe yoktur.

Bunun için cuma günleri de pederleriniz sizle birlikte olur. Salat-ı cumayı eda ettikten sonra seyirlerinden birinde bir ağaç sayesinde oturursunuz. Ve istediğiniz şeyleri de aldırabilirsiniz.

Böyle olan çocuklar da pederlerine her istediklerini aldırabilirler.

(*)

(FAKİRLİK)

Dünyada pek çok fakir vardır.

Pek çok açlıktan ve soğuktan işkence içinde ömürlerini geçirenler mevcuttur.

Ehl-i insaf her ne zaman bunlara dair bir tefekkür etse derece-i nihaye de masir olmamak mümkün olamaz.

Zira yukarıda söylediğimiz adamlara muavenet etmek murat etse de bir dereceye ve belki de bütün bütün bu işe sülükte mazurdur.

Çünkü bir ehl-i cemiyet ebna cinsinden gördüğü bir fakire muavenet murat eder ve mümkün merteye onu fakr u fukaradan vareste ederse deyine o dakika belki o anda ve hatta muavenet edip de fakirlikten vareste ettiği adamdan birkaç derece acınacak bir diğerine tesadüf etmesi veyahut rey-i emin görmüşçesine bir diğerinden işitmesi melhuzdur.

Ya bu hâlden yani duçar oldukları fakr u mesrurundan acaba bunların kurtulmalarının bir tarifi yok mudur?

Evvela fakir oldukları hâlde bu adamların ne yolda iş tuttıklarını beyan edelim de sonra asıl bahsimize rücu edelim.

Bunlardan bir takımını kendilerinin fukaradan buldukları için daima hallerinden bahs edip hiçbir zaman buldukları hâlden şikâyeten başka bir şey söylemezler.

Diğer takımı ise ashab-ı nurundan olanları çekemeyip daima onların halinden bahs ile her biri berikine ağzına geleni söylemektedir. Bir diğer takımı dahi dünyadan bütün bütün ümidini kat ettikleri cihetle işinden ve çalışmaktan kendilerini beri etmişlerdir.

Bu güruhun en fenası ise zengin olmak için hırsızlığı kendilerine itibad ettikleridir ki nihayet bunlar kendi kendilerinin mahvına sebebiyet verdireler.

Hani yukarıda zaruriyetten kurtulmalarının çaresini söylediğimizi vadetmiş idik ya işte şimdi biraz ondan söz söyleyelim ve buna misal olarak beş çocuğu olan bir dul hatunun çocuklarını ne yolda beslediğini beyan edelim.

Vaktiyle bir kadının beş tane çocuğu varmış bu kadın çocuklarını beslemek için sabahleyin yatağından kalktığı gibi Cenabı Allah'a tezarru ve niyaz ettikten sonra evlatlarıyla birlikte hane içinde bir işle meşgul olurlar imiş ki: çorap yapmak. Ve çamaşır yıkamak ve daha sair bunlar gibi şeylerden ibarettir akşamüzeri işi bitirdikleri zaman dahi sabahleyinki adet üzere işlerini görmeye muvaffak olduğuna dair yine Cenabıhak' a şükürünü ifa edermiş.

Bu hatun her an ve zaman halifine borçlu olduğu teşekkürü ifa ettiği için mukabilinde her işte sühulet. etrafından akçece muavenet. gördüğü gibi çocukları dahi hiç hastalık görmeyip daima sıhhat ve afiyet üzere ömürlerini geçirirler imiş.

İmdi bu hikâyeden anlaşıldı ki insan tembellik (tenperverlik) etmez ve Halik'ine şükürü ifadan çekinmez ise her vecihle muavenet-i ilahi ona destekber oluyormuş.

Ya bu kadında şükretmeyip de çocuklarını birlikte olup sokak ortalarında gelenden geçenden sadaka istemekle vaktini geçirirse idi. O hâlde refaha malik olabilir mi idi?

Elbette olamayıp o da adeta sailler menziline bulunurdu. Bundan dolayı fakir olanlar daima Cenabıhak' a teşekkür etmelidirler.

Ve kendi fakirliklerinden hiç kimseye şikâyet etmemelidirler.

Zira herhalukarda Halik'imize şükretmeye borçluyuz.

Çünkü insanın en fena addettiği bir hâlden daha fenası vardır mesela fakir olan adam cihanda fenalığın nihayet derecesini fukaralık zanneder.

Hâlbuki fakirlikle beraber hastalık da olabilir. Hastalıkla beraber insanın gözü kör. ayağı topal. kulağı sağır. olmak da hatra gelir ki bunlardan kendisinde yalnız fakirlik mevcut olan adam fakirlikle beraber birkaç illete daha müptela olanlardan elbette bin derece âlâdır bunun için insan bulunduğu hale daima şükretmek. ve tarik-i refaha sülüğü çaresini aramak adeta vazife-i insaniyettir.

(*)

(NASİHAT)

Çocuğun biri babasına hitaben “Ümit ederim ki biraz iyi adam olacağım” der. Babası dahi çocuğun bu sözünden gayet müttesir olup hiddetle “Ümit ederim ki biraz” tabiriyle adam olacağını ümit eden bir çocuk hiçbir zaman insan olamaz bundan sonra behemehâl adam olacağım sözünden (2b) başka ağzından bir şey iştir isem senin canını yakarım” sözüyle mukabele eder.

HİSSE

Evet. İnsanı ümit pek çok şeylerden mahrum eder.

Fakat her ne iş olursa olsun hâsıl edeceğine yakın peyda etmek elbette nihayet o adamın ve işten mahrum olmamasına sebep olur.

Bunun için hiçbir şeyde yalnız ümit ile yaşayamayıp daima mutlak olur vemutlak yaparım sözlerinden ayrılmamalıdır. Ümit edip peyda dört ucunu bırakmaktan ise yakın işin edip de ona göre say etmek hayırlıdır.

.

VARAKA

Her hafta mütalaa ve mebahisle müftehir olduğum (Etfal) gazete-i muteber geçen (14) numaralı nüshsında olan teşekkür-i nevresidegan hakkında münderiç olan

tasvir-i tezekkür ettikçe tabii bu babda hâsıl olacak ariz u amik ..tefekürden... veya husus-ı teşekkürünüze mukabilinde nice bin kere izhar-ı teşekkür etmekte hesap o tarafa geri durulamaz! Müstağni anebyan olduğu vecihle bir milletin vasıl-ı sermünzil-i saadet olsa ve ittihad nokta-i matlubesine bissuhule varabilmesi mücerred ahlak-ı millîyenin ve akaid-i dinîyenin tahsiliyle mülazemet umur-ı mukaddesi vazifelerden ileri gelir.

Bu cihetle çocuklara her şeyden evvel bulunduğu din ve milletin ahlak ve feraizi ve Hakk'a olan ubudinin fezailini layıkıyla öğretip ona göre amel ve inkıyad ettirmesi ümem-i elzem bir madde olduğundan işbu gazete-i behiyyeniz ise ancak bizim gibi nevresideganın mücerred-i talim ve terbiyesine müteallik vemahsur bulunmakla nasıl ki beher hafta ulum-ı akliye mündeir mübahisiniz ile herkesi müstefid kıldığımız gibi akaid-i dinîye ve fezail-i ilim-i edebiyemize müteallik ulumdan demi değil bizim kaffe-i ebna-yı vatanın ikaz ve agah buyurulması hususunu zat-ı hayırhahanelerinden ve daha sizin gibi eli kalem tutan erbab-ı zavil iktidardan bilhassa iltimas ile geçen hafta munderiç olan suallerin dahi bir vechizir cevaplarına ibtidar ederim.

SUAL (56) CEVAP

Mezkûr metan beher kilogramı 4 kuruş olmak lazım gelir.

SUAL (57) CEVAP

Merba-ı mezkûrun tul-ı ızlaatın mecmuası 244 metre 189,936 arşın olmak lazım gelir.

SUAL (58) CEVAP

Mezkûr metan beher kilogramı (küsurat-ı devriyeden olmak üzere) 16,067,06.... Kuruş olması lazım gelir. Yani 13 kuruş var. Ve takriben 4 rub akçe eder.

SUAL (59) CEVAP

Nısf-ı nehar dairesi istikametinden kürre-i arzın muhiti adi saatlere nazarı 9000 bahri saatlere göre 7200 saat olması lazım gelir.

SUAL (60) CEVAP

Mustatil-i mezburun hudut-ı cihetiyle zılleri mecmuı 30 metre olması lazım gelir.

İmza

S. N.

-----*

56 SUALİN CEVABI

Ol metanın bir kilogramı dört kuruşa baliğ olur.

Mektep-i Feyziye ikinci sene şakirdanından Mehmet Vehbi Efendi

57 SUALİN CEVABI

Tulen yüz kırk dört olması lazım gelir.

Beşiktaş Abbas Ağa Mahallesi sıbyan mektebi şakirdanından Mahmut ve Ahmet ve Hasan ve Hüseyin Efendiler.

58 SUALİN CEVABI

Otuz yedi kilogram metayı dört yüz kırk beş kuruşa aldıkları takdirce bir kilogramı on iki kuruşa olmak lazım gelir.

Mektep-i Feyziye ikinci sene şakirdanından Hüseyin Ziver ve Mektep-i Mahmudiye sınıf-ı sani şakirdanından Mehmet Reşat yine Mektep-i Feyziye ikinci sene şakirdanından Mehmet Vehbi. Beşiktaş'ta Abbas Ağa Mahallesi sıbyan mektebi şakirdanından Mahmur ve Ahmet ve Hasan ve Hüseyin Efendiler.

59 SUALİN CEVABI

Adi saatin dokuz yüz ve bahri saatin yedi bin iki yüz olması lazım gelir.
Mektep-i Feyziye ikinci sene şakirdanından Mehmet Vehbi Efendi.

60 SUALİN CEVABI

Otuz metre olması lazım gelir.

Beşiktaş'ta Abbas Ağa Mahallesi sıbyan mektebi şakirdanından Mahmut ve Ahmet ve Hasan ve Hüseyin Efendiler hall etmişlerdir.

(*)

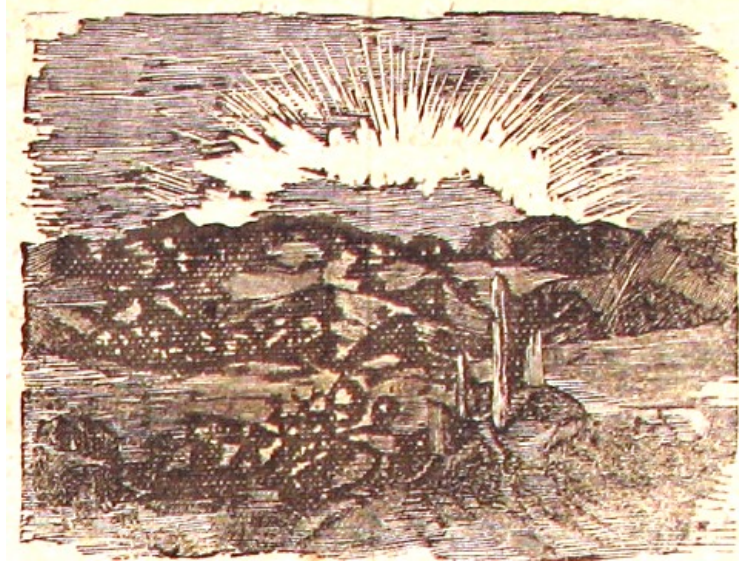
Yukarıda elli yedi eli sekiz altmış numaradaki olan suallere Beşiktaş'ta Abbas Ağa Mahallesi sıbyan mektebi şakirdanından cevap veren efendiler geçen numaralarımızda da yine cevap göndermişler idi.

Bu efendiler henüz sıbyan mektebinde bulunup da oldukça rakam görmüş efendilerin hall etmesi iktiza eden suallerin doğru olmak üzere cevaplarını böyle bilmesi kendilerinin zekâvetini ve hocaları olan efendinin sayını isbata büyük bir haldir.

Bunun için evvela hocaları efendiye ve saniyen Mahmut Ahmet Hasan Hüseyin Efendilere teşekkür eder ve her iki tarafın da say ve gayretinin izdiyadını arzu ederiz.

***

(3a)

Fecr-i şimalî

(FECR-İ ŞİMALÎ)

Fecr-i şimalî bir ziya olup semanın şimal tarafında bazen meşahide olunur ki fecr-i kutubî dahi tesmiye ederler.

Bu fecr-i şimalî dedikleri ziya memalik-i mahrusada pek az zuhur eder ise de kutb-ı şimalîye yakın olan mahallerde yani Laponya. Norveçya. İzlanda ve Sibiryâ memleketinde pek ziyade vuku bulur.

Fecr-i şimalî bir nısf-ı küre şeklinde görünüp birkaç saat imtidad eder.

Bu fecr-i şimalînin ziyası aksetmeyen mahalde şimşek çakargibi bir alaim görülür.

Bu şimal-i fecrin ziyası daima hareket üzere bulunan tarak dişleri gibi görünüp nısf-ı kutr heyetinde fecrin tacı tesmiye olunan mahalde teraküm eder.

Fecr-i şimalînin zuhuru kürre-i arzdaki (manyetizma)dan hâsıl olur.

Eski zamanlarda ise fecr-i şimalinin zuhuru yakında bir gazab ehlinin vukuuna hamil olunmakta idi bazı kere bu yolda fecr-i kutub-ı cenubide dahi zuhur edip fakat gerek ziyası ve gerek cürmü şimalde gözükmedi derecede gözükmez.

-----*-----

SUAL

61

Bir mektep hocasının ahbabı hoca ile görüşmek üzere mektebe gider hocanın yanında dört adet çocuk mevcut görünce hoca efendi çocuklar bu kadar mı diye sual ettikte hoca cevabında “Bizim çocukların nısfı dağıldı ve rubu mezun ve hamisi namizac baki kalan bu dört çocuktur demiş” acaba hocanın aslından çocuğu kaç imiş?

SUAL

62

Üçü bir paradan otuz limon ve ikisi bir paradan otuz limon almak lazım gelse yirmi beş para verilmek icap eder. Şu takdirde beş limon iki paraya gelip parası bu hesap ile verilse yirmi dört para verilmek iktiza eder. Şu iki surette alınan limonun adetleri müsavi olduğu hâlde bir para fark etmesinin sebebi nedir?

SUAL

63

Bir adam yanına kırk kuruş alıp pazara gider. Bir hindi iki kuruşa ve iki tavuk bir kuruşa ve dört piliç bir kuruşa olmak üzere kırk tane hayvan alır yanında bir para kalmaz. Her birinden ne kadar almış ki hayvanın adedi kırk ve verdiği kuruş da kırk olsun?

SUAL

64

İki kişi bir yerde oturuyorlar imiş. Birinin iki ve birinin üç ekmeği var imiş.

Hariçten bir adam gelip üçü beraber oturmuşlar ve zikir olunan beş ekmeği yemişler.

Hariçten gelen adam giderken yediği ekmeğin bedeli olmak üzere beş kuruş bırakmış. Şimdi bu beş kuruşu mahut iki kişi nasos paylaşmak lazım gelir?

Tahsin

İLAN

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

*

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti. Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farsîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz.

“*”

Numara 16

Cuma

25 Temmuz 1291

5 Recep 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 54 numaradadırBir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruşturTaşrular için posta ücreti zam
olunurBu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmazEtfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

MEKARİM-İ AHLAK

Ey aziz etfal!

Size yazdığımız Arapça kelimelerin eğrisini doğrusunu gösterir üç büyük lügatimiz vardır ki adına kamus derler. –Kamus lafzı Arap dilinde denize yahut denizin en derin olan yerine denir. Bu kitaba kamus dediklerine sebep de deniz gibi

ucu bucağı bulunmaz derecelerde geniş ve deryanın birçok mahlûğu içine almış olduğu gibi bunun da birçok Arapça lûgatleri havi olmağıındandır.

İhtimal ki peder yahut biraderlerinizde bu kitaptan bulunup da görenleriniz varsa da şüphe etmeyiniz ki görmeyenleriniz ve hatta adını bile işitmeyenleriniz pek çoktur. Ümit ederiz ki birkaç sene sonra cümleniz bu gibi kitapları gece gündüz kendinize arkadaş edinecek kadar ilm-i tahsil edersiniz de sizin evladınız sende buldukları zaman kitaphanelerde kamuslar ahteriler ferhenkler görmeye muvaffık olurlar. Ve o zamanın gazetecileri de böyle bir lûgat kitabını tarif etmek için uzun uzadıya söz yazmak mecburiyetinde bulunmazlar. İşte kamus dediğimiz lûgat-ı kitapta –kerem- lafzı hakkındaki tarifleri sizin anlayacağımız yolda söyleyelim ki daima (kerem yüzünüz) yahut (kerem sahibi bir adamdır) gibi işitmekte olduğunuz şu kerem lafzının hükmünü öğrenmiş olarsınız zira kerem der demez hâlâ bizim bile çocukluk bergüzarı olarak hatırımıza (Âşık Kerem) hikâyesi gelir.

Sizin kalpleriniz berrak bir billur kâseye benzer içinde hiçbir leke yoktur yalnız bir damla vardır ki o da kerem denilen güzel bir huydan ibarettir. İşte kerem lafzının ne olduğunu öğrenecek olursanız o inci tanesi gibi güzel bir damlacığı çoğaltıp o billur kâse gibi saf olan kalbinizi tek mil bu hürmetli huyla doldurmuş olursunuz. Kamus derki: (Kerem) nefaset yani âlâlık ve güzellik ve kıymetlilik ki ednalık ve alçaklık onun zıddıdır. Bu kerem lafzıyla Cenabıhak sıfatlanır ise yani Huda-ı Kerîm denirse nimetleri ve lütufları ve bahş işleri murat olunur. Eğer insan sıfatlanırsa yani (Kerîm bir adam) yahut (Ne sahip-i kerem) diye birisi yâd edilirse o zaman o adamın ahlak hissesi yani güzel huyları ve etfal-i pesendidesi yani beğenmeye layık olan işleri anlaşılır.

Ve kerem hemen mahasin-i küberaya yani güzelliklerin en büyüklerine mahsustur.

Kimsesiz dermansız ve aciz ve hali perişan olanlara el vermek yani mihnet ve bela içinde bulunanların elini tutup düştükleri meşakkat çukurundan çıkarmak gibi.

Şimdi anladınız mı kerem ne büyük ve ne kadar çok şeyleri kaplamış bir güzel huy imiş. İşte bu sebeple kerem işlemek huylarına mekarim-i ahlak denir zanneder isek bu tarifimize kanaat verilmiştir.

-----*-----

Dünyada insan olanlar keremden kaçmayacaklar gibi bilhassa müslümanların zayıflara acizlere kimsesizlere ikram etmesini Cenabıhak emir ve peygamberimiz (sav) tavsiye ve tekit buyurmuşlar ki her Müslüman Allah'ın sair emrettiği şeyler gibi bu hususu da boyna borç bilmiş ve zaten bir adiliyetinde olan kerem huyunu Müslümanlık'ın mukaddes olan berekâti sayesinde gönlünde dal budak salıverdirecek surette gönülleştirip kuvvetleştirmiştir

Âlemde insanların yüzleri nasıl birbirlerine benzemez ise huyları da böyle türlü türüdür hususa her kavmin her kabilenin ahlakı başkadır. Fakat Müslümanlık ayniyetle tuz madenine benzer siz bilir misiniz tuz madenine her ne düşerse tuz olur dünyada ne kadar zalim merhametsiz geda insafsız kan dökücü milletler biliriz ki Müslümanlığı kabul ettikten (2a) sonra melek gibi oldular. Uzağa gitmeyelim size Tatarları Türkleri gösterelim bugün Buhara Afgan falan diye birer memleket ve Buharalı Afganlı diye bazı adamlar tanıyoruz ki ahlak-ı hüsna'larına cihan hayran oluyor işte bunlar vaktiyle yani yine Tapar Türk ve Tatar buldukları zamanda döktükleri kanlarla dünyanın topraklarını çamur ettiler idi fakat yalnız Müslüman olduktan sonra ne güzel oldular. İnsafsız bir adam insaf sahibi oldu mu artık onun fenalık etmesi kabil olamaz bir biçareye el uzatmaktan elini kesseler bile geri duramaz.

Demek isteriz ki İslamiyet dünyada çirkin huyları güzellendirmekte her türlü terbiyenin başıdır yani Cenabıhak'ın Kuran-ı Azimülşan'da Müslümanlık hakkındaki fermanlarından büyük terbiye dersi olamaz.

Burasını anladınız ise şurasını da anlayınız ki Müslümanlık en ziyade kan dökücü bir kavmi böyle melek gibi bir hale getirir ise ya biraz zeylişi kerim ve güzel olan bir kavmi ne yapmaz?

İşte bu kavim de Arap kavmidir şüphe yok ki Cenabıhak'ın her yaptığı şey mahz-ı hikmettir. İşte nur gibi parlak ve güneş gibi aşikâr olan şu güzel dini de Arap kavmi içinde ve okumakta en şerefli ve en namuslu bir kabilesi arasında neşretmekliğinde hikmetini eğer düşünecek olursanız bilmiş olabilirsiniz ki bu dinin kadrine layık harekette bulunacak ve bu dini dünya durdukça durmaya layık surette âlemin her köşesine yayacak kadar gayretli merhametli insafli namuslu bir kavim olmasıdır. Şüphe yok Allah her türlü iyilikleri müstehak olanlara ihsan eder. O sırada yani İslamiyet'in zuhuriyeti tarih bize haber veriyor ki – Araplardan iyi onlardan şerefli onlardan ziyade hakkı tanır bir kavim yok idi işte yalnız Arap'ın İslam olmazdan evvelki keremine dair size bir misal gösterelim.

HIKÂYE-İ SAHİHA

(ŞERİK İLE TAI)

Peygamber efendimizden (sav) evvel Numan bin Manzur namında Yemen ve Cezayirü'l-Arap taraflarına malik bir Arap padişahı vardı. Cahiliyet âdeti bu ya bu adam gününün birini gazaba birini kereme tahsis etmiş idi. Ve gazap gününün adına (yevm-i ye's) ve kerem gününün adına (yevm-i naîm) demiş idi.

Yevm-i ye's'te kim olursa olsun rast geldiğini öldürür ve yevm-i naîmde tesadüf eylediğini ihsanlara inayetlere gark ederdi. Cömertlikte meşhur olan Hatemi Tayy kabilesinden bir adam fakir düşerek evlat ve ayalinin nafakalarını tedarik için adeta kerem ve inayet sahiplerinin yardımına muhtaç olmuş ve avuç açarak dilenmeye başlamış idi. Bu hal ile bir gün yine çoluğuna çocuğuna akşama yiyecek tedarik etmek için dolaşmış Numan tesadüf eyledi hiç kaderin pençesi bükülür mü? Biçare adam vaktiyle kendisi fukaraya ihsan ederken şimdi kendisi onlardan daha fakir olarak böyle kabile kabile dolaşırken nihayet talihinin uygunsuzluğu zavallıyı Numan'ın yevm-i ye'sine tesadüf ettirdi.

Tai'nin katî bağı hak dövüleceğini aklı kesince Numan'a dedi ki – Allah-ı mülk hazretlerinin ömür ihsan etsin birtakım aç ve çıplak büyüklü küçüklü evlat ve ayalim vardır ki fakr u zaruret yüzünden halleri perişandır onları doyurmak için hayır sahiplerinin yardımlarına el açarak biraz yiyecek tedarik etmiştim bahtımın siyahlığı beni yâd-ı şahın bu belalı gününe rast getirdi. Evlat ve ayalimin oturdukları yer

buraya yakındır onlar ise açlıktan helak olmak raddesindedirler benim yanımda katlolmak için gündüzün sabahıyla akşamı birdir müsaade buyurun da şu peyda eylediğim ekmekle hurmayı götürüp evlat ve ayalime teslim edeyim ve bundan sonra bakacak kimseleri kalmayacağından halleri bütün bütün perişan olmamak için bunları kabilemin reisine ısmarlayayım akşama kalmaz yine gelir ve boynumu melikin kılıcına uzatırım

Bedevinin yürekten söylediği şu doğru sözlerden Numan'ın kalbine merhamet geldi ise de ne çare ki batıl âdetinde inat eylediğinden şayet gelmez isen yerine öldürülmek üzere bir bedel bulmalısın o zaman müsaade ederim dedi.

Hiç ölmek için kefil olacak kadar cömert bulunur mu? İnsan ne kadar kerîm olsa canını muhafaza etmek ister Tai biçaresi melikin bu sözü üzerine Numan'ın yanında oturmakta olan musâhib-i şerîk –Bünadî- namındaki zatın yüzüne bakarak ey Adîdin oğlu Şerîk ben katlden kaçmam ve korkmam yemeğin lezzetini unutmuş ve açlık ve iftikar “sonradan fakir olmak” derdiyle bitap ve tüvan kalmış etfale merhamet eyle ey Numan'ın musahibi sen kerîmler neslindensin bana kefil ol cömertlik eyle Allah şahit olsun ki akşamdan evvel döner gelirim deyince Şerîk-i Numan bu adam için kefilim dedi herife müsaade eylediler ta güneşin batmasına yarım saat kaldı Numan yıllarca kendisiyle sohbet ederek birlikte yaşadığı Şerîk'e hazır ol işine kefil olduğunuz adam gelmedi dedi Şerîk hayır güneş batmayınca sizin hükmünüz bana geçmez cevabını vermiş idi. Aradan beş on dakika daha geçtikten sonra bir de baktılar ki çöl tarafından bir adam geliyor Şerîk işte bu Tai'dir dedi koca mert oğlu mert geldi ki soluğu soluğuna yetişmez. Ey Şerîk affeyle biraz geciktim ve bil ki kalbine rahatsızlık verdim ama ihtimali yoktur ki kerîm olanın kalbi (2b) şüphelenip fakat güneş batar da benim gibi masum yüzünden sizin gibi vücudu Arap kavmine şeref veren bir kerîm telef olunur diye telaş etmiş idim dedi! Numan sabahtan beri dönmekte olan şu garip hallere hayran olarak – Ben müddet-i ömrümde sizin gibi canlarına mürüvvet eder kerîm görmedim hatta kimseden de işitmedim ey Tai sen ahde vefada kimseye meydan bırakmadın ey Şerîk sen de keremde insanların hepsini geçtin bari sizin birbirinizden büyük olan şu büyüklüklerinizin hürmeti için ben de şu menhus âdeti ibadullahın üzerinden kaldırayım- dedi.

Gördünüz mü dünyada kerem ne kadar büyükmüş işte bu vakiyadan ne kadar ibret alsanız o kadar fayda hâsıl edersiniz gayret edin ki yüreğinizdeki mekremet kuvvetleşsin zira insanlığın şanı ise Müslümanlık'ın emri de kerîm olmaktadır.

---

15 Numaralı Nüşhamızdaki Suallerin

61 SUAL

CEVAP

Çocukların cümlesi seksen tane imiş ki nısfı olan kırkı dağılmış. Rubu olan yirmisi mezunen gidip hamisi bulunan on altısı dahi namizac bulunduğundan baki dört çocuk kaldığı.

Mektep-i Feyziye dördüncü sene

şakirdanından Ali Şerafettin

İşbu suali aynı zamanda Çiçek Pazarı Rüştüyesi'nden Mehmet Necip. Mahrec-i Mekatip-i Askeriye birinci sene şakirdanından Fatihli Osman Nuri. Mızıka-ı Hümayun'dan Seyfi Çavuş. Fatih Rüştüyesi sınıf-ı evvel şakirdanından Hüseyin İhsan ve İbrahim Ethem Efendiler hall etmişlerdir.

62 SUAL

CEVAP

Üçü bir paraya alınan limondan üç tanesi ve ikisi bir paraya olan limondan iki tanesi ki mevcut limonların beş tanesi sırasıyla bir tarafa çekilse üçü bir paraya olan limondan on tane kalır. Bu on limon ikisi bir paralık limonlardan olduğu cihetle beş para etmek lazım gelir iken üçü bir paralık limon ile karıştırıldığı için dört para eder ve bu cihetle iki limon yani bir para oraya gider.

Beşiktaş Abbas Ağa

Mahallesi sıbyan mektebi

şakirdanından Mahmut ve Ahmet ve Hasan ve Remzi ve Raşit

İşbu suali aynı zamanda Şehzade Rüştiye Mektebi sınıf-ı evvel şakirdanından Osman Süreyya ve Mahrec-i Askerî birinci sene şakirdanından Fatihli Osman Nuri Efendiler dahi hall etmişlerdir.

63 SUAL

CEVAP

16 hindi beheri ikişer kuruştan 32

8 tavuk ikisi bir kuruştan 4

16 piliç dördü bir kuruştan 4 kuruş eder bu hesapça hayvan da kırk. kuruş da kırk eder.

İbrahim Paşa İnas Mektebi

talebelerinden Emine Pervine

Bu suali aynı zamanda Fatih Rüştiyesi sınıf-ı evvel şakirdanından Hüseyin İhsan Mektep-i Feyziye ikinci sene şakirdanından Mehmet Vehbi Mahrec-i Askerî birinci sene şakirdanından Fatihli Osman Nuri Mızıka-ı Hümayun'dan Seyfi Çavuş Şehzade Rüştiyesi sınıf-ı evvel şakirdanından Osman Süreyya Efendiler dahi hall ettiler.

64 SUAL

CEVAP

Evvela beş ekmeğin her birini üçer dilim etmeli on beş dilim olur. Hesapça bu on beş dilimin dokuzu üç ekmeği olanın ve altısı iki ekmeği olanın olmak lazım gelir.

Bu üç kişi ala es-sebâ beşer dilim ekmeği olan adam beş dilimini kendi yiyip küsur dört dilimini hariçten gelen adam yemiş. Ve altı dilim ekmeği olan adam beş dilimini kendi yiyip bir dilimini hariçten gelen yemiş bu hâlde hariçten gelen adamın verdiği beş kuruşun dört kuruşunu üç ekmeği olan ve bir kuruşunu iki ekmeği bulunan adamın alması lazım gelir.

Şehzade Rüştiyesi sınıf-ı evvel şakirdanından Osman Süreyya ve Fatih Rüştiyesi sınıf-ı evvel şakirdanından İbrahim Ethem Efendiler hall ettiler.

**

Hindi sualine birinci derecede cevap veren İbrahim Paşa İnas Mektebi talebelerinden Emine Pervine Hanım hat-ı destiyle matbaamıza bir de tezkire yazıp göndermiş ki gerek hüsn-i hattı ve gerek şive-i ifadesi hakikate kendisinin istidad ve kemal derece-i tahsil-i ilme hevesine bir şahit-i adldir.

Mülkümüzde maarifin terfisine hizmet edildikçe etfalimizin derece-i kader ve ehlileri meydana çıkıyor.

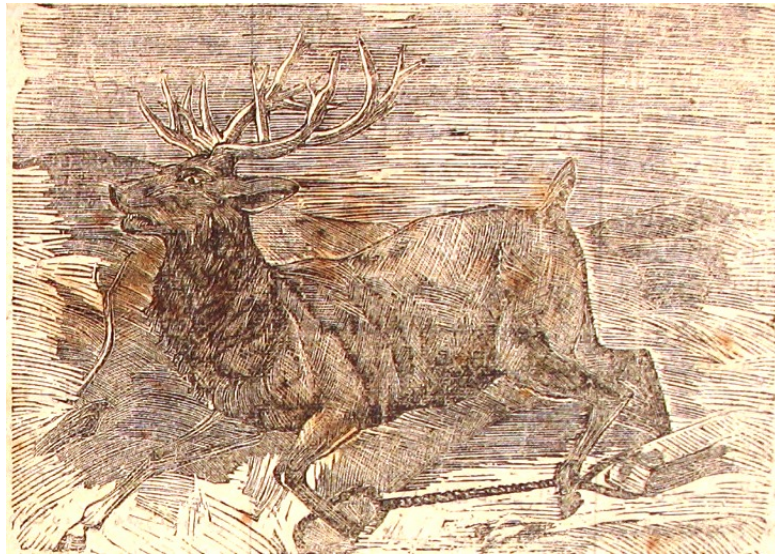
İnasa mahsus mektepler küşat edildi. Bugün kız çocuklarımızın hemen yüzde ellisi okuryazar ve okuduğunu anlayıp yazdığı anlaşılır bir hale geldi. Zekure mahsus mektepler günden güne tektir ediliyor.

(3a) Erkek çocuklarımızın mübalağasız olarak yüzde doksanı bela-yı cehl-i nadan korkusundan kurutulup her birleri kendilerinin büyük pederleri makamında bulunanlara ders okutmaya malik oldular.

Çocuklar!!

Şöyle bir zamanda bulunduğunuz için ne kadar bahtiyar olduğunuzu size tarif etmek iktiza etmez. Gayret ediniz de bulunduğunuz derecenin ilerisine gidiniz.

Zira istikbalimizi siz temin ediyorsunuz.

Bir geyiğin tuzağa tutulması

Tarifi gelecek nüshada

-----*-----

SUAL [65]⁷

Doksan arşın merbânda bir mahalli tefriş etmek üzere eni altı rubdan kaç arşın halı olmak lazım gelir?

SUAL [66]⁸

Müfsit olunan bir şirkette dört kimseden birincisinin üç, ikincisinin üç buçuk, ve üçüncünün dört buçuk, dördüncüsünün iki hissesi bulunsa ve dört bin kuruş da kâr hâsıl olsa acaba her birinin hisselerine göre ne kadar kâr almaları lazım gelir?

SUAL [67]⁹

Bir hatt-ı münkesir-i muhaddeb kendisini ihata eden diğer hatt-ı münkesir-i muhaddebden azamını olur asgar mı olur?

Tahsin

İLAN

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti

Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farisîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz

---

⁷ [65]: (60) Metin hatası tamir edilmiştir.

⁸ [66]: (61) Metin hatası tamir edilmiştir.

⁹ [67]: (62) Metin hatası tamir edilmiştir.

“*”

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan “İlmihâl” kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

*

Numara 17

Cuma

1 Ağustos 1291

12 Recep 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 54 numaradadır

Bir seneliği kırk kuruştur

Altı aylığı yirmi beş kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

Efendiler!

Gazetemizin bir nüshasında idi ki bilmecenin zihninizce hâsıl edeceği keşayişi layıkıyla takdir ettiğimize mebni bundan iki bin sene evvel Yunan ukalasından bir zatın bir bilmecesini derç etmiştik.

Bu kere de o bilmeceyi tertip eden zatın bulunduğu asardan bin sene kadar ikdam bir zamanda bir (dev)^[1] in Yunan kahramanlarından birine sorduğu bir bilmeceyi yazacağız. Fakat bu öteki kadar kolay değil biraz güççedir bununla beraber içinizde bunu da hall edecek kadar zekâvetliler bulunduğunu da teslim ederiz

İşte bilmece:

“Hangi hayvandır o hayvan ki sabahleyin dört ayak öğle vakti iki ayak akşamüstü üç ayak üzerine yürür?”

(*)

Bir insana göre en lazımlı şeylerden biri de her vakit kalbinde Allah korkusu bulunmaktır. Çünkü insan bittabii her türlü fenalığın icrasına müstaid hâlbuki bu korku o her türlü fenalığın icra olunmasına gayri müsaittir. Zirde derç olunan kıssayı mütalaa eylediğiniz hâlde bu dakikaya yakın hâsıl edeceğinize şüphemiz yoktur.

- **KISSA** -

Mektep hocalarından biri mektepte bulunan talebenin kaffesine daima Allah'tan korkmayı söyler ve bu talebenin en küçüklerinden birini de sairlerinden üstün tutarak fevkalade severdi.

Bir gün hoca kafes içinde beslemekte olduğu beş altı tane serçe kuşlarına yem verirken talebelerinden birkaçı yanına gelip o küçük çocuğu niçin kendilerinden ziyade sevmekte olduğunu hocaya sorarlar. Hoca da bunlara “Pekiye! Bunun sebebini size söylerim ama... İlk önce o çocukla beraber her birinizin şu kuşlardan birer tane alıp kimseye göstermeden boğarak bana getirmesi lazım gelir” cevabını verir.

Hocanın bu sözü üzerine her bir talebe bir kuş alıp kimseye göstermeden boğmaya gider biraz sonra hoca söylediği çocuktan maidasının kuşlarını boğuk olduğu hâlde getirdiklerini görerek sevdiğine.

- Evladım niçin sen de kuşunu boğmadın?.. deyip de

^[1] Sakın bunun sahih olduğuna inanmayın. Bu bilmeceyi olsa olsa yine Yunan hükemasından biri yapmış ve fakat Eski Yunanlılar (dev) atfetmiştir.

“Sen kuşları bize kimseye göstermeden boğunuz demiştin hâlbuki ben Cenabıhak’ tan bir şeyin gizlenemeyip onun her şeyi görebileceğini ve her vakit bize telkin edegelmektense olduğun Allah korkusu kalbimizde yerleştiği hâlde şöyle bir biçare hayvanın bilasebep boğmak Cenabıhak’ ın emr-i binas muhaf bir amelde bulunmak demek olacağını düşündüm de onu boğmadım” cevabını verince sair talebe hocanın bu çocuğu kendilerinden üstün tutmasının farkına vararak bir derin sukut içine dalmış olduklarını bade hoca yüzünü bunların tarafına çevirdiği vakit gördü ve nazar sebep-i tercihi o da onlara tekrar bildirdi

-----*-----

- MUHAVERE -

(İKİ RÜŞTİYE ŞAKİRDANININ BİRBİRİYLE SÖYLEŞTİKLERİ)

- Bana baksanıza! Birader efendi siz mektepte ne dersleri okuyorsunuz?
- Siz mektepte ne dersleri okuyorsanız biz de onları....
- Canım murat o değil! Sizinle okuduğumuz dersler üzerine mübahese etmeye bir sebep arıyordum da!
- Tamam! Meram ki muradınız mübahese görüşelim sanki ben mübaheseden sakınır mıyım?
- Ben size fenn-i zü fünundan soracağım! Okudunuz değil mi?
- **(2a)** Evet!
- Evvela bu fenne tatbikan defter tutmakta ittihaz edilen iki usulden birisine tezaufi ve gerek infiradı üzerine kaç nev defter tutması lazım gelir bu defterlerden kaçına defatir-i asliye. Kaçına defatir-i muavene denilir usul-ı tezaufi üzerine tutulan yevmiye defterlerine sehven bir madde yanlış yazıldığı hâlde onları yazılması fasıl mümkün olur?
- Baksanıza! Fen defterinden soracak yalnız bu sualleri mi buldunuz?

- Nenize lazım? Sual sormak hakkı şimdi bendenizde değil mi? Şimdi bunları sordum bunlara cevap verin. İktiza ederse daha soracak sualler bulurum.
- Pekiyi! Evvela usul-ı tezaufi denilmesine sebep ne olduğunu sordunuzdu. Sebep şudur: Malumunuz olsun ki bu fenne tatbikan tutulan defter-i kebirde altı hesap açılır. Mesela bir tacir mağazasındaki eşyanın birazını peşin akçe ile sattığı surette ol eşya mağazadan çıkıp akçe olarak sandığa girdi demek olacağından mağazanın sandığa alacağı ve sandığın mağazaya borcu demek olur ki sandık hesabına borç mağaza hesabına matlup yani bir madde iki hesaba birden olarak fakat birine deyin. diğerine matlup olarak kaydedilsin ki usule tezaufi demek bundan neşet eder. Saniyen bir tacir gerek infiradı gerek tezaufi usulleri üzere sekiz nev defter tutar ki bunlardan dördüne defatir-i salıye öbür dördüne defatir-i muavene tesmiye olduğu gibi yanlış maddenin suret-i sahihada kayıt ve tahriri –Çünkü fen defteri icabınca meselen hata olunan madde defter-i kebirde geçirilmeyip de yevmiye defterde ise yevmiye defterini çizmek bozmak caiz olmadığından- Yalnız hata olunan maddenin kenarına yine battal işareti çekilir ve yine buraya hangi maddenin doğrusu olduğu işaret edilir.

(Mabadı var)

(*)

Çocuklar!!

Size havaya dair bazı malumat vermek isteriz.

Hava denilen şey ne kadar yakından görülmez ise de uzaktan pek güzel müşahede olunabilir.

Bir kere başımızı yukarı kaldırıp da göğe doğru bakar isek bir mavilik görüyoruz ya! İşte o renk hava rengidir.

Hatta biraz uzak olan dağlara bile baktığımız vakit görünen mavi renk yine havanın rengidir şimdi havayı gördüğümüzü anladık ya! Bir kere de sıkletini düşünelim?

Acaba hava ne şeklindedir? Yani ne ağırlığındadır? İçinizden bazıları havanın hafif olduğuna vahib olacaktır. Lakin şu kadar değilse de havanın da hayli ağır olduğunu ispat edebiliriz.

Mesela bir insan bir şişenin ağzına elini koysa. ve hava tulumbasıyla şişenin içindeki hava alınsa hariçtekini hava o kadar şişenin üzerindeki olan ilâtazyîk eder ki adeta küçüklerini biri birine geçirir. Bulduğumuz sade şişenin üzerine el komakla olmayıp bir kadehin içinde biraz kâğıt yakmasıyla da tecrübe edilebilir ki onun tarifi şöyledir

(Tarifi gelecek nüshada)

(*)

VARAKA

Etfal-ı Müslümana mahsus olmak üzere bundan akdem küşat olunup el-haletü hazihi haftadabir kere tab ve neşr olunmakta bulunan gazetenizde bizim gibi talib-i ilim ve marifet olanlara taziyane-i şevk ve gayret olmak için derç ve ilave kılınan esile ve bilmecelere tarafımızdan peyderpey cevap verildikçe ve bu cevapların kimimiz tarafından ita olunduğu gazetenizde görüldükçe filvaki şevk ve gayretimizin bir kat daha terakki ve .....mucib olduğundan bunun için cümleliz başka başka teşekkür ederek beher hafta birer gazete alıp kemal-i hâhiş ve muhabbetle feth ve kıraat etmekte ve mezkûr sual ve bilmecelerin cevabını bulduğumuz hâlde dahi peyderpey matbaanıza getirip takdim eylemekte iken geçen gün on beş numaralı nüshanızdaki suallerden altmış birinci ve altmış üçüncü suallerin cevaplarını bulup lazım gelen pusulasını bizzat matbaanıza getirip ibraz eylediğimde işbu iki sualden evvelkisinin cevabını beğenip diğerinin yanlış olduğunu beyan ederek el koymuş lakin bu hafta çıkan nüshanızda bunların hiçbirisi tab ve neşr olunmamış idiği görüldüğünden keyfiyet-i ye's ve meftur mucib olmuş ve onun için bu hafta neşr olunan nüshanızda münderiç suallerin cevabını aramaktan sarf-ı nazar olunmuştur.

Binaen ben evvelce beğenmiş olduğunuz suallerin cevabı niçin tab olunmamıştır buna bir mana verilemediğinden bu babda olan hükmü dava eder olduğum hâlde bunların adem-i neşri sebebinin istifsarını ibtidar eyledim.

4 Temmuz Sene 91

Zeyrek Mektep Rüştiyesi

şakirdanından

Mustafa Tahsin

Efendi!

Mektubunuzun suret-i tarz ve tehriri derece-i zekânızı takdire bir mizan-ı sahih olabilir. Doğrusu vatanımızın sizin gibi ezkiyayı yetiştirmekte olduğunu görerek memnun olmamak elden gelmiyor. Gönderdiğiniz cevabın gazetemize (2b) derç edilmemesi füturunuzu mucib olarak öbür nüshamızdaki sualleri hall edemediğinizi bildiriyorsunuz. Hakkınız var. Sehven derç edemediğimizi biz de sonradan görmüş idik de teessüf etmiş idik. Her ne ise bundan sonra sualleri hall edip cevaplarını gönderirseniz biz de öyle bir sehvin bir daha vukua gelmemesine mümkün mertebe çalışacağımızı vad ederiz.

(*)

(SUAL VE CEVAP)

- Bu üzerinde bulunduğumuz kürre-i arz coğrafya nazarında nasıl bir şeydi?...
- Nasıl mı? Hiç bir karpuzun şekline dikkat ettiğiniz yok mu?
- Evet var! Fakat coğrafyanın verdiği malumata göre kürre-i arz-ı tamam bir karpuz küre değil.
- Hakkınız var. İki kutuplar yani kutb-ı şimalisi ile kutb-ı cenubisi biraz basık hatta üstü etrafları da biraz çıkıktır.
- Bunun sebebi?
- Siz hikmet-i tabiiye okumadınız değil mi?
- Evet!

- Öyle ise şimdi bunu layıkıyla anlayamazsınız inşallah bundan sonra okursunuz da sebebinin ne olduğunu layıkıyla anlarsınız. Çünkü coğrafyanın buna dair verdiği muhtazır malumattan bir şey anlaşılmaz.
- Pekiyi! Haydi öyle olsun. Fakat coğrafya kitaplarında okuduğuma göre yukarıda zikrettiğiniz kutb-ı şimali ve cenubide altı ay gece altı ay da gündüzdür. Oluyormuş. Bunun sebebi nedir? Yoksa bu da hikmet-i tabiiyye taakkul eder bir mesele mi?
- Hayır! Bu hikmet-i tabiiyye mesailinden değildir. Doğrudan doğruya coğrafya ve kozmografya fenlerine mütealliktir. Hani geçen gün kozmografya okurken size bir kere ve onun da üzerinde mersum hükemanın kabul ettikleri (mıntıkätü'l-büruc)u çizmiş idi. Hükmen derler ki güneş bir sene zarfında (mıntıkätü'l-büruc) üzerinde mersum on iki burcu kâmilten devreder. (Bu mıntıkätü'l-büruc) üzerindeki itidal noktaları hatırlınızdır ya! Mesela şems hamel burcundaki nokta-ı itidalden sünbüle burcundaki nokta-ı itidale gidince kadar –ki altı ay sürer- kutb-ı cenubi karanlıkta kalıp kutb-ı cenubide gündüz olur.
- Evet sahih! Bendeniz de öyle düşünüyorum.

(Mabadı var)

(*)

(LETAİF)

Bir adam evlendi. Ve tehhülünün beşinci günü zevcesi bir çocuk doğurdu

Herif hemen çarşıya gidip kâğıt ve kalem ve divit aldı. Bunu ne yapacaksın diyenlere

- Benim oğlum kemal-i sürat ile beş günde dünyaya geldi. Üç güne kadar mektebe gideceğine şüphe mi ediyorsunuz – diye cevap verdi.

(*)

Harun Reşit bir gün Behlül'e ya Behlül kimi pek ziyade seversin demesiyle her kim karnımı doyurur ise onu severim diye cevap verdi.

Eğer ben senin karnımı doyurur isem beni sever misin dedikte veresiye muhabbet olmaz dedi.

(*)

Hekimin birisi fena sesli bir adamın taganni eylediğini işittikte ehl-i kehanet baykuşun sadası insanın mevtine delalet eyler derler

Eğer bu sözleri vakıa ise bu muganninin tagannisi baykuşun vefatına bürhan olur idi.

(*)

SELANİK MEKTEP-İ SIBYANİ TARAFINDAN ALDIĞIMIZ MEKTUP

SUAL

61

CEVAP

(80) çocuk olmak lazım gelir

CEVAP

63

16 hindi 32

08 tavuk 04

16 piliç 04

---- ----

40 40

SUAL**64****CEVAP**

İki ekmek veren bir kuruş ve üç ekmek veren dört kuruş paylaşımları lazım gelir. Veyahut iki ekmek veren bir üç veren üç kuruşu paylaşımları lazım gelir çünkü fikrimiz iki türlü hall etmiştir herhangi münasip ise onu tab ediniz.

(TEŞEKKÜR)

El-yevm tab ve neşr etmekte olduğunuz Etfal gazete-i muteberinizden ol kadar memnunuz ki ne dil ile tarif ve ne de kalem ile tehrir edemeyeceğimiz güneş gibi hüveydadır (Efendim) Cenebimülkü'l-mennan hazretleri dünyada her şeye bir sebep yaratmıştır ki cümle mahlukat onun ile amel ederler biz dahi sizin bu gazeteyi tab etmenizden memnun ve şadan olduğumuza sebep verelim evvela Osmanlı ülkesinde bulunan mekteplerde bundan yirmi otuz sene mukaddim feraset ve kitabet ve hatta terbiye olmak bile pek çok subetli idi diye siz gazete-i muteberinizde tahrir etmiş idiniz şimdi ise Cenabıhak'a şükür ve padişah maarif-ekser ve şahenşah-ı adalet-perver efendimiz hazretlerine hayli dualar ederiz ki mekteplerimiz usul-ı cedide üzere olup hocalarımız feraset ve kitabet ve terbiyemize ihtimam ve kendilerimiz devam etmekteyiz ve bu vecihle mekteplerimiz ziyade suhulet bulmaktadır (3a) şimdi ise buna daha bir muavenet olmak üzere Etfal gazetesi tab olunsun da nasıl teşekkür olunmasın.

İmza

Selanikte Mektep-i Sıbyan

Osmanî sınıf-ı evvel

şakirdanından Ali Rıza

Ahmet Mithat Ali Hıfzi

(*)

65 SUALİN CEVABI

Doksan arşın bir mahalli teşrif etmek üzere eni altı rubdan yüz yirmi arşın halı olmak lazım gelir?

66 SUALİN CEVABI

0923 üç hissesi olana

1176 üç buçuk hissesi olana

1384 dört buçuk hissesi olana

0615 iki hissesi olana

[4098]¹⁰

(CEVAP VEREN EFENDİLERİN ESAMİSİ)

Tersane-i amire fabrika-i hümayundan Kaz köylü Ahmet Haşim

Mahrec-i Mekatip-i Askeriye birinci sene şakirdanından Fatihli Osman Nuri

Beşiktaş'ta Abbas Ağa Mahallesinde sıbyan mektebi şakirdanından Mahmut ve Hasan Efendiler Zeyrek Mektep Rüştüyesi şakirdanından Mustafa Tahsin Efendi

(CEVAP VEREN EFENDİLERİN ESAMİSİ)

Terane-i amire fabrika-i hümayundan Kaz köylü Ahmet Haşim Efendi

Mektep-i Mahmudiye sınıf-ı sani şakirdanından Mehmet Reşat Bey

67 SUALİN CEVABI

Asgar olmak lazım gelir

¹⁰ [4098]: (4000) Metin hatası tamir edilmiştir.

CEVAP VEREN EFENDİLERİN ESAMİSİ

Mektep-i Feyziye şakirdanından Ahmet Salih ve Mehmet Vehbi Efendiler

(Tarifi Gelecek Nüşhada)

SUAL

68

Dört adam beytinde taksim edilen 12989 kuruştan birinci şahıs ikinciden 198 ikincisi üçüncüden 192 kuruş ziyade alıp üçüncü (60/س) dördüncü dahi (60/س) 129 aldığı hâlde her birinin kaçar kuruş alacağının istihracı matluptur?

SUAL

69

-- 2 mil mesafe kat emek üzere (25) günde varılan bir mahalle günde kaç mil mesafe kat etmek üzere 10 günde varılır?

SUAL**70**

Bir hatt-ı müstakim diğerk bir hatt-ı müstakimi şol vecihle bir noktada kat eylese ki bir tarafında hadis olan zaviyelerden birine kaime olsa diğerklerinin ne olması lazım gelir?

SUAL**71**

Coğrafya fenni nazarında hudut-ı tabii itibar olunur hangi şeylerdir?

Tahsin

İLAN

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti

Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farisîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz

(*)

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

Numara 18

Cuma

8 Ağustos 1291

19 Recep 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadırBir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruşturTaşralar için posta ücreti zam
olunurBu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmazEtfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

HİKÂYE

Geçmiş zaman adamlarından biri Hak'tan başka bir kimseye tapmamak üzere fukaraya para vermeyi niyet edip bir gece yanına on bin kuruş alır ve sokağa çıkıp giderken karşıdan zuhur eden bir atlı adama çıkarıp paraları verir meğer o adam meşhur hırsızlardan imiş. Ertesi gün şehirde bu gece falan hırsıza on bin kuruş verilmiş diye bir söz çıkar ve herkes duyar. İkinci gece bu adam yine yanına on bin

kuruş alıp yolda giderken karşısına çıkan bir hatuna tek mil paraları verir meğer o hatun da meşhur fahişe ve zinakarlardan imiş sabahleyin yine bu gece falan fahişeye on bin kuruş verilmiş diye duyulur üçüncü gece kezalik on bin kuruş daha alıp sokağa çıktıkta zengin ve gayet hasis bir adama tesadüfle bu sefer de paraları ona verir ertesi gün falan zengin ve bahil adama ne dersin? Bin kuruş verilmiş diye lakırtı olur

Bu adam ise verdiği paraların cümle duyulduğuna ve ehline düşmediğine gayet mahzun ve melül olduğu hâlde dördüncü gece uykuya yatar Cenabıhak senin sadakanı kabul etti ve seni mağfîret eyledi. Zira senin tesadüf ettiğin hırsız zaruret halinden naşi hırsızlığı irtikab etmiş olduğundan verdiği parasıyla hırsızlığı terk etti ve tâib ve müstagfir oldu

İkinci defada rast geldiğin hatun çocuklarını geçindirmek için fakir halinden dolayı fahişeliğe düşmüş olduğundan şimdi malik olduğu bu para sayesinde zinayı terk eyledi ve üçüncü defa para vermiş olduğun zengin ve hasis adam gayet bahil olup hiçbir vakit rıza-yı Bârî için fukaraya para vermeyi sevmez iken bu parayı senden aldıktan hanesine gidip kendi kendine Cenabıhak'ın ne faziletli ve merhametli kulları varmış benimle kat'a muarefesi olmadığı hâlde bana on bin kuruş verdi benim ise bu kadar malım var iken kimseye beş para verdiğim yoktur tefekkür ile artık fukaraya bakmaya karar verdi işte senin hüsn-i niyet ve hulusun sebebiyle bunlar ahval-i kabîhalarını ve Cenabıhak senin de sadakanı kabul edip mağrifet eyledi dedi ve bu adam da şu hâlde kemal derece memnun olarak emval bakiyesini dahi fukaraya bezl etti.

(Bu hikâye dikkatli okuyanlar ise tasaddukun ne derecede makbul olduğu ve ehline düşmesi bile hulus-ı niyete .....olmalı yoksa fayda vermez)

DİĞER

Bir adam daima görüştüğü adamlarla bir gün işret ederken kölesine dört beş kuruş verip haydi bize biraz meyve al diye çarşıya göndermiş köle Mensur bin Ammar hazretlerinin mahallesinin kapısından geçerken Mensur hazretlerinin bir fakir için şu fakire her kim dört kuruş verir ise ben ona dört dua ederim dediğini

işitince efendisinin meyve almak için vermiş olduğu paraları herçi bad abad diyerek fakire vermiştir Mensur hazretleri bunu görünce ne istersin dedikte köle ibtida azat olmaklığımı talep ederim dediğinden müşârün-ileyh hazretleri evvela bu arzusunun husulete ve saniyen dahi şu fakire verdiğim dört kuruşun bedelini isterim dedikte ona ve selasen dahi Hak Teali hazretlerinin efendisine tövbe ahsanını talep eylemesiyle efendisine tövbeliğine ve rabian Cenabıhak'ın kendini ve efendisini ve Mensur hazretlerini ve kavmini mağrifet etmesini arzu ettiğinden bade ona dua eder

Köle avdetinden efendisinin niçin bu kadar kaldın diye vuku bulan sualine cevaben kıssayı hikâye eder efendisi kölenin Mensur hazretlerinden olan hacetlerini bin bir sual (2a) edip azat olması arzusuna muvafakatla (انت حروجه) diye köleyi azat eder ve dört kuruşun bedelinin ihsan olunması talebine karşı köleye dört kuruş verir ve kendisinin tövbesinin tövbesini niyazından dahi müteessiren tövbe ve istiğfar eyler ve kendinin ve kavminin ve efendisinin ve Mensur hazretlerinin mağrifeti talebi ve sayından hariç olduğunu beyan ile mazeret eder bu adam o gece rüyasında görür ki sen muktedir olduğun şeyleri ifa eyledin caiz midir ki Cenabıhak dahi kadir olduğunu icra buyurmaya işte bu sebepten Hak Teali hazretleri dahi seni ve köleyi ve Mensur bin Ammarı ve kavmini mağrifet eyledi diye tebşir eder

(Bu hikâye dahi dikkatle mütalaa buyurulur ise anlaşılır ki iyi bir hizmetkâr kullanmanın ne kadar insana faydası var imiş bu kölenin dört kuruşu fakirden esirgememesi zahira hem kendisinin azat olmasını ve hem de efendisinin müptela olduğu işretten kurtulmasını ve manen dahi cem-i insanın her an ve zaman Cenabıhak'tan tazarru ve niyaz bulduğu mağrifet-i ihyaya cümlesinin mazhariyeti mucip olmuştur)

(*)

KISSA

Oldukça mâl-dâr bir kör hatun evce lazım gelen eşyasını güya en alası olmak üzere öteden beriden alır hâlbuki aldığı şeylerin kaffesi edna olduğunu fark edemediğinden hep ala buluyorum efkârıyla evine lazım gelen intihazımı verir bade gözlerine bakmak ve iyi etmek üzere bir tabip ile akd-i mukasele eder ve tabibe

lazım gelen mualeceleri verip icra-ı tedavi ettikten sonra mumiileyhin gözleri sıhhat bulur ise de evvelce güzel diyerek almış olduğu eşyanın ne ayarda olduğunu görmeye başlayınca (Bunları sen değiştirmişsin) diye tabibi hem tazîre hem de hakkını iptale kalkışır kalkışmaz tabip-i akil (Hayır öyle değil senin gözlerin evvelleri görmediğinden iyi ve kötüyü fark edemez idin yoksa sana güzel diye verdikleri eşyalar işte bunlardır)kelamlarıyla mumiileyhi ikna eder.

HİSSE

Bu kıssada tarif olunan hatunun körlük vakti cahillik zamanına ve sonradan gözlerinin iyileştiği vakit dahi âlimlik zamanına benzer çünkü bir cahil tahsil-i ilim ve marifet ettikten sonra zaman-ı cahillikte güzel diye bulmuş olduğu fena şeylerin fenalığını ilim sayesinde anlar.

(*)

(AĞLAMIŞ ONMAZ)

Bir temiz zarif efendinin Mustafacık namında bir şen çocuğu var imiş söz dinler yüze güler herkesin yanına edeple varır lakırtıya cevap verir imiş hele görenler iyi kusursuz sanır imiş ama onun çekilmez bir huyu olup ev içinde herkes o bir huyu sebebine ondan bezmiş kimse yanına almasını istemezmiş yani bir şeyi bir parça görse derhal ağlamaya başlar ve değme hâl ile susmak bilmez imiş.

Mesela bir gün ders kendine bir parça güç gelse öğrenemiyorum nasıl edeyim mektepte rezil olacağım diye ağlamak tutturup validesi ona nasihat ettikçe ıklar sıkklar kitabı yere vurup tepinir saatlerce önüne geçilmez imiş gözü yaşlarının aktığını görenler gerçekten bir derdi var sanırmış ve misafir bulunursa onun ezasından kaçarmış kezalik güzel güzel oynar iken oyuncaklarının birini bulamasa yahut düşürse kırsa artık feryadı cihanı tutar ve sesi ayyuka çıkar imiş yahut oyun esnasında arkadaşlarının biri bunun dediğinin yapmayacak olursa hemen ağlar sızlar ve ahir-i kâr fıklayıp boğulur gibi ulumaya başlar imiş halkı başına toplar imiş onu artık herkes maskara edip bir ayıbından ötürü bütün halk ona gülüştükten babası pek esef eder imiş bir gün ona demiş ki sen on yaşına vardın hala üç yaşındaki senin gibi böyle yiyecek için ağlamaz sen git git bön ahmak zevzek sümsük olursun yanına kim

gelir ve yüzüne kim bakar bizden başka konu komşuyu da rahatsız ettin çığlık mahalleyi tuttu bari seni köydeki çobanımızın yanına gönderelim senin fik fik boğuncaya kadar ağlatsın gönlün artık genşelesin dedi

Mustafacığın gözleri birden açılıp ol anda ağlamak adetinden geçti eğer yüreği kalkıp adeti tutacak olsa göğsünü geçirip dişini sıkardı ağlama adeti kalmaktıkta kolay güç derse çalışıp öğrenirdi kaybolan şeyi arar bulurdu güzel ahlak için yine herkes yüzüne güldü itibarı yerine geldi.

-----*-----

Safiye adlı bir çocuğun sarman ulu bir güzel kedisi var imiş kepek sevgilisi imiş temiz hayvan sevmesi hakikat iyi şey ama Safiye kedisinden başka hiçbir şeye bakmayıp sabahtan akşama dek vaktini onunla geçirdikten ve onu okşayıp oynatmaktan başka bir iş bilmeyip yataktan kalkarken daha yüzünü yıkayıp gitmezden evvel kediyi saltaya durdurmak ve taklak kıldırmak ile meşgul olduğundan okumak bir yana kaldıktan başka sair çocuklarla bin kundaklama oyununu bile feragat etmiş büsbütün sarman kedinin delisi olmuş idi günde bir dersi var (2b) idi gidip hoca önüne oturdukta onu da bilmezdi.

Safiye'yi validesi çağırıp dersini önünde tekrar ettirdi hiç bilmediğini anlayıp dikkatsizliğinin sebebini aradı kediyi oynayıp bir hafta dikiş dahi dikmediğini ve kedi kucakta yatmaktan dolayları bütün fareler geldiğini ve her şeyi kestiğini gördü hatun pek zengin olmayıp kendi işini kendi gördüğünden kediyi alıp memleketten dışarı götürdü etti ve Safiye'nin ağlayıp sızlamasına bakmayarak önüne dikişini koyup bitirdiği vakit yemeğe gelmesini tembih etti üstünden kapıyı kapadı ne yaramazlığın ne de şaşkınlığın sırası olmadığı anlaşılıp Safiye'nin ayağı suya erdi.

Hemen gözlerinin yaşını silip dikişini dikti neneciğinin yanına gidip onun yardımıyla okumaya başlayıp dersini dahi yanlışsız öğrendi farelerin defî için bir koca kara kedi getirmişlerdi onun yanına hiç varmadı ona bir zihin açıklığı geldi kitapların resimlerine dikkatle pek usta nakışçı oldu iğnesinin marifetiyle bir gün zengin oldu validesinin tembihini tuttuğuna sonunda şükürler etti

-----

HIKÂYE

Bir gün bir zat-ı makdusun hanesine hırsız girip her ne kadar aşağı ve yukarı gezdi ise sirkat edecek bir nesne bulamadı haneden çıkıp gitmek murat edildikte sahip-i hane olan zat-ı şerif hırsıza nida edip selam verdi hırsız vealeyküm selam dedi sahip-i hanesinin için dünyalığa dair bir şey hâsıl olmadı acaba ahirete dair şeyin husulete rağbet eder misin dedi ve sarık katlı oldukta beraber abdest aldirtip iki rekât namaz kıldirttikten sonra sabah namazını eda etmek için bareber alıp mescide götürdü ahabından bazıları bu kimdir diye sual ettiler bu hırsız idi şey çalmak için bize geldi lakin biz onu çaldık buyurdular

*) * (*

Bir gün Mansur halife (Rebî) namında olan hâcibine Ya Rebî dünya güzel şeydir eğer mevt olmamış olsa idi dedi Rebî cevap verip dünyanın iyiliği mevt iledir eğer mevt olmamış olsa sen taht-ı hilafete ku'ûd edemez idin dedi ve Mansur bu sözü tastik ve tahsin eyledi.

Behlül bir gün kabristana giderek binlerce insan kellesi çıkarıp bir dükkâna doldurur vaktin halifesi bu keyfiyeti duyup sebebini anlamak için Behlül'ün dükkânına girer.

Ve ya Behlül bu insan kellelerini ne yapacaksın der Behlül satacağım diye cevap verir ve herbir kellenin fiyatı bir altın olduğundan halife bir altın vererek bir kelle alır ve sarayına geldikte şu kelleyi kırın bakalım der kelleyi kırarlar içinden yumurta kadar bir cevher-i giran-baha çıkar bu keyfiyet şayi olunca herkes Harun'a gidip bir altın vererek kelleleri yığma ederler ve kırarlar içinden hiçbir şey çıkmaz Behlül'e gidip halifenin aldığı kellenin içinden yumurta büyüklüğünde bir cevher-i kıymetli çıkmıştı derler ve verdikleri akçe istirdad etmek isterler Behlül ben bunların içinde değil mi ya akıl denilen bir cevherdir beyinde bir kafada zuhur eder her başta bulunmaz diye hakimle cevap vererek halkı başından savar

“*”

Bir sabi nehre girip suyu sabinin boyundan ziyade olduğundan ve yüzmek bilmediğinden gark olmak derecelerine geldi. O sırada nehrin kenarında bir adam peyda oldu. Çocuk halâsını ondan niyaz etti. O adam levm ve tekabbuha başlayıp böyle derin suya niçin girdin. Ve kendini tehlikeye niçin attın sakın bir daha etme gibi uzun uzun sözler söyleyip nasihatle başlayınca sabi be hey adam şimdi levm ve tevbihin ve nasih ve pendin sırası değildir.. Allah için olsun beni şu beladan kurtar da sonra ne söylersen söyle. Helak olursam bu sözlerin faydası olur mu dedi.

“*”

Behlül bir yüksek ağacın yanında durup bana her kim yarım akçe verir ise onu kolaylıkla bu ağacın üstüne çıkarırım dedi. Çok kişi toplanıp yarımşar akçe verdiler bu vesile ile birçok para toplanıp bade bana merdiven getiriniz dedi. Halk işittikte ya Behlül kavlimizde merdiven ile çıkarmak yok idi dediklerinde merdivenle çıkarmamak da kavlimizde yok idi dedi.

(*)

Tilkinin hilelerinden olmak üzere rivayet olunur ki esna-yı sir ve seferde birkaç zat akşam taamı etmek için sofrayı kurarak namazdan sonra yemeğe oturmak için namaza dururlar. O sırada bir tilki gelip sofranın üzerinde bulunan iki tavuğun birini kapıp gider. Ve bu zatlar namazdan fariğ olarak tilkinin şu mahallinden birbirine şikâyet ederlerken naghah ağzında tavuk ile tilki gelip karşılarında bir mahalle bırakır. Tilki bıraktığı tavuğu tekrar yerden alıp gitmemesi için hepsi birden o tarafa koşarlar. Tilki bıraktığı tavuğu tekrar yerden alıp gitmemesi için hepsi birden o tarafa koşarlar.¹¹ Tilki beri tarafa koşar.

Tilki beri tarafta sofrayı boş bulunca seğirtip öteki tavuğu dahi kapar gider. **(3a)** Meğer tilkinin evvelce ağzında götürüp bırakmış olduğu şey tavuk değil imiş bazı şeyleri tavuk şekline konmuş da hile ile öteki tavuğu dahi pençesine düşürmek için getirmiş bırakmış.

“*”

¹¹ Cümle gazetede iki kere yazıldığından orijinale uygun olarak bırakılmıştır.

Nemime ve nifak ki koğuculuk edip halkı birbiriyle bozuşturmadır bunlar kötü huylardır insan bu faallerde bulunmaktan başka hilafette bulunan ebû isimlerin şerrinden emin olmak için daima hazm ve ihtiyata riayet etmelidir bu ehl-i nifaktan biri bir adamı gammaz edecek olsa onun sözüne itimat ederek gammaz olunan adam ile bozuşmamalı ve el sözüyle hiçbir kimseye taaddi etmemelidir sabr ve teenni ile tahkik-i keyfiyet edip sonunda ne çıkarsa ona göre hareket etmelidir.

“*”

Mudhikâta dair bir Fransızca kitabında âfideki hesap fıkraları görünmez eylemişti.

(Birinci fıkra) Herifin biri şayet uşağı çalarsa bedeli olmak için evdeki kilerde bulunan otuz iki tane yumurtadaki her dilı dokuzar yumurtadan müşekkel olmak üzere bir murabba şeklinde dizer. Mesela şu yolda

1 7 1

7 7

1 7 1

Uşak da yumurtalardan on iki tanesini aşırılmayı ister. Lakin murabbain azlâını teşkil eden yumurtaların adetçe eksileceği ve böyle hırsızlığı meydana çıkacağı korkusuyla cesaret edemez düşünür taşınır nihayet aşıracağı on iki yumurtayı üç kerede aşırarak ve her dört yumurtayı da aşırıldıkça yine azlâ dokuz yumurtadan müşekkel olarak atideki vecihle üç murabbayı tanzim etmek ve hırsızlığını efendisine göstermemek yolunu bulur.

Yumurtalardan dördü eksildiği vakit tanzim ettiği murabbayı

2 5 2

5 5

2 5 2

Yumurtalardan sekiz eksildiği vakit tanzim ettiği murabbayı

3 3 3

3 3

3 3 3

Yumurtalardan on ikisi eksildiği vakit tanzim ettiği murabbaı

4 1 4

1 1

1 4 4

(İkinci fıkra) 1 ve 12 adetleriyle beytlerinde mahsur a'dâddan cem tarifiyle altı defa (13) adedi hâsıl edilemez mi?

İşte, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1

1, 12- 13

2, 11- 13

3, 10- 13

4, 9- 13

5, 8- 13

6, 7- 13

*) * (*

Geçen hafta çıkan nüshamızda bir bilmece yazmıştık bu haftada bizim şairlerimizden birinin tanzim ettiği bir muammayı yazdık.

(Muamma) Lafzından intikal ile bu yazdığımız muammayı sahihen öyle şairlerin tanzim ettikleri büyük büyük ve hayli güç muammalara kıyas etmeyiniz. Bizim yazdığımız hem muamma-yı kolaydır hem de bir bentten ibarettir.

İşte muamma:

“Bir iki (ﺝ / ra) bir elif (ﺍ / mim) ad olur”

“Bu muammayı bilen üstat olur”

*) * (*

SUAL

On erkeğin yanında bir kadın varmış. Hariçten biri gelip kadına mevcut on erkeğin neleri olduğunu sual etmiş.

Kadın da bunların biri ayalım. dördü kölem. beşi kardeşimdir. ve cümlesi de bir anadan doğmuşlardır cevabını vermiş. Acaba bu nasıl olur?

SUAL

Hangi erkektir ki zevcinden ayrılıp da malum olan müddete kadar iddet beklemesi zaruri evvela kadın gibi iddet beklesin?

Tahsin

İLAN

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti

Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farisîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz

“*”

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan “İlmihâl” kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

(*)

Numara 19

Cuma

15 Ağustos 1291

26 Recep 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadırBir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruşturTaşralar için posta ücreti zam
olunurBu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmazEtfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

-İHTAR-

Bir aralık meşguliyetimizin kesretinden (Etfal) e layıkı vecihle bakabilemediğimizi mu'ter feza hatta ibtidaları yani gazetenin zuhuri esnasında rüştiye mektebi şakirdanıyla sıbyan mektebi şakirdanına ayrı ayrı sualler irad etmek ve gazeteye derç edilen bir suali en evvel hali edip de getirene bir yıldızlı gazete

vermek usul-ı ittihaz edildiği hâlde sonraları nasılsa terk olunmuş ve bu hallerin ıslahı dahi bazı zevat taraflarından ihtar edilmiştir.

Biz şimdi noksanımızı re'yü'l-ayn gördük ve bu gazeteyi neşr etmekten muradımız aliyyülumum etfal-i vatanın istifadesi olup yoksa yukarıda zikrettiğimiz sualler devam ettikçe bu istifade kapısının dahi mesdud kalacağını ilme'l-yakîn bildik bunun için gazetemizin eskiden beri ittihaz edilen meslekte devam etmesine karar verdik.

Bundan sonra yazılacak sualler iki kısma ayrılıp bunların birisi rüştiye diğeri de mekatip-i sultaniye şakirdanına tahsis edilecek ve en evvel bir suali hall eden yaldızlı gazete alacağı gibi sıra ile ikinci üçüncü olarak sualin hallini getirenlere de birer gazete verilecektir.

Bir de şimdiye değin gazeteye koyduğumuz resimler mucib-i istifade olacak surette hak ettirilememiştir. Bu gelecek nüshadan itibaren o cihetçe olan maksadın dahi mümkün mertebe tamam edileceğini vadederiz.

Ve billahit tevfik

(*)

(SUAL VE CEVAP)

-MABAT-

- Dünyanın kaç nev hareketi var? Bu hareketlerden husule gelen halat nedir?

- Bu üzerinde yaşamakta olduğumuz kürenin iki nev hareketi olup bunlardan birini kendi mihveri üzerinde ve yirmi dört saat zarfında diğeri de Şems'in etrafında bir sene-i kâmile zarfında icra eder bu hareketlerden husule gelen halattan birisi gece ile gündüz ve diğeri de füsul-ı erbaadır.

- Bu füsul-ı erbaanın Türkçe ismi yok mu?

- Niye olmayacak? Bahar yaz güz kış mevsimlerini işitmediniz mi?

- Türk değil miyim ki işitmeyim? Fakat bu kürelerden hangisinin dönüp hangisinin dönmediği sormak isterim.

- Efendim? Mütekaddimin yalnız güneş ile kamerin dönmekte olduklarına zahib olmuşlar tecarib-i ahire sayesinde arzın da dönmekte olduğu meydana çıktı.

- Bir kozmografya kitabında bazı yıldızların bir yıldız etrafında dolaşmakta olduğunu okumuştum. Bu sahih mi?

- Evet evladım! Sahihtir. Hatta kürre-i arz ve sair ecram-ı semaiyye bile şemsin etrafında dolaşır. Arzın da etrafında kamer dolaşır

- Bunlar birbirinin etrafında dolaşırlar da niçin çarpışmazlar.

- Cenab-ı Sâni-i Kül hazretleri bunların maiyetlerinde cereyan eden “Cazibe-i umumiyye” namıyla bir cazibe-i halk etmiştir ki bunlar değil birbiriyle çarpışmak hatta bir an bile hareketlerini şaşırılmazlar. (Mabadı var)

“*”

18 NUMARALI NÜSHAMIZIN BİRİNCİ SAHİFESİNİN

BİRİNCİ SÜTUNUNDAKİ BİLMECENİN HALLİ

Ol hayvan zan-ı acizaneme göre insan olmalıdır ki tevlidi zamanından yürüdüğü zamana kadar dört ayak üzerine yürür yani bir sıbyanın müddet-i ömrü bir gün farz olduğu takdirde sabah zamanı demek olur işbu zamanın bir misli güzzeranından ta şunca hatt-ı zamanına kadar olan ömr ömr ü satihisidir ki iki ayak üzerine yürür buna da öğle zamanı demek caiz bulunur bu zamanın da mürurundan sonra (2a-1) erzel ömür ki pîrlük ve nâ-tüvânlık zamanıdır bu da akşam zamanı demek olacağı ve tabi ol hâlde bir de asaya muhtaç bulunup üç ayak üzere seyir ve hareket ediyor.

Selanik Mektep-i Sıbyani şakirdanından Ali Rıza ve Ahmet Mithat Efendiler

Mektep-i Sultani şakirdanından Ahmet Cemil Efendi

Davut Paşa Rüştiye Mektebi sınıf-1 sani şakirdanından İsmail Hakkı Efendi

(*)

(AYNEN VARAKA)

Etfal Gazetesi İdare-i Tahririyyesine

Evlat-1 vatana mahsus olarak çıkarmakta olduğunuz gazetenin şimdiye değin çıkan nüshalarının hemen kâffesini okudum. Bundan etfal-i vatanın edegelmekte olduğu istifadenin hakiki derecesi tahdid edilemez! Hemen Cenabıhak lisanınızı hatta gazetenizi ilgadan masun buyursun!!

Şu kadar ki gazeteniz oldukça fünundan bahsettiği hâlde tarihten niçin bahsetmiyor? Her ne kadar evvelki nüshalarınızın birinde Yunan tarihine mensup bir bilmece yazmış iseniz de malumat-1 tarihiyyesince icap eden tafsilatı vermemişsiniz kaleminizin bu cihete de atf-1 himmet etmesi insanın tevsi-i fikir ve malumatına başlıca yardım eden tarih gibi bir güzel ilmin etfal-i vatani müstefit edeceği bedihidir.

Bendeniz kabul buyrulursa ara sıra tevarih-i atikeden bilistinbat muhakeme tarzında bazı şeyler yazıp göndermek hevesindeyim. Sahihan gönlümün şahadet etmekte olduğu gibi kabul buyrulup da gazeteniz derç edebilecek ise ne büyük maharet?...

Mahrec-i Aklam ikinci sene şakirdanından

.A.Y..

- **ETFAL** -

Vakıa şimdiye kadar çıkan nüshalarımızda tarihten bahsedilemedi. Bilmecenin malumat-1 tarihiyyesi (mitoloji) ye ait olduğundan gazetemize dercinden içtinap ettik. İşte bu nüshadan itibaren gazetemizde bir tarih (tefrika)sı açtık. Bununla

beraber gönderileceği vadedilen makalat-ı tarihiyyeyi de eğer mesleğimize muvaffak ise maalmemnuniye kabul ve neşredeceğimize biz de size vadederiz.

(*)

17 numaralı gazetemizdeki sualleri doğru hall eden bulunmadı. Bunun için biz de bu nüshaya sual dercinden sarf-ı nazar ettik.

O suallerin cevapları bu defa da gelmediği hâlde gelecek nüshamızda hem cevapları hem de başka sualler derç edilecektir.

(*)

ON SEKİZİNCİ NÜSHADAKİ SUALLERDEN BİRİYLE MUAMMANIN CEVABI

On erkeğin aralarında bulunan kadın beş oğluyla beraber bir cariye satın alıp muahharen beş çocuktan birini azat ederek kendisine zevç etmiş ve sonradan cariyeyi dahi kendi babasına hibe edip cariye kadının babasından beşer tane daha erkek evlat doğurmuş. Ve bu vecihle cariyenin on tane olan **(2b-1)** evladından kadının birisi zevci beşi kardeşidir diğer de kölesi olmuş oldu.

(BEYİT)

Bir iki (ﺉ / ra) bir beş on (ﻡ / mim) ad olur

Bu muammayı bilen üstat olur

(HALLİ)

İbrahim.

(*)

Enderun-ı Hümayun Mektep-i Münîfi sınıf-ı rabia şakirdanından Abdullah Efendi.

(*)

On sekizinci nüshadaki sualin ikincisini de hall eden bulunmadı. Gelecek haftaya kadar o da hall edilmezse suret-i hall bir mu'tâd gazetemiz tarafından yazılacaktır.

(*)

(MUHALİF' İL İSNAN DÖRT KİŞİ)

Bir gün ahabımdan birisinin daveti üzerine hanesine gitmişim. Orada makalemizin serlevhası olan muhalif'il isnan dört kişiye rast geldim bunlardan birisi yirmi birisi altmış diğer birisi de kırk yaşında olup yanında yirmi iki yaşlarında bir biraderzadesi de var idi.

Bu delikanlı usul ile yanıma yanaşıp kulağıma “Ne dersiniz benim amcama ki hala gençlik ve güzellik hevesinde bulunuyor?!” deyince ben “Ne diyeceğim? Bu heveste sizden başka bulunana haksız derim” cevabını verdim.

Bir iki dakika sonra bu delikanlının amcası da yanıma sokularak “Şu altmış yaşındaki saç sakalı ağarmış herifin de günde bir saatini saçını sakalını düzeltmek yolunda heba etmesi tuhaf değil mi?” dedi.

Ben ona (Onun bu hareketi adeta evkafını israf demektir. Fakat sizin bu yolda hareket etmeniz lazımdır.) zemininde bir cevap verir vermez altmış yaşındaki herif de yanıma gelip işitilir işitilmez derecede yavaşlıkla şu (Hele bir kere kırk dört yaşında olacak bunak herife bakınız! Allah'ı severseniz dünyada şu adamdan ziyade şayan-ı istihza bir adam olabilir mi? Bundan sonra genç olmayı arzu ediyor) sözlerini söyledi. Ben bu hale şaşım kaldım. Biraz sonra aklımı başıma devşirip kendi kendime (Olmadı! Bunların en ihtiyarı kendisini en genç göstermek hevesinde bulunuyor. Bari ben şunları bir gizlice istintak edeyim de muratlarını anlayayım) dedim.

Bade kırk yaşındaki herife hitaben (Efendi şu zat (İhtiyarı göstererek) ile sizin yanınızda pek çok müşabehet buluyor. Hatta ikinizin tev'em olmasına hükmedeceğim geliyor. Ve zannediyorum ki ikinizin de yaşı birdir.) dedim. Herif de

cevabında (Her ne kadar tev'em değilsek de o benden iki gün evvel doğmuştur.) dedi. Bunu bırakıp altmış yaşındaki herifin yanına gittim. (Efendi! Lütfen sizden bir şey soracağım bana öyle geliyor ki (kırk yaşındaki herifi göstererek) Bu efendi ile sizin yaşınız bir olmalıdır.) dedim. Bu adam (Yaşımız bir değil ama aramızda on ay kadar fark var yani (3a) bendeniz ondan on ay kadar evvel doğdum" dedi bade yine kırk yaşındaki herife dönüp "Efendi! Siz şu genç delikanlı için esirzadem demiş idiniz hâlbuki gözüme siz ondan daha genç görünüyorsunuz. Hem onun yüzünde olan alametler sizin yüzünüzde birisi yok" dedim. Herif tekrar "Vakıa ben onun amcasıyım ama onun babası benden yirmi beş yaş daha büyük idi. Hatta merhum biraderim öyledir idi ki onun oğluyla beraber bir senede doğmuşuz!!)

(*)

BİR KÜÇÜK HİSSE ALINACAK KISSA

Daha (aks-ı sada) ne demek olduğunu bilmeyen on bir yaşlarında çocuk bir gün bir ormancık içinde oynayıp dururken ağzından çıkan (Hav! Hav!) sadalarının ormancığın içerisinden tekrarlandığını hisseder.

Bunun üzerine (Kimsin sen?) سوالini irat eder yine (Kimsin sen?) sadası kulağına gelir. (Öyle ise sen ahmak etmişsin a!) deyip yine ormancık aksedince ağlayarak ormancık kendisine ahmak etmişsin dedi diye validesine şikâyete koşar validesi çocuğun ağlamasının sebebini öğrendikten sonra oğluna ((Bak oğlum! Bunu sen kendi kendine yaptın eğer sen ormancığa ahmak demeyeydin ormancık da sana ahmak demeyecek idi nasıl ki sen bir adama hiçbir vakitte bir fena söz söylemediğin hâlde o adam da hiçbir vakitte sana fena söylemez) cevabını verir

(İşte efendiler! Bu kadının dediği gibi insanlar aynen o sada-yı aksi ettiren mahallere benzerler. Eğer mütekellim iyi sözler söyler ise aks-i sadaya benzeyen muhatap yine bu sözlere mukabil iyi sözler akseder. Eğer mütekellim kötü kötü sözler söylerse muhatap da onları akseder. Bunu bilmeli de insanlığa layık surette hareket etmeli!!!)

(*)

(2a-2)

---* TEFRİKA *---

(* MUKADDİME *)

Tarih denilen bir ilim vardır ki: İnsan ondan hem pek çok lezzet hem de hadsiz hesapsız ibret alır! Ve bunu güzelce bilen bir adam ta devr-i âmeden bu zamana kadar yaşarmış ve güya her bir vakıayı ayrı ayrı görmüş gibidir. Böyle bir adamın canı da sıkılmaz! İsteddiği vakit bildiği tarih kendisine güzel güzel hikâyeler. tatlı tatlı vakalar nakleder kendisini eğlendirir.

Bunun için bir insana göre tarih öğrenmek “Ya husus bulunduğu din ve mensup olduğu milletin tarihini bilmek pek lazımdır. Mesela biz Müslümanız. Müslümanlığın Mûsî kimdir? Müslümanlık ne vakit zuhur etmiştir? Dünyada nasıl yayılmıştır? Bunları öğrenmeliyiz!

Şimdiki hâlde lisanımızda buna dair içinde malumat-ı lazıma bulunan hala maarif-i umumiye nazırı devletli Cevdet Paşa hazretlerinin kaleme alıp neşrettikleri (Kıyas-ı Enbiya) nam-ı kitap-ı nefiridir ki bu babda havi olduğu malumatın kâffesini gazetemize nakletmeye gazetemizin hacmi müsaade etmeyeceğinden içinden yalnız ehem ve elzem olan malumatı alarak böyle (tefrika) suretiyle gazetemize dercini münasip gördük. Bundan muradımız da vatanımızın etfaline hem Müslüman tarihinin bir kısmını göstermek hem de o kitap-ı nefisi edinemeyen fukara çocuklarını mütalaasından etmektir.

(*)

(* MEVLİD-İ HAZRET-İ FAHR-İ KÂİNAT *)

Fil ilinde ve şühur-ı Rumiyyeden nisan içinde rebiulevvel ayının on ikinci pazartesi gecesi sabaha doğru henüz tan yeri ağardığı vakit âlem başka âlem oldu.

Yani hatemü'l-enbiya Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri doğdu. Ve gün doğmadan âlem nur ile doldu. Abdullah'tan Amine'nin anesine geçmiş olan nur-ı melahat onun alınına geçmiş. Devr-i âmeden beri evlattan

evlada intikal edegelen nur-ı hatemiyet şimdi sahibini buldu. Ve artık onda karar kıldı.

(2b-2)Ferdası pazartesi günü sabahleyin hep bütler yüzü üstüne düşmüş bulundu görenler hayrette kaldı.

Amine'den mervidir der eşine ben sair hatunlar gibi gebelik zahmeti çekmedim. Gebelere arız olan ağırları görmedim. Fakat gece rüyamda gördüm bir kimse gelip ya Amine muhakkak bilmelisin ki sen hayrül-âlemin ile hamilesin doğduğu vakit adını Muhammed koyasın dedi vakt-i veladet eriştikte kulağıma bir büyük ses geldi ürktüm hemen bir ak kuş geldi. Kanadıyla arkamı sığadı benden korkma ve koma halleri geçti. Bir yanıma baktım bir beyaz kâse ile şerbet sundular alıp içtiğim gibi her tarafımı nur kapladı ol anda Muhammed dünyaya geldi. Etrafıma baktım gördüm ki abd-i mataf kızlarına benzer fakat gayet uzun boylu bir yok kızlar beni tavaf ediyorlar taaccüp ettim. Ya Rab bunlar kimler dedim

Vakt-i veladet-i Muhammediyye'de Amine'nin gözünden perde kaldırılıp ol vecihle hur-ı cenneti ve melaike-i kiramı görmüş ve daha nice harikulade haller temaşa buyurmuş olduğu mervidir.

Ol gece Abdulmuttalip Mescid-i Haram'da Cenabıhak'a teveccüh ve münacat üzere iken müjde ya Abdulmuttalip şimdi Amine'den bir çocuk doğdu vücudu âleme rahmettir. Diye hatıftan bir ses işitmiş ve hemen Amine'nin yanına gitmiş orada dahi nice harikulade şeyler temaşa etmiştir.

Hatemü'l-enbiya hazretleri sünneti ve göbeği kesilmiş olduğu hâlde doğmuştur arkasında iki küreği arasında ta kılının hizasında bir nişanesi var idi ki ona (hatemü'l-nübüvvet) ve (müühr-i nübüvvet) denilir.

Hazret-i Ayşe'den mervidir demiş ki Mekke'de bir Yahudi var idi veladet-i Muhammediye gecesinin ferdası mecma karşı gelip bu gece aranızda bir oğlan doğdu mu diye sormuş evet Abdullah bin Abdulmuttalip'in bir oğlu oldu demişler işte hatemü'l-enbiya odur arkasında...

(BİR FIKRA-İ HESABIYE)

Nekre herifin biri bir kâğıt üzerine şu

5	1	3	4	1	2	2
		6	1	2	5	4
			7	2	1	8

Üç sıra rakamı yazıp bade yanında bulunan arkadaşlarına dönerek (Efendiler! Şu üç sıra muhtelif rakamları gördünüz mü? İşte ben bu üç muhtelif erkamı üç kişi beytinde şol vecihle taksim ederim ki üçüne de bir müsavi rakam bulurum) der ve dediğini de işte birinci sıra (5134122) ikinci sıra (61254) ve üçüncü sıra (7218) bu rakamlar değil mi?

Şimdi birinci sıradan başlayarak:

5   1 daha 6   3 daha 9   4 daha 13   1 daha 14   2 daha 16
2 daha 18

İkinci sırada

6   1 daha 7   2 daha 9   5 daha 14   4 daha 18

Ve üçüncü sırada

7   2 daha 9   1 daha 10   8 daha 18

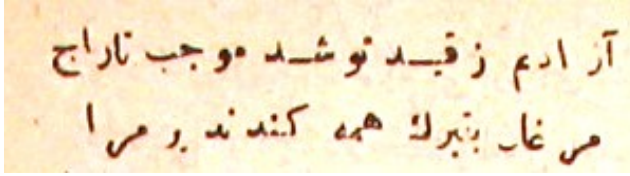
derdim diyerek sebat eder.

(*)

17 NUMARALI NÜSHAMIZDAKİ –MUHAVERE- NİN MABADI

- Mademki bu suallerin doğruca cevaplarını verdiniz fen defterinden başka sual iradına hacet kalmaz. Size bir Farisi beyit söyleyeceğim onun da cevabını bulursanız o vakit sual sormak hakkı size geçecektir.

- Buyurun Farisi beyti de söyleyin

Şimdi sizden hem bu beytin manasını hem de fail beytin ne demek istediğinin istihracını isterim.

- Beytinizin manası da mazmunun istihracı da kolay! Yalnız ben mehfum beyti söyleyim de siz manasını anlayın “Bir adam sevdiğinin kaydından kurtulur da kuşlar “Sen nasıl oldu da öyle güzel bir kayda tutuldun” diye tebriken herifin tüylerini yolmaya başlarlar?

İşte beytiniz de mefhumu da bundan ibarettir.

(Mabadı var)

(*)

Tahsin

İLAN

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul’da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü’l Lokman fî Tehzîbü’l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti

Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farisîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz

“*”

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan “İlmihâl” kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

(*)

Numara 20

Cuma

22 Ağustos 1291

3 Şaban 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadır

Bir seneliği kırk kuruştur

Altı aylığı yirmi beş kuruştur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmazTaşralar için posta ücreti zam
olunurEtfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

(BİR MEKTEP ŞAKİRDANININ MÜLAHAZASI)

Hiçbir kerede düşündüğüm yok! Bari bu kere düşüneyim bakalım ne netice çıkarabilirim? Beni anam babam mektebe yolluyor iyi ya! Niçin? Elbette sebebi var!

Tahsil için! Okumak yazmak. adam olmak için!! Tamam! Ya ben mektepte bir şey tahsiline ve okuyup yazmaya çalışmak da hocamdan dayak veyahut mektepçe bir cezaya uğrarsam ne diyebilirim? Kendimi haklı mı bulacağım haksız mı?...

Elbette haksız bulacağım! Adam olmaya niyetim yok mu? Niçin çalışmayayım? Niçin okuyup yazmaya dikkat etmeyeyim?..

Demek ki bu hususta mektepteki hocalarımın hakkımda gösterdikleri şiddeti haksız gördüğüm vakitler hata etmişim! Demek ki bu babda haksız ben imişim! Buna şüphe mi ister? Haksızlığım gün gibi aşikâr!!!

Niye düşünüyüm. Hocam bana ertesi gün yapılmak üzere birçok ders vermiş. Ne yapayım şeriklerimden birisi de beni oyun oynamaya davet ediyor. Hâlbuki oyuna dalarsam borcumu ifa edemeyeceğim. Ne çare bulayım.?

İkisini de yapmamak olmaz. Nihayet dersleri çabuk çabuk yapar yetiştiririm. Bir de ertesi günü hocanın önüne geleyim ki bütün yaptığım dersler yanlış!....

İnsaf edeyim bunda kabahat kimin? Bir de kalkmışım da hocaların sertliğinden şikâyet ediyorum. Eğer ben o sertliğe sebebiyet veren şeyleri tanıyaydım belki onların o hususta yerden göğe kadar hakları olduğunu teslim mecbur olacaktım. Fakat yazık ki onları tanıyamadım. Eyvah ki bağırhak o adamların aleyhinde bulundum. İşte işte şimdi anlıyorum Bana ettikleri cezadan ötürü hakları var! Benim de onların aleyhinde ettiğim şikâyetten dolayı haksızlığım der-kâr imiş!!.....

Öyle ise bundan sonra böyle bir bühtanda bulunmamaya gayret etmeliyim!!..

(*)

(SUAL VE CEVAP)

-MABAT-

Yukarıda zikrettiğiniz dairelerden başka olarak küre üzerinde hükema daha birçok daireler farz etmişler. Hatta geçen gün bunları kürre-i masna'a üzerinde göstermiş idiniz hatta isimlerinin yanını başka bir derse talik etmiştiniz. Acaba bu derste onları söyleyecek misiniz?...

- Evet oğlum! Benim de başlıca niyetim o idi. Çünkü o dairelerden birisi sana birçok malumat daha vermemi mucib olacak!

- Teşekkür ederim efendim!
- Öyle ise dinle! Hani küreyi müsaviyen iki kısma taksim eden (hatt-1 istiva) yok mu? İşte bu hatta amud olarak merkezleri mihver küre üzerinde bulunan dairelere (devair-i mütevaziye) yahut (devair-i aruz) derler.
- Pekiyi ama bunları küre üzerine niçin çizerler?
- Ha bak onu da söyleyeyim. Bunlarla bir memleketin hatt-1 istivadan kaç derece arz-1 şimali ve kaç derece arz-1 cenubide vakıa olduğu bulunur.
- Söylediğinizi layıkı üzere fehmedemedim izah ederseniz lütfedersiniz!
- Peki! Sana yukarıda (hatt-1 istiva) dünyayı iki müsavi kısma taksim etmiştir dememiş miydin? İşte o iki kısmın birine “nısf-1 küre-i şimali” diğerine “nısf-1 küre-i cenubi” derler. Şimdi bir defa demin söylediğimi de düşün. Şimdi ne demek istediğimi anlarsın.
- (düşünerek) Evet! Evet!! Şimdi ne demek istediğinizi anladım.
- **(2a-1)** Ha şöyle! Bir de küre üzerinde “devair-i nısfü’n-nehar” ismiyle merkezleri (hatt-1 istiva) üzerinde bulunup binelkutbeyn resmolunan daireler vardır.
- Acaba bunların küre üzerinde resmedilmeleri ne faydayı mucibtir?
- Bu daireler evvela küreyi iki kısma taksim ederler. O kısımlardan birine (nısf-1 küre-i şarki) diğerine (nısf-1 küre-i gurubi) denilir. Bir memleketin (mebde-i tul) itibar olunan mahalden kaç derece tul-1 şarki ve kaç derece tul-1 garbıda bulunduğunu gösterir. Gelecek hafta inşallah bir küre-i masna’a bulunur da size bunları ayrı ayrı gösteririm.
- Bu dairelerin adetleri acaba mahdut mu?..
- Hayır evladım! Layuad ve layuhsadır. Çünkü dünyanın herhangi bir noktasının murat olunduğu hâlde bir daire-i nısfü’n-nehargeçirilebilir.

- Pekiyi! Bu yukarıda (mebde-i tul) namıyla bir mahal beyan ettiniz. Hâlbuki bendenize şimdiye kadar o yolda bir malumat vermediniz rica ederim ki onu da izah buyurun....
- Bak oğlum! Mukaddema mebde-i tul (Fas) memleketi adalarından (Timur) adası itibar olunmuştu. Fakat sonradan (Paris) şehrinden geçen daire-i nisfî'n-nehârın kırk milyon cüzinde bir milyon cüzini alarak (metre) denilen arşını icat ettiler.
- Bu (metre) lafzının lisanımızda bir ismi yok mudur?...

(Mabadı var)

(*)

(FIKARAT)

-1-

Şair-i herzegudan birinin inşat eylediği bir beytin musaraa-ı evvelinin kafiyesi ra-ı mühmel-i mazmum musarra-ı sanisinin kafiyesi de za-ı muceme-i meksur idi. Bunun şiirden madud olduğunu itiraz yollu beyan edenlere:

“Canım! Onun kolayı var. Za-ı mucemenin üzerinden noktasını kaldırırız” cevabını verip “O hâlde de yine kafiyenin biri mazmum birimeksur olur yine şiirin şiir sayılmaz” cevabını alınca hiddetlenerek “Ne de ahmak adamlarsınız ya! Ben size noktayı kaldırırız diyorum. Siz hala harekeden bahsediyorsunuz” der.

-2-

Zarifin biri yolda giderken bir Arabîye tesadüf ederek “Gel seninle refik olup beraber gidelim” der o Arabî de buna muvafakat eder.

Bade zarif Arabî'ye isminin ne olduğunu sorar. Herif “Benim ismim Matar yani yağmurdur” der “Pekiyi künyen nedir?” deyip de “Künyem Ebulfeyz yani yağmur babası pederimin ismi (Efrat) ve kendisi Ebulgays yani babasıdır ki valideme

de ümmü'l ceryanı yani derya validesi” derler cevabını alınca “Aman Allah için olsun da biraz sabret ki şuradan bir kayık tedarik edip sana refakat edebileyim zira anladım ki seninle kayıksız gidecek olursam boğulacağım!” der.

(*)

(2b-1)

(AMERİKA’NIN KEŞFİ)

İçin (Kristof Kolomb) İspanya Develeti’nin taht-ı emirine verdiği üç kıta ufarak sefine ile 1492 senesi ağustosunun üçüne musâdif olan bir Cuma günü İspanya’nın Bahr-ı Sefid limanlarından yola salındı.

Bu gemiler daha (Kanarya) adalarını geçmemiş idiler ki tayfalardan bazıları uğradıkları fırtınadan aldıkları korku üzerine o vakte kadar keşfolunamayan denizlere gitmekten suret-i imtina göstermeye başladılar. İçlerinden (Kolomb)dan başka cesareti elden bırakmamış bir kimse dahi kalmadı. Mumiileyh bütün gün (usturlab) ile şemsin irtifainı bulur ve gemideki mıknatıslı pusula ibresinin istikametini kutup yıldızı üzerinde tashih ederek deniz üzerinde rast geldiği acabiyatı ve bahusus kevakibin nezaret-i muhtelifelerini nazar-ı dikkate alır idi.

Kanarya adalarını geçtikten sonra deniz üzerinde su ile gökten maada bir şey göremeyerek dokuz gün daha yol aldıkları zaman bir düzeye gün doğusu esmekte olup onuncu gün havada birçok kuşların uçtuğunu göremek tabakalar hemen toprak görebilmek hevesine düştüler. Çünkü bunların ekserisi kuşların topraktan ancak yirmi fersah mesafeye kadar uzaklaşabilecek alabiliyordu.

(Kolomb)un bulunduğu geminin önünde kılavuz olarak gitmekte olan geminin kaptanı (Alonzo Pinzon) teşrin-i evvelin on sekizinci günü batı taraflarında birçok kuşlar görüp toprağın şimal taraflarında bulunacağına zahip olarak li-ecli’l-keşif o tarafa gitmeye (Kolomb)un müsaadesi talep etti.

Aldığı cevap yoluna devam etmesi idi. Buldukları yerde denize (İskandil) atıp yüz kulaç su bulunduğu hâlde denizin dibini bulmaya muvaffak olamadılar. Binaenaleyh tayfaların eski teessüfleri baş göstermeye başladı.

Teşrin-i saninin yirminci günü garp taraflarında kuşların uçmakta olup kendilerine doğru bir balina balığının gelmekte olduğunu ve denizin üzerinin otlarla mestur bulunduğu gördüler. Ve bu hal tayfaları fevkalade memnun etti.

Teşrin-i saninin yirminci birinci gününe kadar rüzgâr muvaffak surette esmekte olduğu hâlde o gün tebdil-i cihet ederek muhalif bir lodos rüzgârı esmeye başladı.

Bu seferden hoşnut olmayan tayfalar bunu fırsat addiyle “Tamam! İşte bu rüzgâr İspanya’ya avdet için müsaadedir” deyip avdet niyetinde bulundular.

Her ne kadar (Kolomb) bunlara “Zannınız gibi İspanya’ya dönmek için bu rüzgârlar muvafık değildir. Çünkü bunlar burada yakında bulunan araziden gelir” yollu uzunca cevaplar verdiyse de herifler yine sözlerinde sebat ettiler. Hatta kaptanlarına lazım gelen hürmet ve riyeti de aradan kaldırıp adeta zorbalığa kalkıştılar.

Bunun üzerine (Kolomb) bir hal-i zucret (3a) ve ızdırap içinde kalarak kimine bu seyahatin o kadar uzayacağını ve kimine de bu iş krallık emriyle olduğundan ta bir yer bulunmayıncaya kadar dönmek mucib-i mecazat olacağını söylerdi. Asiyani bu sözlerde teskin edemedi. Nihayet herifler (Kolomb)u denize atıp İspanya’ya avdet etmeyi tezekkür ettiler.

(Kolomb) bunları gâh kendisini seyahatten mende devam ettikleri hâlde görecekları cezayı beyan korkutur gâh da tatlılık ile yola getirmeye çalışır idi. Bazen de her birine ayrı ayrı gördükleri alameti tefsilen beyan ederek yakında o yerlere gideceklerini ityan ederdi. Böyle böyle heriflerin şiddetleri de tenakusa yüz tuttu. Lakin ızdırap ve teessüflerinin mahvi bütün bütün mümkün olamadı.

Teşrin-i saninin yirmi beşinci günü henüz tulu etmiş idi ki geminin diğerinde toprağı gözetlemekte olan adam “Toprak toprak” diye bağırmaya başladı. Bu ses bütün gemi ahalisini yeniden dünyaya gelmişe döndürdü.

(Mabadı gelecek nüshada)

(2a-2)

(TEFRİKA)

(...) alameti vardır diye haber vermiş varmışlar evvel hazreti görmüşler Behûdi onun şekil ve şemaline bakıp arkasındaki hanım tabutu görüncek aklı başından gitmiş ve nübüvvet artık Ben-i İsrail’den gitti bundan sonra başka peygamber gelmek ümidi bitti Kureyş’e bir mertebe devlet ve satvet oluverecek ki haberi müşriften mağribe dek erecek demiş.

Abdulmuttalip o misli hayırlı alametleri görüp fevkalade memnun oldu. Ve bu oğlumun şanı pek büyük olacak dedi. Ve kendisine Allah tarafından öyle bir saadetli oğul ihsan buyrulduğuna dair bir güzel kaside söyledi.

Ve bir büyük ziyafet yapıp Kureyş kavmini davet eyledi. Geldiler. Yediler. İçtiler. Bu ziyafete sebep olan çocuğa ne ad koydun diye sordular.

Abdulmuttalip Muhammed diye cevap verdi.

Onlar dahi böyle ecdadından olmayan adı koymaktan maksadın nedir dediler. Maksadım ve temenni ettiğim bu ki onu gökte Hak ve yerde halk pek çok isimleri vardır. En meşhurları Muhammed ve Ahmet’tir. Muhammed Arapça pek çok hamd ve sena olunmuş zat demektir.

Mahmut Mustafa sahib-i beyan sahibü’l- hâtem sahibü’l makamü’l mahmûd sahibü’l kazîb sahibü’l Hira ve dahi hatemü’l-enbiya hazretlerinin elkab-ı celilelerindendir.

Mekke ahalişi öteden beri yeni doğan çocuklarını Mekke’de tutmayıp aşairden bir sütanaya verirler ve aşair içinde havası latif yerlerde terbiye ettirirlerdi.

Bu cihetle aşairden ara sıra Mekke'ye sütanelar gelir ve emzirip büyötmek üzere birer çocuk alır ve çocukları büyötüp de anasına babasına teslim ettiklerinde nasıl ikram ve inayet olurlar idi.

Veladet-i Muhammediye esnasında (Ben-i Said) kabilesinden Mekke'ye birçok sütanelar geldi ve her biri birer çocuk aldığı sırada (2b-2) içlerinden (Haris) nam kimsenin zevcesi (Halime) dahi hazurun Muhammed'i aldı ve kendi yurduna götürdü. O sene (Ben-i Said) diyarında kahit ve gala var idi. (Halime) evvel fahr-i âlemi alıp da götürdüğü gibi hayvanlarının sütü çoğaldı ve hanesinde fevkalade bereket peyda oldu.

Haris buna dikkat edip Ya Halime bu gördüğün yetimin ayağı ne uğurlu imiş o geleli gecemiz hayırlı oldu ama ona iyice bakalım dedi.

Halime ise onu öz evladından ziyade sevdi hatta büyüyüp de ayak üzerinde gezmeye başladıkta Amine onu almak istedi. Lakin Halime Mekke'nin havası ağırdır. Aman dokunmayınız. Bir müddetçik daha bizim yanımızda kalsın diyerek Amine'yi kandırdı. Ve onu kendi yanında alıkoydu. Halime onu canı gibi sevip ve esen rüzgârdan sakınıp asla yanından ayırmak idi.

Bir gün nasılsa Halime gaflet etmiş o dahi süt kız kardeşi Şeyma ile birlikte öğleyin kuzuların yanına gitmiş.

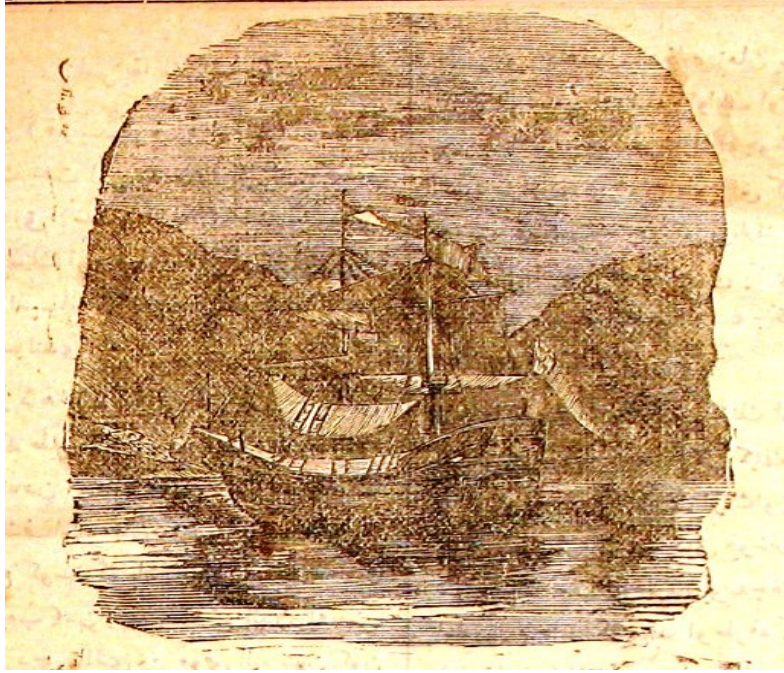
Geldiklerinde Halime kızı Şeyma'ya niçin böyle güneşin şiddetli vaktinde dışarı çıkıyorsunuz demiş Şeyma dahi biz sıcak görmeden kardeşimin başı ucunda bir parça bulut dahi dolaşiyor. O nereye giderse bulut dahi beraber gidiyor ve bir yerde dursa duruyor. Buraya kadar hep gölgelikte geldik diye cevap vermiş.

Bunun üzerine Halime ve Haris fahr-i âlemin tûru ve tarzına ziyade dikkat edip görürler ki yüzünün nuraniyeti ve simasının ruhaniyeti hesapla sair çocuklardan mümtaz olduğu gibi etvarı dahi sair çocuklarını etvarına benzemez çocuklar oynarken o karşıdan bakıp oyuna karışmaz. Haris ve Halime onun bu misli etvarına bakıp onda bir başka tecelli olduğunu anlamışlar ve evvelkinden ziyade onu hürmet ile gözetmeye başlamışlardır.

Lakin dört yaşına erişerek gezip dolaşır oldu ve harikulade halleri çoğaldı.

(Mabadı sonra)

(*)

Toprak! Toprak!

(Tarifatı üçüncü sahifede)

SUAL

(RÜŞTİYE-İ MÜNTEHÎ SINIF ŞAKİRDANINA)

90 kantar eşya 65 saatlik mahale 560 kuruş ile nakl olunsa 45 kantar eşya 24 saatlik kaç kuruş ile nakl olunur?

(*)

Bir küre-i masna üzerine bir mahalın tulunu nasıl tayin edebiliriz?

Bir nokta üzerinde cem olan hudud-ı müstakime üzerinde hâdis-i zevayatın cümlesi niçin dört zaviyeye müsavi olur?

(*)

(RÜŞTİYE-İ SAİR SINIFLARI ŞAKİRDANINA)

Dünyanın küreviyyetinin müspet delilleri nelerdir?

(*)

Bir tüccardan elli okka şeker mübayaa olunacak olduğu hâlde herif lira 118'den şekerin her bir okkasını 7 ve lira 106 beher okkasını 6 kuruşa verecek olursa hangi fiyata almalı ki daha ucuz olsun?

(*)

(MEKATİB-İ SİBYANİYE ŞAKİRDANINA)

Kaç rekât namaz kıldığını unutan bir adam namazını nasıl tashih eder?

(*)

Üç zat bir şirket teşkil etseler ki birincinin sermayesi 79 ikincinin 87 üçüncünün 95 kuru olup yüz kuruş kar olsa bu kardan her birinin hissesine göre isabet eden paranın miktarı nedir?

(Bu سوالin darp ve taksim faizleriyle halli matluptur.)

Tahsin

İLAN

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti

Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farisîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz

“*”

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan “İlmihâl” kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

Numara 21

Cuma

29 Ağustos 1291

9 Şaban 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadırBir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruşturTaşralar için posta ücreti zam
olunurBu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmazEtfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

İHTAR

Geçen hafta yaldızlı gazete istihzar edilemediğinden sualleri hall eden efendilere bittabi verilemedi.

Geçen haftaki sualleri hall eden efendiler bu haftakileri de hall ettikleri hâlde iki haftalık yaldızlı gazeteyi birden veremeyeceğimizi vadedediz.

(BİR KÜÇÜK HİSSE ALINACAK KISSA)

Ağniyadan birinin “Şakir” isminde bir oğlu var idi ki bu çocuk fevkalade tezyil olup vazifesini ifa etmesi ve dersini öğrenmesi için kendisine izaç ricasında ihtar etmek lazım gelirdi.

Bir gün pederi kendisine “Bak oğlum! Sen de bu yolun çıkmaz bir yol olduğunu anlıyorsun a! Bu halin maazallah daha birkaç vakit devam edecek olursa hiçbir şeye kabiliyeti olmayan bir insan olacaksın!” dedi.

Bunun üzerine çocuk pederine:

- Efendim bir insanın ki tabiatında zekâvet olmaya mümkün müdür ki ona kitaplar o zekâveti versinler deyince pederi:
- Hayır oğlum! Ey deme çünkü çocukların hepsinde az. çok zekâvet bulunur. Sen tabiatında olan zekâveti tahsil ile takviyye ve tazyin edersen her karesini müstaid eder ve eğer bilakis onu olduğu gibi bırakacak olursan hiçbir hizmette istihdam gayr-i müstaid olursun cevabımı verir.

Bir akşam Şakir babasıyla beraber serden avdet ederken bir nalbant dükkânı önünden geçiyorlardı. Pederi:

- Oğlum! Burada biraz tevakkuf edip şu amelenin ne yapmakta olduğuna dikkat ediniz.
- Bu amele ne yapacak? Kürekle ateşini üflüyor?
- Ya o elindeki demiri kızartmak için icap eden harareti ne ile istihsal etsin?
- Öyle ise! Dikkat et oğlum ki zihin dediğimiz de ateş gibidir. Kendisinde olan kötü istihsal için ale'd-devam tahriğe muhtaç olup o amelenin küreği ateşe nasıl bir tesir hâsıl olursa tahsil de insanın zihninde öyle bir tesir husula getirir der.

(*)

SUAL VE CEVAP

-MABAT-

- Evet evladım! (Metre) ye lisanımızda “zirâ-ı aşarı” denildi.
- “Zirâ-ı aşarı” denmesine sebep nedir?
- Çünkü bu zirâın gerek aksanı ve gerek izafî onar onar tezayüd edip yine onar onar tenakus eder.
- Pekiyi! Bu yani metre usulü mukaddema bizde de ittihaz edilecekti. Acaba sebep ne idi ki bizdeki ölçülere bu metre usulü tercih edildi?
- Bak oğlum! Evvela bizim ölçüler bir esas-ı sahih üzerine müttehiz değildir. Çünkü tul-ı mikyaslarına vahit kıyası addolunan “Arşın” emr-i itibarı bir uzunluktan ibarettir “Metre usulü” denildikten anlaşılacağı vecihle bilcümle uzun ve ekyal ve mesahat mikyasları bundan teşkil kılınmıştır. Bunun için mesela (sath mikyasları) dünya yüzünden kaybolacak olsa yeniden bulunması pek kolaydır. Zira ki bu sath mikyasları da tul mikyaslarının ve ahad kıyasisi olan metreden teşkil edilmiştir. Metre usulünün bir faydası da darb ve taksimce kolay kolay icra-ı amel edilmesidir.
- Bundan evvelki derslerden birinde Devlet-i Aliyye’de müstamel mikyasatın taksimatını beyan etmiştiniz. Hazır sırası geldi. Bari şu metrenin de taksimatını beyan buyurunuz.
- **(2a-1)** Değilse: Evvela vahid-i kıyas olan metre:

Metrenin on cüzünde biri desimetre

" yüz cüzünde biri santimetre

" bin cüzünde biri milimetre

On metre yani on zirâ uzunluğa dekametre

Yüz " " yüz " " hektometre

Bin " " bin " " kilometre. Mil aşarı

On bin " " on bin " miryametre fersah aşarı denilir. Şimdi bana söyle bakayım ki bir fersah aşarıda kaç zirâ aşarı ve kaç da milimetre yani mişar zirâ vardır?

- Efendim! Bir fersah aşarıda on bin zirâ aşarı ve yüz bin aşir zirâ ve on milyon aşîr zirâ ve on milyar mişar zirâ vardır.
- Pekâlâ! İyi anlamışsın! Fakat bu babdaki malumatı itada devam edelim mi etmeyelim mi.?
- Devam edelim efendim. Devam edelim.
- O da iyi! Tul mikyasları burada bitti. Bundan sonra satih mikyaslarının tarifatına başlarız.

Mabadı var

(*)

(BİR HOCA İLE ŞAKİRDANIN MUHAVERESİ)

- Efendim! Bendenize tarihçe bir miktar malumat verseniz lütfedersiniz
- Pekiyi! Ama evvela tarihçe ne güne malumat istediğinizi beyan ediniz.
- Ha! Evvela tarih neden bahseder?
- "Tarih" ezmine-i sâlifede cereyan eden vukuattan yani ruy-ı arzda mevcut bilcümle akvam ve umumun ahvalinden ıtlâı yettiği bir zamandan bed ile mümkün mertebe doğru haber veren bir fenne derler.
- Bu tarihi yapanlar zannedersem bizim gibi adamlar idi. Onlar nasıl oldu da mesela kendi buldukları zamandan bin yahut iki bin sene evvel geçen vukuatı bilebildiler?
- Bak evladım! Dünyadaki insanların ömürleri mahdut olmakla bildikleri de mahduttur. Bunun için bir insana göre bulunduğu zamanın evvelkini bilmek

mümkünsüzdür. Fakat insanlar elinde de bin yahut iki bin sene evvel ruy-ı arzda cereyan eden vukuatı bilmek için bir hayli vasıtalar vardır.

Mabadı var

A.Y.

(*)

(FIKARAT)

-3-

Tamakarın birisi hanesinde iken “Keşke bir miktar et olsa da bir yahni pişirsem.” diye kendi kendisine söylenirken komşusunun çocuğu elinde bir tas ile o an içeri girip “Pederim selam etti! Bir miktar et suyu istiyor.” dedikte tamakar kendi kendine “Ne aceb bizim komşular mal-ı hülyanın kokusunu da duyuyorlar.” dedi.

-4-

Şaşının biri ahbablarıyla bir mahalde otururken tesadüfi olarak önlerinden bir horoz geçip kendisine “Derler ki şaşılar bir şeyi iki görürler acaba sahih midir?” dediklerinde şaşı “Eğer o söz sahih olsa idi benim şu iki horozu dört görmekliğim lazım gelirdi.” cevabını verir.

(*)

(2b-1)

(KUYRUKLU YILDIZLAR)

Gökyüzünde (seyyarat)dan başka (kuyruklu yıldız) namıyla daha birçok yıldızlar vardır ki medarları dolayı bulunduğu ve devir ve hareketleri gayr-i muntazam olduğu hâlde küre-i şemsin etrafında devran ederler.

Sair kevakib gibi bunlar da ziyayı şemsten aldıkları için esna-yı seyir ve hareketlerinde şemsten uzaklaştıkça yalnız rasat dürbünüyle görülebilip şemse yaklaştıkça gözle görülürler.

Ahiren (Hayat) ulemasının icrasına muvaffık oldukları keşfiyat sayesinde bu yıldızların kuyruklarının milyonlar belki milyarlarla küçük küçük yıldızlardan müşekkel olduğu ve yalnız bu kuyukları bir hava tabakasının istiab ettiği meydana çıkmıştır.

1843 senesinde tulu eden kuyruklu yıldızın arz-ı vasatiyyesi 12 milyon fersahtan ibaret olduğu hâlde kuyruğunun tulu 60 milyon fersahtan ibaret idi. Bunlardan bazılarının müteaddid kuyukları da olup hatta 1774 senesinde tulu eden kuyruklu yıldızın on tane kuyruğu vardı. Bu kuyuklar gerek bir ve gerek birkaç tane olsun her vakit şemse mukabil olarak yıldızın geldiği mahale meyleder. Bundan başka yıldız güneşe takarrub ettikçe kuyruğu uzanır ve bilakis güneşten tebâüd ettikçe kısalır.

Şimdiye değin bilrasat keşfedilen kuyruklu yıldızlar seksene karîb ise de içlerinden beş altı tanesinden başkasının devr ve hareketleri heyetçe mazbut olmayıp esna-yı seyir ve harekette bunlardan bazılarının küre-i arz ile çarpışması vuku bulabilir?

(*)

17 numaralı (Etfal)de muharrer olan sualleri doğruca hall eden bulunamadı. Geçen haftaki nüshamızda o suallerin cevaplarının doğrusu bulunup gönderilmediği hâlde bu hafta tarafımızdan yazılacağı beyan edilmişti. İşte kimse hall edip göndermediğinden halleri tarafımızdan yazıldı:

68

SUALİN HALLİ

5- 2936 üçüncü

5- 3128 ikinci

5- 4126 birinci

5- 6797 dördüncü

 12989

69

SUALİN HALLİ

6 1

—

4

70

SUALİN HALLİ

Diğerleri de kaime olur.

71

SUALİN HALLİ

Coğrafya nazarında hudut-ı tabii deniz nehir ve sıradağlarıdır.

(*)

18inci nüshamızda:

Hangi erkektir ki kadın gibi adet beklesin.

(3a) Bir kadını zevci tatlik ettiği zaman adet beklemeye mecbur olduğu gibi.

CEVABI

İki kız kardeşin birini alıp da vefatı veya tatlikinden sonra diğer kız kardeşini almayı murat eden erkek.

(*)

[20]¹² Numaralı Nüshamızdaki Suallerin Halleri**(SUALİN HALLİ)**

103 kuruş 22 para ve bir paranın 117 cüzünden 26 cüzüyle naklolunur.

(HALL EDEN EFENDİ)

Enderun-ı Hümayun Mektebi sınıf-ı mümtaz şakirdanından Hacı Mustafa Efendi

Birinci derçte yaldızlı gazeteyi aldı.

(SUALİN HALLİ)

Lirası 106'dan olanından almak lazım gelir.

---

¹² [20]: (19) Metin hatası tamir edilmiştir.

(HALL EDEN EFENDİ)

Enderun-1 Hümayun Mektebi sınıf-1 salis şakirdanından Mehmet Cemil Efendi

Beşiktaş'ta Abbas Ağa Sıbyan Mektebi sınıf-1 salis şakirdanından Mehmet Efendi

İkinci derçte yaldızlı gazeteyi aldılar.

(SUALİN HALLİ)

Para	Kuruş	
12	30	Birinci hisseye
13	33	İkinci hisseye
15	36	Üçüncüye
..	100	

HALL EDEN EFENDİLER

Beşiktaş'ta Abbas Sıbyan Mektebi şakirdanından Mahmut ve Ahmet Efendiler

Üçüncü derçten yaldızlı gazeteyi aldılar.

Diğer suallerin halli gelmedi. Haftaya kadar gelmezse tarafımızdan yazılacaktır.

(*)

(2a-2)

-İHTAR-

Bu nüshadan itibaren gazetemize bir hafta “Tefrika” bir hafta da “Mütenevvia” unvanlı bir makale derç edilecektir!

(MÜTENEVVIA)

Efendiler!

Bu üzerinde gezip yürümekte ve yaşamakta olduğumuz kürr-e arzı istiab eden cismin ne olduğunu bilir misiniz? İşte içinizde bunu bilenler de var bilmeyenler de var işte içinizde olan o bilmeyenlere biz haber verelim o cisim “hava”dır.

Bu cisim bizi içine almakta biz yine ne onu görebiliriz ne de elimizle tutabiliriz. Hâlbuki bir saniye ve belki de bir an bile onunla nefes etmeden ölüyoruz! Gerek biz ve gerek sair hayvanat bunun içinde denizde yaşayan balıklar gibi yaşıyoruz. Balık sudan nasıl mahrum edilip de ölürse insan ve sair hayvanat da havadan mahrum edildiği hâlde öyle ölüyor!!

Elbette işitmişsiniz. (Hükema)dan bilir birçok âlimler gelmiş geçmiş. Ve içlerinden birçokları da bundan uzun uzadıya bahsler etmiş ve kitaplar yazmış nihayet bize öyle alanlar zikrettiğimiz halini kolay kolay ispat edebiliriz. Bakın nasıl. (muhalliyetü'l-hava) (havayı boşaltıcı) namıyla hükemadan birisi bir hava tulumbası icat etmiş bununla murat olunan bir cismin mesela bir fanusun bir şişenin havası boşaltılabilir. Bir fanusun içine bir sağ kuş koyup da bu tulumba vasıtasıyla havasına almaya başlarsak kuş çırpınmaya başlar. Ve eğer fanusun havasını bütün bütüne boşaltacak olsak kuş ölüp gider. Demek olur ki yukarıda zikrettiğimiz şeyler sahih imiş!!! Pekiyi hava nedir? Su mudur. Gaz mıdır? Ha! Hava denilen cisim yalnız havadan ibaret olmayıp derununda daha birçok gazlar ve buhar^[1] vardır ki bunlar renksiz şeyler olduğundan gözle görülemez.

^[1] (b) harfinin zammıyla okunacak. Kaynayan bir su ve saireden çıkan incecik bir dumana denilir.

Bu cismin bir de vezin sıkleti var imiş! Acayip bir şey el ile tutulamayıp göz ile görülemediği hâlde yine vezin sıkleti malik olsun? İşte bu öyle bir acibe ki bundan iki yüz otuz beş sene evveline gelinceye kadar kimsenin malumu değil idi. Bunu o vakitte yani bundan iki yüz otuz beş sene akdem (Galile) nam İtalyalı hakim bulup kendisinden sonra gelen hükemadan ikincisi de evvela hava ile dolu iki tarafı fışlı musluklu bir boruyu bu haliyle tartıp kaç dirhem gelmiş ise sonra içindeki havayı çıkararak tarttıkları zaman bunun ağırlığının evvelki kadar olmadığıyla ispat etmişler.

(2b-2) Bu cismin ecsam üzerine bir de tazyiki var imiş! Daima ecsamı sıkıştırır imiş hem öyle sıkıştırmak ki fevkalade! Sübhanallah! Bu da bir acibe! İyi ya içtiğimiz sudan daha hafif olan hava nasıl öyle fevkalade tazyik edebilir? Efendim (hükema) onu da ispat etmiş. Bu davamın doğruluğunu da meydana çıkarmış? Bakın nasıl!

Hükema bir büyük musluklu fanusun yukarıda zikrettiğimiz (muhalliyetü'l-hava) vasıtasıyla havasını almışlar. Derken fanusu dış tarafından istiab etmekte olan hava fanus üzerinde o kadar tazyik icra etmiş ki birkaç kişiler fanusu yerinden kımıldatmamaya muvaffak olamamışlar. Ta ki musluğu açılıp içine hava salıverince!!

Bir de! Birinciden iki adet nısf-ı küreler icat olunup bunları içlerinde hava ve erkan kapandığı hâlde kim olsa açabildiği vakit (muhalliyetü'l-hava) vasıtasıyla içlerinden hava alındığı zaman hatta iki pehlivan biri bir taraftan diğeri öbür taraftan çekse yine nısf-ı küreleri birbirinden ayırmaya muvaffak olamıyorlar!

(Mabadı var)

1680 senesinde tulu eden kuyruklu yıldız

Tarifatı üçüncü sayfada

SUAL

-BİRİNCİ TERTİP-

(3200) askeri günde beherine 120 dirhem vermek üzere kırk gün idare eden ekmek (2800) askeri günde beherine 100 dirhem vermek üzere kaç gün idare eder?

(*)

Bir hat bir hatta ne vakit amud olur?

-İKİNCİ TERTİP-

Bir mahalden iki tatar hareket edip fakat birinci tatar saatte dört buçuk mil kat etmek üzere 180 mil açılrsa diğer tatar saatte altı buçuk mil kat etmek üzere ötekine kaç saatte yetişir?

-ÜÇÜNCÜ TERTİP-

Alınan dört arşın çukaya 12 kuruş verilse 18 arşımına kaç kuruş verilmeli?

(Darp ve taksim kaideleriyle halli matluptur)

(*)

Tahsin

İLAN

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti

Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Fârisîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz

“*”

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan “İlmihâl” kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

(*)

Numara 22 Cuma 29 Ağustos 1291 9 Şaban 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadır

Bir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruştur

Taşralar için posta ücreti zam
olunur

Bu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmaz

Etfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

(BİR HİSSE ALINACAK KISSA)

Bulunduğu köydeki çiftçilerin en zengini olan bir adamın “Ali” isminde bir oğlu var idi ki bu çocuk daha küçük iken o kadar kibirli idi ki. köyde bulunan sair çiftçilerin çocukları kendisine itaat etmeye mecbur zanneder ve her vakit fakirliklerini yüzlerine vurup “Böyle eski püskü urba giymekten ise çıplak gezmek daha iyidir!” diyerek yamalı esvap giyen çocuklarla eğlenir ve layenkati babasının

kısraklarıyla o gözlerini medh eden öteki çocukların babalarının işkariyle beygirlerini zem eylerdi.

Bunun için köy içindeki çocukların birisi kendisinden hoşlanmayıp hatta sair çocuklar oyun oynarken “Ali” geldiği vakit oyuna karıştırmaktan maada çabucak dağılmak ister iseler de ne fayda ki Ali “Pekiyi! Siz beni oyunda kabul etmezsiniz ama ben de her istediğimi icra eden babama sizin pederlerinizi hizmetinde çalıştırmamayı söylerim” demesi ve bu çocuğun bu alçaklığı yapacak kez kadar alçak olup pederlerinin ise para kazanmaya ne kadar muhtaç olduklarını bilmeleri üzerine merkumu çarnaçar oyuna karıştırmaya mecbur olurlardı.

Bir sene idi ki (Harman) vaktinde bir büyük fırtına zuhur edip Ali'nin babasının çiftliğine geceleyin iki defa yıldırım düşüp çiftliği tutuşturdu. Yangın telaşesiyle davarlar vesair hayvanatı ahırdan çıkarmaya unuttular. Bütün koyunlarla ve öküzler ve iki tane de kısrak ve henüz harmandan kalkmamış birçok buğday yandı gitti. Hâsılı bu yangın Ali'nin babasına pek çok zarar etti. Biçare adam o gece bir (zatü'l-cenb) hastalığına da duçar olarak bir iki gün zarfında familyasına ....denilen şeyden hemen bir şey bırakmadan ölüp gitti karısı yani Ali'nin validesi başında olan bir iki çocuğunu beslemekten aciz kalınca hizmetkâr olmaya karar verip oğlu Ali'yi mukaddima yırtık esvaplarla gezdiklerinden ötürü kendilerini tahkir ettiği çocuklardan birinin pederinin yanına öküz çobanlığına verdi.

“Ali” nam babasının yanına girdiği çocuğun biri Ahmet olup kendisi ise hasail-i memduha sahibi idi ki Ali'nin eski hali kalmadığını görerek kendisinden ahz-ı intikama kalkışmaya insaniyete muvaffak bulunmaz bununla beraber köy içinde Ali'nin bu halini görüp de arkasından “Hele şu kirli Ali'ye bakınız! Öküz güdüyor öküz. Hani senin güzel güzel kısrakların nerede kaldı? Ne oldu?” diyerek bağırarak sair çocuklarla da ağızlarını kapatmak için ve dövüşmeyi bile göze aldirmaktan geri durmazdı. Hâlbuki Ali kendisine öyle söyleyenlere cevap vermekten başka bu hususta hakları olduğunu da kalben tasdik ederdi.

Lakin Ali'yi en ziyade müteessir eden şey kendisinin birkaç kere tahkir ettiği Ahmet'in kendi hakkında göstermekte olduğu eser-i lutf-ı mürüvvet idi.

“Ali” yavaş yavaş fakirliğe sınaşıp eski kibir ve gururu bütün bütün mahvoldu ve böylece kendisini bütün köylü sevmeye başladı.

(Elbette efendiler! Bu kıssada layıkıyla mütalaa olunduğu hâlde sizin için alınacak pek (2a-1) çok hisse bulunur)

(*)

(SUAL CEVAP)

-MABAT-

- Pekiyi! Efendim satih mikyaslarına başlayalım. Fakat evvela satih mikyaslarına vahit kıyası neyi ittihaz etmişlerdir?
- Yukarıda beyan ettiğim metrenin murabbamı alıp satih mikyaslarına vahit kıyası ittihaz ettiler.
- Bu satih mikyasları da onar onar mı tezayüd edip tenakus eder?
- Hayır evladım! Satih mikyasları yüzer yüzer artıp yine yüzer yüzer eksilir?
- Pekâlâ! Taksimâtını beyan buyurunuz!
- Evvela vahit kıyası metre murabbai yani zirâ-ı murabbai:

Bunun yani metre murabbam yüz cüzünde bir cüzü olan bir desimetre murabbai yani aşr-ı murabbaidir.

“ “On bin” “ Bir santimetre murabbai yani aşr-ı zirâ murabbaidir.

“ “Bir milyon” “ Bir milimetre murabbai yani maşir zirâ murabbaidir

- Bunun izanı yok mu?
- Sabretsen a! Onu da beyan edeceğim. Yüz metre murabbai mahale: “Ar” yahut murabba-ı aşarı. Yüz ar yani on bin adet metre murabbai mecelle:

(Hektar) yahut cerip. Arın yüzde biri yani bir metre murabbaina santiyar denilir bir de bunlardan başka bir kıta veya bir ada gibi şeyleri ölçmek için bir takım daha mikyaslar istimal edilir ki bunlardan birine (mirya metre ve murabbai) ve (kilometre murabbai,yani milimetre murabbai) tesmiye olunup bir mirya metre murabbai yüz kilometre yani yüz milyon metre ve murabbai eder.

Şimdi söyle bakayım ki bir kilometre murabbai bir mirya metre murabbain kaç cüzünde bir cüzünü ve kaç hektar yahut ar veyahut kaç santiyardır.

- Efendim yukarıdaki tariflerinizden anlayışına göre bir kilometre murabbai bir mirya metre murabbain yüz cüzünde biri yüz hektara bir ar. yahut bir milyon metre murabbai yani santiyardır. Fakat mayiat mikyaslarına vahit kıyası metrenin nesini ittihaz ettiler?
- Bir desimetre yani aşr-ı zirâ mikâbından bir kap yapıp “litre” namıyla mayiat mikyaslarına vahit kıyas itiihaz etmişler.
- Bu litrenin lisanımızda bir ismi yok mu?

(*)

Mabadı var

(HOCA İLE ŞAKİRDANIN MUHAVERESİ)

-MABAT-

- Acaba o vasıta nelerdir?
- Onların birincisi kitap-ı mukaddese yani paygamberan-ı Zışan efendimize nazil olan kitap-ı semaviye ikincisi bazı zevat taraflarından yazılan Tevarih üçüncüsü asar-ı atika namıyla eski zamandan kalma taş “sikke” vesairedir.
- Evet efendim! Şimdi “Tarih”in tefriatını da beyan ediniz.
- Evet onu da beyan edeyim: Eğer enbiya-yı zam hazretlerinin ahvalinden bahsederse (seyr-i enbiya) yahut (kısas-ı enbiya) ve eğer ruy-ı arzda teşkil

eden devletler arasındaki **(2b-1)** münasebetten bahsederse (tarih-i politikî) ve eğer akvam-ı salifenin mezhep ve ayetlerinden bahsederse (tarih-i mezhebi) veya (dini) ve eğer milletler arasında vuku bulan muharabat ve buna dair tefsilattan bahsederse (tarih-i askeri) denilir.

Bir de yukarıda size bazı zevat taraflarından yazılan tevarih demiş idim. İşte o yolda kitaplar kaleme alanlara (müverrih) ve (vakânüvis) denilir ki en evvel tarih yazıp da (ebu't-tevarih) namını alan Yunanlı (Herodot) nam zattır.

- Tarihi yukarıda zikrettiğiniz vecihle taksim ettikleri gibi ezmineyi yani zamanları da öylece taksim ederlermiş! Onu da lütfen söyleyiveriniz.
- Hazret-i Âdem'in (a.s) hilafetinden Roma Devleti'nin inkırazına kadar olan vakte (kurun-ı evvelî) ve Roma Devleti'nin inkırazından bedan ile Ebu'ul Fatih Sultan Mehmet Han hazretleri tarafından (İstanbul'un fethine kadargeçen zamana (kurun-ı vusta) ve İstanbul'un fethinden yeniçeriliğin ilgasına kadar mürur eden vakte (kurun-ı ahıra) ve yeniçeriliğin ilgasından zamanımıza kadar geçen zamana da (kurun-ı muasır) derler.

Mabadı var

--*--

(2a-2)

** (TEFRİKA) **

-MABAT-

Haris ise bu hallerden öğrendi ve zevcesine Ya Halime vaktiyle bu çocuğu validesine vermeli dedi Halime dahi naçar onu alıp Mekke'ye götürdü. Valide-i muhteremesi Amine'ye verdi bade Amine onu alıp Medine'ye götürdü ve dayızadeleri olan Ben-i Ahmer ile görüşürdü

Amine onunla beraber Medine'den Mekke'ye avdet edip esna-yı rahta fevt oldu fahr-i âlem anadan dahi yetim kaldı ve dedesi Abdulmuttalip onu kendi yanına

aldı. Bir sene geçer geçer Abdulmuttalip yüz yaşında olduğu hâlde fevt oldu ve fahr-i âlem hazretleri amcası Ebu Talip'in hanesinde kaldı.

Peygamberimiz efendimiz hazretleri on iki yaşında iken Ebu Talip ticaret zımında Şam kafilesiyle çıkıp onu dahi beraber götürdü bu sefer fahr-i âlemden pek çok harikulade haller müşahede edildi.

Vakten ki hazret-i peygamber eyyam-ı sabavetini geçirdi ve sen şebaba erdi yüzü nurani ve söz ruhani hitap ve cevabı güzel ve rüş ve ruyunda bî-bedel sözünde sadık ve halim ve mürüvvetçe saire faik idi. Bianenaleyh Kureyş taifesi içinde mümtaz ve müstesna oldu. Ve Muhammedü'l-emin diye şöhret buldu.

Ol avanda eşraf-ı Kureyş'ten genç iken dul kalmış Hatice namında zengin bir hatun var idi. Bazı zevate ortaklı ile sermaye verirdi.

Muhammedü'l-emin'e bir miktar sermaye versen hayır ve menfaat görürdün diye bazıları tarafından kendisine ihtar olunmakla Hatice dahi ol hazrete geldi sermaye verdi ve kölesi Meksire'yi dahi terfik ederek Şam'a gönderdi fahr-i âlem hazretleri pazarda alışveriş ederek oradan geri döndüler. Mekke'ye (2b-2) vasıl olup muhasebe görüldü. Sair senelere nispetle gelen kâr ve menfaat görüldü Hatice'nin gözüne Şam ticaretinin kâr ve menfaati görünmezdi.

Zira mukaddema Hatice bir rüya görüp ummizadesi olan (Varaka bin Nezel) tekrar ettikte sen ahir zaman paygamberinin zevcesi olacaksın diye tabir etmiş idi. Binaenaleyh Hatice'nin efkâr buna sarmış vesair şeyleri zihninde çıkarmış idi. İşte bu sırada tarafından vasıtalar peyda olup Hatice'nin fahr-i âlem hazretlerine nikâhı icra edildi. Fahr-i âlem hazretleri ol vakit yirmi beş yaşında olup Hatice ise ona nispetle hayliceyaşlı idi. İşte Haticetü'l Kübra denilen seyyide'n nisa vefatına kadar fahr-i âlem hazretleri ondan hoşnut ve razı kaldı ve onun sağlığında başka hatun tezevvüç etmedi.

Mukaddema Kâbe'nin içinde bir kuyu olup hazine ittihaz olunarak Kâbe'ye götürülen hediyeler oraya koyulur idi selden Kâbe'nin bazı mahalleri yıkıldığından bir hırsız işbu Kâbe hazinesinden bazı eşya çalmış ve kırmış uluları beytinde verilen karar üzere elleri kesilmiş idi.

Bunun üzerine Kureyş taifesi Kâbe'nin müceddeden binasına başladılar ve bina mevzı rakibine çıktıkta bazı tavaif Hacerü'l-esved mahaline biz koyacağız diye iddia eylediler diğerleri ise muhalefet etmekle arada mücadele peyda oldu ve bu davayı kılıçla kesmek üzere muharebeye karar verdiler sonra bu karardan vazgeçip Hazret-i Muhammedü'l-emin'i hakem nasb ederek onun hükmüne razı oldular ol hazret dahi bir parça bez götürüp Hacerü'l-esved'i onun içine koydu ve her kabileye bir ucunda tutturup yukarı kaldırttı ve mübarek elleriyle Hacerü'l-esved'i alıp yerine vaz etti.

Mabadı var

(YILDIRIM)

Bir seyyale-i elektrikiyyeden baret olup fırtına zamanlarında ekseriya yüksek yerlere düşen ve düşmezden evvel gökyüzünde bulutlar arasında zuhur edip baktığımız vakitler gözlerimizi kamaştırın şeye (şimşek) ve bundan husula gelip işittiğimiz şamataya dahi (gök gürültüsü) denilir ki inşaallah bunların neden neşet etmekte oldukları aylarda ayrıca yazılacaktır.

Yıldırım o kadar sürat ile düşer ki buluttan ayrılıp da daha şırar müddeti bulutlar içinde saçar saçmaz düşeceği yere düşer. Bunun için kendisine yıldırım isabet etmiş ise –hiçbir şey durmayıp birdenbire ölür gider. Öyle fırtınalı bir zamanda bir sahrada veyahut açık bir mahalde koşa koşa yahut yavaş yavaş yürümek insan için tehlikeden halli değildir.

Yıldırım bazen düştüğü yeri yakıp sahralarda ekseriya öküz ve koyunların boynuzuna ve ağaçlarla dağların tepelerine isabet eder.

(Paratoner)in yahut Arapça olarak (cazibetü'l-saika) (yıldırım çekici)nin icadından evvel yıldırım dünya üzerinde pek çok hasaratı mucib olurdu.

(Bir nüshamızda bu (cazibetü'l-saika)nın resmiyle tarifini derç edeceğimizi şimdiden vadederiz)

(*)

21 NUMARALI NÜSHAMIZDAKİ SUALLERİN HALLİ
ÜÇÜNCÜ TERTİP SUALİN HALLİ

On sekiz arşın cukaya 54 kuruş vermek lazım gelir.

İbrahim Paşa İnas Mektebi sınıf-1 evvel talibatından Emine Pervine Hanım.

Beşiktaş'ta Abbas Ağa Sıbyan Mektebi (3a) şakirdanından Ahmet Efendi

Mektep-i mezkûr şakirdanından Mahmut Efendi.

Bunlardan mumiileyha hanım birinci dereceden “Ve mumiileyh efendi ile Mahmut Efendi ikinci derece yaldızlı gazeteyi kazandı

Birinci tertip سوالini iki efendi hall edip gönderdiyse de yanlış olduğundan derç edilmedi ikinci tertip سوالıyla birinci tertibin ikinci سوالinin cevabını gelecek haftaya kadar getirilmezse tarafımızdan yazılacaktır.)

SUAL

-BİRİNCİ TERTİP-

4 parmak kaç muaşşer zirâdır?

Senede yüzde altı faiz ile ...45 kuruşun 45 günlük faizi ne eder?

-İKİNCİ TERTİP-

İstanbul'dan Süveyş tarikiyle Cidde'ye giderken hangi boğazlardan denizlerden meşhur adaların önünden geçilir?

Günde 120 dirhem peksimet vermek üzere 60 gün idare eden zahire günde kaçar dirhem vermek üzere 80 gün idare ne eder?

-ÜÇÜNCÜ TERTİP-

Dünya'nın dört bölükte üç bölüğünü ne ihata etmiştir?

Bir mektepte 60 sıra ve beher sırada 2 çocuk olsa mektep-i mezburda kaç çocuk mevcut olabilir ve bu çocukların hepsine yirmi bir kuruş ihсан verildiği hâlde her birine kaç kuruş isabet eder?

(*)

Yıldırım vurmuş adam

Tarifi üçüncü sayfada

(BİR FERİH-İ HESABİYE)

27 adedini dokuz hane rakamlar ile yani 3,6,9,12,15,18,21,24,27 adetleriyle darp ettiğimiz hâlde hâsıl olacak dokuz adet hâsıl darplar birbirlerine benzer üç revaç adetten mürekkeb olacak ve bu üç adedin olmadı hâsıl cemi 37 adedinin yukarıda zikredilen dokuz hane rakamdan herhangi birisiyle darbından husula gelmiş ise ona müsavi olarak çıkacaktır. İşte şu surette

37	37	37	37	37	37	37	37	37
27	24	21	18	15	12	9	6	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—
999	888	777	666	555	444	333	222	111

9	8	7	6	5	4	3	2	1
9	8	7	6	5	4	3	2	1
9	8	7	6	5	4	3	2	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	24	21	18	15	12	9	6	3

Darp edilecek cem olunduğu hâlde matlup isabet olur

Hasan Tahsin

() ** *()**

İLAN

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti

Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Fârisîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz

“*”

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan "İlmihâl" kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

Numara 23

Cuma

6 Eylül 1291

24 Şaban 1292

-----Etfale mahsus gazetedir -----

Bir nüshası 20 paradır

Etfal

1292

Şimdilik haftada bir defa neşrolunur

Matbaa ve mahall-i idaresi bâb-ı âlî
caddesinde 3 numaradadırBir seneliği kırk kuruştur
Altı aylığı yirmi beş kuruşturTaşralar için posta ücreti zam
olunurBu gazeteye gönderilecek evrak
mesleğine muvafık ise tab olunur ve
tab olunmayanlar iade olunmazEtfale mahsus kitap ilanından başka
ilan konulmaz

(1b)

(İHTAR)

Geçen haftaki nüshamızın tabı aceleye geldiğinden gazetenin tarihini numarası değiştirilmediği gibi içinde dahi birçok matbaa sehvi olduğunu ve badezin böyle sehviyatın tekrar vukuuna meydan verilmemeye gayret edileceğini ma'a'l-itizar ederiz.

(*)

Ey aziz etfal!

Lisanımızda hikmetle dolu birçok darbimeseller vardır ki har birisi sizin için bir ders-i hikmet yerine geçer! Mukaddima gazetenizde bu darbimesellerden bazılarının hikemiyyatını tasvir yolunda bazı hikâyecikler yazılmış idi. İşte bu haftadan itibaren biz de öyle güzel güzel darbimeselleri gerek neşren ve gerek nazmen hikâye tarzında yazacağız!

-NUMARA 1-

(BİN NASİHATTEN BİR MUSİBET YEĞDİR)

Vaktiyle gayet zengin herifin biri Hüseyin vefatında on beş yaşında olan “Hüseyin” adlı mahdumunu ve en sadık bildiği ahabından birkaçını yattığı yatağının yanına çağırarak oğluna icap eden nasayih ve vesayat-ı badel tebliğ kendi vefatından sonra oğlunun kalacak mirası mahv ve hibe etmemesi için layıkı vecihle bakılmasını ahablarına tavsiye eder. Herif bundan yirmi dört saat sonra terk-i cihan edip gider. Bizim Hüseyin Bey zaten hoppa büyümüş bir çocuk olduğundan pederinin vefatı üzerine birkaç günler izhar-ı ye’s ve matemden sonra her bir şeyi unuttu. Kendisi zaten rüştiye mekteplerinden birine müdavemet edegelmekte olduğu hâlde pederinin vuku-ı vefatı üzerinden beş altı ay geçer geçmez mektebi falanı terk ederek etrafını kuşatan bir iki dalkavukların sözleriyle ötede beride boş boşuna gezip paralarıyla onun bunun patlayasıya karınlarını doğurmaya başladı. Hâsılı Hüseyin Bey sefahetinde en sefihlere ders vermek mertebesine vardı. Lakin (Hazır yemeğe dağ olsa dayanmaz) darbimeselinin zaten doğru olan hikmetini teyit için babasından kalan parayı azalta azalta bir şey bırakmadı. Bu hâlde kendisine babasının tavsiye ettiği desturun verdiği nihayetsiz nasihler de kulağına girmeyip birkaç günler aç ve bilaç kalacak kadar parasız kaldı.

Nihayet pederinin ahabından (Veli) Efendi namında bir tacirin ihtarı ve kendisinin “Bin nasihatten bir musibet yeğdir” darbimeseli hikmet-i emirini bir destur-ı ibret telakki eylemesi üzerine islah-ı nefis edilip mezkûr tacirin yanına evvela boğaz tokluğuyla yanaşmış ve bade ömrünü saadetle geçirecek kadar da servet kazanmıştır.

SUAL VE CEVAP

(MABAT)

- Litreye lisanımızda “ölçek” namı verilmiştir ki desimetre yani aşar-ı zirâî mikâbındabir kaptır.
- Bunun aksamı izafî nedir?
- İzafî. Bunun on adet büyüklüğünde olana “dekalitre” yani on ölçek yüz adet büyüklüğünde olana “hektolitre” yani “kil aşarı” denilir ki aksamı. On cüzünde birine “desilitre” yani (zarf) denilir. Bir de bin litreye kilolitre derler.
- Şimdi de evzan mikyaslarını beyan buyurunuz!
- Pekiyi oğlum onu da beyan edeyim! Evzan mikyaslarına havası tahliye olunmuş bir mahalde dört derece-i hararete ve bir santimetre mikâp yani bir aşir zirâî mikâp miktarında bulunan mâ-ı mukattarın veznine müsavi olarak “dirhem aşarı” namıyla bir vezni vahit kıyası ittihaz edilir
- **(2a-1)** Aksam-ı izafî nedir?
- Evvela gram yani dirhem aşarının aşrine yani onda birine “aşir dirhem” yüzde birine “aşir dirhem” ve binde birine “maaşir dirhem” izafında bin grama kilogram yani “vakıyye-i aşari” yüz kilograma kantar aşarı ve bin kilograma dahi (ton) yani “tonilata” tesmiye olunur.
- Teşekkür ederim efendim! Bu hususta haylice istifade ettim. Biraz da tatbikat ile uğraşsak fena olmaz zannındayım.
- Pekiyi! Tatbikata da başlarız. Benim muradım malumatınızı buralarda bırakmak olmayıp daha pek çok ileriye götürmektir. Siz efkârıma tamamıyla tabiyyet ettikçe istifaden hâlî kalmayacaksınız.
- Teşekkür ederim efendim teşekkürler!!
- Öyle ise haydi vakit kaybetmeden tatbikata başlayalım!

- Başlayalım efendim!

(Mabadı var)

(FIKRA)

Okumak yazmak bilmeyen ve fakat belinde (divit) taşıyan bir adama yazıcı zannıyla herifin biri oyunun icâre mi mülk mü olduğunu öğrenmek üzere bir hüccet getirip okutmak ister. Bizim yazıcı gözlüğünü gözüne takıp hüccete bir hayli vakit dikkat ettikten sonra “Merak etme sana da selam var!” deyip “Be herif! Bu mektup değil! O hüccettir” denince “Canım sen de bana hüccet olduğunu niçin söylemedin ki hüccet gibi okuyayım.” cevabını verir.

(BİR ŞAKİR İLE HOCANIN MUHAVERESİ)

-MABAT-

- Efendim! Tarih yazanlar bir vakanın ne vakit zuhur ettiğini nasıl beyan ederler?
- İyi sual ettin evladım! Lakin bunun için bir usul vardır ki herkesin malumudur zira her kavim kendilerince mer’û olan bir vaka-i meşhureden itibar ederek birinci senelerini o vaka-i meşhure zuhuru senesinden ederler.
- Mesela Nasara taifesi tarihlerini Hazret-i İsa (aleyhisselam)nam veladetinden itibar ederler ve biz yani (Müslümanlar) ise peygamberimiz efendimiz hazretlerinin Mekke’den Medine’ye hicret ettikleri seneden itibar ederiz. Eğer bunu anlamış iseniz asıl muradımı da ifade edeyim?
- Anladım efendim
- Öyle ise dinleyin! Mesela İstanbul Fatih hazret tarafından feth olundu eğer hicret-i seneden itibar edersek düşünürüz. İstanbul’un fethiyle hicret-i nebeviyye arasında kaç varsa! İstanbul’un fethi hicretin o kadar senesinde vuku bulmuştur deriz tarih hicret-i tarih-i milatın altı yüz yirmi ikinci senesinde bed eder. Bu hâlde bir vakanın zuhurunun meylet senesi malum

hicret senesi meçhul olsa onu ve keza hicret senesi malum milat senesi **(2b-1)** meçhul olsa bunu pek kolay istihraç etmek mümkündür.

Şöyle ki. ne kadar milat senesi ise ondan zikrolunan altı yüz altmış iki adedini tarh kıldığımız hâlde hicret senesi meydana çıkar ve aksini yani hicret senesi malum olan bir vakanın milat senesi istihraç murat olursa rakam-ı mezkûr hicret senesiyle cem olunduğu hâlde matlup hâsıl olur.

- Efendim “İnma el-ihsan bittamam” derler bari siz de ihsanınızı tamam edin de bendenizi meşru ederek.
- Söyle bakayım muradın nedir?

(Mabadı var)

(*)

(RESMİN TARİFİ)

Dördüncü sayfada resmi derç edilen balığa (balina) balığı denilir. Bunun evi – ki bugünkü günde ekseriya (bahrının) ve (İskoçka) ve (kutb-ı cenubî) veya Japonya adasının şimal taraflarını ihata eden denizlerde icra edilir –gayet de kârlı bir av olduğundan her sene mahsusen birçok gemilerle zikrettiğimiz denizlere birçok adamlar gider. Bununla beraber insan bu avda ya fevkalade bir ticarete nail yahut da pek büyük tehlikelere duçar olur.

Bu ticaret milat-ı Hazret-i İsa'nın bin yüz sene evvellerine gelinceye kadar dünya halkı indinde malum olmayıp bundan yedi yüz sene evvelleri (Norman) ve (Britanya) kabaili bu ava sülük edip bu tarihten pek çok seneler sonra da Danimarkalılar. Amerikalılar. İngilizler başlamış ve hatta (balina) balıklarının takibine filolar^[1] göndermek derecesine kadar varmışlardır.

Bu balıkların envaı olup bir cinsine de (balina-ı franş) yahut (nevred kazper) yahut (sard) denilir ki adi (balina) balığıyla bir boyda olarak ötekinden çok atik çok süratli ve bu sebeple avlanması pek güçtür. Ve kadife renginde olsun ve gerek esmer

^[1] On iki parça gemiden ibaret olan donanmaya ıtlak olunur.

yahut lacivert bir renk üzerine saçılmış sincabî renginde benekler bulunsun –en makbulü olan da bu (balina-ı franş)dır.

(Balina) balığı aramak üzere yukarıda zikrettiğimiz denizlere giden gemilerin başlarında daima bir kılavuz bulunur. Bu kılavuz bir (balina) görür görmez balığı kovalamak için mahsusen gemide bulunan hafif ve narin sandallar derhal denize indirilip balığı kovalamaya başlarlar. Bu balık her vakit deniz içinde durmayıp bazen de denizin üzerine çıkıp düşmanlarının gözüne görünebilir. Balığı vuracak adam (3a) sandal başında ayak üzerinde elinde ucu sivri bir mızrak olduğu hâlde durup memur sırası gelip de “mızrak” der demez herif elindeki mızrağı saplayıp sayıp balığın üzerine koçuyuverir. Bu hâlde atılan mızrak sinirlerine kadar işler.

(Mabadı var)

(2a-2)

(MÜTENEVVIA)

Gördünüz mü? Bu hafta da başımızda bir (Elektrik) maddesi çıktı! Bunu da nereden çıkarmışlar? Mesela bir parça kehribarı bir kedi postu üzerine biraz sürtmüşler bade bir saman çobanı yanına getirdikleri hâlde postun cezbettiğini görmüşler! Bu da tuhaf kehribar kedi postunu birbirine sürüp de saman çıkacağı kimin aklına gelir? Bir de (Elektrik) ile uğraşanlara sorulacak olursa “(Elektrik) gözle görülmez bir madde seyyale-i gayr-i mevzunedir.” diye tarif ederler.

İyi ya! Bir şey ki gözle görülemiyor nasıl oluyor ki varlığına hükmolunuyor? Nasıl mı? Meydanda eseri yok mu? Eserden muasire intikal etmek mümkün değil mi? Eğlence yeri nerede bilir misiniz? Bilmezseniz ben size nakledeyim.

Tutmuşlar da bu elektriğe iki nevdır demişler.

Zeccacdan (Sırça) hâsıl olan elektriğe “elektrik-i zeccacî” “reçine” hâsıl olana da “elektrik-i reçinevi” derlermiş! Bu iki nev elektrik dünyada mevcut bilcümle ecsamda mevcut olup fakat delik ve temas ile ancak eseri müşahede olunabilirmiş! Bu haller meydanda iken bile madde-i elektriğin henüz hakikatının ne olduğunun bilinmemesine şaşılmaz mı? Ya hele insanda dahi elektrik olmasına ne dersiniz? İki

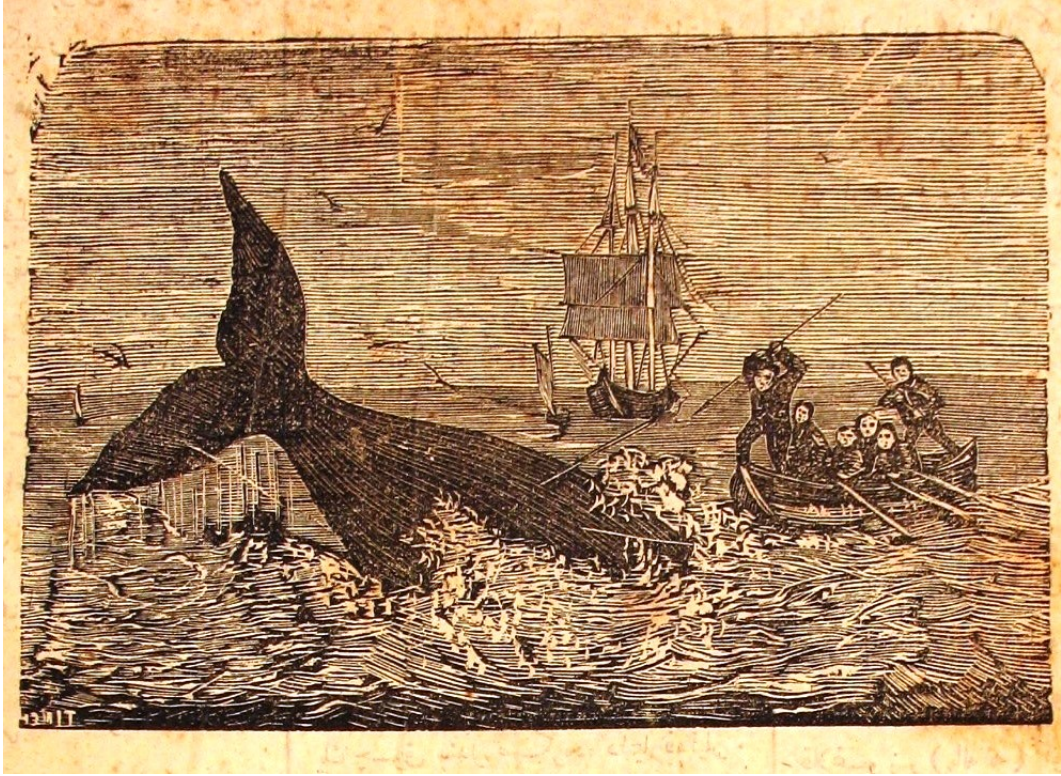
elimizi birbirine şiddetle sürüşürdüğümüz vakit hâsıl olan sıcaklık elektrik eseri imiş! Daha neler neler? Madde-i elektrik etten geçiyor. Kemikten geçiyor. Taştan geçiyor. Toprakta geçiyor? Tutup bir cam parçası içinden geçmek istemiyor. Ne yaparsın elektrik bu! Kuvvetin varsa camdan geçir bakayım! Mesela (2b-2) elimize pirinçten mamul bir çubuk alsak da kedi postuna sürterek elektrik hâsıl etsek tuhaf değil mi ki çubuktan hâsıl olan elektrik evvela vücudumuza bade arza geçip mahvoluyor.

Hem yukarıda dediğimiz gibi bu elektrik her yerde var.

Hatta içtiğimiz suda var! Daha haber verelim mi? Gökteki bulutlarda bile var! Vay bu elektrik gökteki bulutlarda ne geziyor? Ne mi geziyor? Onu biz şimdi bile bilir miyiz!! Bakın size bir tuhaf şey nakledeyim! Bu elektrik husula getirir bir makine icat etmişler! Bir insan bu makineye merbut olan pirinç çubuğu tutup da makine çevrildi mi? O insanın saçının ayrı ayrı her bir teli dikilir! Biri o insanın azıcık yüzüne dokunacak olsa o anda kıvılcım çıkar. Hâsıl vücudunun hangi tarafına dokunulsa kıvılcımlar saçar.

Hani yukarıda size bu (Elektrik) gökteki bulutlarda bulunmuş dedikti. İşte bunu Amerikalı (Franklin) isminde bir hakim buldu. Nasıl mı buldu soruyorsunuz? Bu da biraz tuhafçadır! Mesela o (Franklin) şu çocukların uçurmakta oldukları bir (Uçurtma) almış ama nasıl? Öyle ipten değil! Gördüğünüz telgraf tellerinden daha ince bir telden yapılmış! Bu uçurtmayı salıvermiş göğe! Uçurtma ta bulutlara kadar dayanmış derken (Franklin) vücuduna bir takım haller hissetmeye başlamış! Bunun üzerine ispat etmiş ki gökteki bulutlarda dahi “elektrik” var. Hani şu bizim nehirler ufacık ırmaklar içinde yahut kenarında gördüğümüz kurbağalar yok mu? Onlarda da pek çok elektrik varmış! Bakın size bu kurbağada elektrik bulunduğuna dair Fransa’da vuku bulmuş bir eğlenceli vakayı nakledeyim. Köylü Fransızlardan birine bir şeyden dolayı bir kurbağa lazım olur herif ırmağın birinden büyücek bir kurbağa tutar. Öldürür bade kurutmak için evindeki ağaçlardan birinin dalına asar

(Mabadı var)

(Balina Balığının Avlanması)

*) (***) (*)

22 Numaralı Nüshamızdaki

Suallerin Halli

(BİRİNCİ TERTİP)

4 parmak 126,0 maaşir zirâdır.

(İKİNCİ TERTİP)

Günde 90 dirhem verilmesi lazım gelir!

(ÜÇÜNCÜ TERTİP)

Dünyanın dört bölükte üç bölüğünü su kaplamıştır.

Beşiktaş Abbas Ağa Sibyan Mektebi şakirdanından Mehmet ve Ahmet Recai Efendiler

Birinci dereceden yıldızlı gazeteyi kazandılar

(ÜÇÜNCÜ TERTİPTEN)

Her çocuğa 16 kuruş 26 para 3 akçe düşer

Mekte-i mezkûr şakirdanından Mahmut Efendi

İkinci dereceden yıldızlı gazeteyi aldı

-MAHMUT EFENDİ'YE HİTAP-

17'nci numaralı nüshamızdaki 12989 kuruşun dört kişi beytinde taksimi sualini (taksim-i gurema) kaidesiyle hall etmişsiniz. Fakat yaptığımız hesaptan bir şey anlayamadık. Bu hafta suret-i hallin öyle hulasasını göndermeyin ki biz de bir şey anlayalım. Binaenaleyh o hesabı daha muazzah bir surette yazıp gönderseniz ve hesabın sıhhati de tebyin ederse gelecek nüshada hem bu hem de matlubunuz olan (suret-i hall) derç edilecektir.

İLAN

Hindistan ulemasından olup el-yevm İstanbul'da arzu edenlere her şeyden ders okutmakta olan seyyah meşhur faziletli İskender Efendi (Emsalü'l Lokman fî Tehzîbü'l Ezhân) namıyla size yarar ve sizin ahlakınıza hizmet eder bir kitap tercüme ve neşretti

Bu kitap dört lisan üzeredir yani Türkçe Arapça Farisîce Fransızcadır bundan hem lisan öğrenirsiniz ve hem de ahlakı tezyin ve terbiye edecek hikâyeler meseller bellersiniz fiyatı da ucuzcadır her kitap satılan yerlerde bulabilirsiniz

“*”

Dinimizin her bir ahvalini ve bize lazım olan şeyleri bildiren kitapların en güzeli Beyazıt'ta yetmiş bir numaralı mücellid Osman Efendi'nin dükkânında satılan “İlmihâl” kitabıdır

Bu kitabın ifadesi gayet açık ve cümlelerinin anlayabileceği surette olmakla beraber fiyatı da üç kuruş olduğundan her çocuğun bir tane edinmesi lazımdır

Sonuç

Çalışmadan elde ettiğimiz sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Etfal 1875'te yayımlanmıştır. İlk adı Sadakat'tir. İmtiyaz sahibi "Tahsin", yayın yeri İstanbul'dur. Yazarının "M.R" rumuzlu biri olduğu tespit edilmiştir.
- Çocuklar için yayımlanan bir gazetedir.
- Etfal, ilk 6 sayısı Sadakat adıyla olmak üzere toplamda 23 sayıdır. Her sayı 4 sayfadan oluşur. İlk sayfanın üst kısmında başlık, sayı numarası, tarihler, fiyatlar, basım yeri adresi ve ilanlara dair bir duyuru yer almaktadır.
- Haftada bir yayımlanır. Dört sayısı (3, 4, 5 ve 6.) "pazar günü" kalanı "cuma günü" çıkarılmıştır.
- Gazetenin üzerinde Hicri ve Rumi tarihler bulunmaktadır.
- İlk on sayısı 10 para iken on birinci sayıdan itibaren 20 paraya satılmıştır.
- Etfal, ilk resimli çocuk gazetelerindendir. Yirmi üç sayıda toplam on resim içermektedir.
- Okuyucu yazılarına ve ilanlara yer verilmiştir. Yayımlanan ilanlarda seçici davranılmıştır. Çocuklara mahsus kitap ilanından başkasını kabul etmeyeceği her sayıda duyurulmaktadır.
- Yayımlandığı dönemde ilgiyle takip edildiği söylenebilir.
- Etfal harita bilgisi, zaman kavramı, sayıların tanıtımı, dünyanın hareketleri, uzunluk ölçüleri, yıldırım, elektrik, kuyruklu yıldızlar gibi konularda ayrıntılı bilgiler içeren bir gazetedir.
- Etfal'de bilgilendirici yazıların yanı sıra eğitici ve eğlendirici metinler de bulunur. Bu yönüyle Etfal, çocukların okul derslerine yardımcı bir kaynak olarak kullanılabileceği gibi kişisel ve ahlaki yönlerini desteklemek amacıyla da kullanılabilecek bir niteliktedir.
- Gazetede yer alan değerler; ana-babaya hürmet, birlik olma, çalışkan olma, dostluk, edepli olma, eğitim-öğretime önem verme, inançla ilgili değerler, kibirden uzak durma, sağlıklı olmaya özen gösterme, saygılı

olma, tutumlu olma, ulusal değerleri tanıma, yardımsever olma, zamanı doğru kullanma ve diğer değerler başlıkları altında tasnif edilmiştir. Şüphesiz ki Etfal'deki değerler bunlarla sınırlı değildir. Tespitlerimizde sezilen en baskın değer göz önünde bulundurularak sınıflandırılmıştır.

- Etfal'de çoğunluğu matematik konularından oluşan toplamda 91 soru yer alır. Yirminci sayıdan itibaren bu sorular rüştiye ve sultaniye talebeleri için iki kısma ayrılmıştır. Çocuklara yöneltilen bu soruların cevapları bir hafta boyunca beklenir ve doğru cevap getiren öğrenciler, yaldızlı gazete, gazete ya da gazetede isimlerinin yayımlanmasıyla ödüllendirilmiştir.
- Etfal'in çocukları eğitime yönlendirme çabası dikkat çekmektedir. Gazetenin çıkış amacı da, geleceği temin edecek çocukların eğitimine katkı sağlamaktır.
- Etfal'de zaman zaman hatalı olmakla birlikte noktalama işaretlerine de yer verilmiştir.
- Gazetede yapılan bazı yazım hataları “TASHİH” başlığı altında düzeltilmiştir.
- Etfal'de hayvanlar ile ilgili tanıtımlar mevcuttur. Ansiklopedik nitelikte değerlendirebileceğimiz bu tanıtım yazılarında hayvanların fiziksel özellikleri, nerelerde yaşadıkları, ne ile ve nasıl beslendikleri, nasıl çoğaldıkları ve avlandıkları vb. hususlar üzerinde durulmuştur.
- Kaynaklarda rastlanan eksik ve hatalı bilgiler bu çalışmayla düzeltilmeye çalışılmıştır.

Kaynakça

- Kur'an-ı Kerim Meâli (2006). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Akpınar, Şerife (31.10-02.11.2013). Pendname-i Zarîfî'de yer alan değerler (Bildiri). *I. Ulusal Değerler Eğitimi Kongresi, Konya.*
- Albayrak, Nurettin (2009). *Türkiye Türkçesinde Atasözleri*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Atmaca, Gülşah (2011). *Çocuklara Mahsus Gazetede Değerler Eğitimi (1-100 SAYILAR)*, Yüksek Lisans Tezi, MARMARA ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ciravoğlu, Öner (1999). *Çocuk Edebiyatı* (3. Basım). İstanbul: Esin Yayınevi.
- Demiray, Kemal (1973). *Türkçe Çocuk Edebiyatı* (14.Basılış). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Demiray, Kemal (1979). Çocuklar ve yazın. *Türk Dili*, 331, 285-287.
- Dilmaç, Bülent (2002). *İnsanca Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Emiroğlu, Öztürk (1992). *Tanzimat'tan 1928'e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, ERCİYES ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Esmer, Seyhan K. (2007). *Cumhuriyet Dönemi'nin İlk Yıllarında (1923 – 1928) Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, GAZİ ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Girmen, Pınar (2013). Türkçe eğitiminde atasözleri ve değer eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 117-136.
- Günaydın, Gönül (2005). *Doğan Kardeş Dergisinde Çocuğa Kazandırılması Hedeflenen Değerler ve Ortaya Çıkan Çocuk Modeli (151-225. SAYI)*, Yüksek Lisans Tezi, MERSİN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Hakkı Tarık Us Kütüphanesi Kataloğu (2006). İstanbul: Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı Kültür Müdürlüğü.

İnuğur, Mehmet N. (2005). *Basın ve Yayın Tarihi* (5.Basım). İstanbul: Der Yayınları.

Kaplan, Mehmet (2007). *Kültür ve Dil* (23. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karasar, Niyazi (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (22.Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kıbrıs, İbrahim (2002). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eylül Yayınevi.

Kırış, Fatma (2007). *Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe Dergilerinin Edebiyat ve Eğitim Değerleri Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Kür, İsmet (1991). *Türkiye 'de Süreli Çocuk Yayınları*. Ankara: AKM Yayını.

Nas, Recep (2002). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Okay, Cüneyd (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul: Kitabevi.

Parlatır, İsmail (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Pınarcı, Gülden A. (2013). *Çocuk Dergileri*. <http://ebulten.library.atilim.edu.tr/sayilar/2013-06/okuma.html> , Erişim Tarihi: 16.12.2013.

Şimşek, Hüseyin (2002). *Tanzimat ve Mutlakiyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi*, Doktora Tezi, ANKARA ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yalçın, Alemdar ve Aytas, Gıyasettin (2003). *Çocuk Edebiyatı* (2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yurtbaşı, Metin (2012). *Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü*. (10. Baskı). İstanbul: Excellence Publishing.

Ekler

Birinci Sayı, İlk Sayfa (Sadakat adı altında)

نومبر ۱ جمعه ۱۱ نيسان ۱۲۹۱ اطفاله مخصوص غزته در برنسخه سی ۱۰ پاره در ۱۵ ربیع الاول ۱۲۹۲

مطبعه ومحل ادارسی باب عالی جاده سنه ۳۴ نومروده در

بوعزته به کوندر بله چک اوراق میلکنه

موافق ايسه طبع اولتور وطبع اولتیمانلر

اعاده اولتور

شمدیایک هفته ده بردفمه نشر اولتور

اطفاله مخصوص کتاب اعلانندن بشقه

اطفاله مخصوص کتاب اعلان قونلر

برسته ایکی . . . . . بکرمی غروشدر

التی آیلغی . . . . . اون ایکی غروشدر

طشهرل ایچون بوسته اجرتی ضم اولتور

۷۷۷۷۷۷۷۷

چو چقلر!

حکومت سیدن « صداقت » اسمبله برغزته نک نشرینه مساعده آلدق . غزته دینیلان شی هر دراو حوادثله اخلاقه . ادبه . صنعته . تجارتیه . دار کوزل کوزل سوزلی یازوب خلقه یلد برنجی بروسطه در .

فقط اوله هر شیدن بحث ایدن غزته زده . چو چقلرک آکلایه میه جتی وآکلاسه ده کندولر نیجه بر فائده حاصل ایتمه چک شیلر یازوله جفتسدن اوله بسوک غزته لردن چو چقلر طوغریدن طوغری آیه فائده کورمز لر .

بزالکزه چو چقلرک فائده آله بله چقلری شیلری یازمق اوزره هفته ده بر صکره بویه برغزته چقلر معنی نیت ایدک . و بونسخه دن اعتبار آ ایشه باشلادق .

« چو چقلرککه وطنک استقبالی تأمین ایدنه چک واسطه لردر . تربیلرینه هر شیدن زیاده دقت لازمدر . »

سوزی پک بیوک و پک زیاده حکیملی اولدیغندن سزک اکلایه چقلر صورتده اطرفلیجه یازمق لازم کلدی « وطن » انسانک طوغریدن بی . بیودیکی . بشاد بیغی . اولدیکی . کوملد بیکی . بردر . انسان اولان آکا محبت . آکا خدمت . آتک محافظه سنه غیرت . آتک ایلروله سنه همت ایتمک بور چیلدر . انسان بو بورجی لایقوله اوده مک ایچون لازم اولان سرمایه نک ال برنجیسی اوقوبوب یازمقدردر . چونکه : اوقوبوب یازانلر ایچون بون دنیسا براو کبیدر . هر ملکلی اوبکر : هر ملکته کی آدملری اوبکرده کی آدملرکی کورمک هر حاللر بی اکلایق ایچون اوقوبوب یازمق لازمدر

و اوقوبوب یازان آدملر ده وطنه ک چو ق خدمت ایدنه بیلور .

« تأمین استقبالی » دیک نه اولدیغنی اکلایق ایچون شوابکی سوزک بشقه بشقه معنالی بی سوبلوب صکره بردن نه دیک اولدیغنی یازمق ایجاب ایدر . « استقبالی » بر شیک ایلر و سی یعنی کله چکی و « تأمین » کله چک زماللری اوبر حالدده بولمق دیک اولدیغندن و وطنک ایلرولسی یکیدن بئیشلنلرک معرفتی اولسبله اوله جفتدن چو چقلرک دخی هر شیدن زیاده تربیه و تحصیل معرفت ایتملرینه دقت لازمدر .

چونکه وطنک استقبالی تأمین ایتک استقباله ایش باشنه کچه چک اولتور شمد بدن حاضرلق ایجاب ایدرکه استقباله ایش باشنه کچه چک اولتور بوسکون چو چق بولنلردر . ایشه بوا فکاره معنی بزده بوغزته بی نشر باشلقدق . الوب اوقومق لازم و معنیاتی اون باره اولدیغیچون زنگین چو چقلر پراچ دانه آلب فقیر اولان ارفدا شلر بنه همدیه ایتک زمدرکه اوقوبوب بورجی اولان وطن خدمتی شمدیدن بویه لکله اوده مش اولسون .

(ضروب امثال)

هر لسانده اولدیغنی کبی بزم ترکیه اساندرده سوزاره سنده سند کبی سوبلنور بر طقم سوزلر واردرکه انلر (ضروب امثال) و بالکزه بدانه سنه (ضروب امثال) دینور . صره سنی کتور زده ضرب امثال ایلله سوز سوبلیان بعضا پک مقبول اولور .

تومرو ۷ جمعه ۲۳ مایس ۱۲۹۱ اطفاله مخصوص غزیه در برنسخه سی ۱۰ پاره در ۳۰ ربیع الآخر ۱۲۹۲

۱۵۶۵

مطبعه ومحل اداره سی باب عالی
جاده سسته ۲ نومروده در
بوغزیه به کوندرله جک اوراق
مسدکنه موافق ایسه طبع اونور
وطبع اولیایله اعاده اولتیز

برسنه لکی بکری غروشدر
آلتی آیلغی اون ایکی غروشدر
طشرهل ایچون بوسته اجرتی
ضم اونور
اطفاله مخصوص کتاب اعلانتدن
بشقه اعلان قونلر

۱۲۹۱

شمدیلک هفته ده بردفنه نشر اونور

ای اطفال وطن!
زمان تحصیل علم ومعرفت زمانیدر.
معرفت سز کیمسه یشابه من . یشاسه ده عربنی مذللله
کپیر . وقتیز یک بشقه لشدی . اوقیوب یازمسی اولیایله
عاد تا انسان نظر له باقیدور . خلاصه بوزمانده علم
ومعرفت انسانلرک حوا یج ضرور به لرندن اولشدر .
ایشته بودقیقه به مینی دولت ابد مدت هر در لومکاتب انشا
الله اطفال وطنک تعلیم و تربیه لرینه حصر همنله میا بونلرله
غروشدر صرف ابد بیور .
مکتبلر منبع علم ومعرفت اولدیغندن هر کس سعی وغیرتی
نسبتنده حصه سنی آورسده اوقدر جفله اکتفا جا ز اولیوب
ایلو لمت لازم مکتبلرله ایسه علوم وفنونک هر نقطه سی
بیان اولتی ممکن اولیه جفتدن ایلر سنی اوکرنوب اکلامق
پرا زدها کندی کند بنه مکتبلر ن الدینی معلومات ایله
تحصیل ایتدیکی علومک توسیعه چاشمه فله اولور . بوندن
بشقه مکتبلرله اخلاق و تربیه بولری دخی اوکرنیلور سده .
یتفصیل بیسان اتمک وحکامات غریبه ایله حصه وغیرت
آله جتی جهتلرینی کوستر مک وهر کسجه بیلمنی لازم اولان

علوم وفوننی کتاب طرزنده اولیه برق جان صرقمه جتی
وکوکل اکلدره جک طرزنده یازمق ومکتبلرله اوقو نان
الکزیه ملی علملردن یعنی جغرافیا وحساب وعلم حال کچی
شیلردن آلمان معلوماک توسیعی بولنده بعض سو آلر ایله
ایراد ی خصوصنی ابراز اتمک اوزره برغزیه نشر اولتدی
کلنی فائده بی موجب اوله جفتی برمد تدبیری تصور اتمکده ایدم .
کچنده صداقت غزیه سی صاحب امتیازی تحسین اقدینک
بولتیقه به مخصوص اوله رقی چبقشار دینی (صداقت)
غزیه سنی کوردیکم کون اسکی معارفه من جهتنله مطبعه سته
کیدوب اطفاله مخصوص برغزیه ده چبقشار لسنی اخطار
واهور نخر یربسی طرف عاجزانه مدن فخری اوله رقی ادا
اولته جفتی بیان اتمش اووده در حال موافقت کوستروب
اولوجهله اطفاله مخصوص اولان صداقت چبقشار لشی ایدی .
صداقت اطفال طرفندن کوردیکی رغبت موجب تشکر
اولدیغندن اسمی مسماسته مطاقت اتمک وحال وشان
اطفاله لایق اولدیغنی کوستر مک وبعض دواعیحو فددن
خلاص اولتی ایچون کچن هفته کی (۶) نرولی صداقتنده
اخطار اولدیغنی وجهله سزه مخصوص اوله رقی اطفال
ناایله برغزیه امتیازی الندی وپوکوندن اعتباراً نشر اولتغه
بداً ویشرت اتمک اطفال شمدیلک هفته ده بردفنه
وصداقتله اولان نخر به به مینی جمعه کونلری نشر اولتدی
بشقه ججه محسنانی جامع اوله جتی استدلال اولندی .
ایراد اولته جتی سوالرک جوابلری ججه ارنسی کوننی
صباحلین قبول اولته جفتی وصداقتله نشر اولتوبده مایعدی
اولان مبساحات آلت طرفلری ایشبو اطفاله ایله اکل

Yedinci Sayı, İkinci ve Üçüncü Sayfalar

المشال 23 مارس

ایرلیجکی انظار ایدر و صدقات الی انظمه سی یازدیم
 مطولیشو المشال ۲۳ فرممنی دخی قلمی اولوق
 عمر و ایدجلی بقی بو شان مقصد صداقده قوللان
 لسان و طو تیلان روش اقادو اصول عمر و یومناحت
 متنوعه و کتیبو بی عین اصوات اولیجقن بران ایله جله
 اطفال و طنک کندی اماندار بچون مطامعه سنه رفیت
 اطفالی دجا ایله ختم منسله ایدر و بوجه زیر اصغری
 معلومه ایدار ایلر .

(م)

نصیح

جراسات الشان لها التیام

ولا یشتم ما جرح اللسان

بو ریختلی سوزده که التون بالذله یازد یوب لوجه سنق
 سوادوب داما کوز جبار چی یزده اتمق و هر کورنده
 محتاسی دزناظر ایدرک اچرامته اتمک هر انسانک
 واجبه دمنیدر . ترکیه . و نه منظم اولوق سی و بیاتن
 لایم کورسه شو

قال درماهر مکررجه جراسات شان

یاریسی لکن لسانک یوز اصلا تیشتم

وجهه یازیلدی یاور ودها آچی ق اولوق سوبانی مراد

اوتورسه مزارق بارسی او مکتوبور . قنط دبل

یارسه علاج یازده چه سبه اتمار اوتور .

اوت انسانک هر طرفه اولورسه اولسون اوقیرمراق

طبع ایله اولره اولورک جلدی اوزده ولو که تلهجه

اولسون یازده اچیلو قنط طیار واسطه سبه اواج

مرهم سوزده لک و کوز جله بلقیه ق هر صادم دنیا

یوقن مکتیبر .

لکن بیل یاریسی که آتی سوزده که انسانک لینه

ایلمیشنه باشنه لانه دخی مانا چک کلامه سادوبور

تغری اولوقن اشهدر . بکرده انسانک تاجک سبه

شهری اوق صابونو سه اتمه شفا یوقن اولوقدن

خلایس اولوقن مکتی کلایر .

المشال 23 مارس

تاچ اعه باشلاجه ارسلان اوکوزه حطیبا کلایر کلر یول
 عده ایله تاچ کرک سیه بهر دبه حوال ایش اوکوزده
 جوالا شدو کوزدر کیم جاسراق قوزین بولک کوز بچون
 اولدیقه عالم اوردیکی ایچونله دیشدور .
 اقدیرلر .
 و اعهاده اولیدور . اسی سوزدن بشقه انصانه ائیر ایدر
 هیچ پشی یوقدر .
 اوت ایشک عکسی چینی اله آلمده رده اوله محاکبه
 ایدلم . تیلار انسان کرک کندیمن بویک و یاخود
 اقزای غایت القات ایسه اولومده بچون اولسه عیسا
 یونونیت ندمر سورور . سورمه سورمه اوج ایش کون
 نوسایت رای ورته سورور . قنط آتی سوز انسانک
 چککریشه ایشلدرکی ایچون اولیجه به قدر حاصل
 ایدرکی یازده قنط یوز اولوجهته اولوی سوزک تا ئیرده
 اوتوداز .

الحاصل بحس الاخلاق الا یاشولچه لکن یرده انسان

الغریب فاسوس و سوسو یلکه صو صیه خلطک چکرینی

یاریلیجی سورنه آتی سوزونلکه اکثر دهماق اولدیقدن

کوز یازده مجابت اولیجی ماددن یرده بودر .

ای اطفال ای جوانان ای استغالی ائیریه باشلوجیه

سبب اولور کوریدگان ای زان سزه ساهدوقن وار .

دوشو نه چک شیکلر بوی هر شیه سی و قهرقه پارالاسکیز

کوزل سوز سوزلکه قانوزاری اغزیکر کلمه یاشلکیز

تجدیدن لسانکری کوزل زریه ایزمه کزالی اید اوله

کیز بحس اخلاق سانی اولور مکر .

حکایه

۳

سینک ری ر اوسکوزک بوتوز نه قومان . زاز

اوطورده نکر اوکوز حطیبا و اغز ایم سنه زحمت

وردیکی زمان تکا خیر و یزکزه پوزتوز کوز قنط م

دیش .

اوکوزده کندی کندی یاز اجد نکر و قهرتینک

وقت خیرم اولد بقی سکی قنطه یلکوقده هیچ

طوبورده جوانی دیشدور .

یوسکا بدن مراده چو قنط کندی یوقر بیه الطهار

۴

بش قرانک اشیدن ریجیسی (۲۰) (یکجی (۲۰)

اوجیبی (۲۰) دردیجی (۱۸) (یکجی (۱۶)

قروش آور .

ارالحان منقول

طایف حینه

اشومو ل دارالمعرفت لایسنجر و حجو و سجا

و حجو فوار و قودا لوقل اقی باشا رشده سنه سن حق

و شهادت رشده سنه حجو لوق و ایدون هیون مکتب

مکتب صنف نای شاکردان حجو نکرری و اوادو تک

On Birinci Sayı, İlk Sayfa

تورمرو ۱۱ جمعه ۲۰ حیران ۱۲۹۱ اطفاله مخصوص غزیه در برنسخه سی ۲۰ پاره در ۲۸ جاذی الاول ۱۲۹۲

برسته لکی بکری غروشدر
التی آیلغی اون ابکی غروشدر
طشمرل ایچون بوسته اجری
ضم اولتوز
اطفاله مخصوص کتاب اعلانی
بشقه اعلان قونلن

مطبعه ومحل اداره سی باب عالی
چاه سنده ۲ تورمرو در
بوغزیه کوندر بله جک اوراق
مسلکته موافق ایسه طبع اولتور
وطبع اولتیا نلر اعاده اولتوز

شمعیایک هفته ده بردفمه نشر اولتور

افاده مخصوصه	اخلاق حسنه	ویرمه دن مشار الیه حیران عباد غایت ذکی
افندیلر! ابکی بیچی ایدنبری سزه مخصوص چقاره قده اولدیمیز غزیه به طر فکردن کور بلان رغبت حقیقاً بزی تشکوره بورجلی ابدی . شمعی به قدر طبع ونشر اید بلان غزیه مرده تزیب سهوی و افاده باکلاشلی کبی بعض نواقض کورلکده اولدیشلی یک اعلا بیلر ایسکده بوده هر شایسته بدایتسده وقوعی ضروری اولان نواقصدن ایلری کلدیکی سزده تسلیم ایدر سکر ظننده یز . معرفیه بنه کوسر دیککز خواهشی بو باده یعنی اکل نواقص ایچون بدرجه سعی وغیرتیری ایلری کتیمک ودها برمتسظم صورته چقارلسی ایچون انن کلانی در بغ ایتامکه بزی مجبور ایدسی . فقط بونک ایچون غزیه نیک شمعیکی فیثاتی اوز بنده اون پاره دهام ضم ایلدک . بو ضم اولنسان پاره ایسه درج ایدبله جک رهنلره کاغصد مصارفه صرف اولنشق ایچوند . بوغزیه شمعیلک بنه ججه کونلری چقماچق ایسه ده ایلروده انشاء صالی کونلری دخی نشر اتمک افکارنده یز . بنده تکرار ایدر زکه غزیه نیک شمعی به قدر سردن کوردیکی بغیه تشکر اتمکده یز .	کوزل خو یلر دیکدر . نه قدر ایلک وارسه هیبسی ایچده در . (اخلاق ذمیه) دیدیکیز وقت هر در او چرکین ویدخوبیلری مراد ایلدیکیز کبی ایشته دنیساده هر شیدن اول بلیتسوب اوکر لیدی لازم اولان شی کوزل خوی قرانغف قیرتدر . زیرا کوتولک ایلک هب انسانله برابر اداش شیلدر . غیرت ایتملی که ایلک کوتولکه غالب کلسون و کوتولک انسانی بنجه سی آنته المغنه میدان بولسون بنیمبر اقدمن (صلی الله علیه وسلم) سزدر بتون انسانلره مال و بره رک لطف وانعام ایتمکه قدرت بوله مر سکر حسن خلق و کور بوزوشیرین سوز ایله معامله ایلک بیورمشلدر . بر حکم دیمشدر که « کوزل خویلی آدم کندیسنی بانیچی باننده افریادن و چرکین خویلی آدم کندیسنی افریاسی باننده ببانیچیدن صاید بر » عباسیه دولتنک بدنیچی پادشاهی اولان مامون خلیفه نیک حضورینه برکون علمدان محمد بن عباد کیرمش ایدی . مکر باشنده سی صار یقی یوزولش ایش . مأمون تواضع (الحیاق کولکالیک) ایدرک صار یقی کندی ایله تازه ز . باننده طوران چاره بو حالی کورنجه نصاله کور . مأمون چاره بدن کولیش . یعنی صورار . چاره جواب	ایدوبد صابر بشته تعجبندن کولدی « دینا بونک اوزرینه مأمون چاره سنه خطاب ایدرک « بویصار بیک آنتنده او قدر بونک اودرجه ده شرف کیرلشدر که سنک عتقک احاطه دن عاجز و بنم بونک آنک باننده حکمسزدر « دیمش وهم قدر شناسلغی همیده حسن خلقی کوسر مشدر . بر عرب شاعری دیمشدر که - بر انسانک شیمایی نه قدر کوزل نه قدر کوزل ایچی اولورسه اولسون اگر اخلاق کوزل اولورسه هیچ فایده سی بو قدر . بوجهته سن بر آدمک کوزل خویلی اولدینه بوز نیک کوزل اولیشی دلیل صنامه ز پاره هر صیقل اولوش یعنی جلالی دمربسبف بائی (یعنی قلیچی) دکلدرد . حسن خلق صاحبی رذات با زین غایت صیجایی بر کونده محله آره زنده کیدرکن اوزر بنه قضا را صیجی قجه برمتسال کول دوکلدرد . باننده بولسانلر دقت سزاکله کولی دوکلدرد حدت ایدرک لایق سوزل سونیکه اغز اجدق لری کورنجه « عز یزلم اوزر بنه آتش دوکولمکه مستحق اولان کیسه ز کول دوکولدیکی وقت غضب وحیت ایلک لابق دکلدرد . « دیمشدر .

On birinci Sayı, İkinci ve Üçüncü Sayfalar

المقتال ۲۰ حریران

(سری سافلانک که کوزل بکر بید)

سری کتک ایشان سنانک سوی بی کتک ایشان
 کوزل بیدنه دلات ایله ایشان بولور بیلان
 سوی طوبوق سیزان کاهه ورسایه
 خیر اولدیق کی سری حقا ایغان سنانک
 تیغ خیر بو قدر

خسرت فر بوردن که ه انسان سربنی
 یزگینه به قان ایله ایشان بیدنه سنانک
 قاش ایله کتک ایدوب کوزل بیدنه سنانک
 طرز و کتک ایدوب کوزل بیدنه سنانک
 قات حصار لوقی لارم دکلمر مضمود اولان
 حاکت ساکسار اولان بیدنه سنانک
 البته قاش ایله ایدوب

انسان سربنی که زیاد دوسته ایشان بیدن
 خیر ایلمیر - ذرا یزگین اولو یه دوش
 اولو بایک ایشان خاخر کوز بیدلیر -
 سربنی رعدو بلو بیدن کاهه امان سربنی
 کتکینه به سنانک کتک بیدنه سنانک
 ایشان کتکینه بو قدر چونکه کتک بیدنه
 کتک کتک کتک ایشان بیدنه سنانک
 موز کوز بیدنه سنانک بیدنه سنانک

کوتک بوردن سربنی لاله و لاله ایدوب
 سنانک - رادرم ایله کتک ایدوب
 سنانک - خیر ایله ایدوب - سنانک
 ونگار - او بیدنه سنانک - ایدوب
 جوانی ویشتر

پرونده ن الله حق حقیقه حقیقه دوست
 اولان آدم دوستت امانت لایق سرب
 پرونده ن ایدوب

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

سنانک سنانک کتک ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب کتک ایدوب سنانک
 سنانک ایدوب کتک ایدوب سنانک

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

سنانک سنانک کتک ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب کتک ایدوب سنانک
 سنانک ایدوب کتک ایدوب سنانک

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

سنانک سنانک کتک ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب کتک ایدوب سنانک
 سنانک ایدوب کتک ایدوب سنانک

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

سنانک سنانک کتک ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب کتک ایدوب سنانک
 سنانک ایدوب کتک ایدوب سنانک

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

المقتال ۲۰ حریران

(سری سافلانک که کوزل بکر بید)

سری کتک ایشان سنانک سوی بی کتک ایشان
 کوزل بیدنه دلات ایله ایشان بولور بیلان
 سوی طوبوق سیزان کاهه ورسایه
 خیر اولدیق کی سری حقا ایغان سنانک
 تیغ خیر بو قدر

خسرت فر بوردن که ه انسان سربنی
 یزگینه به قان ایله ایشان بیدنه سنانک
 قاش ایله کتک ایدوب کوزل بیدنه سنانک
 طرز و کتک ایدوب کوزل بیدنه سنانک
 قات حصار لوقی لارم دکلمر مضمود اولان
 حاکت ساکسار اولان بیدنه سنانک
 البته قاش ایله ایدوب

انسان سربنی که زیاد دوسته ایشان بیدن
 خیر ایلمیر - ذرا یزگین اولو یه دوش
 اولو بایک ایشان خاخر کوز بیدلیر -
 سربنی رعدو بلو بیدن کاهه امان سربنی
 کتکینه به سنانک کتک بیدنه سنانک
 ایشان کتکینه بو قدر چونکه کتک بیدنه
 کتک کتک کتک ایشان بیدنه سنانک
 موز کوز بیدنه سنانک بیدنه سنانک

کوتک بوردن سربنی لاله و لاله ایدوب
 سنانک - رادرم ایله کتک ایدوب
 سنانک - خیر ایله ایدوب - سنانک
 ونگار - او بیدنه سنانک - ایدوب
 جوانی ویشتر

پرونده ن الله حق حقیقه حقیقه دوست
 اولان آدم دوستت امانت لایق سرب
 پرونده ن ایدوب

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

سنانک سنانک کتک ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب کتک ایدوب سنانک
 سنانک ایدوب کتک ایدوب سنانک

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

سنانک سنانک کتک ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب کتک ایدوب سنانک
 سنانک ایدوب کتک ایدوب سنانک

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

سنانک سنانک کتک ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب کتک ایدوب سنانک
 سنانک ایدوب کتک ایدوب سنانک

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

سنانک سنانک کتک ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب کتک ایدوب سنانک
 سنانک ایدوب کتک ایدوب سنانک

ایم علی پرونده ن کاهه سنانک ایدوب
 ایدوب - ایدوب ایدوب ایدوب سنانک
 ایدوب ایدوب

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Aliye Nur ERCAN	İmza:	
Doğum Yeri:	Karabük		
Doğum Tarihi:	03.10.1989		
Medeni Durumu:	Bekar		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Sare Özkaşıkçı P.İ.O		Meram, Konya	2003
Lise	S.D.M.P. Anadolu Lisesi	Eşit Ağırlık	Karatay, Konya	2007
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Türkçe Öğretmenliği	Meram, Konya	2011
İş Deneyimi:	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Arş. Gör., 2013 Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Arş. Gör., halen.			
Tel:	0537 7788825			
Adres	Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü. ercanaliyenur@gmail.com			